

ความต้องการของเจ้าของเรื่องในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย
ในพื้นที่โดยรอบตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

นายธรรมนุญ เล่าหิ้วยะวิสุทธิ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหะพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ภาควิชาเคหกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

OWNERS' DEMAND IN RENOVATION PROJECTS OF TRADITIONAL THAI HOUSES
IN AMPHAWA FLOATING MARKET AND ADJACENT AREAS,
AMPHAWA DISTRICT, SAMUT SONGKHRAM PROVINCE

Mr. Thammanoon Laohpiyavisut

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development Program in Real Estate

Development

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความต้องการของเจ้าของเรือนในการปรับปรุงซ่อมแซม เรือนไทย ในพื้นที่โดยรอบตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
โดย	นายธรรมบุญ เลาห์ปิยะวิสุทธิ์
สาขาวิชา	การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณัททิตย พานิชภักดิ์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจฤดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุปรีชา หิรัญโร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณัททิตย พานิชภักดิ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษรา โปวาทอง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาริชา วงศ์พยัค)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงเกียรติ เที้ยธิทรัพย์)

5773316425 : MAJOR REAL ESTATE DEVELOPMENT

KEYWORDS: DEMAND / OWNERS / TRADITIONAL THAI HOUSE / RENOVATION / AMPHAWA

THAMMANOON LAOHPIYAVISUT: OWNERS' DEMAND IN RENOVATION PROJECTS OF TRADITIONAL THAI HOUSES IN AMPHAWA FLOATING MARKET AND ADJACENT AREAS, AMPHAWA DISTRICT, SAMUT SONGKHRAM PROVINCE. ADVISOR: ASST. PROF. KUNDOLDIBYA PANITCHPAKDI, Ph.D., 191 pp.

Traditional Thai houses (TTH) are an important part of the Thai cultural heritage. Samut Songkhram Province (SSP) has a large number of traditional Thai houses, but many are in a state of disrepair. The SSP Housing Development Partners has tried to preserve this unique TTH. This study aims to assess the need and demand of the TTH owners for the restoration of their houses. The author selected the neighborhood within 2.5 km around the Amphawa Floating Market as the focus of the study. Data were collected by review of related documents, an observation survey of the area, and case studies of 43 of traditional Thai houses, the estimation of the cost of the repair and restoration, in-depth interviews with house owners and network partners.

This study found that the study area has 174 TTH houses/compounds, most of which are over 100 years old. Just 46% were in good condition, while 25% were in fair condition, and 29% were in poor condition and were in immediate need of repair. The size of the house/compound property ranged from 95-918 sq.m. The houses that were in better condition were also larger on average than the dilapidated properties. The types of repairs needed included work on roofing, floors, posts, and pillars. The estimated cost of repairs ranges from 1,800 to 1,320,000 baht per property. Nearly all (97%) the residents of the households were the owner of the land and the house. The average occupancy of the houses was 2 to 3 persons, and most were elderly. The occupants who still worked tended gardens or orchards, and made between 10,000 and 20,000 baht per month per household. Most households did not have monetary debt and had only a small amount of cash savings. The homeowners love their houses. Only one homeowner planned to sell the property. About two-thirds of the households wished to see the houses restored. For owners of houses in good condition, the preference was for more restoration than the amount prescribed by the observation since these owners did not have financial constraints to the amount of restoration. Correspondingly, the owners of the houses in fair and poor condition expressed more modest needs for repair, i.e., less than indicated by the observation assessment. The owners of the most dilapidated properties expressed a need for only the minimum essential repairs. Another finding is that the more run-down properties were more likely to be located on the banks of a canal with poor accessibility. Most of these homeowners lacked knowledge about the restoration of traditional Thai houses and did not have financial plans to accommodate this.

Based on the findings, the recommendations are: (1) there should be more support for savings for restoring the TTHs. Traditional Thai homeowners need to be given more orientation to increase their motivation to get involved with the preservation movement and help form savings groups to fund restoration. (2) The local administrative organizations (LAO) should play a greater role in supporting the repair and restoration of TTH in their area of jurisdiction. The LAO should also support raising awareness and knowledge, help to identify which homes meet the criteria of a genuine TTH and could provide low-interest loans to cover the cost of restoration, and/or support homeowners' savings groups and create a fund to preserve the TTH. (3) There should be a national agency to take responsibility for the preservation of the TTH throughout the country. There should be national policies and plans for the conservation as is being done in many other countries. The problem of shortages of: (1) The lumber used to construct the TTH; (2) The artisans who are the specialist in the construction of the TTH and (3) The capital to fund the restoration and repair. should be solved.

Department: Housing
Field of Study: Real Estate Development
Academic Year: 2015

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ลุล่วงสำเร็จลงได้ ต้องขอขอบพระคุณ อาจารย์ ผศ. ดร.กฤษณทิพย์ พานิชภักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาที่มีค่าให้คำแนะนำ ตลอดจนแง่คิดที่มีคุณค่ายิ่ง จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ประจำภาควิชาเคหการทุกท่านที่ให้ความเมตตาถ่ายทอดวิชาความรู้มาให้ ขอขอบคุณภาคีเครือข่ายทุกๆคนที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ทั้งช่างเรือนไทย ช่างอ้อย ช่างการณ ช่างมานิตย์ ช่างเจี๊ยะ และเจ้าของบ้านเรือนไทยทุกท่าน อาจารย์แดงเจ้าอาวาสวัดอินทรารามที่ให้ที่พักอาศัย และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน คุณชัยยัน คุณสุรเชษฐ์และพีกก้อง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญรูปภาพ.....	1
สารบัญตาราง.....	1
สารบัญแผนภูมิ.....	1
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2. คำถามในการวิจัย.....	5
1.3. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.4. ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
1.6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1. ลักษณะทางกายภาพและองค์ประกอบเรือนไทยภาคกลาง.....	8
2.1.1. เรือนไทยภาคกลาง.....	8
2.1.2. องค์ประกอบของเรือนไทยภาคกลาง.....	11
2.1.3. ขั้นตอนการปรุงเรือน.....	13
2.1.4. พัฒนาการของเรือนไทย.....	16
2.1.5. ข้อกำหนดของเรือนไทยภาคกลาง.....	17
2.1.6. ข้อดี ข้อเสียของเรือนไทย.....	19

2.2	ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำ.....	20
2.3	ที่อยู่อาศัยทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมชุมชน.....	21
2.4	แนวทางในการซ่อมแซมเรือนไทย.....	23
2.3.1	การซ่อมแซมเรือนไทย.....	23
2.3.2	การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของเรือนไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน.....	32
2.5	แนวคิดหลักการอนุรักษ์.....	33
2.6	นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทั้งในและต่างประเทศ.....	34
2.8	แนวคิดความต้องการและความสามารถในการจ่ายของครัวเรือน.....	39
2.9	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
2.9.1	ทางเลือกในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยในชุมชนบางน้อยนอก อ.บางคนที่ จ. สมุทรสงคราม : นางสาวสมปอง จิ่งสุทธิวงศ์.....	39
2.9.2	ทางเลือกในการซ่อมแซมและปรับปรุงที่อยู่อาศัยในชุมชนเขายี่สาร อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม : นางสาวมุกดาภรณ์ สุวรรณแพทย์.....	40
2.9.3	รูปแบบที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัยในชุมชนคลองบางน้อยนอก ตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม : นางสาวจาราภิวันท์ ทวีสิทธิ์.....	40
2.9.4	การศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อวิถีคิดของชุมชนในการปรับตัวของ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นกรณีศึกษา ชุมชนริมน้ำคลองแควอ้อม จังหวัดสมุทรสงคราม : อิศรชัย บุรณะอรุณจัน.....	40
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
3.1	กรอบแนวคิดในงานวิจัย.....	47
3.2	วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	48
3.2.1	การศึกษาเบื้องต้น.....	48
3.2.2	การศึกษาอย่างละเอียด.....	50
3.2.2.1	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	50

3.2.2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
3.2.2.3 การตั้งคำถามและวัตถุประสงค์.....	53
3.2.2.4 การเก็บข้อมูล.....	53
1. สภาพกายภาพของเรือนไทย.....	53
3.2.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
3.2.2.6 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	55
3.3 ข้อจำกัดในการวิจัย.....	56
3.3.1 ด้านการสำรวจ.....	56
3.3.2 ด้านเวลา.....	56
3.3.3 ด้านข้อมูล.....	56
บทที่ 4 สภาพทางกายภาพของเรือนไทยในพื้นที่โดยรอบตลาดน้ำอัมพวา.....	57
4.1 สภาพของเรือนไทย.....	57
4.2 ประวัติความเป็นมา.....	58
4.2 ที่ตั้ง.....	60
4.3 จำนวนหมู่เรือน.....	61
4.4 การใช้พื้นที่ของเรือนไทย.....	61
4.5 องค์ประกอบและโครงสร้าง.....	63
4.6 ความต้องการในการซ่อมแซมตามสภาพของเรือน.....	67
4.7 ประมาณการค่าซ่อมแซม.....	69
4.7.1 การจำแนกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการประมาณราคาค่าก่อสร้าง.....	69
4.7.2 การประมาณราคาค่าก่อสร้าง.....	69
บทที่ 5 ลักษณะของครัวเรือน ความต้องการของเจ้าของเรือนในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนและ ความสามารถในการจ่าย.....	84

5.1 ลักษณะคริวเรือน	84
5.2 ความต้องการของเจ้าของเรือนในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือน.....	90
5.3 ความสามารถในการจ่าย	92
5.3.1 การประมาณราคาค่าซ่อมแซมเรือนไทย	92
5.3.2 การเปรียบเทียบความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมของเจ้าของเรือนต่อสภาพ จริง	98
5.4 ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการซ่อมแซมเรือนไทย	99
5.4.1 ปัญหาจากการสังเกต.....	99
5.4.1.1 การเข้าถึงเรือนไทย	99
5.4.1.2 ตำแหน่งที่ตั้ง	100
5.4.1.3 สภาพแวดล้อม	101
5.4.2 ปัญหาจากทัศนคติ.....	101
5.4.2.1 ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเรือนไทย.....	102
5.4.2.2 ค่านิยมที่มีต่อเรือนไทย.....	102
5.4.2.3 เอกลักษณ์ของชุมชน	103
5.4.2.4 ความตระหนักถึงคุณค่า.....	104
5.4.2.5 คุณค่าของเรือนไทยในความคิดเห็นของเจ้าของเรือน	104
5.4.2.6 ปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยในความคิดของ เจ้าของเรือน	105
5.4.2.7 จำนวนเรือญาติที่อยู่ใกล้เคียง.....	105
5.4.3 สรุปปัญหาและอุปสรรค	106
5.4.3.1 ปัญหาจากความสามารถในการจ่าย.....	106
5.4.3.2 ปัญหาจากสภาพกายภาพ.....	106
5.4.3.3 ปัญหาจากทัศนคติ	107

บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	108
6.1 สรุปผลการวิจัย	108
6.1.1 ความเป็นมาและสภาพทางกายภาพของเรือนไทย	108
6.1.2 ลักษณะครัวเรือน	109
6.1.3 ความต้องการของเจ้าของเรือนในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือน	110
6.1.4 ความสามารถในการจ่าย	110
6.1.5 ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย	110
6.2 อภิปรายผล	111
6.2.1 ความสำคัญของเรือนไทย	111
อิสริชัย บุณณะอรจรณ์	112
6.2.2 ปัญหาที่ทำให้เรือนไทยไม่ได้รับการปรับปรุงซ่อมแซม	115
6.2.3 วิธีการอนุรักษ์ พื้นฟูอาคารที่อยู่อาศัยทางวัฒนธรรมที่ทำด้วยไม้ในประเทศญี่ปุ่น	116
6.3 ข้อเสนอแนะ	117
6.3.1 ในส่วนของครัวเรือน	117
6.3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	118
6.3.3 รัฐบาล	119
6.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	121
รายการอ้างอิง	122
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	191

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่ 1 แสดงการตั้งถิ่นฐานชุมชนริมน้ำดั้งเดิมในพื้นที่แถบอัมพวา ก่อนปี พ.ศ.2485	2
ภาพที่ 2 แสดง เรือสภาพดี(ซ้าย) เรือสภาพปานกลาง(กลาง) เรือสภาพทรุดโทรม(ขวา)	3
ภาพที่ 3 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัดสมุทรสงคราม	5
ภาพที่ 4 แผนภาพแสดงตำแหน่งพื้นที่ศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม	6
ภาพที่ 5 แผนภาพแสดงพื้นที่ศึกษาในงานวิจัย	6
ภาพที่ 6 ภาพแสดงฝั่งพื้นและลักษณะของเรือนครอคร้าวเดี่ยว	9
ภาพที่ 7 ภาพแสดงฝั่งพื้นและลักษณะของเรือหนุมครอคร้าวขยาย	9
ภาพที่ 8 ภาพแสดงฝั่งพื้นและลักษณะของเรือหนุมคหบดี	10
ภาพที่ 9 ภาพแสดงฝั่งพื้นและลักษณะของเรือแพ	10
ภาพที่ 10 ภาพแสดงลักษณะโครงสร้างองค์ประกอบเรือไทย	11
ภาพที่ 11 ภาพแสดงลักษณะโครงสร้างองค์ประกอบเรือไทย	18
ภาพที่ 12 ภาพแสดงเรือพื้นถิ่นไทยแบบดั้งเดิม	22
ภาพที่ 13 ภาพแสดงเรือพื้นถิ่นทรงไทยรูปแบบต่างๆ	23
ภาพที่ 14 ภาพแสดงการติดตั้งกระเบื้องดินเผาและจาก	24
ภาพที่ 15 ภาพแสดงการแก้ปัญหาในส่วนโครงสร้างหลังคาที่ถูกแสงแดด	25
ภาพที่ 16 ภาพแสดงปัญหาที่เกิดขึ้นในส่วนชายหลังคา	26
ภาพที่ 17 ภาพแสดงปัญหาที่เกิดจากการผุกร่อนของเสา	27
ภาพที่ 18 ภาพแสดงปัญหาที่เกิดกับพริ้ง	28
ภาพที่ 19 ภาพแสดงการยึดรอดและตง	29
ภาพที่ 20 ภาพแสดงการรับรอดของระเบียงซึ่งต่างระดับ	29
ภาพที่ 21 ภาพแสดงวิธีการติดตั้งเสาหม้อ	30
ภาพที่ 22 ภาพแสดงตำแหน่งของรอดที่ปลวกมักจะกัดกิน	31

ภาพที่ 23	ผังการใช้ประโยชน์ที่ดินเบื้องต้นของ ต.บางสะแก.....	38
ภาพที่ 24	ผังการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตของ ต.บางสะแก.....	38
ภาพที่ 25	แผนผังแสดงกรอบแนวคิดในงานวิจัย	47
ภาพที่ 26	วิธีการดำเนินงานวิจัย	48
ภาพที่ 27	การลงพื้นที่สำรวจเรือนไทยและการสัมภาษณ์ช่างเรือนไทย	49
ภาพที่ 28	การประชุมและกิจกรรมต่างๆ.....	49
ภาพที่ 29	แสดงตำแหน่งเรือนไทยกรณีศึกษา	58
ภาพที่ 30	แสดงการแบ่งส่วนของเรือนไทยเป็น 3 ส่วนคือ หลังคา ตัวเรือนและเสา	63
ภาพที่ 31	แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน.....	72
ภาพที่ 32	แสดงภาพเรือนคุณมณฑา.....	73
ภาพที่ 33	แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน (1).....	73
ภาพที่ 34	แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน (2).....	74
ภาพที่ 35	แสดงภาพเรือนคุณประสพ แหลมหลวง.....	74
ภาพที่ 36	แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน.....	75
ภาพที่ 37	แสดงภาพเรือนคุณชุมแสง คงรักษา.....	75
ภาพที่ 38	แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน.....	76
ภาพที่ 39	แสดงภาพเรือนคุณจ๋านง ทองพัฏฐ.....	76
ภาพที่ 40	แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน.....	77
ภาพที่ 41	แสดงภาพเรือนคุณมลิ มีนคร.....	77
ภาพที่ 42	แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน.....	78
ภาพที่ 43	แสดงภาพเรือนคุณอรุณ นิลศรี.....	78
ภาพที่ 44	แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน.....	79
ภาพที่ 45	แสดงภาพเรือนคุณอุไร	79
ภาพที่ 46	แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน.....	80

ภาพที่ 47 แสดงภาพเรือนคุณบุญเชื้อ กล่ำสวัสดิ์.....	80
ภาพที่ 48 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน.....	81
ภาพที่ 49 แสดงภาพเรือนคุณสมบัติ บุญฤทธิ์	81

สารบัญตาราง

ตาราง 1 แสดงการจำแนกสภาพของเรือนไทย (1)	3
ตาราง 2 แสดงการจำแนกสภาพของเรือนไทย (2)	4
ตาราง 3 แสดงจำนวนเรือนไทยและสภาพเรือนไทยในปัจจุบัน.....	4
ตาราง 4 แสดงองค์ประกอบของเรือนไทย (1).....	12
ตาราง 5 แสดงองค์ประกอบของเรือนไทย (2).....	13
ตาราง 6 แสดงขั้นตอนการปรุงเรือนไทย.....	15
ตาราง 7 แสดงการเปรียบเทียบองค์ประกอบเรือนไทยของช่างไทยในอดีตกับปัจจุบัน	32
ตาราง 8 แสดงการสรุปแนวความคิดทฤษฎี	43
ตาราง 9 แสดงการสรุปการนำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ (1).....	44
ตาราง 10 แสดงการสรุปการนำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ (2).....	45
ตาราง 11 แสดงการสรุปการนำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ (3).....	46
ตาราง 12 สรุปตัวแปรและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
ตาราง 13 แสดงการจำแนกเรือนไทยตามสภาพแต่ละตำบล	52
ตาราง 14 แสดงการจำแนกเรือนไทยตามสภาพแต่ละตำบลของเรือนกรณีศึกษา	53
ตาราง 15 แสดงระยะเวลาดำเนินการวิจัย.....	55
ตาราง 16 แสดงจำนวนเรือนไทยกรณีศึกษาแบ่งตามประเภทและสภาพ.....	57
ตาราง 17 แสดงประวัติความเป็นมาของเรือน (1).....	59
ตาราง 18 แสดงประวัติความเป็นมาของเรือน (2).....	60
ตาราง 19 แสดงที่ตั้งของเรือน.....	60
ตาราง 20 แสดงจำนวนหมู่เรือน.....	61
ตาราง 21 แสดงการใช้พื้นที่ของเรือนไทยในส่วนของใต้ถุนเรือน	62
ตาราง 22 แสดงการใช้พื้นที่ของเรือนไทยบริเวณตัวเรือน.....	62

ตาราง 23	แสดงการเปรียบเทียบการใช้พื้นที่ถนนประสงค์ต่อพื้นที่ส่วนตัว	63
ตาราง 24	แสดงการใช้วัสดุในส่วนองค์ประกอบต่างๆ ในปัจจุบัน (1)	64
ตาราง 25	แสดงการใช้วัสดุในส่วนองค์ประกอบต่างๆ ในปัจจุบัน (2)	65
ตาราง 26	แสดงการใช้วัสดุในส่วนองค์ประกอบต่างๆ ในปัจจุบัน (3)	66
ตาราง 27	แสดงการใช้วัสดุในส่วนองค์ประกอบต่างๆ ในปัจจุบัน (4)	67
ตาราง 28	แสดงความต้องการในการซ่อมแซมตามสภาพของเรือน (1)	67
ตาราง 29	แสดงความต้องการในการซ่อมแซมตามสภาพของเรือน (2)	68
ตาราง 30	แสดงขนาดของพื้นที่และจำนวนเสาจากขนาดและสภาพของเรือน	69
ตาราง 31	แสดงการประมาณราคาจากช่างท้องถิ่นในการซ่อมแซมเรือน	70
ตาราง 32	แสดงการประมาณราคาจากช่างท้องถิ่นในการตีตื้นเรือน	70
ตาราง 33	แสดงการประมาณค่าซ่อมแซม	71
ตาราง 34	แสดงจำนวนสมาชิกในครัวเรือน	84
ตาราง 35	แสดงจำนวนผู้อยู่อาศัยจริงในครัวเรือน	85
ตาราง 36	แสดงจำนวนผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย	85
ตาราง 37	แสดงช่วงอายุของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย	85
ตาราง 38	แสดงอาชีพของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย	86
ตาราง 39	แสดงระดับการศึกษาของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย	86
ตาราง 40	แสดงภูมิลำเนาของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย	87
ตาราง 41	แสดงรายได้ครัวเรือนของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย	87
ตาราง 42	แสดงหนี้สินครัวเรือนของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย	88
ตาราง 43	แสดงเงินออมครัวเรือนของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย	88
ตาราง 44	แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินและเรือน	88
ตาราง 45	แสดงระยะเวลาการอยู่อาศัยของเจ้าของเรือน	89
ตาราง 46	แสดงความต้องการของเจ้าของเรือนในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย (1)	90

ตาราง 47 แสดงความต้องการของเจ้าของเรือนในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย (2).....	91
ตาราง 48 แสดงราคาค่าซ่อมแซมเรือนตามสภาพเรือนต่อความต้องการของเจ้าของเรือนสภาพดี (1).....	92
ตาราง 49 แสดงราคาค่าซ่อมแซมเรือนตามสภาพเรือนต่อความต้องการของเจ้าของเรือนสภาพดี (2).....	93
ตาราง 50 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการของเจ้าของเรือนสภาพปานกลาง.....	93
ตาราง 51 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการของเจ้าของเรือนสภาพทรุดโทรม.....	94
ตาราง 52 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการของเจ้าของเรือนสภาพดี (1).....	94
ตาราง 53 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการของเจ้าของเรือนสภาพดี (2).....	95
ตาราง 54 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการเจ้าของเรือนสภาพปานกลาง (1).....	95
ตาราง 55 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการเจ้าของเรือนสภาพปานกลาง (2).....	96
ตาราง 56 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการเจ้าของเรือนสภาพปานกลาง (3).....	97
ตาราง 57 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการเจ้าของเรือนสภาพทรุดโทรม	97
ตาราง 58 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการเจ้าของเรือนสภาพทรุดโทรม	98
ตาราง 59 แสดงราคาค่าซ่อมแซมเฉลี่ยตามสภาพเรือนต่อราคาเฉลี่ยตามความต้องการเจ้าของเรือน.....	99
ตาราง 60 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการเข้าถึงเรือนไทย	100
ตาราง 61 แสดงตำแหน่งที่ตั้งของเรือน	100
ตาราง 62 แสดงสภาพแวดล้อมของเรือน	101
ตาราง 63 แสดงความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเรือนไทย	102
ตาราง 64 แสดงค่านิยมที่มีต่อเรือนไทย	103

ตาราง 65 แสดงเอกลักษณ์ของชุมชน	103
ตาราง 66 แสดงความตระหนักรู้ในคุณค่า	104
ตาราง 67 แสดงคุณค่าของเรือนไทยในความคิดเห็นของเจ้าของเรือน	104
ตาราง 68 แสดงปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือน.....	105
ตาราง 69 แสดงจำนวนเรือญาติที่อยู่ใกล้เคียง	105
ตาราง 70 แสดงเรือนไทยที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม (1).....	112
ตาราง 71 แสดงเรือนไทยที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม (2).....	113
ตาราง 72 แสดงเรือนไทยที่พบในเขตพื้นที่ภาคกลาง (1).....	113
ตาราง 73 แสดงเรือนไทยที่พบในเขตพื้นที่ภาคกลาง (2).....	114

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน	73
แผนภูมิที่ 2 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน	74
แผนภูมิที่ 3 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน	75
แผนภูมิที่ 4 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน	76
แผนภูมิที่ 5 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน	77
แผนภูมิที่ 6 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน	78
แผนภูมิที่ 7 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน	79
แผนภูมิที่ 8 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน	80
แผนภูมิที่ 9 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน	81

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นจังหวัดที่มีขนาดพื้นที่เล็กที่สุดในประเทศไทยที่มีการกล่าวขานถึงว่าเป็นเมืองที่มีความอุดมไปด้วยทรัพยากรนาชนิตตั้งแต่ต้นน้ำท่า ข้าวปลาอาหาร ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เลื่องชื่อและอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก ซึ่งตามข้อมูลทางประวัติศาสตร์เมืองสมุทรสงครามปรากฏชื่อครั้งแรกในชื่อว่าเมืองแม่กลอง ในแผ่นดินพระบรมไตรโลกนาถสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นหัวเมืองชายทะเลฝั่งตะวันออก มีความสำคัญในฐานะที่เป็นเมืองหน้าด่านทางปากทะเลและการค้า ด้วยลักษณะทางพื้นที่ที่มีคลองน้อยใหญ่ถึง 356 สายคลอง ลักษณะของการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนจึงเป็นแบบขนานไปตามสายคลองและมีชุมชนริมน้ำอยู่เป็นจำนวนมาก โดยที่ชุมชนริมน้ำในพื้นที่ยังคงเอกลักษณ์ของการตั้งถิ่นฐานริมน้ำในอดีตเอาไว้และพบว่ามีที่อยู่อาศัยประเภทเรือนไทยซึ่งมีคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างสูงอยู่ร่วมด้วยเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้กลายเป็นอัตลักษณ์ที่คู่กับสมุทรสงครามมาจนถึงปัจจุบัน

ในปี 2552 ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยเมืองสมุทรสงครามอย่างมีส่วนร่วม ตามนโยบายการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการพัฒนาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นของตน เกิดเป็นแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยเมืองสมุทรสงคราม ขึ้น 8 แผน และ เกิดภาคีเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่ประกอบด้วย ตัวแทนประชาคม 14 ชุมชนในเขตเทศบาล เทศบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด กาเคหะแห่งชาติ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนและสถาบันการศึกษาทั้งในและนอกพื้นที่ ภาคีเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยเมืองสมุทรสงครามได้คัดเลือก แผนเพื่อปรับปรุงฟื้นฟูที่อยู่อาศัยที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมมาเป็นแผนแรก เพื่อดำเนินการร่วมกันเป็นโครงการนำร่อง¹ และได้ร่วมกันสำรวจที่อยู่อาศัยที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม พบว่าในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงครามมีเรือนไทยประเพณีที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมอยู่มากถึง 108 กลุ่มเรือน² ส่วนใหญ่มีสภาพทรุดโทรม ต้องการการปรับปรุงซ่อมแซม

ภาคีเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยสมุทรสงคราม มีการทำงานร่วมกันต่อเนื่องมาจนถึงความพยายามในการพัฒนาต้นแบบบ้านเรือนวิถีไท โดยได้เลือกการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยในชุมชนซอยวัดหลังบ้าน เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม เพื่อเป็นต้นแบบในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยประเภทเรือน

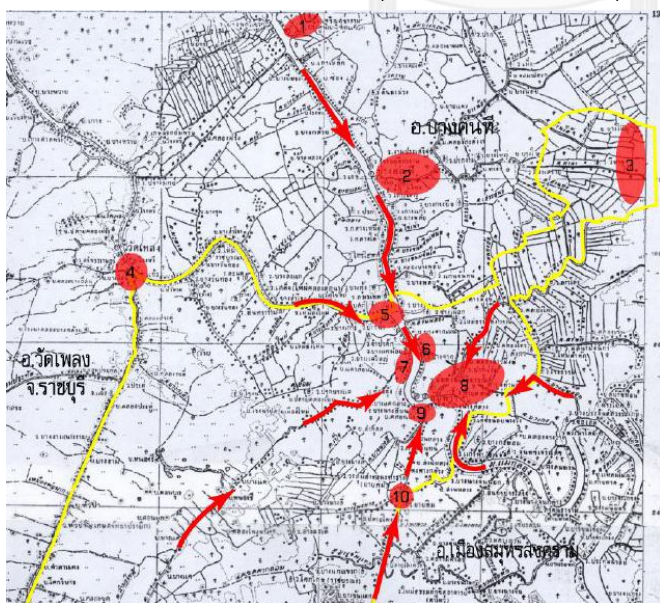
¹ การเคหะแห่งชาติ กองนโยบายและแผน, "โครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกันแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด," (2553).

² คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, แผนที่ ที่อยู่อาศัยทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมชุมชน ในเทศบาลเมืองสมุทรสงครามอุษาคเนย์ : กรุงเทพมหานคร, 2553).

ไทยประเพณีให้สอดคล้องกับชีวิตสมัยใหม่ ไปพร้อมกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์เรือนไทยในสมุทรสงคราม โดยมีเป้าหมายในการฟื้นฟูอนุรักษ์เรือนไทยในสมุทรสงครามเพื่อการอยู่อาศัยที่ดีขึ้นพร้อมกับเป็นหนึ่งในจุดสนใจเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพิ่มขึ้นในจังหวัด

การศึกษาสภาพ และ ความต้องการในการปรับปรุงฟื้นฟูที่อยู่อาศัยในสมุทรสงคราม จึงมีความจำเป็น เพื่อที่จะทำให้ทราบปริมาณและลักษณะความต้องการของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทยประเพณี เพื่อที่จะได้ทำการวางแผนการดำเนินงานอนุรักษ์ปรับปรุงฟื้นฟูเรือนไทยในสมุทรสงครามเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อัมพวามีความสำคัญมาแต่อดีต ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ในด้านประวัติศาสตร์นั้นอัมพวาเป็นที่ตั้งรกรากของราชินิกุลบางช้างซึ่งเป็นต้นราชินิกุลของราชวงศ์จักรี และเป็นสถานที่ประสูติของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ทำให้มีเจ้าชายเชื้อพระวงศ์เสด็จมาอยู่เนืองๆ จึงเรียกพื้นที่อัมพวานี้ว่าสวนนอกและเรียกสวนที่บางกอกว่าสวนในจึงมีคำกล่าวที่ว่า บางช้างสวนนอก บางกอกสวนใน แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่ออัมพวา ในด้านเศรษฐกิจนั้นอัมพวายังเป็นศูนย์กลางของตลาดทางน้ำมาแต่อดีต เป็นตลาดการค้าทางน้ำและจุดพักของเรือสินค้าและเรือโดยสารจากลำคลองต่างๆ ก่อนที่จะไปต่ออย่างแม่กลอง แสดงให้เห็นถึงความเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยงบริเวณพื้นที่โดยรอบ แม้ในปัจจุบันตลาดน้ำอัมพวาก็ยังคงความสำคัญในพื้นที่เอาไว้จากชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทำให้กลายเป็นศูนย์กลางในหลายๆด้านของพื้นที่รวมทั้งได้มีการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางน้ำครอบคลุมไปตามสายคลองในบริเวณโดยรอบ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์แก่สินทรัพย์ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมโดยรอบของพื้นที่อัมพวา

1. ตลาดน้ำบางนกแขวก
2. ตลาดน้ำบางน้อย
3. ตลาดน้ำท่าค่า
4. ตลาดน้ำวัดแก้วเจริญ
5. ตลาดน้ำปากคลองแควอ้อม
6. ตลาดน้ำปากคลองบางจาก
7. ตลาดน้ำปากคลองบางแค
8. ตลาดน้ำอัมพวา
9. ตลาดน้ำปากคลองประชาชื่น
10. ตลาดน้ำวัดนางพิมพ์

ภาพที่ 1 แสดงการตั้งถิ่นฐานชุมชนริมน้ำดั้งเดิมในพื้นที่แถบอัมพวาก่อนปี พ.ศ.2485

(ที่มา : วิลาวัลย์ ภมรสวรรณ [2548])

ในการศึกษาได้แบ่งเรือนไทยที่พบเป็น 3 สภาพ คือเรือนไทยที่มีสภาพดี สภาพปานกลางและสภาพทรุดโทรม โดยแบ่งตามการสังเกตจากเรือนไทยเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ หลังคา ผนังและเสา ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดง เรือนสภาพดี(ซ้าย) เรือนสภาพปานกลาง(กลาง) เรือนสภาพทรุดโทรม(ขวา)
(ที่มา : การสำรวจ)

สภาพเรือน	ส่วนของเรือน	ลักษณะ	ภาพประกอบ
1.สภาพดี	หลังคา	วัสดุใหม่ ไม่มีการรั่ว	
	ผนัง	ไม้สักทอ มีการทำสี	
	เสา	ใช้วัสดุคงทน มีการทำสีสภาพดี	
2. ส ภาพ ปานกลาง	หลังคา	วัสดุสภาพเก่า แต่ไม่รั่ว	
	ผนัง	ไม้สักทอ ไม่มีการทำสี	
	เสา	ใช้วัสดุคงทน ไม่มีการทำสี สภาพค่อนข้างเก่า	

ตาราง 1 แสดงการจำแนกสภาพของเรือนไทย (1)

สภาพเรือน	ส่วนของเรือน	ลักษณะ	ภาพประกอบ
3 . ส ภ า พ ทรุดโทรม	หลังคา	วัสดุสภาพเก่า ผุและร้าว	
	ผนัง	บางส่วนผุพัง ขาดการทาสี	
	เสา	วัสดุมีลักษณะผุ ไม่แข็งแรง สภาพเก่า	

ตาราง 2 แสดงการจำแนกสภาพของเรือนไทย (2)

พบว่าในบริเวณโดยรอบตลาดน้ำอัมพวาตามระยะทางการท่องเที่ยวทางเรือตามสายคลอง 4 สาย เป็นรัศมีโดยรอบจากตลาดน้ำอัมพวา 2.5 กิโลเมตร มีเรือนไทยที่ยังคงมีลักษณะแบบดั้งเดิมอยู่ประมาณ 174 หลัง โดยแบ่งตามลักษณะทางกายภาพได้ดังนี้

เรือนไทย		สภาพเรือน				รวม	
		ดี	ปานกลาง	ทรุดโทรม	ทิ้งร้าง		
รวม	จำนวน	79	44	50	1	174	
	%	46%	25%	29%	0.6%		100%

ตาราง 3 แสดงจำนวนเรือนไทยและสภาพเรือนไทยในปัจจุบัน

จากข้อมูลข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่ามีเรือนไทยที่มีสภาพทรุดโทรมและต้องการการปรับปรุงซ่อมแซมมีอยู่เป็นจำนวนมากหากสามารถปรับปรุงให้กลับมามีสภาพที่ดีได้จะเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยของเจ้าของเรือนเพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปล่อยให้เรือนไทยที่เป็นที่อยู่อาศัยที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม ให้มีสภาพเสื่อมและทรุดโทรมลง ซึ่งจะนำมาสู่การเสนอแนะแนวทางให้การอนุรักษ์แก้ไขต่อไป

1.2. คำถามในการวิจัย

1. ผู้อยู่อาศัยในเรือนไทยที่ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่โดยรอบตลาดน้ำอัมพวามีความต้องการในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของตนหรือไม่
2. มีปัญหาข้อจำกัดในการที่จะปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยอย่างไร

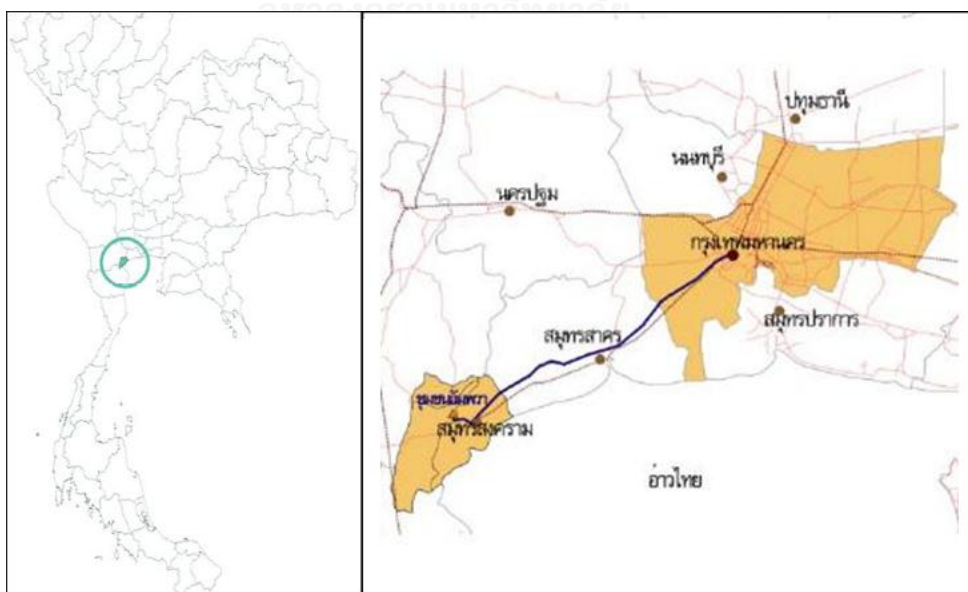
1.3. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและสภาพทางกายภาพในปัจจุบันของเรือนไทยในพื้นที่โดยรอบตลาดน้ำอัมพวา
2. เพื่อศึกษาลักษณะของครัวเรือน ความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนและความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมเรือนที่อยู่อาศัย
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคที่มีต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย
4. เพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้มีการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยมากขึ้น

1.4. ขอบเขตของการวิจัย

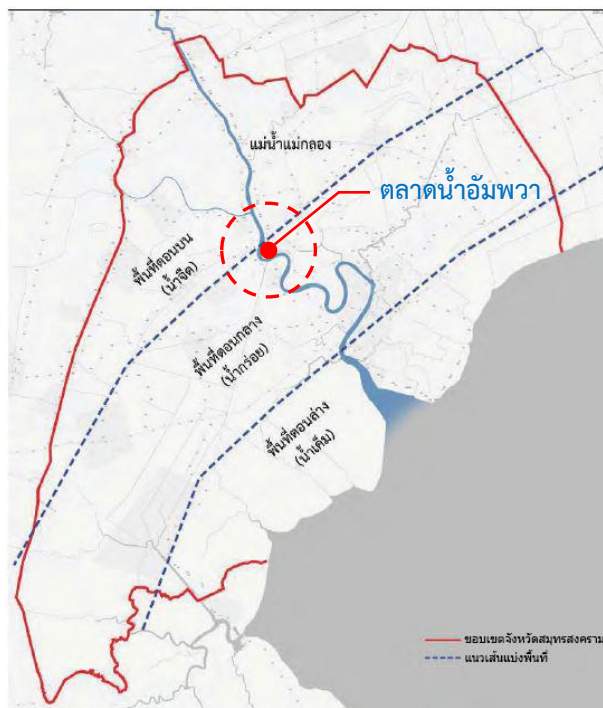
ขอบเขตด้านพื้นที่ โดยรอบตลาดน้ำอัมพวา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

พิจารณาพื้นที่โดยรอบของตลาดน้ำอัมพวา ซึ่งมีความสำคัญและมีคุณค่าในด้านต่างๆ ทั้งประวัติศาสตร์ สังคม และเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากเส้นทางการท่องเที่ยวทางเรือที่เชื่อมโยงไปตามลำคลองที่สำคัญ 4 สายคลอง 1.คลองอัมพวา 2.คลองแควอ้อม 3.คลองบางแค 4.คลองประชาชนขึ้น ดังนั้นจึงได้พื้นที่ในรัศมี 2.5 กิโลเมตรจาก ตลาดน้ำอัมพวา

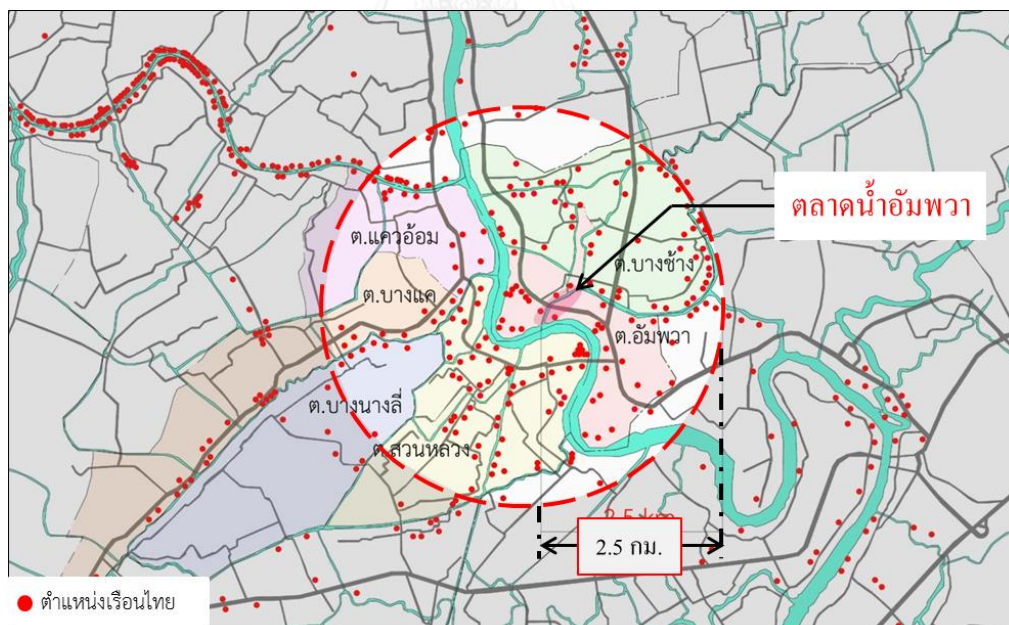

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัดสมุทรสงคราม

(ที่มา : แผนที่สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม [2548])

ภาพที่ 4 แผนภาพแสดงตำแหน่งพื้นที่ศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม
(ที่มา : แผนที่สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม [2548]³)

ภาพที่ 5 แผนภาพแสดงพื้นที่ศึกษาในงานวิจัย
(ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย)

³ กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, "แผนที่สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม .(2548) "

1.5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ความต้องการ หมายถึง อุปสงค์ ความต้องการที่จะซ่อมเรือนไทยโดยพิจารณาความสามารถที่จะจ่ายของครัวเรือนประกอบ

เจ้าของเรือน หมายถึง บุคคลที่อยู่อาศัยหรือมีสิทธิในการครอบครองเรือนซึ่งสามารถตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนหรือซ่อมแซมเรือนไทยได้

การปรับปรุง หมายถึง การทำให้สิ่งนั้นมีสภาพที่ดีขึ้นกว่าสภาพที่เป็นอยู่ ซึ่งรวมไปถึงการปรับปรุงในรูปแบบการต่อเติม การอนุรักษ์และทำให้ดูสวยงามขึ้น

การซ่อมแซม หมายถึง การทำสิ่งชำรุดให้คืนสภาพดี ในลักษณะที่ส่วนไหนชำรุด พังเสียหาย ใช้การไม่ได้ให้กลับมาพอใช้การได้หรือใช้การได้ดี

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เจ้าของเรือน ทำให้ทราบความต้องการ ปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย และข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย
2. ผู้ประกอบการ ช่าง ผู้ประกอบการการก่อสร้าง ร้านวัสดุก่อสร้าง ได้ทราบปริมาณและความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยจากเจ้าของบ้าน ทำให้รู้จักประกอบของเรือนไทยที่ต้องการปรับปรุงซ่อมแซม และปริมาณ ลักษณะของวัสดุที่มีการใช้ในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย
3. คนในพื้นที่ เมื่อมีการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยเป็นจำนวนมากจะนำไปสู่การอนุรักษ์เรือนไทยอันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนและเกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งจะเกิดผลเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน
4. หน่วยงานราชการ ทราบความต้องการ ปัญหา อุปสรรค ในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย เกิดการวางแผนสนับสนุนให้ชุมชนสามารถปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยอันเป็นสินทรัพย์ของชุมชน
5. หน่วยงานวิจัย เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลสนับสนุนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรือนไทยในสมุทรสงครามและการศึกษาแนวทางการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่

บทที่ 2

ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากศึกษาความต้องการของเจ้าของเรือนในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย ในบริเวณโดยรอบตลาดน้ำอัมพวา เป็นการศึกษาที่ครอบคลุมในด้านสภาพกายภาพของเรือนไทย ลักษณะของครัวเรือน ความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนและความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมเรือนในการวิเคราะห์จำเป็นที่จะต้องนำแนวความคิดที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและเป็นแนวทางในการเสนอแนะที่เหมาะสม แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

- 2.1 ลักษณะทางกายภาพและองค์ประกอบเรือนไทยภาคกลาง
- 2.2 ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำ
- 2.3 ที่อยู่อาศัยทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมชุมชน
- 2.4 แนวทางในการซ่อมแซมเรือนไทย
- 2.5 แนวคิดหลักการอนุรักษ์
- 2.6 นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทั้งในและต่างประเทศ
- 2.7 การวางแผนจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคงด้านน้ำ ของระบบนิเวศสามน้ำจังหวัดสมุทรสงคราม
- 2.8 แนวคิดความต้องการและความสามารถในการจ่ายของครัวเรือน
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ลักษณะทางกายภาพและองค์ประกอบเรือนไทยภาคกลาง

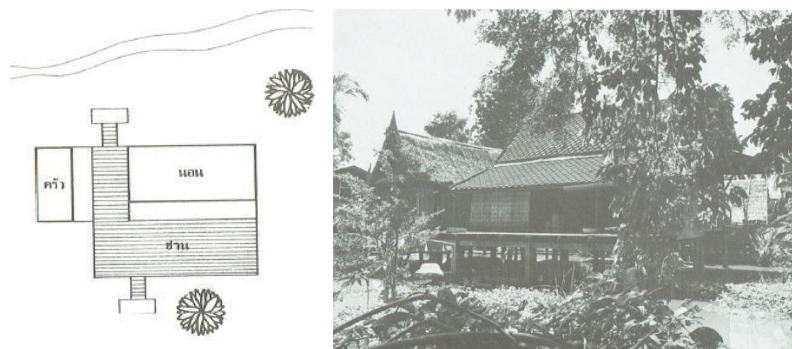
2.1.1 เรือนไทยภาคกลาง

มีลักษณะเป็นเรือนยกพื้น ใต้ถุนสูง สูงจากพื้นดินเสมอศีรษะคนยืน รูปทรงลึบสอ หลังคาทรงสูงชายคายื่นยาว เพื่อกันฝนสาด แดดส่อง นิยมวางเรือนไปตามสภาพแวดล้อมทิศทางลมตามความเหมาะสม⁴

ประเภทของเรือนไทยภาคกลาง

เรือนครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) : เป็นเรือนสำหรับ พ่อ เมียและลูกเล็กๆ ประกอบด้วยเรือนนอน 1 หลัง เรือนครัว 1 หลัง ระเบียงและชานร่วม เรือนนอนนั้นมีห้องนอน 1 ห้อง โถง 1 ห้อง เรือนครัวมี 2 ช่วงๆแรกสำหรับทำครัว ช่วงที่ 2 เป็นที่รับประทานอาหาร

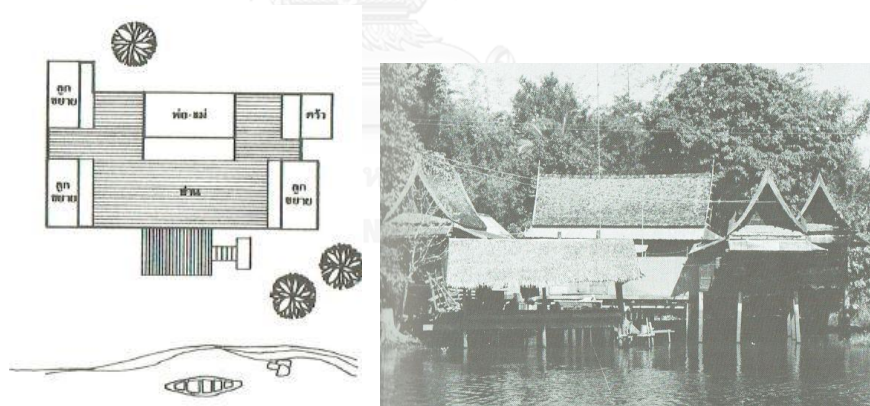
⁴ ฤทัย ใจจรงค์, "เรือนไทยเดิม บทที่ 2 เรือนไทยประเภทต่างๆ," (2539).

ภาพที่ 6 ภาพแสดงผังพื้นและลักษณะของเรือนครอบครัวเดี่ยว
(ที่มา : ฤทัย จงใจรัก [2539])

เรือนหมู่ (Stem Family) : เมื่อครอบครัวเดี่ยวเกิดเป็นครอบครัวขยาย จำเป็นต้องมีการขยายเรือนขึ้นอีก ความรู้สึกที่ไม่อิสระ ก็อยากจะแยกเรือนนอนออกไปอีกหลังหนึ่ง การขยายเรือนนอนเพิ่มขึ้น ทำได้ 3 ลักษณะคือ

- 1) ปลุกเรียงตามยาวต่อจากเรือนนอนพ่อแม่
- 2) จัดวางตัวเรือนเป็นกลุ่ม มีชานเชื่อมตรงกลาง
- 3) ปลุกเรือนขึ้นใหม่

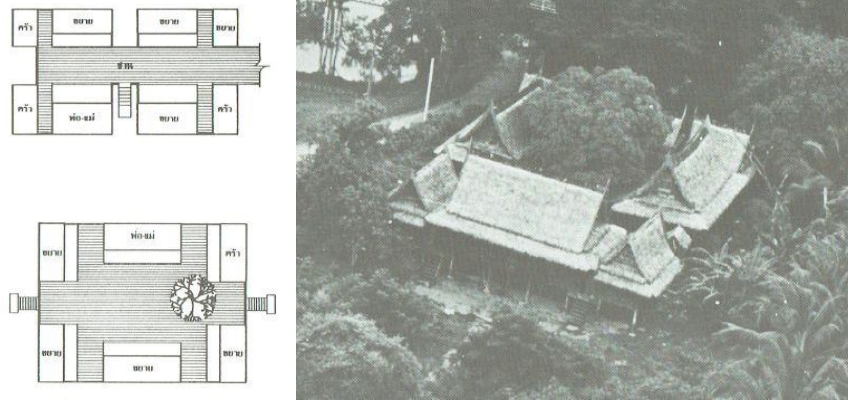

ภาพที่ 7 ภาพแสดงผังพื้นและลักษณะของเรือนหมู่ครอบครัวขยาย
(ที่มา : ฤทัย จงใจรัก [2539])

เรือนหมู่สำหรับคหบดี : เป็นเรือนที่สร้างขึ้นให้มีขนาดใหญ่โตหรูหรา ประกอบไปด้วย

- 1) เรือนนอน เป็นเรือนประธาน
- 2) เรือนลูกๆ
- 3) เรือนขวางเป็นห้องนั่งหรือหอกกลาง
- 4) เรือนครัว
- 5) หอนก
- 6) ชาน

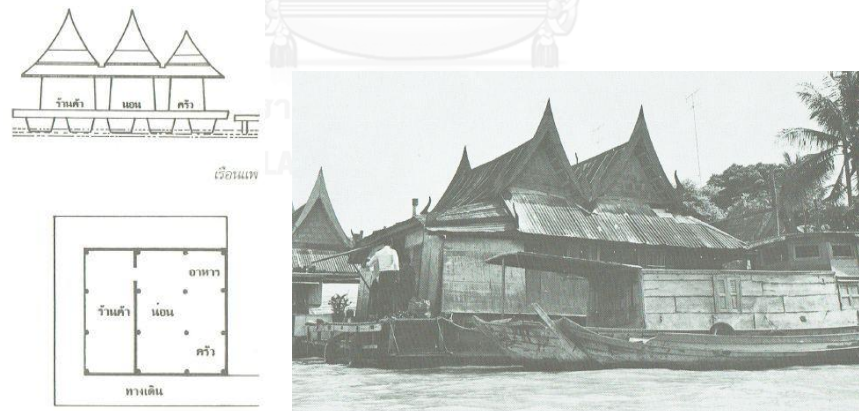
เรือนหมู่กับเรือนคหบดีมีลักษณะและพื้นฐานการปลูกสร้างต่างกัน เรือนหมู่เกิดขึ้นจากเรือนนอน 1 หลังเรือนครัว 1 หลังก่อน ส่วนเรือนคหบดีนั้นจะทยอยกันปลูกสร้างและตั้งใจปลูกขึ้นมาพร้อมๆ กัน โดยจะวางแผนให้มีเรือนอื่นๆ ที่ใช้ประโยชน์นอกเหนือจากความจำเป็น

ภาพที่ 8 ภาพแสดงผังพื้นและลักษณะของเรือนหมู่คหบดี

(ที่มา : ฤทัย จงใจรัก [2539])

เรือนแพ : เป็นเรือนที่ลอยน้ำ ส่วนใหญ่เป็นร้านค้าและที่พักอาศัยด้วย เป็นร้านค้าที่ขายสินค้าให้กับผู้คนที่สัญจรไปมาด้วยเรือ เหตุที่ทำเป็นเรือนแพเพราะพื้นที่ชายน้ำเป็นที่ลุ่ม หน้าน้ำหลาก น้ำจะท่วมสูง ร้านค้าริมน้ำต้องยกพื้นระดับสูงจึงพ้นน้ำ ซึ่งไม่สะดวกในการค้าขาย

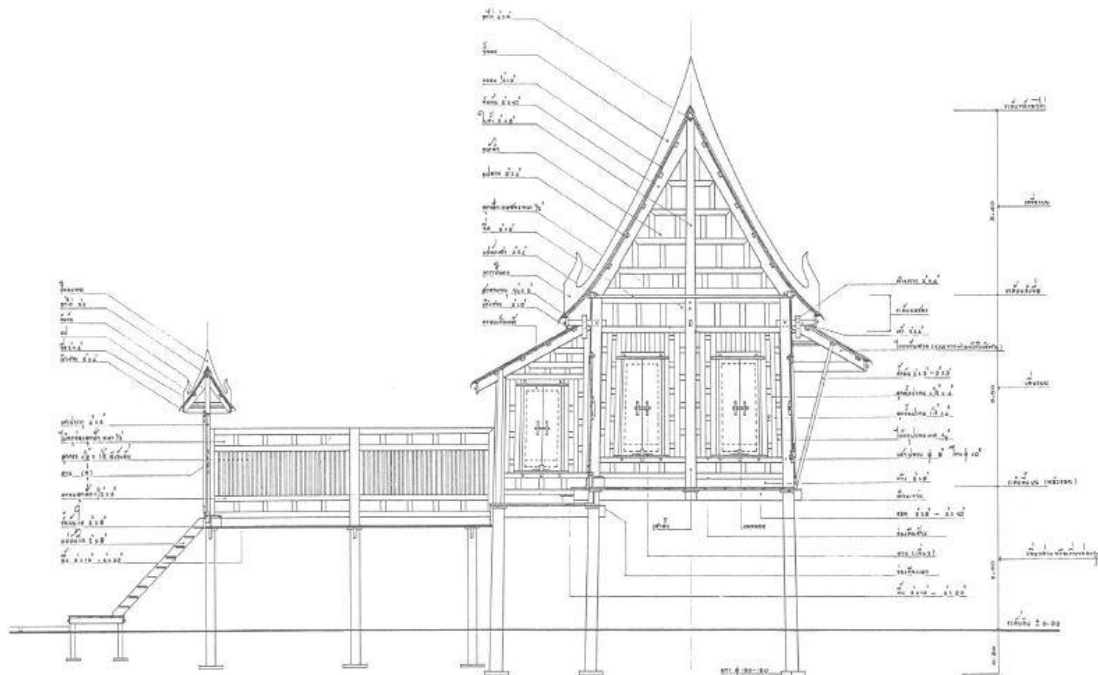
ภาพที่ 9 ภาพแสดงผังพื้นและลักษณะของเรือนแพ

(ที่มา : ฤทัย จงใจรัก [2539])

2.1.2 องค์ประกอบของเรือนไทยภาคกลาง

เรือนไทยในยุครัตนโกสินทร์ ทางภาคกลางมีปลูกกันทั่วไป นอกจากจะแบ่งเป็นเรือนที่มีแบบแผนแน่นอนก่อนลงมือปลูกและแบบเรือนพื้นบ้าน ยังแบ่งตามลักษณะของวัสดุที่นำมาใช้ก่อสร้างได้ออกเป็น 2 ชนิด คือเรือนเครื่องผูกและเรือนเครื่องสับ⁵

เรือนเครื่องสับคือ เรือนไม้จริงทั้งหลังยกเว้นหลังคาที่มุงด้วยวัสดุอื่น การปลูกเรือนทางภาคกลางโดยเฉพาะเรือนเครื่องสับจะตั้งเสาและฝาเอียงเข้าหากัน ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงและแข็งแรง รวมทั้งได้ความงามตามความรู้สึกของสายตา

ภาพที่ 10 ภาพแสดงลักษณะโครงสร้างองค์ประกอบเรือนไทย

(ที่มา : ฤทัย จงใจรัก [2539])

⁵ กลุ่มอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักศิลปกรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา กรมศิลปกร, "โครงการจัดทำองค์ความรู้ ด้านการสำรวจสถาปัตยกรรมเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน(อาคารเรือนทรงไทย) บทที่ 6 องค์ประกอบของเรือนไทย," (2553).

แบ่งได้เป็น

ส่วน	องค์ประกอบ	ภาพประกอบ
1.ฐานและเสา	จั่ว	
	กงพัด	
	แระ (ระแนง)	
	เสาเรือน	
	รอด	
	รา	
2.ส่วนพื้น	ตง	
	พรีง	
	พื้น	
	ฝักมะขาม	
3.ส่วนผนัง	ฝา	
	ร่องตีนช้าง	
	ช่องแมวรอด	
	ประตูห้อง	
	ประตูรั้วชาน	
	หน้าต่าง	
	กระจาด	

ตาราง 4 แสดงองค์ประกอบของเรือนไทย (1)

(ที่มา : สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ ๑๓ เรื่องที่ ๑ เรือนไทย [2532]⁶)

⁶ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ ๑๓, "เรื่องที่ ๑ เรือนไทย องค์ประกอบของเรือนไทยภาคกลาง," ed.

- 5) ซีดเส้นรอบวงฉมบกกว้างประมาณ 1 ฝ่ามือ(ในกรณีที่ใช้ฐานรากแบบแระ)ถ้าใช้ฐานรากแบบกง-พัด-จั่ว ปากหลุมต้องกว้างกว่านั้น
- 6) ขุดหลุมให้ลึกตามที่ช่างกำหนด คือ 1 ศอก 8 นิ้ว 1 ศอก 4 นิ้ว หรือ 1 ศอก 11 นิ้ว
- 7) กระทุ้งดินใต้หลุมให้แน่น วางแระไว้ใต้หลุม ยกเสาเอกลงหลุมตามฤกษ์ยามที่โหรหรือพระกำหนดให้ มายกเสาโท เสาตรีตามลำดับ เวียนขวาจนหมด 8 ต้น ยึดด้วยไม้ค้ำยัน (แกงแนง) ไว้ทุกต้น
- 8) ใส่รอดเข้าที่เสาทุกต้น ช่างจะส่งคนป็นขึ้นประจำเสายืนเหยียบเต้า
- 9) ส่งชื่อขึ้นไปสวมหัวเทียนทุกต้น (เสาทุกต้นเสียบเต้าไว้ก่อนยกลงหลุม)
- 10) ยกเสาดั้งเข้าที่ คนที่อยู่ข้างบนจะตะแคงชื่อเพื่อสวมใบดั่งเข้ารูชื่อ สอดให้ใบดั่งเลยขึ้นไปจนชื่อชิดกับหัวเสาดั้ง ยกโคนดั่งนั่งค่อมบนหลังรอด สวมชื่อเข้าหัวเทียนตามเดิม (เสาดั้งมี ๓ เสา)
- 11) ส่งแปหัวเสาทั้งสองวางค่อมปลายชื่อ ซึ่งปากเตรียมไว้ให้เข้าที่
- 12) ติดพริ้ง ตอกตาปูจีน แต่ยังไม่ให้แน่นหนัก แต่งระดับต่างๆ ให้เข้าที่ ติดโคนเสาออกข้างละ ๒ นิ้ว ปูพื้นทิ้งหลัง ไม่ต้องตอกตาปู
- 13) ยกแผงหน้าจั่วขึ้นไปติดกับร่องแปหัวเสาทั้ง ๓ แผง (รวมทั้งแผงของฝาประจันห้อง) ต้องช่วยยึดแผงหน้าจั่วไว้ไม่ให้ล้ม เพราะติดแผงนี้ไว้เพียงที่โคน ๒ จุดเท่านั้น ติดตั้งแขวนและจันทันห้อง โคนจันทันติดกับรู บากแปหัวเสา ปลายจันทันบากสลับเดียวกับปลายดั่งแขวน เอาแปลานเข้าที่รอยบากของแผงหน้าจั่วและจันทันทุกตัว ตอกด้วยตาปูจีน
- 14) สวมอกไก่เข้าเดือยของแผงหน้าจั่ว หัว-ท้าย และแผงหน้าจั่วของฝาประจันห้อง เดือยของใบดั่งทั้งหมดตอกลิ้มเสริมพิเศษเข้าตรงเดือยใบดั่งเพื่อให้อกไก่ติดแน่น ตัดเดือยเสริมพิเศษให้เสมอกอกไก่
- 15) ยกแผงฝาเข้าที่โดยตอกเต้ากลับเข้าข้างในจนสุดเมื่อยกแผงฝาเข้าแล้วจึงตอกเต้าเข้าที่เดิมตอกตาปูจีนขนาดเล็กที่ฝาๆละ ๔ ตัว
- 16) ติดเชิงชายโดยรอบกับปลายเต้า
- 17) ติดปั้นลมกับแปลาน, แปหัวเสา, และอกไก่ โดยตอกตาปูจากใต้แป
- 18) แต่ง ตรวจสอบระดับอีกครั้งหนึ่งแล้วจึงตอกตาปูจีนที่พริ้งให้แน่น กลบหลุมโคนเสาให้เรียบร้อย ติดกลอนเพื่อเตรียมมุมหลังคา ถ้ามุงกระเบื้องก็ต้องเพิ่มระแนง
- 19) ต่อส่วนที่เป็นระเบียง ชานและคร่าวตามลำดับ รวมทั้งซุ้มประตูรั้วชาน บันได
- 20) ขึ้นสุดท้ายมุงหลังคาด้วยจากหรือกระเบื้อง

ขั้นตอน	ภาพประกอบ
1. การเตรียมหลุมและขึ้นเสาเอก	
2. ยกเสาโท เสาตรีตามลำดับ เวียนขวาจนหมด 8 ต้น	
3. ช่างขึ้นไปเพื่อสวมชื่อกับหัวเทียน	
4. ยกแผงหน้าจั่วขึ้นไปติดกับร่องแปหัวเสาทั้ง ๓ แผง และติดตั้งผนัง	
5. ขั้นตอนติดปลั๊กกับแปลาน, แปหัวเสา, และอกไก่ และตอกตาปูจากใต้แป	
6. ขั้นตอนสุดท้ายมุงหลังคาด้วยจากหรือกระเบื้อง	

ตาราง 6 แสดงขั้นตอนการปรุงเรือนไทย
(ที่มา : Ruethai Chaichongrak et al [2532]⁸)

⁸ Ruethai Chaichongrak et al, *The Thai House History and Evolution*(Asia book, 2002).

2.1.4 พัฒนาการของเรือนไทย⁹

สังคมมนุษย์จะขาดน้ำไม่ได้การตั้งถิ่นฐานการทำมาหากินต้องพึ่งพาน้ำทั้งและยังใช้เป็นเส้นทางคมนาคมอีกทางหนึ่งด้วย ยิ่งที่ราบลุ่มภาคกลางฤดูน้ำหลากจะกลายเป็นทะเลน้ำจืดต้องพึ่งพาเรือเดินทางไปมาหาสู่กันเพียงอย่างเดียว

ลุ่มแม่น้ำภาคกลางมีพัฒนาการทางสังคมมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์บริเวณตอน แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำน้อยและแม่น้ำเจ้าพระยา

เมื่อมีพัฒนาการทางสังคมมากขึ้น ก็สามารถขยายพื้นที่ต่ำลงมาตามสายน้ำ เกิดชุมชนสมัยประวัติศาสตร์เช่น

ทวารวดีในเขต จังหวัดสิงห์บุรี ลพบุรี ชัยนาท สระบุรี นครนายก สุพรรณบุรี อ่างทอง

ลพบุรีในเขต จังหวัดลพบุรี สุพรรณบุรี สระบุรี

อูทอง ในเขต จังหวัดสุพรรณบุรี อยุธยา สิงห์บุรี อ่างทอง

อยุธยา ในเขตที่ราบลุ่มภาคกลางทั้งหมด

สำหรับอยุธยาเป็นอาณาจักรที่อยู่ตรงกลางที่ราบลุ่มภาคกลางหรือที่เรียกกันว่า “ที่ราบลุ่มเจ้าพระยา” มีความสามารถจัดการกับพื้นที่ที่เต็มไปด้วยแม่น้ำลำคลอง และเป็นที่ยรวมของ แม่น้ำหลายสาย เมื่ออาณาจักรอยุธยาล่มสลาย ก็เกิดเมืองใหม่ต่ำลงไปทางใต้คือกรุงรัตนโกสินทร์

การขยายที่ตั้งของเมืองหลวงมีได้หมายความว่า ชุมชนตามลุ่มแม่น้ำทั้ง 5 สาย จะขยายตามไปด้วยทั้งหมดคงมีบางสวนเท่านั้นที่ต้องไปเป็นประชากรของเมืองใหม่สวนที่เดิมก็คงอยู่อาศัยติดต่อกันเรื่อยมาจะมีการอพยพเขาหรืออพยพออกไปก็มีบางเป็นธรรมดา

เมื่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์แล้วการทำมาค้าขายกับโลกภายนอกก็เป็นที่นิยมเหมือนเดิมเหมือน ครั้งกรุงศรีอยุธยาแต่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น สินค้าและวัฒนธรรมจากตะวันตกเพิ่มขึ้นมาก เป็นลำดับมาชัดเจนมากก็คือสมัยรัชกาลที่ 3-4 อาคารทรงไทยแต่เดิมเริ่มเปลี่ยนแปลงรูปร่างไปบ้างและมีอาคารทรงใหม่ ๆ เพิ่มเข้ามา ไมว่าจะเป็นแบบจีน แบบยุโรป จึงเห็นเรือนไทยแบบลูกผสมพัฒนาต่อมาจนถึงปัจจุบันเพราะวัสดุใหม่ๆ เขามาเช่น ปูนซีเมนต์ สังกะสีมุงหลังคา ทำให้โครงสร้างของบ้านเรือนบางหลังเปลี่ยนไป เช่น แต่เดิมเคยมุงหลังคาบ้านทรงไทยด้วยกระเบื้องเกล็ดดินเผาที่เปลี่ยนมาเป็นกระเบื้องซีเมนต์และสังกะสี

เมื่อใช้สังกะสีมุงหลังคาก็ต้องถอดกระเบื้องออกเพราะใช้ประโยชน์ไม่ได้แล้ว ทำให้ประหยัดไม้และน้ำหนักหลังคาตกลงอย่างนี้เป็นต้น

⁹ กลุ่มอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา กรมศิลปากร, "โครงการจัดทำองค์ความรู้ ด้านการสำรวจสถาปัตยกรรมเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน บทที่ (อาคารเรือนทรงไทย)1 พัฒนาการทางสังคม) "2553).

2.1.5 ข้อกำหนดของเรือนไทยภาคกลาง¹⁰

1) สนวนหลังคาจะต้องเป็นหลังคาทรงสูงหรือทรงจั่ว ทำให้อากาศร้อนซึ่งเบาลอยตัวอยู่ได้ หลังคาสวนบน อากาศเย็นก็จะลอยต่ำลงมาถึงห้องเรือน ซึ่งทำให้ช่วยระบายความร้อนได้ดี ประโยชน์ของหลังคาทรงสูงอีกประการหนึ่งคือฝนจะไม่รั่วเพราะระบายน้ำได้เร็ว

2) ต้องมีชายคาปกนกและไชรา ซึ่งป้องกันแดดกล้าและฝนสาดได้ดี

3) เรือนไทยถาเป็นเรือนเดี่ยวต้องมีระเบียงตอออกมาจากด้านยาว มีทั้งพื้นเสมอกับเรือนแม่และลดระดับลง เชื่อมต่อกับชานได

4) ชานเรือนเดี่ยวจะอยู่ถัดจากระเบียงออกไป เป็นพื้นที่โล่งไม่มีหลังคา พื้นลดระดับต่ำกว่านี้ มีระเบียง เป็นที่พักผ่อนนั่งเล่น นอนเล่นยามหัวค่ำ ใชนอนดูดาว สอนลูกหลานเกี่ยวกับดาราศาสตร์

5) สนวนกันสาดบางหลังก็มีบางหลังก็ไม่มีแต่สวนมากจะมีกันสาดโดยใช้เท้าแขน ซึ่งเป็นไม้และเหล็กเส้น การใช้เท้าแขนด้วยเหล็กเส้นทำขึ้นในเชิงสัญลักษณ์เพื่อความสวยงาม แต่จะใช้ค้ำเพื่อรับน้ำหนักกันสาดไม่ได้และมูลเหตุที่บ้านเรือนไทยจะต้องมีไต้ถุนสูง เพื่อใช้พื้นที่ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และพักผ่อนได้ บานรินน้ำบางหลังถุค้ำน้ำทวมไต้ถุนบานไชเป็นที่ยอดเรือไต้ด้วย

6) ลักษณะเฉพาะของเรือนไทยคือเป็นเรือนสำเร็จรูป สร้างเป็นสวนๆ นำมาประกอบเข้าด้วยกัน สวนใหญ่จะสร้างไต้เร็วในวันเดียว ไชไม้สักล่วนปรุ้งแต่ไต้งาย คงทนป้องกันปลวกและสวยงาม จะไชไม้เนื้อแข็งไต้ก็เฉพาะเสาและรอด

7) เรือนไทยโบราณไม่นิยมสร้าง“สวม”บนเรือน แต่จะไปสร้างข้างกลางและไม่ติดกับตัวเรือน

8) เรือนไทยโบราณไม่ไชตะปูแต่ไชวิธีการเขาเตี้ยและลูกสลัก ตอมาภายหลังไชตะปู โลหะ

7) เรือนไทยโบราณปลูกเรือนชั้นเดียว ไม่นิยมสองชั้น เพราะจะมีคนค้ำหัวอยู่ข้างบน ปัจจุบันความเขมงวดเหล่านี้เปลี่ยนไป ไต้ถึงจึงเกิดเป็นสองชั้น ชั้นบนกลายเป็นที่เก็บของไป

8) เรือนไทยโบราณตามตำราห้ามปลูกวางตะวันคือด้านยาวห้ามหันไปทางทิศตะวันออก-ทิศตะวันตกแต่มีบางทองถึนปลูกเรือนหันหน้าลงน้ำ เรือนหมูบางแห่งหันหน้าลงแม่น้ำก็มี

9) เรือนไทยโบราณไม่นิยมตีฝาในทองเรือน แต่มีฝานอกหรือไชราเพื่อกันฝนสาดเขาเรือน

10) สัตสวนของเรือนไทยเทาที่ยึดถึกันมาครั้งโบราณ แต่ก็ไม่แน่นอนักยึดถึกัน ดังนี้

1. มีฝังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผา

2. ความกวางของดานสกัถ 6 ศอกระเบียงอีก 4 ศอก

3. ความยาวรวม 15 ศอกแบ่งเป็นทอง 3 ทอง ๆ ละ 5 ศอก สวนเรือน 5 ทอง มัถ

ไมคอยพบ จะมีก็แต่บานเจ้าบานนายและกุฎิพระสงฆ์

¹⁰

กลุ่มอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักศิลปกรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา กรมศิลปกร,“โครงการจัดทอองค้ความรู้ ด้านการสำรวจสถาปัตยกรรมเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน(อาคารเรือนทรงไทย) บทที่ 3 ข้อกำหนดของเรือนไทย ” (2553).

2.1.6 ข้อดี ข้อเสียของเรือนไทย¹¹

ข้อดีหรือคุณประโยชน์ของเรือนไทย

1. สนอนุ้ยประโยชน์ใซสอยตามความเป็นอยู๋อยางสบายและเรีบบงาย
2. ปองกันการอบอวของอากาศเพราะหลังคาทรงสูงระบายอากาศได้ดี
3. ปองกันฝนเพราะหลังคาทรงสูง
4. ปองกันแสงแดดกลา เพราะมีปกนกและกันสาด
5. ปองกันน้ำท่วมถึงพื้น เพราะมีพื้นเรีอนสูง
6. ใซวัสดุที่หาใดงายในทองถิ่น
7. รับลดและระบายความอบอวเพราะหันใตดานยาวรับลม ดานแคบหรือดานสั๊ก รับแดด
8. เป็นเรีอนสำเร็จรูปสร้างใดภายในวันเดีวย
9. จะสร้างมากหลังหรืออนอยหลังก็ใดเพราะตองประกอบเป็นหลัง ๆ ใไป
10. แสดงออกถึงวิถีชีวิต สังคมของชานน้ำ
11. เป็นสัญลักษณ์ประจำชาติใกแบบหนึ่ง

ข้อเสีย

1. มีข้อจำกัดในหน้าที่การใซสอยเพราะมีหองนอยในเรีอนแต่ละหลัง
2. ถาสรางมากหลังจะขาดความสัมพันธ์ของเรีอนแต่ละหลังหากไม่มีชานแลนถึงกัน
3. เปลืองพื้นที่ใในการปลูกสราง เพราะในิยมสร้างเรีอนเดิม 1 ชั้น หากตองการ ประโยชน์ใซสอยเพิ่มขึ้น ก็ตองสร้างเรีอนเพิ่มขึ้นดวย
4. ทำให้เรีอนแต่ละหลังกว้างใดยากเพราะหลังคาก็จะตองสูงมากและต่านลม ฝนมากเกินใไป
5. ขาดการใซประโยชน์สวนตัว
6. ใตถุนของนอกชาน ใซประโยชน์ใดใดเต็มที่ เพราะเดิมรอดใดใด
7. รากฐานใดแข็งแรง ทรวดใดงาย
8. ฝนรั่วตามหน้าต่าง เพราะบานหน้าต่างเปิดเขาในหอง
9. ฝนรั่วตามแนวลูกตั้งและลูกนอนของฝาปะกน
10. พื้นใมกระดานอนตัวงายเพราะปูพื้นตามยาวตองใซรอดหรือราเสริม

¹¹ กลุ่มอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักศิลปกรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา กรมศิลปกร, โครงการจัดทำองค์ความรู้"ด้านการสำรวจสถาปัตยกรรมเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน.(2553) " ข้อดีข้อเสียของเรือนไทย คติและความเชื่อ 5 บทที่ (อาคารเรีอนทรงไทย)

2.2 ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำ¹²

เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์บริเวณภาคกลางของประเทศไทย มีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่เกิดจากการสะสมตะกอนดินที่พัดพามากับแม่น้ำสายต่างๆ ทำให้ภาคกลางเป็นที่ราบลุ่มกว้างขวาง และมีน้ำท่วมเป็นประจำทุกปี เนื่องจากเป็นที่ราบที่สะสมตะกอนน้ำทำให้มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก จึงถือได้ว่าเป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำของประเทศ นอกจากนี้แม่น้ำสายต่างๆ ยังเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการเลือกการตั้งถิ่นฐานของผู้คนในอดีต เพราะฉะนั้นชุมชนในภาคกลางจึงตั้งเรียงรายตัวอยู่ริมแม่น้ำสายต่างๆ โดยมีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานตามแนวยาว (Linear settlements) ของแม่น้ำลำคลอง โดยบ้านเรือนจะตั้งอยู่บริเวณริมตลิ่ง เพื่อความสะดวกในการสัญจรไปมา รวมไปถึงการนำน้ำจากลำคลองเพื่อการอุปโภคบริโภค โดยพื้นที่ตอนในถัดจากเรือนจะเป็นพื้นที่สำหรับการทำมาหากิน เช่น พื้นที่สวน ท้องนาหรือไร่ โดยมี “วัด” เป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ภายในชุมชนให้ดำรงอยู่ด้วยกันอย่างปกติสุข นอกจากนี้ยังมี “ตลาด” ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชน มีลักษณะเป็นเรือนแถวเรียงตามลำน้ำ ทำหน้าที่เป็นพื้นที่สำหรับการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า

โดยองค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนริมน้ำ จะประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

1. ระบบโครงข่ายของคลอง (Canal network system) เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นจากเส้นทางน้ำจำนวนมากที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายกระจายทั่วพื้นที่ มีบทบาทสำคัญในแง่ของระบบนิเวศทางธรรมชาติ รวมไปถึงวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนในชุมชน

2. พื้นที่ทางการเกษตร (Agricultural area) มีลักษณะเป็นพื้นที่เพื่อการเพาะปลูก เช่น พื้นที่สวน และที่นา ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ทางตอนใน ถัดจากเรือนที่อยู่อาศัย มีการแบ่งพื้นที่เป็นแปลงเพาะปลูกต่างๆ ซึ่งขนาดและลักษณะของแปลงนั้นขึ้นอยู่กับชนิดของพืชพรรณที่เพาะปลูก แต่ทุกแปลงสามารถเชื่อมต่อถึงกันได้ และมีคลองผ่านและสามารถไปเชื่อมคลองหลัก คลองรอง หรือคลองสวน หรือเชื่อมกันพื้นที่ข้างเคียงในเขตที่ไกลกว่า ซึ่งสัมพันธ์กับระบบโครงข่ายของคลอง ทั้งการผันน้ำเพื่อการเพาะปลูก และเป็นเส้นทางลำเลียงผลผลิต

3. วัด (Temple) ถือเป็นศูนย์รวมของชุมชนที่ส่วนใหญ่มักตั้งอยู่ใกล้สวน เนื่องจากผู้อาศัยในชุมชนนิยมบริจาคที่สวนให้วัด ในอดีตความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชาวบ้านมีค่อนข้างสูง วัดเป็นสถานที่สำคัญสำหรับการศึกษาแลเรียนรู้ เป็นที่พบปะและทำกิจกรรมต่างๆ ทางพุทธศาสนา วัดจึงมีลักษณะที่ปรากฏชัดทั้งกายภาพ และเป็นศูนย์ของหมู่บ้านและชุมชน

¹² อิศรชัย บูรณะอรุณ, "การศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนในการปรับตัวของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น กรณีศึกษา ชุมชนริมน้ำคลองแควอ้อม จังหวัดสมุทรสงครามสาขาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ภาควิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย) " มหาวิทยาลัยศิลปากร, (2556

4. ตลาดน้ำหรือตลาดเรือ (Floating market) เป็นตลาดที่ใช้เรือในการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า มักตั้งอยู่บริเวณปากคลองที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างคลองสำคัญ หรือจุดที่แม่น้ำและคลองมาบรรจบกันหรืออยู่ใกล้วัดซึ่งเป็นที่ตั้งชุมชน ตลาดน้ำถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เป็นเครื่องชี้วัดสภาพเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่น และเป็นแหล่งจัดสรรปันความต้องการซึ่งกันและกัน

2.3 ที่อยู่อาศัยทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมชุมชน¹³

ที่อยู่อาศัยทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมชุมชน ประกอบด้วยคำอันเป็นหัวใจหลัก 3 คำ คือ ที่อยู่อาศัย วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมชุมชน ซึ่งมีนิยามความหมายดังนี้

ที่อยู่อาศัย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายคำว่า “อาศัย” ว่า การพักพิง พักผ่อน ที่อยู่อาศัยจึงมีความหมายโดยตรงถึง “บ้าน” ซึ่งในบริบทของสังคมไทยจะหมายรวมถึง “การอยู่” และ “การกิน” ซึ่งล้วนสัมพันธ์กับวิถีชีวิต อาชีพ และสภาพแวดล้อม

“ที่อยู่อาศัย” ที่ผู้คนในแต่ละท้องถิ่นสร้างสรรค์ขึ้นเองด้วยภูมิความรู้ของท้องถิ่นเรียกโดยรวมว่า “สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (Vernacular architecture)” หมายถึงรูปแบบอาคารที่ชาวบ้านสร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่น โดยเน้นเฉพาะอาคารประเภทพักอาศัย คือ บ้านเรือน ซึ่งรูปแบบย่อมมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และสภาพดินฟ้าอากาศของแต่ละพื้นที่

วัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ปี พ.ศ.2535 ให้ความหมายคำว่า “วัฒนธรรม” ว่า “ความเจริญงอกงาม” ซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ จิตใจ สังคม และวัตถุ มีการสั่งสมและสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้และก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์และผลิตผลทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อันควรถูกค่าแก่การวิจัยอนุรักษ์ ฟื้นฟู ถ่ายทอด เสริมสร้างเอตทัคคะและแลกเปลี่ยน เพื่อสร้างดุลยภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม และธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สันติสุข และอิสรภาพ อันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ

¹³

มหาวิทยาลัยศิลปากร, แผนที่ ที่อยู่อาศัยทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมชุมชน ในเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม.

สิ่งแวดล้อมชุมชน

สิ่งแวดล้อมชุมชนหมายถึง สรรพสิ่งและสภาพแวดล้อมต่างๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งจับต้องได้และจับต้องไม่ได้ และมีอิทธิพลต่อการอยู่ดีมีสุขของประชาชนในชุมชน สามารถแยกพิจารณาได้เป็น 3 มิติหลักๆ ดังนี้

1. มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกายภาพ เช่น แหล่งน้ำธรรมชาติ ป่า ดิน อากาศ แหล่งพลังงาน มลพิษ ภาวะน้ำท่วม เป็นต้น
2. มิติด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร การทำมาหากิน การประกอบอาชีพของประชาชน เป็นต้น
3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง ที่อยู่อาศัย บริการสาธารณสุขโภชนาการและสาธารณสุขการขั้นพื้นฐาน การศึกษา การสาธารณสุขชุมชน สุขภาพอนามัย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การติดต่อสื่อสารคมนาคมทั้งภายในและภายนอกชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นมรดกแก่ลูกหลาน และความรู้สึกเป็นชุมชนร่วมกัน เป็นต้น

คำว่า “สิ่งแวดล้อมชุมชน” อันมีความหมายสอดคล้องกับ “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม” หมายถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบตัวมนุษย์เป็นสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมซึ่งการก่อรูปขึ้นของภูมิทัศน์วัฒนธรรมนั้น เป็นผลมาจากการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสภาพแวดล้อมนั้น

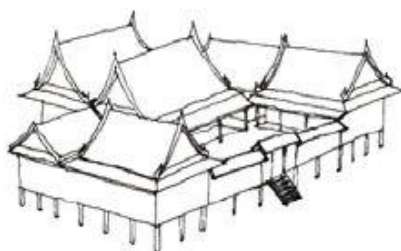
จากนิยามข้างต้น เราสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นคำจำกัดความของ “ที่อยู่อาศัยทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมชุมชน” ได้ว่า ที่อยู่อาศัย หรือบ้านที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ รวมไปถึงเป็นภาพสะท้อนให้เห็นสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม ของชุมชนนั้นๆ

ประเภทที่อยู่อาศัยทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมชุมชน

สำหรับรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของที่อยู่อาศัยทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมชุมชนแบ่งได้ 7 ประเภท โดยที่เป็นเรือนไทยมี 2 ประเภทคือ

1. เรือนพื้นถิ่นทรงไทยแบบดั้งเดิม (มีชานแดด และรั้วล้อมชาน)

เป็นเรือนไทยหมู่หรือเรือนพื้นถิ่นทรงไทยแบบดั้งเดิมของคหบดี

ภาพที่ 12 ภาพแสดงเรือนพื้นถิ่นไทยแบบดั้งเดิม

(ที่มา : แผนที่ที่อยู่อาศัยทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมชุมชน [2553])

2. เรือนพื้นถิ่นทรงไทย

เป็นเรือนที่มีทรงหน้าจั่วแบบเรือนไทย ซึ่งเราจะคุ้นและคิดว่าเป็นเรือนไทย แต่เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับตำราจะพบว่ามีความแตกต่างกัน โดยมีเพียงหน้าจั่วเท่านั้นที่เป็นสัญลักษณ์ของเรือนไทย มีลักษณะเฉพาะตัวตามบริบทโดยรอบของตนเอง รูปแบบจึงมีความหลากหลาย แบ่งได้ดังนี้

2.1 เรือนพื้นถิ่นทรงไทยเดี่ยวมีพาไล

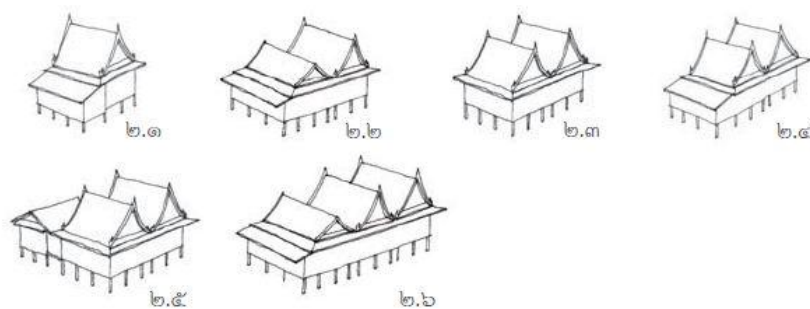
2.2 เรือนพื้นถิ่นทรงไทยเรือนประธานเป็นหลังคาจั่วสูง และมีหลังคาปั้นหยาเป็นเรือนรอง

2.3 เรือนพื้นถิ่นทรงไทยแฝด

2.4 เรือนพื้นถิ่นทรงไทยแฝด

2.5 เรือนพื้นถิ่นทรงไทยแฝดมีการต่อเติมเรือนใหม่เพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอยที่ด้านสกัดหน้า หรือ หลังของเรือน

2.6 เรือนพื้นถิ่นทรงไทยสามหลัง

ภาพที่ 13 ภาพแสดงเรือนพื้นถิ่นทรงไทยรูปแบบต่างๆ

(ที่มา : แผนที่ที่อยู่อาศัยทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมชุมชน [2553])

2.4 แนวทางในการซ่อมแซมเรือนไทย

2.3.1 การซ่อมแซมเรือนไทย¹⁴

เรือนไทยโครงสร้างทั้งหมดทำด้วยไม้ แม้จะเป็นไม้เนื้อแข็ง เช่น เต็ง รัง ตะแบก ซึ่งมีคุณสมบัติทนกว่าไม้ชนิดอื่น แต่เรือนไทยที่อยู่ถึงปัจจุบัน สภาพของไม้ย่อมเสื่อมตามอายุและควรดูแลซ่อมแซมทันที อย่างถูกหลักวิธี ซึ่งแบ่งตามลักษณะทางโครงสร้างได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. เครื่องบน ส่วนของหลังคา

หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่อกไถลงมาถึงข้อหรือปลายจันทันของหลังคากระเบื้อง เช่น อกไถ ด้ง จันทัน แปลาน แปะหัวเสา กลอน ระแนง เค้า เชิงกลอน เครื่องมุง เป็นต้น ซึ่งในส่วนโครงสร้างซึ่งอยู่ใต้หลังคามักจะไม่ชำรุด โดยส่วนที่พบการชำรุด มีดังนี้

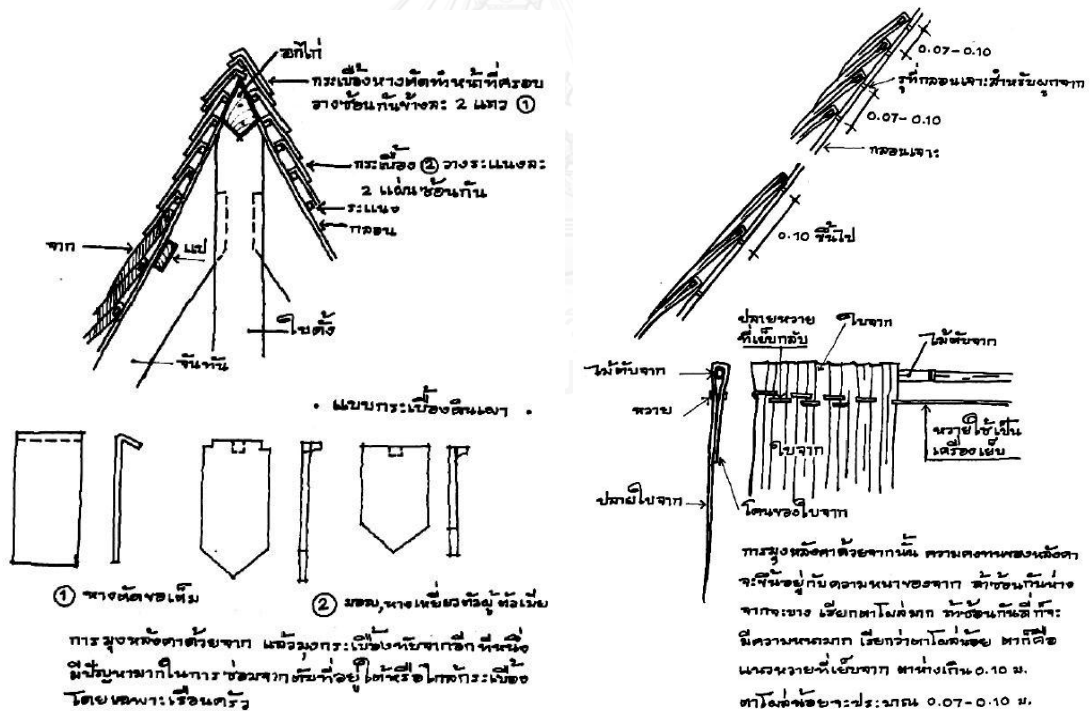
¹⁴ สมใจ นิมเล็ก, "อยู่เรือนไทย," วารสารหน้าจั่ว) 2531).

1.1 เครื่องมุง

1) กระเบื้องดินเผา ปัญหาเกิดจากสภาพของกระเบื้องเอง เช่น เผาไม่ดีพอจึงเกิดสีกร่อนเร็วกว่าปกติ หรือ เกิดจากการแตก หัก งอ ขอบของกระเบื้องหัก เกิดช่องว่างระหว่างแผ่นกระเบื้อง ด้วยลักษณะหลังคาทรงสูงน้ำหนักของกระเบื้องที่ซ้อนกันจะถ่ายสู่กระเบื้องด้วยกัน ทำให้กระเบื้องแฉลวบ้าง รับน้ำหนักไม่ไหว ขอบของกระเบื้องจะหักทำให้กระเบื้องหลุดจากระแนง ปัญหานี้ไม่มีวิธีแก้ที่ดีได้ เนื่องจากทรงของหลังคาเรือนไทยบังคับอยู่

2) จาก ความคงทนน้อยกว่ากระเบื้อง อายุไม่ยืนยาว ความคงทนขึ้นกับคุณสมบัติของจาก และวัสดุที่ใช้ยึดและทับจากที่ทำจากไม้ไผ่ การเรียงจากจะต้องซ้อนกันอย่างน้อย 2 ชั้นและในแต่ละใบจะต้องเหลื่อมกันครึ่งใบ วัสดุที่ใช้ยึดจะต้องเป็นหวายที่มีขนาดพอดี ไม่บางนัก ตับจากต้องใช้ไม้ไผ่รวกที่แก่จัด

การมุงจากกับกลอน ระยะของรูกกลอนที่เจาะจะต้องไม่ห่างมากนัก เมื่อมุงแล้วจะเห็นเส้นของหวายเพียงเล็กน้อย ทำให้ส่วนที่เป็นจากมีความหนาและทำการผูกมัดจากกับกลอน ซึ่งเรียกว่าดอก โดยใช้ไม้ล้ามะลอก ซึ่งเป็นไม้ไผ่ชนิดหนึ่งที่มีเนื้อเหนียวสามารถบิดหรือขมวดได้ ผูกได้โดยไม่ขาด

ภาพที่ 14 ภาพแสดงการติดตั้งกระเบื้องดินเผาและจาก

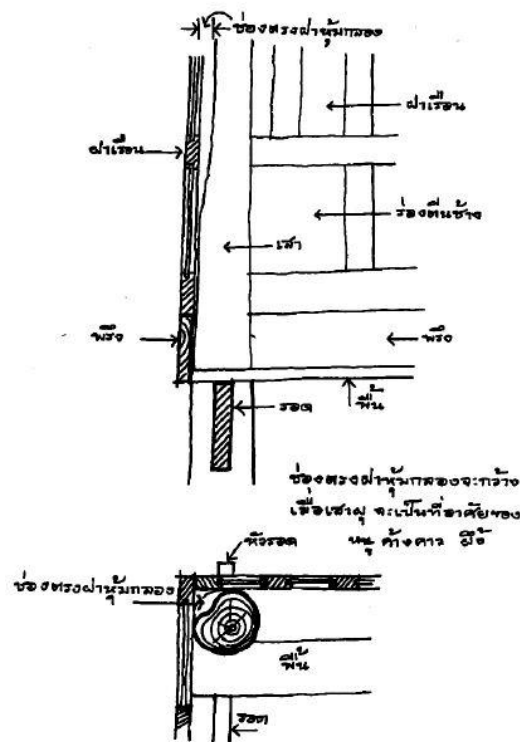
(ที่มา : สมใจ นิ่มเล็ก [2531])

2.2 ฝาเรือน เป็นผืนเรียกว่ากระเบาะ ประกอบขึ้นจากชิ้นส่วนเล็กๆ ของไม้หรือจากสิ่งอื่น ฝาไม้ของเรือนไทยมีหลายชนิดเช่น ฝาปะกน ฝาปะกนชนิดตกแต่ง ฝาลูกฟัก ฝาลูกฟักชนิดตกแต่ง ฝาสายบัว ฝาสายบัวชนิดตกแต่ง เป็นต้น

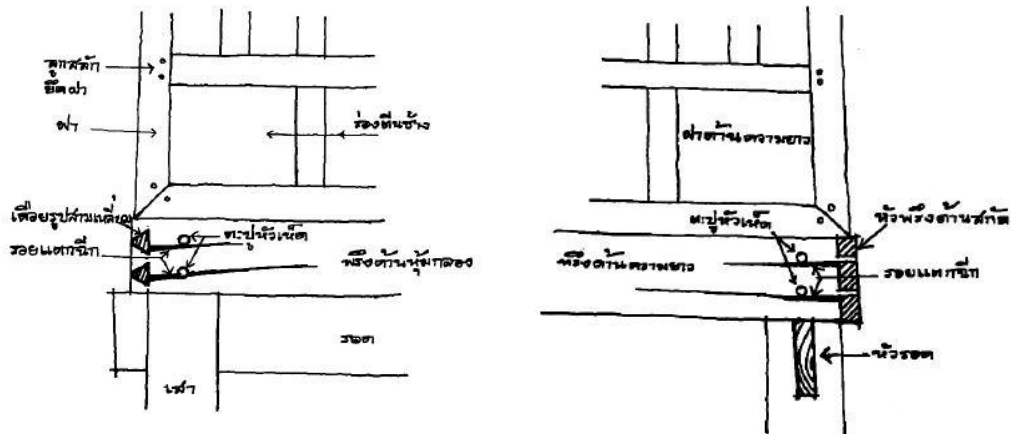
ในฝาหนึ่งกระเบาะประกอบไปด้วยกรอบฝาสี่ด้านทำหน้าที่บังคับส่วนประกอบขึ้นต่างๆ ลูกตั้ง ลูกนอน จะทำารตรงความหนาทั้งสองด้าน ลูกฟักที่กรูอยู่ระหว่างลูกตั้งและลูกนอน โดยการใช้การยึดด้วยลูกสลัก เมื่อเรือนอายุนานเข้า การผุกร่อนของลูกสลักทำให้ลูกสลักหลวมและหลุดได้ ซึ่งรูที่ลูกสลักหลุดหายจะกลายเป็นช่องให้แมลงเข้าไปในตัวเรือน

2.3 บานหน้าต่าง ขอบของบานหน้าต่างตรงส่วนล่างจะขบกับธรณีหน้าต่าง วิธีแก้คือ เมื่อบานหน้าต่างเกิดการขบกับธรณีประตูต้องใช้ขี้ผึ้งหรือใช้กบไสตรงด้านล่างเพื่อลดการขบลง

2.4 พริง เป็นส่วนที่วางของฝาเรือน ทำให้รับน้ำหนักของฝา โดยพริงด้านสกัดจะฝากอยู่กับพริงด้านยาว ด้วยการสวมทับเดือยหางเหยี่ยวหรือเดือยรูปสามเหลี่ยม น้ำหนักของฝาจะถ่ายลงยังพริงพริงจะแตกฉีก ถึงจะตอกตะปูรูปหัวเห็ดก็ตาม

ภาพที่ 17 ภาพแสดงปัญหาที่เกิดจากการผุกร่อนของเสา
(ที่มา : สมใจ นิ่มเล็ก [2531])

ฝาตายด้านสกัดหรือด้านยาวจะวางอยู่บนหรือ โดยวิธีนี้จะ
 ฝาตายอยู่กับหรือด้านความยาว ด้วยการสวมทับเคียวสามเหลี่ยม
 หรือเคียวรูปสามเหลี่ยม ส่วนหน้าของฉาจะทะลุออกข้างหรือ
 หัวฝังจะทะลุทะลุผ่านผนังคอนกรีตกับเสา

ฝาตายความยาวหรือด้านยาวจะวางอยู่บนหรือวิธีนี้จะ
 หัวฝังจะทะลุทะลุผ่านผนังคอนกรีตกับเสา
 หัวฝังจะวางอยู่บนหรือด้านสกัดตาม
 วิธีนี้เพราะว่าฝาตายยาวมีถึง 3 กรง และ หัวฝังด้านหน้า
 มากกว่าปกติ

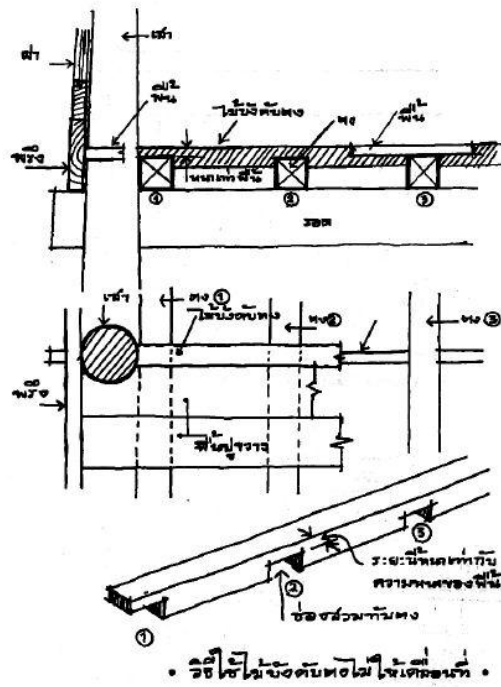
ภาพที่ 18 ภาพแสดงปัญหาที่เกิดขึ้นกับพริ้ง

(ที่มา : สมใจ นิมเล็ก [2531])

2.5 พื้น แบ่งการวางได้เป็น 2 วิธี คือ พื้นปูตามยาวของเรือนและพื้นปูขวางกับตัวเรือน ปัญหาของพื้นคืออาการเย็นของไม้เป็นผลมาจาก การเย็นของไม้ที่ไม่เท่ากัน เพราะความหนาและความอ่อนแก่ของไม้ที่ไม่เท่ากัน เมื่อไม้ทั้งสองแผ่นเย็นไม่เท่ากันเมื่อนั่งทับพื้นจะหนีบเนื้อ วิธีแก้คือฝังแผ่นไม้บางๆเข้าไปที่ส่วนความหนาของไม้เรียกว่าลึนกระปือหรือใช้ส่วานเจาะแล้วใส่ลูกสลักกลมแทน

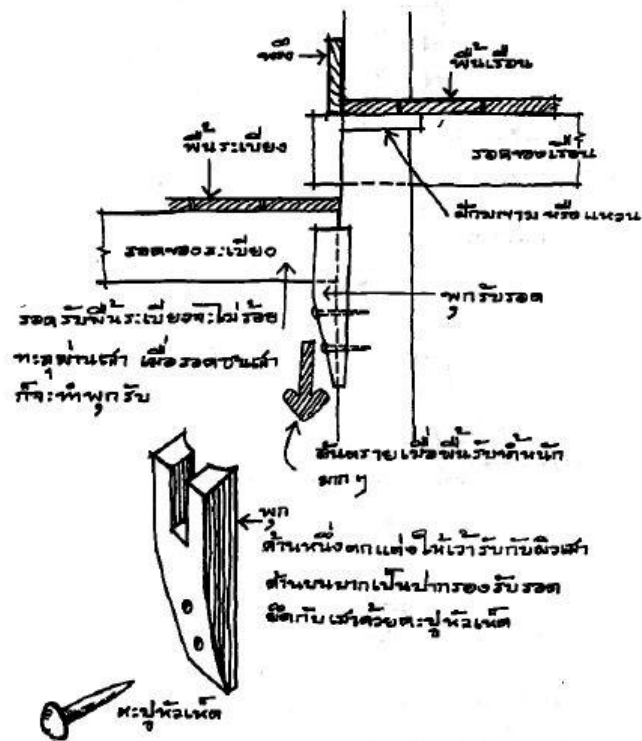
พื้นเรือนที่ตากแดดตากฝน เช่น พื้นชาน อายุความคงทนจะน้อยกว่าพื้นที่อยู่ในร่มมาก โดยจะผุตรงส่วนริมของแผ่น ตรงส่วนที่เป็นกระพี้หรือตรงตาไม้ก่อน ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อผู้อยู่อาศัย

2.6 รอด เป็นส่วนที่รับพื้นโดยร้อยทะลุตัวเสา จะทำเฉพาะส่วนตัวเรือนเท่านั้น ส่วนการวางรอดของระเบียงซึ่งลดพื้นนั้นจะร้อยผ่านเสาเฉพาะตรงเสาระเบียงเท่านั้น ตรงเสาเรือนจะไม่นิยมเจาะให้รอดผ่านทะลุเสา เพราะความแข็งแรงของเสาจะลดน้อยลง ซึ่งในส่วนนี้ช่างจะใช้วิธีหาไม้หนึ่งชิ้นที่มีความกว้างเล็กกว่าเสาเล็กน้อย เจาะเป็นบ่าสำหรับรองรับรอด ผิวด้านที่จะติดกับเสาจะเคลือบให้เข้าได้รูปกับความกลมของเสา แล้วทำไม้นี้ตอกแนบกับเสาให้บ่าได้ระดับเดียวกับรอดที่เสาระเบียงแล้วตอกตรึงด้วยตะปูจีน ซึ่งวิธีนี้ถ้าระเบียงรับน้ำหนักมากก็จะทรุด จึงมีการนำเสาหอมมารองรับ

• วิธีใช้ไม้โครงคันทองไม้ให้เดือยทันที •

ภาพที่ 19 ภาพแสดงการยึดรอยต่อและตง
(ที่มา : สมใจ นิมเล็ก [2531])

ภาพที่ 20 ภาพแสดงการรับรอยต่อของระเบียงซึ่งต่างระดับ
(ที่มา : สมใจ นิมเล็ก [2531])

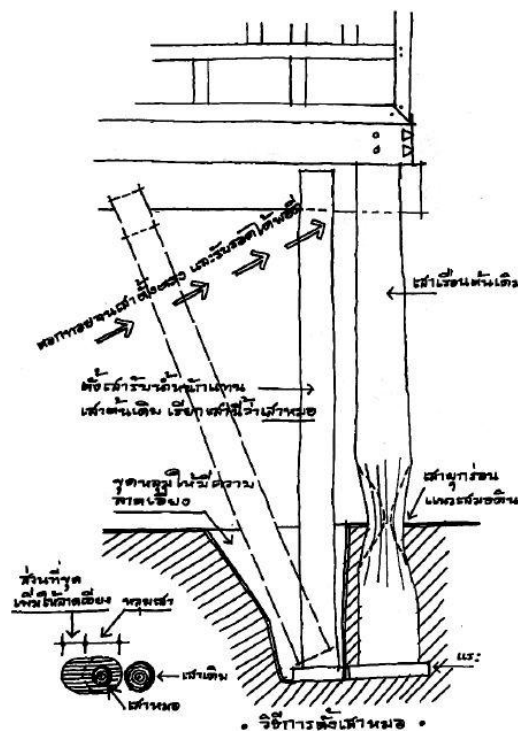
3. เตี้ยกลาง ส่วนใต้ถุน

หมายถึง ส่วนตั้งแต่พื้นดินถึงท้องรอด รวมถึงเสาที่ฝังอยู่ในดินด้วย ปัญหาของใต้ถุนคือความสูงจากพื้นดินถึงท้องรอดในส่วนของชานและระเบียงซึ่งสูงไม่มากและจะติดหัว แต่ใต้ถุนเรือนไม่มีปัญหาเพราะความสูงพอเข้าไปใช้ประโยชน์ได้

3.1 เสา (ส่วนใต้ถุน) จะเป็นไม้จำพวก เต็ง รั้ง แดง ซึ่งมีคุณสมบัติที่คงทน แต่เมื่อเสาปักอยู่กับดินมีความชื้นเสาจะเริ่มผุกร่อนตรงส่วนที่ติดต่อระหว่างดินกับอากาศ นานเข้าเสาเรือนส่วนนี้จะกร่อนจนเกือบขาด วิธีการแก้ไขใส่เสาสเสริมในตำแหน่งใกล้เคียงกับเสา เรียกเสานี้ว่า เสาหมอ ซึ่งจะต้องขึ้นกับความชำนาญของช่าง โดยการขุดหลุม เบิกปากหลุม เอาเสาลงหลุมโดยที่ก้นหลุมจะมีแระหรือเสาชี้มนั้นวางเสาลักษณะเอียง จากนั้นจะหาเสาหรือตอม่อมาตอกเสาด้านที่เอียงจนเสาดั้งตรงปากเสาอมรอดและรับรอดได้ตั้งพอดี

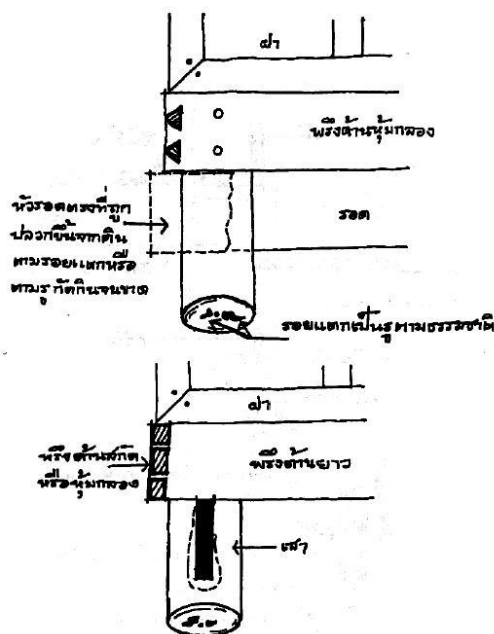
นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องแมลง โดยเฉพาะตัวชันโรง ที่ชอบมาทำรังตามรูไม้ รอยแตก

3.2 บันได โคนของบันไดจะวางอยู่บนแผ่นไม้และแผ่นไม้วางอยู่บนดิน ผู้อยู่อาศัยจะยกพื้นขึ้นแล้วจึงตั้งบันได ปัญหาเรื่องดินต่ำ โคนบันไดก็ไม่ได้ยึดกับดินทำให้ลำบากในการก้าวลง ชั้นบันไดชั้นสุดท้ายจะต่ำทำให้บันไดทรุดลง ในเรือนบางหลังแม่บันไดแทบจะหลุดจากพริงที่ใช้พาดบันได

ภาพที่ 21 ภาพแสดงวิธีการติดตั้งเสาหมอ

(ที่มา : สมใจ นิมเล็ก [2531])

ภาพที่ 22 ภาพแสดงตำแหน่งของวาล์วที่ปลวกมักจะกัดกิน

(ที่มา : สมใจ นิ่มเล็ก [2531])

ในปัจจุบันส่วนที่พบการซ่อมแซมและมีปรับเปลี่ยนอยู่เสมอของเรือนไทยดั้งเดิมสรุปได้ดังนี้

1. เสา สาเหตุจากการกัดเซาะของน้ำ โดยพบการใช้เสาคอนกรีตทดแทนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ใช้แผ่นสังกะสีล้อมเสาเดิมและเทคอนกรีตเมื่อคอนกรีตแข็งตัวนำสังกะสีออก การนำเสาคอนกรีตมาเสริมบริเวณใกล้เสาเดิม ตีตบ้านและแทนด้วยเสาคอนกรีตเป็นต้น¹⁵

2. หลังคา เนื่องจากเป็นส่วนที่รับฝน แดด จึงมีการสึกกร่อนตามการเวลา ปรับเปลี่ยนวัสดุที่ใช้ในการมุง ปรับโครงสร้างหลังคา¹⁶

3. ห้องน้ำ ความต้องการความสะดวกสบายของผู้พักอาศัยและผู้สูงอายุในครัวเรือนเคลื่อนไหวตัวไม่สะดวก ยกขึ้นมาอยู่ระดับเดียวกันกับเรือนโดยใช้โครงสร้างคอนกรีตเป็นหลักและจะไม่ใช้ไม้มาเป็นส่วนประกอบเพราะเป็นส่วนที่มีความชื้น

¹⁵ สมปอง จิงสุทธิวงศ์, "ทางเลือกในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยในชุมชนบางน้อยนอก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม" ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), (2551

¹⁶ มุกดาภรณ์ สุวรรณแพทย์, "ทางเลือกในการซ่อมแซมและปรับปรุงที่อยู่อาศัยในชุมชนเขายี่สาร อำเภอมัทวา จังหวัดสมุทรสงครามจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์)", 2552).

4. การเพิ่มเครื่องระบายอากาศ เนื่องจากอากาศที่ร้อนอบอ้าว เรือนไทยแต่เดิมไม่ได้ ออกแบบมาสำหรับการติดตั้งแอร์ หากแต่เป็นการออกแบบเพื่อระบายอากาศและรับลมธรรมชาติ เรือนไทยสามารถติดตั้งเครื่องระบายอากาศได้ ร่องต่างๆ สามารถช่วยระบายอากาศได้

2.3.2 การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของเรือนไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน

ส่วนที่ซ่อมแซม	รูปแบบดั้งเดิม	รูปแบบปัจจุบันของสมุทรสงคราม
1.งานฐานราก	เป็นฐานรากแพ ทำจากไม้ เรียกว่า ระ และยึดเสาเรือนกับระด้วยการใช้ จั่ว และ กงพืด	มีการปรับเปลี่ยนไปใช้โครงสร้างฐานราก สมัยใหม่ใช้ลักษณะเป็นลักษณะตอม่อปูน รับเสาไม้
2.งานเสา	เสาไม้ มีลักษณะเป็นเสาสอบเล็กที่ปลาย ขนาดของเสาที่ใช้ส่วนโคน 25 ซม.ปลาย 20 ซม. นิยมใช้เป็นไม้สัก	ใช้เสาเดิมที่ถอดออกมาจากเรือนหลังเก่า บางหลังใช้การประยุกต์เป็นเสา ค.ส.ล. แทนในส่วนล่าง
3.งานพื้นและ โครงสร้างรับ พื้น	พื้นทำจากไม้สัก ลักษณะแนววางอยู่บน โครงสร้างรับพื้นที่มีทั้งส่วนที่เป็นรอดและ ตง	ลักษณะโครงสร้างรับพื้นเป็นคานและตง โดยวางคานประกบเสาเป็นคู่ตามยาว วางตงด้านสกัด พื้นวางบนตง
4.งานผนัง	ผนังหรือฝาทำจากไม้ประกอบกันเข้าเป็น ผืนจากชิ้นส่วนเล็กๆมีหลายประเภท	ฝาทำขึ้นใหม่ แต่ใช้รูปแบบประกบดั้งเดิม หรือฝาเก่าจากบ้านเดิมที่ถอดออกมา
5.งานเครื่องบน หลังคา	ส่วนประกอบจากไม้ด้านบนของเรือน เช่น ช่อ แปก ไก่ จันทัน	ทำตามลักษณะเดิมของรูปแบบเรือนไทย โบราณ มีโครงสร้างจันทัน ช่อ แปก
6.งานเครื่อง หลังคาส่วนจั่ว	แผงสามเหลี่ยม ทำจากไม้ นิยมทำหลาย แบบได้แก่ จั่วเกล็ด จั่วคั่นครุ จั่ว แสงอาทิตย์ จั่วลูกพิกหน้าพรหม	ทำตามลักษณะเดิมของรูปแบบเรือนไทย โบราณ จั่วลูกพิกหน้าพรหม จั่ว แสงอาทิตย์
7.หลังคา	เครื่องมุงหลังคามีอยู่หลายชนิด เช่น กระเบื้อง จาก	ปรับปรุงการใช้กระเบื้องลอนคู่มาแทน
8.งานประตู หน้าต่าง	ใช้เป็นส่วนเชื่อมต่อระหว่างห้องในเรือน และภายนอกเรือน มีชิ้นส่วนประกอบกัน เข้าเป็นประตู-หน้าต่าง	ทำตามลักษณะเดิมของรูปแบบเรือนไทย โบราณ ไม่เน้นลายฉลุ
9.ติดตั้งชิ้นงาน	จากภูมิปัญญาของช่างไทย การทำงานแบบ สลัก, เตื่อย	มีทั้งการใช้สลักเตื่อย และน็อตเหล็กใน การประกอบ
10.ติดตั้ง ภายใน ฝ้า งาน ระบบ	ไม่นิยมทำฝ้าเพดานเพราะต้องการมองเห็น โครงสร้างหลังคา เห็นปัญหาที่มาจากเรื่อง ของแมลง ปลวก มอด	มีการเดินระบบไฟฟ้าและมีการตีฝ้า เพดานภายในห้องและชานภายนอก เพื่อ ติดตั้งระบบปรับอากาศ

ตาราง 7 แสดงการเปรียบเทียบองค์ประกอบเรือนไทยของช่างไทยในอดีตกับปัจจุบัน

2.5 แนวคิดหลักการอนุรักษ์¹⁷ หลักการในการอนุรักษ์ มีดังนี้

1) การอนุรักษ์มีหลักการเพื่อการเก็บรักษาส่วนที่ดีของเมืองและสร้างส่วนที่ไม่ดีใหม่ ให้สอดคล้องกับของเก่าที่เหลืออยู่ ให้ดีขึ้น

2) เพื่อการอนุรักษ์อาคารและกลุ่มอาคารบริเวณใกล้เคียง

3) เพื่อการคิดหาประโยชน์ใช้สอยใหม่ๆ ให้กับอาคาร

4) ต้องพิสูจน์ได้อย่างแน่ใจแล้วว่า ที่นั่นมีความสำคัญที่ควรแก่การอนุรักษ์จริง

5) จะต้องทำให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจกับอาคารต่างๆ เหล่านั้นด้วย

การอนุรักษ์มีเงื่อนไขและหลักการ ต้องมีการพิจารณาก่อนจึงตัดสินใจว่าต้องอนุรักษ์ โดยได้รับความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ

วิธีการปฏิบัติที่ใช้ในการอนุรักษ์ (Bernard, 1982) สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยแบ่งระดับของการอนุรักษ์ (Degrees of Intervention/Conservation) ออกเป็น 7 ระดับ¹⁸

1) Preservation of Deterioration or Indirect Conservation หรือ การป้องกันการทรุดโทรมหรือการอนุรักษ์โดยทางอ้อม เป็นการตรวจสอบสภาพโดยสม่ำเสมอ เป็นพื้นฐานของการป้องกันความทรุดโทรม

2) Preservation การสงวนรักษา เป็นการรักษาสภาพวัตถุให้คงสภาพที่เป็นอยู่ การซ่อมแซมจะกระทำเมื่อมีความจำเป็น

3) Consolidation or direct Conservation การเสริมสร้างความมั่นคงหรือการอนุรักษ์โดยตรง หมายถึงการเพิ่มหรือใส่วัตถุเชื่อมประสาน เพื่อให้โครงสร้างนั้นคงทนสืบต่อไป ต้องรักษารูปทรงและโครงสร้างเดิมไว้ และจะต้องไม่ทำลายหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยอาจจะต้องใช้เทคโนโลยีและวิธีการสมัยใหม่ที่เหมาะสมมาใช้

4) Restoration การบูรณะ เป็นการฟื้นฟูแนวความคิดดั้งเดิมของวัตถุ หรือทำให้กลับคืนสู่ความชัดเจน บนพื้นฐานของวัตถุเดิม หลักฐานทางโบราณคดี การออกแบบดั้งเดิม

5) Rehabilitation การปรับปรุงใหม่ให้เป็นที่อยู่อาศัยและใช้งานตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิม เป็นสิ่งที่ดีที่สุดในการอนุรักษ์อาคาร แต่การเปลี่ยนแปลงการใช้งานของอาคารเป็นทางเดียวที่คุณค่าทางประวัติศาสตร์และสุนทรียภาพถูกรักษาได้อย่างที่มีประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ

¹⁷ Peter Shepheard, "Middleton," (.1972)

¹⁸ ณภัตสรณ์ อารักษ์สกุลศิริ, "รูปแบบที่อยู่อาศัยในความต้องการของผู้สูงอายุในเขตอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี "

6) Reproduction การสร้างชิ้นส่วนใหม่หรือออกแบบเพื่อเปลี่ยนแทนชิ้นส่วนที่หายหรือเสื่อมโทรมไป

7) Reconstruction การสร้างชิ้นใหม่ของอาคารประวัติศาสตร์ โดยใช้วัสดุใหม่ อาจจำเป็นต้องทำเมื่ออาคารเหล่านั้นพังทลาย การสร้างชิ้นใหม่สามารถสร้างมาจากหลักฐานหรือร่องรอยเก่าแก่ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักฐาน เอกสารที่เที่ยงตรงตามความเป็นจริง

2.6 นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทั้งในและต่างประเทศ

ประเทศญี่ปุ่น¹⁹

ญี่ปุ่นมีพัฒนาการทางกฎหมายมาอย่างต่อเนื่องเริ่มตั้งแต่การออกกฎหมายฉบับแรก “ประกาศเรื่องการอนุรักษ์วัตถุทางประวัติศาสตร์” ค.ศ. 1871” (ในช่วงเดียวกันประเทศไทยราชการที่ 4 ได้มีกฎหมายบูรณะซ่อมแซมวัดและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์) จนถึงในค.ศ. 1950 ญี่ปุ่นได้ทำการรวมกฎหมายทั้ง 3 คือ 1) กฎหมายอนุรักษ์พื้นที่ประวัติศาสตร์ พื้นที่ที่มีทัศนียภาพสวยงามและอนุสรณ์สถานทางธรรมชาติ (1919) กฎหมายอนุรักษ์สมบัติของชาติ (1929) และกฎหมายอนุรักษ์ศิลปวัตถุสำคัญ (1933) รวมเป็นฉบับเดียวเรียก “กฎหมายอนุรักษ์ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม” และตั้งองค์กรรับผิดชอบคือ “คณะกรรมการปกป้องทรัพย์สินทางวัฒนธรรม” ในช่วง ค.ศ. 1954-1968 เกิดกระแสการกระจายอำนาจในด้านการอนุรักษ์และการพัฒนาเมือง (จากการออกกฎหมายให้รัฐบาลกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเองได้ ค.ศ. 1947) ทำให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอนุรักษ์ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ให้อำนาจรัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้ตัดสินใจในการขึ้นบัญชีทรัพย์สินทางวัฒนธรรมของตนเองได้และสามารถออกกฎหมายปกป้องของตนเองได้ ค.ศ. 1975 ได้ปรับปรุงแก้ไข “กฎหมายอนุรักษ์ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม” ขยายขอบเขตมรดกวัฒนธรรม มาสู่ชุมชนที่มีอาคารบ้านเรือนของประชาชน รวมทั้งชุมชนเกษตรกรรมอยู่ในพื้นที่ชนบทที่มีอาคารบ้านเรือนที่มีคุณค่าพื้นถิ่น ทำให้เกิดระบบการขึ้นบัญชีทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและการกำหนดแรงจูงใจด้านเศรษฐศาสตร์ โดยเฉพาะเงินช่วยเหลือและการลดภาษี

แรงจูงใจทางการเงินสำหรับการอนุรักษ์และย่านประวัติศาสตร์ สามารถแบ่งได้เป็นเงินช่วยเหลือกับแรงจูงใจทางภาษี โดยมีการสนับสนุนทั้งจากรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น ในส่วนของเงินช่วยเหลือเงินช่วยเหลือรัฐบาลกลางจะสนับสนุนในอัตรา 1:1 ของค่าใช้จ่ายจริงสำหรับท้องถิ่นทั่วไป ในส่วนรัฐบาลท้องถิ่นๆ แต่ละแห่งจะมีข้อบัญญัติของตนเองในการให้เงินช่วยเหลือย่านอนุรักษ์ที่ขึ้นทะเบียนระดับท้องถิ่นของตนเอง แรงจูงใจทางภาษี ญี่ปุ่นสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการ

¹⁹ ยงฉนิศร์ พิมลเสถียร, "การอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์ในทวีปเอเชีย," เอกสารประกอบการสอน วิชา ผ.ม.732 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2556).

อนุรักษ์โดยกระทำกับรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นได้ 2 รูปแบบคือการลดหย่อนภาษีเงินได้จาก การบริจาคและการลดภาษีอสังหาริมทรัพย์

ประเทศไทย

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่หรือย่านประวัติศาสตร์ ดังนี้

1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของชุมชนและหน้าที่ขององค์กรรัฐในการอนุรักษ์²⁰

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 (มาตรา 46) ได้ให้สิทธิชุมชนในการอนุรักษ์ พื้นที่จารีตประเพณี ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมทั้งของท้องถิ่นและของชาติซึ่งหมายรวมถึงแหล่ง มรดกวัฒนธรรมด้วยตามมาตรา 66 นอกจากนั้นในมาตรา 67 ยังกำหนดให้มีการถ่วงดุลด้วยการมี กระบวนการรับฟังความคิดเห็นและการคุ้มครองสิทธิของชุมชนในการฟ้องร้ององค์กรของรัฐหากไม่ ปฏิบัติให้เป็นไปตามกระบวนการดังกล่าว ในกรณีที่มีปัญหาโครงการพัฒนาต่างๆ ที่อาจทำลายวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของชุมชนนั้น ชุมชนสามารถปรึกษาหารือหรือร้องเรียนไปยังสำนักงานคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการดังกล่าวได้

สำหรับหน้าที่ในการอนุรักษ์ของหน่วยงานของรัฐ จากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและ ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีเทศบาล เมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตามมาตรา 16 นอกจากนั้นเทศบาล นครยังมีหน้าที่ในการวางผังเมืองและควบคุมการก่อสร้างตามมาตรา 56

2) พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2525 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 กฎหมายฉบับนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พื้นที่ของเมืองโดยกำหนดไว้ในนิยามของการผัง เมืองตามมาตรา 4 วรรคแรก คือ เป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์ของการวางและจัดทำผังเมือง เพื่อดำรง รักษาหรือบูรณะสถานที่และวัตถุประสงค์ที่มีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ซึ่งหมายถึงพื้นที่ที่มีคุณค่ามรดกวัฒนธรรมนั่นเอง

ในการดำเนินการทางปฏิบัตินั้นอาจทำได้ 2 วิธี คือ ก) การกำหนดให้เป็ย่านอนุรักษ์ใน ข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในผังเมืองรวมซึ่งมีการประกาศเป็นกฎกระทรวง และ ข) การ กำหนดพื้นที่ตามผังเมืองเฉพาะซึ่งต้องมีการประกาศเป็นพระราชบัญญัติ โดยวิธีการ ข) นี้ยังไม่เคยมี การนำมาปฏิบัติจึงไม่ขอกล่าวถึงในที่นี้

หนึ่งในหน้าที่ของผังเมืองรวมซึ่งเป็นแผนผังนโยบายที่ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสำหรับเมือง คือ “การดำรงรักษาเมือง” ตามมาตร 4 วรรคสอง ซึ่งหมายย่านอนุรักษ์ในเมือง การกำหนดให้เป็ ย่านอนุรักษ์ตามข้อกำหนดผังเมืองรวมมักใช้คำว่า “ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์

²⁰ "การปรับปรุงฟื้นฟูเมืองและการอนุรักษ์เมือง," เอกสารประกอบการสอน วิชา UP 435 บทที่ 7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การอนุรักษ์ในเมืองไทย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2554).

ศิลปวัฒนธรรมไทย” (มักใช้สีน้ำตาลอ่อน) ซึ่งให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อ “ส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรมท้องถิ่น การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณคดี หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น” โดยมีการควบคุมการพัฒนาในประเด็นต่างๆ เช่น

- ห้ามกั้นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ขัดแย้งกับความเป็นย่านประวัติศาสตร์ เช่น อุทยานธรรมชาติ (อาจยกเว้นอุทยานธรรมชาติในครัวเรือนที่เป็นวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมที่สืบเนื่องกันมาแต่อดีต) สถาบันทาง การพักอาศัยรวม ฯลฯ

- กำหนดความสูงของอาคาร
- กำหนดขนาดของอาคารรวมทั้งป้ายโฆษณา
- กำหนดระยะต่าง ๆ ของอาคาร เช่น ระยะถอยร่น ระยะห่างระหว่างอาคาร ฯลฯ
- กำหนดความหนาแน่นในรูปของอัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดิน (floor area ratio) อัตราส่วนพื้นที่ปกคลุมอาคาร (building coverage ratio) และอัตราส่วนร้อยละระหว่างที่ว่างต่อพื้นที่อาคารรวม (open space ratio)

3) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมการพัฒนาเฉพาะพื้นที่ได้หลายวัตถุประสงค์ รวมทั้งการอนุรักษ์ซึ่งอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ในเรื่อง “การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม” ซึ่งในการออกกฎหมายเพื่อควบคุมเฉพาะพื้นที่นี้จะออกมาเป็นกฎกระทรวงตามมาตรา 8 โดยในกฎกระทรวงนั้นสามารถกำหนดลักษณะอาคารและเงื่อนไขการพัฒนาต่างๆ ได้ เช่น ประเภท ลักษณะ แบบ รูปทรง สัดส่วน ขนาด เนื้อที่ และที่ตั้งของอาคาร รวมทั้งการห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย เปลี่ยนการใช้อาคารด้วย (ดูรายละเอียดในมาตรา 8 (1)-(16)) ดังนั้น การออกกฎกระทรวงจึงสามารถป้องกันการพัฒนาที่ขัดแย้งหรือไม่เหมาะสมในพื้นที่อนุรักษ์ได้อย่างไรก็ตาม การออกกฎกระทรวงนั้นหากใช้ร่วมกับย่านอนุรักษ์ในข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของผังเมืองรวม จะทำให้เกิดความสอดคล้องและไม่มีปัญหาขัดแย้งกันเนื่องจากตามมาตรา 12 ระบุว่ากฎกระทรวงที่ขัดแย้งกับกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองจะต้องให้มีการใช้บังคับตามกฎหมายผังเมือง

4) ข้อบัญญัติท้องถิ่น

ตามกฎหมายการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นให้ท้องถิ่นสามารถออกข้อบัญญัติเพื่อการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมได้ ท้องถิ่นอาจออกข้อบัญญัติตามกฎหมายอื่นได้ตามมาตรา 60 โดยเฉพาะพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ซึ่งให้ท้องถิ่นสามารถออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อประโยชน์แก่การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งได้และเทศบาลสามารถออกเทศบัญญัติใน 3 กรณี คือ

ก) เป็นการกำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมจากกฎกระทรวงกำหนดโดยไม่ขัดแย้ง

ข) มีความจำเป็นที่จะต้องออกข้อกำหนดขัดแย้งกับกฎกระทรวง เนื่องจากมีความจำเป็นหรือ

เหตุผลเฉพาะท้องถิ่น เช่นการกำหนดระยะรันของอาคารเก่าหรือสัดส่วนช่องเปิดที่มีลักษณะพิเศษกว่ามาตรฐานทั่วไป

ค) ยังไม่มีการออกกฎกระทรวงใดๆ

ดังนั้นหากเทศบาลหรือท้องถิ่นมีความประสงค์จะปกป้องพื้นที่ประวัติศาสตร์ของตนเองก็สามารถทำได้ อุปสรรคในการออกกฎหมายท้องถิ่นมาจากการไม่มีระบบแรงจูงใจและการขาดวิสัยทัศน์ในการเห็นความสำคัญของย่านประวัติศาสตร์ของผู้บริหารเทศบาลเอง ซึ่งมักขัดแย้งระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา

2.7 การวางแผนจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคงด้านน้ำ ของระบบนิเวศสามน้ำจังหวัดสมุทรสงคราม²¹

เกิดจากความตระหนักรู้ว่าการวางแผนแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ตอบสนองต่อการแก้ปัญหาและพัฒนาพื้นที่ได้อย่างแท้จริงสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น ที่ยังคงพึ่งพาระบบนิเวศสามน้ำในการดำรงชีวิต โดยมีประเด็นหลัก 2 ประการคือ (1) จะมีการจัดการอย่างไรที่ทำให้ระบบนิเวศสามน้ำของจังหวัดสมุทรสงครามสามารถคงสภาพความอุดมสมบูรณ์ ของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการผลิตอาหารและการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน (2) จะพัฒนากระบวนการอย่างไรเพื่อให้ชาวสมุทรสงครามเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และมีความร่วมมือกันในการกำหนดทิศทางการพัฒนาจังหวัดสมุทรสงครามให้สอดคล้องกับความต้องการของระบบนิเวศ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีความอยู่ดีมีสุข

การวิจัยดำเนินการแบบมีส่วนร่วมเป็นเวลา 3 ปี ปีแรกเพื่อให้คนในชุมชนเข้าถึงและนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ เพื่อตอบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับน้ำในท้องถิ่นของตนได้ เกิด (1) ระบบสารสนเทศ (2) ข้อมูลพื้นที่และสถานการณ์น้ำ (3) คนและการมีส่วนร่วม (4) แผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ปีที่ 2 เป็นการสร้างการเรียนรู้ของคนในพื้นที่เพื่อจัดทำข้อมูลสำหรับบริหารวางแผนจัดการทรัพยากรน้ำที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง เป็นการขยายขอบเขตผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้กว้างขวางขึ้นอาศัยความรู้ทางวิชาการมาใช้ในกระบวนการร่วมเรียนรู้ ปีที่ 3 เป็นการหาแนวทางในการนำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบมีส่วนร่วมไปสู่การปฏิบัติ โดยมีกรณีศึกษาเป็นคลองสามเส้น คือคลองแควอ้อม คลองบางน้อยและคลองประชาชมชื่น

ในกระบวนการศึกษาได้มีการวางผังชุมชนแบบมีส่วนร่วม ที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์ลำปะโดงและการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม จากสภาพอนาคต สมุทรสงคราม พ.ศ. 2575

²¹ ชัชฎวัฒน์ มณีศรีขำ และคณะ, "การวางแผนจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคงด้านน้ำ ของระบบนิเวศสามน้ำจังหวัดสมุทรสงคราม,"(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2558).

ภาพที่ 23 ผังการใช้ประโยชน์ที่ดินเบื้องต้นของ ต.บางสะแก
(ที่มา : ชัชณัฐวัฒน์ มณีศรีขำ และคณะ. [2558])

ภาพที่ 24 ผังการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตของ ต.บางสะแก
(ที่มา : ชัชณัฐวัฒน์ มณีศรีขำ และคณะ. [2558])

2.8 แนวคิดความต้องการและความสามารถในการจ่ายของครัวเรือน

ความต้องการสามารถแยกออกเป็นระดับได้ดังนี้²²

ความต้องการระดับ Needs หมายถึง ความต้องการความจำเป็นขั้นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น ความต้องการ อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น ซึ่งถ้ามนุษย์ขาดสิ่งที่จะมาสนองความต้องการระดับนี้ การดำเนินชีวิตอาจสิ้นสุดลง หรือเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจึงต้องดิ้นรนเพื่อตอบสนองความต้องการระดับนี้เพื่อให้ชีวิตอยู่รอด

ความต้องการระดับ Wants หมายถึง ความต้องการความที่ไม่ใช่สิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ แต่สิ่งที่จะมาสนองความต้องการในระดับนี้ จะมีลักษณะเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ซึ่งเป็นความต้องการที่เป็นการ อยากรได้มากกว่าจำเป็น เช่น ชื่อเสียง เงินทอง บ้าน รถ สิ่งของฟุ่มเฟือยต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจริงๆ แล้วถ้ามนุษย์ขาดสิ่งที่จะมาสนองความต้องการระดับนี้ก็ไม่เป็นไร ดังนั้น มนุษย์บางกลุ่มจึงต้องดิ้นรนเพื่อตอบสนองความต้องการระดับนี้ ทำให้ความต้องการในระดับนี้เปลี่ยนแปลงได้บ่อยตามปัจจัยทางสังคม

ความต้องการระดับ อุปสงค์ Demands หมายถึง ความต้องการอีกระดับหนึ่ง นอกจากจะประกอบด้วยความต้องการแล้วยังต้องมีอำนาจซื้อหนุนหลัง และเจ้าของความต้องการนั้นมีความเต็มใจที่จะจ่ายเงิน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความต้องการซื้อ นั่นเอง ซึ่งไม่ได้หมายถึงความต้องการในระดับ Wants แต่เป็นความต้องการที่มีอำนาจซื้อ (Purchasing Power) กำกับอยู่ด้วย กล่าวคือผู้บริโภคจะต้องมีเงินเพียงพอและต้องมีความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อสินค้าและบริการนั้นๆ ได้ ซึ่งความต้องการในระดับนี้ จะก่อให้เกิดการซื้อขายสินค้ากันขึ้นได้

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เป็นการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยเพื่อศึกษาถึงรูปแบบการซ่อมแซมเรือนไทยที่พบ ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์สำหรับการศึกษา

2.9.1 ทางเลือกในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยในชุมชนบางน้อยนอก อ.บางคนที่ จ.สมุทรสงคราม : นางสาวสมปอง จิ่งสุทธิวงศ์

สรุปผลในการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้คือ ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแนวทางในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยในชุมชนบางน้อยนอกพบว่า ระดับรายได้ของครัวเรือนที่น้อยส่งผลต่อการเลือกใช้วัสดุในการก่อสร้าง โดยเฉพาะไม้ซึ่งในปัจจุบันมีราคาสูง ทำให้เจ้าของเรือนจะเลือกใช้

²²

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง, "เศรษฐศาสตร์น่ารู้," in [http://www.fpo.go.th/S-I/Source/ECO/ECO16.htm\(2547\)](http://www.fpo.go.th/S-I/Source/ECO/ECO16.htm(2547)).

คอนกรีตซึ่งมีราคาถูกกว่า ประกอบกับความที่เจ้าของเรือนไม่มีความรู้ด้านการก่อสร้างก็จะว่าจ้างช่างทั่วไปเข้ามาทำการซ่อมแซมเรือน ทำให้ช่างไม่มีแนวโน้มที่จะลดลง

2.9.2 ทางเลือกในการซ่อมแซมและปรับปรุงที่อยู่อาศัยในชุมชนเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม : นางสาวมุกดาภรณ์ สุวรรณแพทย์

สรุปผลในการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้คือ ระดับรายได้ของครัวเรือนที่น้อยและการขาดความรู้ความเข้าใจในการก่อสร้าง ทำให้ไม่มีความสามารถที่จะซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของตัวเองได้ ราคาวัสดุก่อสร้างสมัยใหม่ที่ใช้ปลูกบ้านในปัจจุบันมีราคาถูกกว่าการปลูกสร้างเรือนด้วยวัสดุไม้จริง ส่งผลต่อการเลือกใช้วัสดุในการก่อสร้างและราคาช่างไม้ที่มีฝีมือจะมีราคาสูงกว่าราคาช่างทั่วไป จากเหตุดังกล่าวจึงส่งผลต่อการสืบทอดภูมิปัญญาและเทคนิคการก่อสร้าง

2.9.3 รูปแบบที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัยในชุมชนคลองบางน้อยนอก ตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม : นางสาวจาราวีวันท์ ทวีสิทธิ์

สรุปผลในการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้คือ รูปแบบที่อยู่อาศัย โครงสร้าง วัสดุ เปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าและพัฒนาการของเทคโนโลยีและเทคนิคการก่อสร้าง แต่การดำรงชีวิตประจำวันและอาชีพของบางครอบครัวยังคงวิถีเดิมเหมือนในอดีต มีการใช้พื้นที่นอกประสงค์เป็นส่วนใหญ่ของบ้าน เนื่องจากมีกิจกรรมการดำเนินชีวิตที่หลากหลายและวัฒนธรรมการดูแลซึ่งกันและกัน การถ่ายทอดความรู้ การสั่งสอนประสบการณ์ทั้งลักษณะครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายซึ่งยังคงใช้พื้นที่ส่วนกลางในการพบปะลูกหลาน รูปแบบที่อยู่อาศัยแบบพื้นถิ่นหรือเรือนไทยมีความสอดคล้องกับผู้อยู่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมท้องถิ่นเพราะมีการผสมผสานพื้นที่ใช้สอยระหว่างภายนอกและภายใน นอกจากนี้บ้านในรูปแบบที่ยกได้สูงจะไม่มีปัญหาเรื่องน้ำท่วมเมื่อถึงฤดูน้ำหลาก²³

2.9.4 การศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อวิถีคิดของชุมชนในการปรับตัวของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นกรณีศึกษา ชุมชนริมน้ำคลองแควอ้อม จังหวัดสมุทรสงคราม : อิศราย บวรณะอรุณ

1) รูปแบบเรือนพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยริมน้ำคลองแควอ้อม จังหวัดสมุทรสงครามสามารถ จำแนกได้เป็น 4 ประเภทคือ (1) เรือนพื้นถิ่นทรงไทยแบบเรือนหมู่ สะท้อนให้เห็นเศรษฐกิจสังคมของชุมชนชาวสวนที่สามารถปลูกเรือนขนาดใหญ่ได้และลักษณะการอยู่อาศัยแบบครอบครัวขยายซึ่งสัมพันธ์กับความต้องการแรงงานคนในการทำสวนในอดีต (2) เรือนพื้นถิ่นทรงไทย มีองค์ประกอบพื้นฐานและหลังคาทรงจั่วแบบเรือนไทย แต่มีรูปแบบเรือนที่หลากหลายขึ้นอยู่กับความต้องการพื้นที่ใช้สอยและการปรับตัวแต่ละครัวเรือน (3) เรือนไม้พื้นถิ่น มีลักษณะโครงสร้างเรียบง่าย ปราศจากการตกแต่งที่

²³ จาราวีวันท์ ทวีสิทธิ์, "รูปแบบที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัยในชุมชนคลองบางน้อยนอก ตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม รมณ์มหาวิทยาลัยสาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์", (2551

ซับซ้อน ซึ่งแสดงให้เห็นบริบทที่สัมพันธ์กับช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครองที่สภาพเศรษฐกิจโดยรวมอยู่ในสภาวะตกต่ำและการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ เริ่มมีจำกัด (4) เรือแฉะไม้พื้นถิ่น ลักษณะคล้ายกับเรือแฉะไม้พื้นถิ่น แต่มีตำแหน่งที่ตั้งและการใช้สอยพื้นที่สัมพันธ์กับการประกอบอาชีพค้าขาย

2) ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการปรับตัวของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยชุมชนริมน้ำคลองแควอ้อม สามารถแบ่งได้ 2 ปัจจัยคือ มูลเหตุจากปัจจัยจุลภาคและมหภาค ด้านจุลภาคพบว่าในอดีตคนอยู่อาศัยมาก แต่ปัจจุบันคนอยู่อาศัยน้อยส่งผลต่อขนาดพื้นที่ใช้สอยไม่สอดคล้องกับปัจจุบัน ช่วงอายุผู้อยู่อาศัย ผู้สูงอายุจะเป็นผู้ที่อยู่อาศัยเป็นประจำและจะปรับพื้นที่ใช้สอยให้สะดวกและปลอดภัยขึ้น ส่วนวัยเรียนและทำงานจะต้องการพื้นที่ส่วนตัวมากขึ้น สถานะผู้อยู่อาศัย ผู้ที่แต่งงานจะแยกเรือนออกไปทำให้ไปรับภาระในครอบครัวใหม่และร่วมตัดสินใจในบ้านน้อยลง แต่หากมีการปรับปรุงเรือนครั้งใหญ่จะมีการสนับสนุนทางการเงิน อาชีพเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดรายได้และความถี่ในการอยู่อาศัย ซึ่งพบว่าอาชีพชาวสวนและรับราชการจะสามารถดูแลเรือนได้เป็นอย่างดี ส่งผลต่อการบำรุงรักษาเพราะชาวสวนจะอยู่อาศัยและดูแลเรือนโดยตลอด ส่วนอาชีพราชการจะมีความมั่นคงและทั้งรายได้และหน้าที่การงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบำรุงรักษาเรือน

ในระดับมหภาค ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมด้วยที่ตั้งที่สัมพันธ์กับสายน้ำ ทำให้มีอุปสรรคแก่การเข้าถึง โดยเฉพาะการขนส่งวัสดุในการก่อสร้างเนื่องจากในปัจจุบันจะใช้ถนนเป็นเส้นทางขนส่ง ทำให้มีการใช้เรือในการขนส่งแต่มีราคาที่สูง ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่ในอดีตไม่เคยเป็นปัญหา ด้านวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรไปสู่สังคมข้าราชการ ส่งผลต่อวิถีการอยู่อาศัย เกิดมีวิถีคิดที่แยกที่อยู่อาศัยกับสถานที่ทำงาน การทำสวนไม่ได้เข้มข้นอย่างในอดีต พื้นที่ใช้สอยมีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น แต่ก็เป็นปรับตัวที่อยู่บนพื้นฐานการอยู่อาศัยอย่างปกติสุข นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านทรัพยากรและการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้ชุมชนเกิดการปรับตัว

3) แนวโน้มการอยู่อาศัยและการดำรงอยู่ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ผู้อยู่อาศัยในวัยชราจะมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะข้าราชการเกษียณ ดังนั้นจึงควรคำนึงถึงเรือนพื้นถิ่นที่เหมาะสมแก่การอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ปัจจัยด้านคมนาคมปัจจุบันใช้ถนนเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก ดังนั้นจึงมีแนวโน้มที่จะย้ายเรือนเพื่อโอกาสในการประกอบอาชีพ จากกระแสการท่องเที่ยวย่านเก่า ทำให้ที่พักอาศัยเก่าแก่ได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะรูปแบบที่อยู่อาศัยริมน้ำ และเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวได้ ทำให้มีแนวโน้มที่จะนำเรือนเก่ามาทำเป็นรีสอร์ทหรือโฮมสเตย์มากขึ้น ซึ่งความนิยมของผู้ที่ปลูกสร้างใหม่จะนิยมเอารูปทรงภายนอกของเรือนไทยมาเท่านั้น แต่ประโยชน์ใช้สอยเปลี่ยนแปลงไป

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับเรือนไทยในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีพื้นที่ศึกษาในหลายพื้นที่ แสดงให้เห็นว่าในจังหวัดสมุทรสงครามมีเรือนไทยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยงานวิจัย 2 งานแรกเป็นการแสดงให้เห็นถึงปัญหาที่พบในด้านกายภาพของเรือน

ไทย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาที่ส่งผลต่อการซ่อมแซมเรือยนต์คือระดับรายได้ ราคาวัสดุ ความรู้ต่อการก่อสร้างของเรือยนต์ไทยและการขาดแคลนช่างที่มีความรู้ในเรื่องเรือยนต์ไทย ส่วนในงานวิจัยที่ 3 แสดงให้เห็นถึงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ผู้อยู่อาศัยก็ยังคงกิจวัตรประจำวันเช่นเดิม และพื้นที่อเนกประสงค์ยังเป็นพื้นที่ๆ สำคัญของบ้านเพราะรูปแบบการดำเนินชีวิตที่หลากหลาย โดยเฉพาะความสอดคล้องต่ออาชีพเกษตรกรรมและรูปแบบสังคมเครือญาติที่มีการพบปะ พูดคุย ถ่ายทอดความรู้และดูแลซึ่งกันและกัน และงานวิจัยที่ 4 แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของเรือยนต์ไทยที่อยู่ริมสายคลอง โดยในด้านกายภาพมีการเปลี่ยนแปลงคือเรือยนต์ไทยที่อยู่มาแต่เดิมมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยให้มีความเป็นส่วนตัวมากขึ้นและมีการแบ่งพื้นที่เป็นห้องต่างๆ มากขึ้น และด้วยกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทำให้มีการขายเรือยนต์ให้นักลงทุนไปทำเป็นรีสอร์ท โดยเรือยนต์เหล่านี้จะถูกดัดแปลงโดยคงแต่ลักษณะภายนอกเอาไว้แต่ภายในปรับเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่อื่น เช่นเดียวกับผู้ที่เข้ามาปลูกเรือยนต์ใหม่ในพื้นที่ซึ่งนำยมเอาแต่เปลือกของเรือยนต์ไทยมาเท่านั้น ในส่วนของเศรษฐกิจและสังคม พบว่ามีอาชีพชาวสวนและข้าราชการเป็นส่วนใหญ่และเกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรไปสู่สังคมข้าราชการ โดยผู้อยู่อาศัยประจำส่วนใหญ่จะเป็นวัยผู้สูงอายุซึ่งมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นในอนาคต และด้วยปัจจัยด้านคมนาคมที่ปัจจุบันใช้ถนนเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก ดังนั้นเรือยนต์ริมน้ำจึงมีแนวโน้มในอนาคตที่จะย้ายเรือยนต์เพื่อโอกาสในการประกอบอาชีพและขายเรือยนต์ให้นักธุรกิจเพื่อทำรีสอร์ทและโฮมสเตย์

สรุปแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้สามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเรือยนต์ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ซ่อมแซมเรือยนต์ กลุ่มที่เกี่ยวกับความต้องการและความสามารถในการจ่าย และกลุ่มที่เกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งทั้ง 4 กลุ่มจะนำมาใช้ในส่วนต่างๆ ดังนี้

กลุ่มแนวคิด	แนวคิดทฤษฎี	สิ่งที่ได้รับ	การนำไปใช้
1. กลุ่มเรือนไทย	1) ลักษณะทางกายภาพและองค์ประกอบเรือนไทยภาคกลาง	- ประเภท - องค์ประกอบ - วิธีการสร้าง - พัฒนาการ - ข้อกำหนด - ข้อดีข้อเสีย	- สร้างความเข้าใจต่อเรือนไทย - สร้างเครื่องมือวิจัย - ข้อเสนอแนะ
	2) ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำ	- ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน - องค์ประกอบที่สำคัญ	- สร้างความเข้าใจต่อเรือนไทย - สร้างเครื่องมือวิจัย
	3) ที่อยู่อาศัยทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมชุมชน	- ลักษณะของเรือนไทยที่พบในสมุทรสงคราม	- สร้างความเข้าใจต่อเรือนไทย - สร้างเครื่องมือวิจัย
2. การอนุรักษ์ซ่อมแซมเรือนไทย	1) แนวทางในการซ่อมแซมเรือนไทย	- วิธีการซ่อมแซมเรือนไทย	- สร้างความเข้าใจต่อเรือนไทย - สร้างเครื่องมือวิจัย - ข้อเสนอแนะ
	2) แนวคิดหลักการอนุรักษ์	- หลักการ - ขั้นตอน	- สร้างความเข้าใจต่อเรือนไทย - ข้อเสนอแนะ
3. ความต้องการและความสามารถในการจ่าย	1) ความต้องการและความสามารถในการจ่ายของครัวเรือน	- ระดับความต้องการและความสามารถในการจ่าย	- สร้างเครื่องมือวิจัย - ข้อเสนอแนะ
4. แนวทางการแก้ไข้ปัญหา	1) นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทั้งในและต่างประเทศ	- การดำเนินการและแก้ไข้ปัญหาของญี่ปุ่น - กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ของไทย	- ข้อเสนอแนะ
	2) การวางแผนจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคงด้านน้ำ ของระบบนิเวศสามน้ำจังหวัดสมุทรสงคราม	- การสร้างกระบวนการการวางแผนผังชุมชนแบบมีส่วนร่วม	- ข้อเสนอแนะ

ตาราง 8 แสดงการสรุปแนวคิดทฤษฎี

จากตาราง 8 แนวคิดทฤษฎีจะสามารถนำไปใช้ใน 3 ส่วนคือ 1) สร้างความเข้าใจต่อเรือนไทย 2) สร้างเครื่องมือวิจัย และ 3) ข้อเสนอแนะ ในส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะทั้งหมด 4 งานวิจัยซึ่งเกี่ยวข้องกับเรือนไทยในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม โดยนำมาใช้ในการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องซึ่งนำมาสู่การสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ ผลการศึกษาที่บ่งบอกถึงข้อค้นพบ ซึ่งนำมาสู่การศึกษาเปรียบเทียบกับงานวิจัยนี้ ซึ่งจะนำไปสู่การอภิปรายผล และตัวแปรที่ใช้จะนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

งานวิจัย	แนวคิดทฤษฎีที่ได้รับ	ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรที่นำมาใช้
1. ทางเลือกในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยในชุมชนบางน้อยนอก อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม : นางสาวสมปอง จิงสุทธิวงศ์	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคิดเรือนไทยทางภาคกลาง - หลักการอนุรักษ์ - องค์ประกอบทางกายภาพของชุมชนริมน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> - ระดับรายได้น้อย - วัสดุไม่มีราคาสูง - ไม่มีความรู้ด้านการก่อสร้าง - ช่างไม้ลดลง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สภาพที่อยู่อาศัย <ul style="list-style-type: none"> -ประวัติของที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัย -ลักษณะทางกายภาพ -ปัญหา องค์ประกอบของโครงสร้าง -ความทรุดโทรมของวัสดุ 2. ความสามารถในการจ่ายค่าซ่อมแซม <ul style="list-style-type: none"> -ด้านเศรษฐกิจ รายได้ การออม ปัญหาด้านการเงิน ค่าใช้จ่าย หนี้สิน -ด้านสังคม จำนวนผู้อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ กรรมสิทธิ์ในที่ดิน 3. ทางเลือกในการซ่อมแซมที่สอดคล้องกับความสามารถในการจ่าย <ul style="list-style-type: none"> -ความต้องการในการซ่อมแซมของผู้อยู่อาศัย -วิธีการซ่อมแซมจากช่างพื้นถิ่น -วัสดุในการซ่อมแซม -ราคาในการซ่อมแซม

ตาราง 9 แสดงการสรุปการนำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ (1)

งานวิจัย	แนวคิดทฤษฎีที่ได้รับ	ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรที่นำมาใช้
<p>2. ทางเลือกในการซ่อมแซมและปรับปรุงที่อยู่อาศัยในชุมชนเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม : นางสาว มุกดาภรณ์ สุวรรณแพทย์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เรือนไทยภาคกลาง - การซ่อมแซมที่อยู่อาศัย - การประมาณราคาก่อสร้าง 	<ul style="list-style-type: none"> -ระดับรายได้ต่ำ -ขาดความรู้ความเข้าใจในการก่อสร้าง -ราคาค่าวัสดุไม้ -ช่างไม้ที่มีฝีมือมีราคาสูง การจ้างงานจึงน้อย ส่งผลให้ปริมาณลดลง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความต้องการและความจำเป็นในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย <ul style="list-style-type: none"> -รูปแบบบ้าน -ความต้องการซ่อม -ความจำเป็น -ความชำรุดทรุดโทรม 2. ความสามารถในการจ่าย <ul style="list-style-type: none"> -สถานภาพทางการเงิน -จำนวนผู้อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ กรรมสิทธิ์ 3. ทางเลือกในการซ่อมแซมที่สอดคล้องกับความสามารถในการจ่าย <ul style="list-style-type: none"> -วิธีการซ่อม -วัสดุ - ราคาซ่อมแซม
<p>3. รูปแบบที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัยในชุมชนคลองบางน้อยนอก ต.กระดังงา อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม : นางสาว จารากวิวัฒน์ ทวีสิทธิ์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การตั้งถิ่นฐานมนุษย์ - เรือนไทยภาคกลาง - บ้านพื้นถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> -รูปแบบที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีและเทคนิคการก่อสร้าง -พื้นที่อเนกประสงค์เป็นส่วนใหญ่ของบ้านสอดคล้องกับกิจกรรม -เรือนพื้นถิ่นหรือเรือนไทยมีความสอดคล้องกับอาชีพเกษตรกรรม -อุตสาหกรรมท้องถิ่น -บ้านที่ยกได้สูงจะไม่มีปัญหาเรื่องน้ำท่วม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. รูปแบบที่อยู่อาศัย -เรือน แปลงที่ดิน 2. การอยู่อาศัย -การใช้พื้นที่ -ลักษณะเศรษฐกิจ -ลักษณะสังคม 3. ความสัมพันธ์ -สอดคล้อง -สอดคล้องกับการอยู่อาศัย -ปัญหาที่อยู่อาศัย

ตาราง 10 แสดงการสรุปการนำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ (2)

งานวิจัย	แนวคิดทฤษฎีที่ได้รับ	ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรที่นำมาใช้
4. การศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อวิถีคิดของชุมชนในการปรับตัวของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นกรณีศึกษา ชุมชนริมน้ำคลองแควอ้อม จังหวัดสมุทรสงคราม : อิศรชัย บุรณะอรุณจน์	- ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำ - ที่อยู่อาศัยทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมชุมชน	-เรือนไทยปรับ เปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยเป็นส่วนตัวมากขึ้น -รีสอร์ทและเรือนไทยสร้างใหม่จะคงแต่ลักษณะภายนอกเอาไว้แต่ภายในปรับเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่อื่น -เศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรไปสู่สังคมข้าราชการ -ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นวัยผู้สูงอายุ -แนวโน้มในอนาคตจะย้ายเรือนและขายเรือนมากขึ้น	1. รูปแบบเรือนที่อยู่อาศัย -ข้อมูลทั่วไป ผู้อยู่อาศัย -การใช้สอยอาคาร -การปรับเปลี่ยนเรือน -วัสดุการก่อสร้างและวิธีการก่อสร้าง 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวและเปลี่ยนแปลง -ลักษณะทางเศรษฐกิจของครอบครัว -ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม -สภาพแวดล้อม -ทัศนคติในการอยู่อาศัย 3. แนวโน้มของเรือนพื้นถิ่น -แนวโน้มการอยู่อาศัยในอนาคต

ตาราง 11 แสดงการสรุปการนำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ (3)

จากการสรุปแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นถึงการผูกโยงแนวคิดและงานวิจัยเข้าไปในการดำเนินงานวิจัยเป็นลำดับ ตั้งแต่การนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างเป็นฐานข้อมูล การนำแนวคิดทฤษฎีมากำหนดกรอบในการศึกษาและนำตัวแปรจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์สร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยังนำมาวิเคราะห์และอภิปรายผลเป็นข้อเสนอแนะ ดังนั้นจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงนำมาสู่การสร้างวิธีการดำเนินการวิจัยที่สอดคล้องและสัมพันธ์กันได้โดยเป็นลำดับ

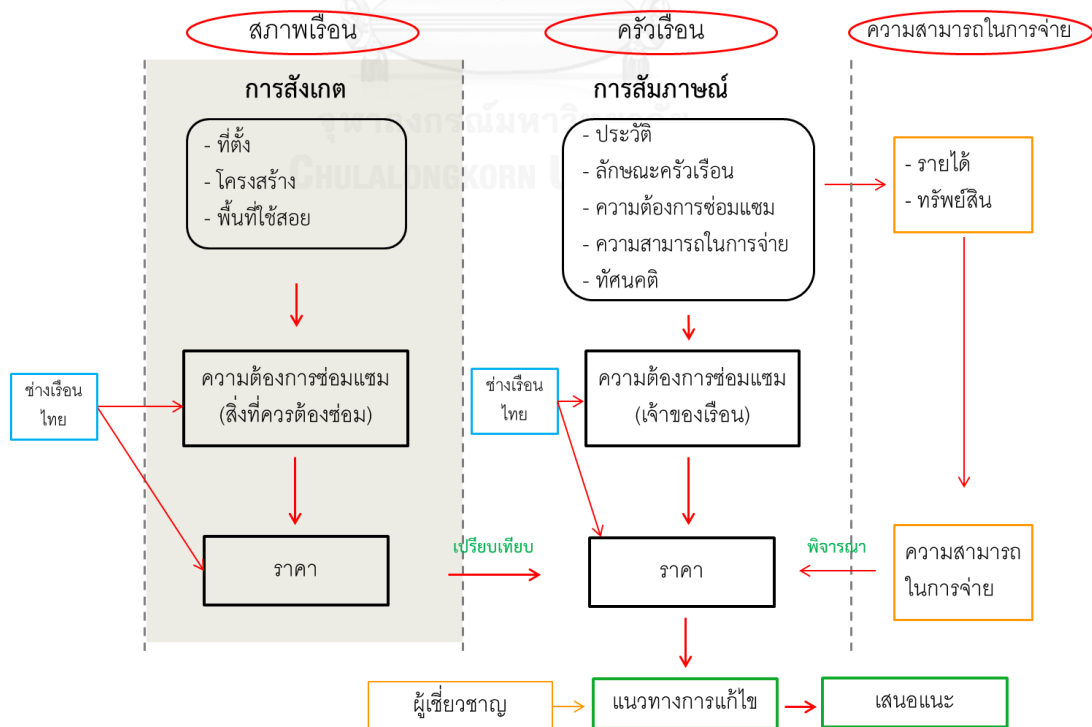
บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความต้องการของเจ้าของเรือนในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย ในพื้นที่โดยรอบ ตลาดน้ำอัมพวา อำเภอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการศึกษาสภาพของเรือนไทยในปัจจุบัน บริเวณโดยรอบตลาดน้ำอัมพวา 2.5 กิโลเมตร ถึงปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปรับปรุงซ่อมแซม เรือนไทย เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

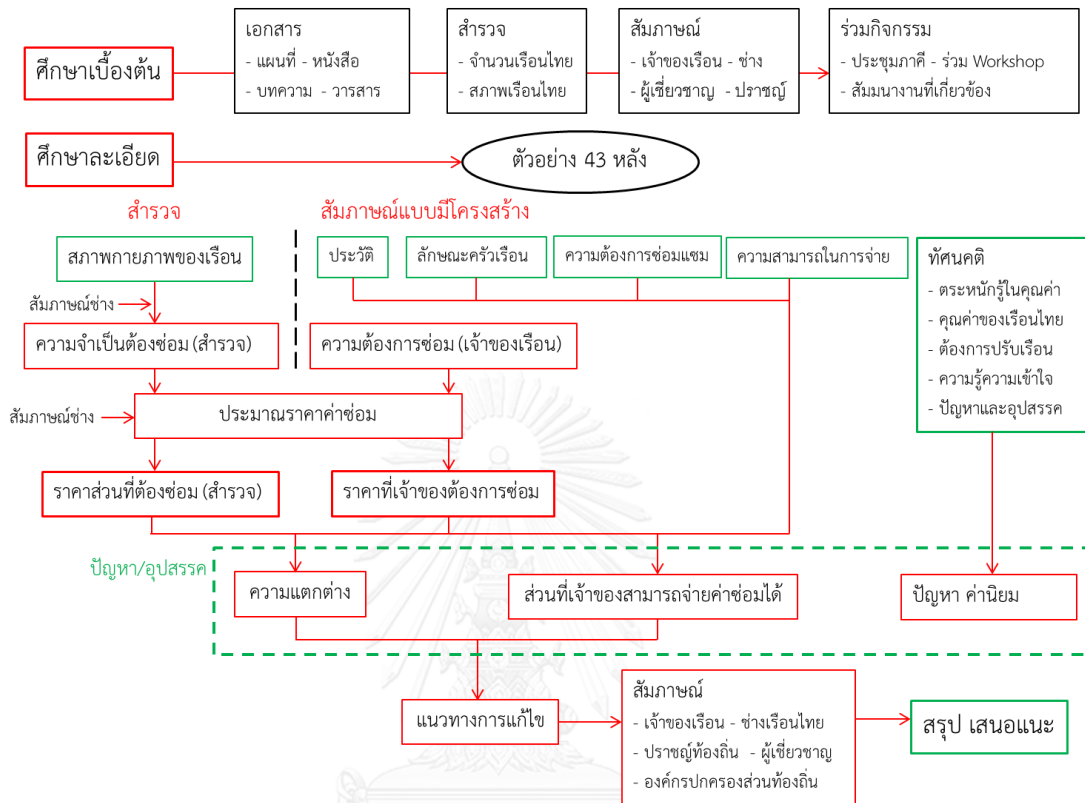
ในการวิจัยได้แบ่งการศึกษาเรือนไทยเป็น 2 ส่วน คือสภาพทางกายภาพของเรือนไทยโดยใช้ การสังเกตและลักษณะคร่าวเรือนใช้การสัมภาษณ์ การสังเกตสภาพทางกายภาพจะทำให้รู้ลักษณะของ เรือนไทย ความต้องการในการซ่อมแซมที่ควรจะทำตามสภาพจริงและราคาซ่อมแซมซึ่งได้ สอบถามจากช่างเรือนไทย การสัมภาษณ์เจ้าของเรือนถึงลักษณะคร่าวเรือนทำให้ทราบถึงความเป็นมา ลักษณะคร่าวเรือน ทศนคติ ความต้องการในการซ่อมแซมของเจ้าของเรือนและนำมาประมวลราคา ค่าซ่อมแซม จากนั้นเปรียบเทียบกับราคาซ่อมตามสภาพจริงและพิจารณาจากความสามารถในการ จ่าย ผู้การพิจารณาถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่พบ

ภาพที่ 25 แผนผังแสดงกรอบแนวคิดในงานวิจัย

3.2 วิธีการดำเนินงานวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือการศึกษาเบื้องต้นและการศึกษาอย่างละเอียด

ภาพที่ 26 วิธีการดำเนินงานวิจัย

3.2.1 การศึกษาเบื้องต้น

ได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ ใน 4 ส่วนคือ

1) ด้านเอกสารที่เกี่ยวข้องอาทิ แผนที่ระบุเขตการปกครองของจังหวัดสมุทรสงครามและอำเภออัมพวา เส้นทางคมนาคม โครงข่ายทางน้ำ หนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรือนไทย การตั้งถิ่นฐานทางน้ำ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ของจังหวัดสมุทรสงครามและอำเภออัมพวา บทความและวารสารที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดสมุทรสงคราม

2) ด้านการสำรวจได้ลงพื้นที่เป็นเวลากว่า 2 เดือน เพื่อระบุถึงจำนวนเรือนไทยที่มีอยู่ในบริเวณโดยรอบตลาดน้ำอัมพวาและจำแนกถึงสภาพของเรือนไทยที่พบ

3) ด้านการสัมภาษณ์ได้ทำการสัมภาษณ์กับเจ้าของเรือนในบางหลังถึงประเด็นต่างๆ ในด้านประวัติของเรือน ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเรือนไทย ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ช่างเรือนไทยได้สอบถามถึงประเด็นวิธีการก่อสร้างและซ่อมแซมเรือน การคำนวณราคาค่าซ่อมแซม ปัญหาของการซ่อมแซม

เรือน ผู้เชี่ยวชาญและปราชญ์ท้องถิ่นได้สัมภาษณ์ถึงปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาและลักษณะทางสภาพทางกายภาพ วิถีชีวิต รูปแบบอาชีพและลักษณะของชุมชนในพื้นที่

ภาพที่ 27 การลงพื้นที่สำรวจเรือนไทยและการสัมภาษณ์ช่างเรือนไทย

4) ด้านการร่วมกิจกรรม ได้เป็นผู้ช่วยวิจัยในหน่วยวิจัยด้านที่อยู่อาศัยและภาคีเครือข่ายจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งได้ศึกษาและวิจัยในเรื่องเรือนไทยในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีการประชุมกับภาคีเครือข่ายอยู่เป็นระยะอย่างต่อเนื่องและได้ร่วมปฏิบัติงานกิจกรรมในพื้นที่หลายครั้ง เช่น โครงการรักษ์เรือนไทยครั้งที่ 1 และ 2 โครงการสำรวจสายคลองกับ กศน.จังหวัดสมุทรสงคราม โครงการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้เรือนไทย โครงการพัฒนาครูเพื่อจัดทำหลักสูตรรักบ้านเกิด เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ร่วมสมมนาในงานที่เกี่ยวข้องเช่นการประชุมอโคโมสไทยซึ่งจะเป็นเนื้อหาในประเด็นการอนุรักษ์อาคารและการจัดการปัญหา การประชุมการรายงานผลงานวิจัยในหัวข้อการอนุรักษ์อาคารวัฒนธรรมของญี่ปุ่นและการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น

ภาพที่ 28 การประชุมและกิจกรรมต่างๆ

3.2.2 การศึกษาอย่างละเอียด

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นทำให้สามารถดำเนินการศึกษาอย่างละเอียดได้ดังนี้

3.2.2.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

จากวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ข้อเกิดเป็นการสร้างตัวแปรต่างๆ ที่สอดคล้องกัน โดยที่ตัวแปรดังกล่าวได้มาจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแสดงถึงลักษณะและองค์ประกอบของเรือนไทย การซ่อมแซมเรือนไทย ความต้องการและความสามารถในการจ่าย และการวิเคราะห์ตัวแปรจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (จากท้ายบทที่ 2 ตารางที่ 9-11 หน้า 44-46) นำไปสู่การสร้างเครื่องมือในงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งเป็น 2 ชุด แบบสอบถามคือแบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ดังนี้

1. สภาพทางกายภาพในปัจจุบันของเรือนไทย

สภาพทางกายภาพ ได้แก่ ตำแหน่งที่ตั้งของเรือนไทย รูปแบบและลักษณะทางโครงสร้างของเรือนไทย สภาพของเรือนไทย การใช้ประโยชน์พื้นที่ใช้สอย ใช้วิธีการสังเกต การสำรวจ การวัดระยะ โดยใช้เครื่องมือแบบสำรวจ

2. ลักษณะของครัวเรือน ความเป็นมา ความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนและความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมเรือนที่อยู่อาศัย

ลักษณะของครัวเรือน ได้แก่ ระดับรายได้ เงินออม หนี้สิน อาชีพ สมาชิกในครัวเรือน เครือญาติ กรรมสิทธิ์ที่ดิน ใช้วิธีสัมภาษณ์เจ้าของเรือน ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือน ได้แก่ องค์ประกอบของเรือนที่ทรุดโทรม ส่วนที่เจ้าของเรือนมีความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซม ใช้วิธีสัมภาษณ์เจ้าของเรือน ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมเรือน ได้แก่ ราคาซ่อมแซม ความสามารถในการจ่ายของเจ้าของเรือน ใช้วิธีสัมภาษณ์ช่างเรือนไทยเพื่อทราบราคาซ่อมแซมและสัมภาษณ์เจ้าของเรือนถึงความสามารถในการจ่ายต่อการซ่อมแซมเรือน ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3. ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย

ปัญหาความสามารถในการจ่ายต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนและอื่นๆ ใช้วิธีสัมภาษณ์เจ้าของเรือน ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

4. เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้มีการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย ใช้การศึกษาจากเอกสารงานวิจัยและสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าของเรือน

แนวทางการแก้ไขจะพิจารณาจากปัญหาที่พบ นำมาอภิปรายผลถึงการดำเนินการในปัจจุบันของประเทศไทยและการดำเนินการของต่างประเทศสู่การวิเคราะห์การแก้ไขปัญหาในระดับครัวเรือนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล

วัตถุประสงค์	ตัวแปร	วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและสภาพทางกายภาพในปัจจุบันของเรือนไทยในพื้นที่โดยรอบตลาดน้ำอัมพวา	1.สภาพทางกายภาพของเรือนไทย	การสำรวจ -แบบสำรวจ	-กลุ่มตัวอย่างเรือนไทย43 หลัง
	2.ประวัติความเป็นมา 3.การประมาณการค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซม	การสัมภาษณ์ -แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	-ช่างเรือนไทย
2. เพื่อศึกษาลักษณะของครัวเรือนความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนและความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมเรือน	1.ลักษณะครัวเรือน 2.ความสามารถในการจ่าย 3.ความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซม 4.ทัศนคติต่อเรือนไทย	การสัมภาษณ์ -แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	-กลุ่มตัวอย่างเรือนไทย 43 หลัง -ช่างเรือนไทย
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย	1.สภาพกายภาพ 2.ความสามารถในการจ่าย 3.ทัศนคติ	-แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง -การวิเคราะห์จากข้อมูล	-กลุ่มตัวอย่างเรือนไทย 43 หลัง
4.เพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้มีการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยมากขึ้น	1.สภาพกายภาพ 2.ความสามารถในการจ่าย 3.ปัญหาอุปสรรค	การศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์	-เอกสารงานวิจัย -หน่วยงาน เช่น อปท. ช่างเรือนไทย ผู้เชี่ยวชาญ เจ้าของเรือน

ตาราง 12 สรุปตัวแปรและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นจากการลงสำรวจพื้นที่พบเรือนไทยจำนวน 174 หลัง โดยใช้หลักการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละจากจำนวนประชากร ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรือนกรณีศึกษาร้อยละ 25 เป็นจำนวน 43 หลัง โดยแบ่งตามจำนวนสภาพที่พบและตามความหนาแน่นของเรือนไทยแต่ละตำบล

ตำบล	สภาพ				รวม	
	ดี	ปานกลาง	ทรุดโทรม	ทิ้งร้าง	N	%
แควอ้อม	5	2	4	-	11	6%
บางนางลี่	5	2	-	-	7	4%
บางแค	3	3	3	-	9	5%
สวนหลวง	24	17	20	-	61	35%
อัมพวา	18	5	10	1	34	20%
บางช้าง	24	15	13	-	52	30%
รวม	N	79	44	50	1	174
	%	46%	25%	29%	0.6%	100%

ตาราง 13 แสดงการจำแนกเรือนไทยตามสภาพแต่ละตำบล

จากการจำแนกเรือนไทยตามสภาพแต่ละตำบลดังกล่าว และคิดตามเกณฑ์ร้อยละ 25 ได้เรือนไทยในกรณีศึกษาจำนวน 43 หลัง ซึ่งเมื่อนำมากระจายตามตำบลที่ศึกษาได้ดังนี้

ตำบล	สภาพ			รวม	
	ดี	ปานกลาง	ทรุดโทรม	N	%
แควอ้อม	2	1	1	4	9%
บางนางลี่	2	-	-	2	5%
บางแค	1	-	1	2	5%
สวนหลวง	5	4	5	14	32%
อัมพวา	4	1	2	7	16%
บางช้าง	6	4	4	14	32%
รวม	N	20	10	13	43
	%	46%	23%	30%	100%

ตาราง 14 แสดงการจำแนกเรือนไทยตามสภาพแต่ละตำบลของเรือนกรณีศึกษา

3.2.2.3 การตั้งคำถามและวัตถุประสงค์

จากข้อมูลเบื้องต้นทำให้มีการตั้งคำถามในการวิจัยว่า 1) ผู้อยู่อาศัยในเรือนไทยที่ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่โดยรอบตลาดน้ำอัมพวามีความต้องการในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของตนหรือไม่ 2) มีปัญหาข้อจำกัดในการที่จะปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยอย่างไรและได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาออกเป็น 4 หัวข้อคือ 1.สภาพทางกายภาพของเรือนไทย 2.ลักษณะของครัวเรือน ความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนและความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมเรือนที่อยู่อาศัย 3. ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย 4.เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา

3.2.2.4 การเก็บข้อมูล

จากเรือนกรณีศึกษาทั้ง 43 หลัง ทำการศึกษาโดยการสำรวจและสัมภาษณ์มีขั้นตอนดังนี้

1. สภาพกายภาพของเรือนไทย

โดยบันทึกสภาพแวดล้อม ตำแหน่งที่ตั้ง บันทึกประวัติเรือนและการซ่อมแซมเรือน เก็บข้อมูลการใช้พื้นที่ใช้สอย แพลน รูปด้าน ลักษณะโครงสร้าง วัสดุที่ใช้ ส่วนของเรือนที่ควรซ่อมแซม ซึ่งในส่วนที่ควรซ่อมแซมจะนำมาสอบถามช่างถึงวิธีการซ่อมแซมและราคาค่าซ่อมแซม

2. ลักษณะของครีวเรื้อน ความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรื้อนและความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมเรื้อนที่อยู่อาศัย

ในส่วนครีวเรื้อนสอบถามด้านสังคมในประเด็น อาชีพ จำนวนสมาชิกในครีวเรื้อน ระดับการศึกษา เครือญาติและกรรมสิทธิ์ที่ดิน ด้านเศรษฐกิจในประเด็นระดับรายได้ เงินออม หนี้สิน

ความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรื้อนสอบถามในประเด็นส่วนที่เจ้าของเรื้อนมีความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรื้อนซึ่งในส่วนของความต้องการนี้ได้นำคำปรึกษาที่ได้จากช่างเรื้อนไทยมาพิจารณาเพื่อประมาณราคาค่าซ่อมแซม

ความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมเรื้อนสอบถามในประเด็น ความสามารถในการจ่ายของเจ้าของเรื้อนต่อราคาค่าที่ประมาณการ

3. ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรื้อนไทย

พิจารณาปัญหาที่พบตั้งแต่ในส่วนของความสามารถในการจ่าย ที่นำราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพจริงมาเปรียบเทียบกับค่าซ่อมแซมตามความต้องการของเจ้าของเรื้อน ปัญหาจากสภาพทางกายภาพของเรื้อนไทย และสอบถามปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลให้ยังไม่ปรับปรุงซ่อมแซมเรื้อนจากทัศนคติของเจ้าของเรื้อน

4. ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้มีการปรับปรุงซ่อมแซมเรื้อนไทย

นำปัญหาที่พบข้างต้นมาพิจารณาเปรียบเทียบกับงานวิจัยอื่นและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เคยมีการดำเนินการ จากงานเอกสารและงานวิจัยต่างๆ และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องถึงแนวทางการแก้ไข เช่น ผู้เชี่ยวชาญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่างเรื้อนไทยและเจ้าของเรื้อน เป็นต้น

3.2.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแบ่งได้เป็น

วิเคราะห์สภาพทางกายภาพของเรื้อนไทย ตำแหน่งที่ตั้งและสภาพแวดล้อมโดยรอบของเรื้อนไทย ลักษณะการใช้พื้นที่ใช้สอย รูปแบบและลักษณะทางโครงสร้างของเรื้อน ที่ส่งผลให้เป็นปัญหาและอุปสรรค

วิเคราะห์ลักษณะของครีวเรื้อน ระดับรายได้ที่ส่งผลต่อความสามารถในการจ่ายต่อความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรื้อน

วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรื้อนจากทัศนคติของเจ้าของเรื้อน

วิเคราะห์การแก้ไขปัญหาในปัจจุบันของไทย ปัญหาและอุปสรรคที่พบเปรียบเทียบกับแก้ไขปัญหของญี่ปุ่น

3.2.2.6 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

นำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากการศึกษานำมาสู่การอภิปรายผล โดยการอภิปรายผลจะเป็นการศึกษาถึงสภาพและลักษณะของเรือนไทยในปัจจุบัน ปัญหาที่พบ รูปแบบการดำเนินการเพื่อแก้ไข ปัญหาของไทย ในขณะเดียวกันการแก้ไขปัญหาในต่างประเทศ จากปัญหาที่พบสู่การดำเนินการแก้ไข ปัญหาอย่างไร อาทิ ญี่ปุ่น และจากการอภิปรายผลนำมาสู่ข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อทำให้เกิดการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยในประเทศไทยได้อย่างไร และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน ตั้งแต่ระดับครัวเรือน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล

ลำดับ	รายละเอียดการศึกษา	ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย											
		ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค
1	ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน												
	1.1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร												
	1.2 ศึกษาและสำรวจพื้นที่												
	1.3 สำรวจข้อมูลเบื้องต้น (Pre-Test)												
2.	สอบหัวข้อวิทยานิพนธ์				2								
3.	สำรวจภาคสนามเก็บข้อมูล												
	3.1 จัดทำแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ												
	3.2 ลงพื้นที่สำรวจ สัมภาษณ์												
4.	วิเคราะห์ ประเมินผล												
	4.1 รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล												
	4.2 แก้ไขปรับปรุงการวิเคราะห์ข้อมูล												
	4.3 สรุปผลและเตรียมการสอบ												
5.	สอบวิทยานิพนธ์											21	
6.	แก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์												
7.	นำเสนอบทความวิจัย สารศาสตร์												5
8.	แก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์												
9.	เล่มวิทยานิพนธ์												
	9.1 จัดทำเล่มวิทยานิพนธ์												
	9.2 ทำเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์												

ตาราง 15 แสดงระยะเวลาดำเนินการวิจัย

3.3 ข้อจำกัดในการวิจัย

3.3.1 ด้านการสำรวจ

การลงพื้นที่สำรวจเพื่อขอข้อมูลจากผู้อยู่อาศัยในเรือนไทยนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงว่าเรากำลังเข้าไปในบ้านอันเป็นพื้นที่ส่วนตัวของครอบครัว ดังนั้นการที่จะเข้าไปในบ้านเพื่อขอข้อมูลนั้นจะต้องมีการวางแผนเป็นอย่างดี โดยในพื้นที่นั้นจะเชื่อใจต่อเพื่อนบ้านและผู้นำท้องถิ่นซึ่งคุ้นหน้าคุ้นตากัน ดังนั้นจะต้องติดต่อไปยังหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ก่อนเช่น องค์การปกครองส่วนตำบล เทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น เพื่อเป็นตัวเชื่อมและประสานซึ่งจะได้สัมภาษณ์เจ้าของเรือนที่สมัครใจให้ข้อมูลและจะได้ความร่วมมือการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

เนื่องจากผู้ที่อยู่อาศัยในเรือนไทยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ประกอบกับเคยมีการล่อลวงผู้สูงอายุเพื่อลัทธิพญ่าทำให้เป็นอุปสรรคในการปิดกั้นคนแปลกหน้า ดังนั้นนอกจากการติดต่อผ่านหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ผู้ที่จะลงพื้นที่จำเป็นที่จะต้องวางตัว แต่งตัวให้น่าเชื่อถือ เป็นกันเองในการพูดคุยและชี้แจงให้ชัดเจนถึงงานที่มากำหนด ข้อมูลอะไรบ้างที่จะสอบถามและนำข้อมูลไปใช้ทำอะไร

ในเขตพื้นที่ศึกษารอบตลาดน้ำอัมพวา ส่วนใหญ่เป็นสวนผลไม้ ดังนั้นเส้นทางในการศึกษาจะมีตรอก ซอกซอยเป็นจำนวนมากและเจ้าของสวนผลไม้จะเลี้ยงสุนัขเพื่อเฝ้าสวนเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการลงพื้นที่ที่มีขอบเขตกว้าง ผู้สำรวจจะต้องเตรียมพาหนะที่เหมาะสมแก่การสำรวจมาด้วย และผู้วิจัยที่ไม่ใช่คนในพื้นที่จะต้องระวังเรื่องการหลงทางและสุนัขซึ่งมักจะอยู่หน้าบ้านและข้างสวนซึ่งมักจะควกรถไว้ด้วย

3.3.2 ด้านเวลา

ในการลงพื้นที่พูดคุยนั้น ด้วยเจ้าของเรือนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจะพูดคุยกับเราเป็นเวลานานมากและมักจะพูดในเรื่องที่ตนเองชื่นชอบหรือประทับใจ ดังนั้นจะต้องวางแผนในการพูดคุยเป็นอย่างดีและต้องมีทักษะในการพูดคุย ไม่ควรตัดบทเพื่อให้ได้คำตอบเลยทีเดียวเพราะอาจทำให้เจ้าของเรือนไม่ตอบความจริงตามคำถาม และถ้าจำนวนกรณีศึกษามีมากก็จะยิ่งใช้เวลามากดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนเรื่องกำหนดเวลาให้ดี

3.3.3 ด้านข้อมูล

ในข้อมูลบางส่วนโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องทางด้านการเงินเจ้าของเรือนอาจบอกแค่เพียงบางส่วนเช่น รายได้ หนี้สิน เงินออม เป็นต้น ดังนั้นจึงต้องพิจารณาจากลักษณะอาชีพ อาชีพเสริมหรือการมีสวนประกอบร่วมด้วยหรือไม่และในส่วนของความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของเรือนเนื่องจากส่วนใหญ่อายุเรือนเกินกว่า 100 ปี ดังนั้นเจ้าของเรือนอาจให้ข้อมูลในส่วนนี้ได้ไม่ครบถ้วน

บทที่ 4

สภาพทางกายภาพของเรือนไทยในพื้นที่โดยรอบตลาดน้ำอัมพวา

เรือนไทยที่อยู่อาศัยที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม พบได้เป็นจำนวนมากในบริเวณโดยรอบตลาดน้ำอัมพวา ด้วยเป็นพื้นที่ที่อุดมไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติจึงมีการตั้งถิ่นฐานมาช้านาน ทำให้พบที่อยู่อาศัยที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอยู่เป็นจำนวนมาก หนึ่งในนั้นคือเรือนไทย ที่อยู่อาศัยที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม มรดกที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ ซึ่งคนรุ่นหลังยังคงอยู่อาศัยจนถึงปัจจุบัน ด้วยสภาพทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เรือนไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ทางกายภาพไปตามปัจจัยต่างๆ อาทิ ที่ตั้ง การใช้ประโยชน์ของเรือน เทคนิค เทคโนโลยีการก่อสร้าง ทำให้รูปแบบทางกายภาพของเรือนไทยเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม ซึ่งรูปแบบของเรือนไทยในบริเวณโดยรอบตลาดน้ำอัมพวา จากการสังเกตแบ่งสภาพเรือนไทยออกได้เป็น 3 สภาพคือสภาพดี สภาพปานกลางและสภาพทรุดโทรม

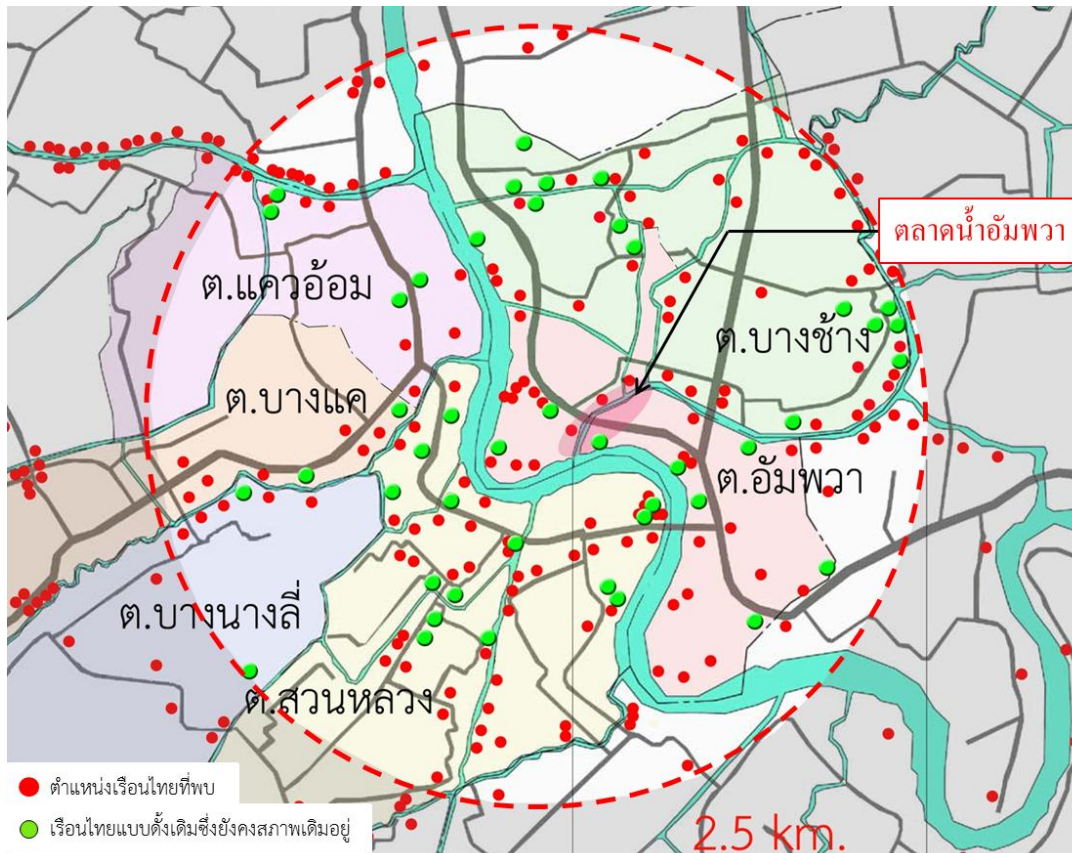
ในการศึกษาสภาพทางกายภาพของเรือนไทยได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1 สภาพของเรือนไทย

จากกรณีศึกษาทั้ง 43 หลัง แบ่งตามสภาพของเรือนไทยออกได้เป็น 3 สภาพคือ สภาพดี สภาพปานกลางและสภาพทรุดโทรม ดังนี้

เรือนไทย		สภาพเรือน			รวม	
		ดี	ปานกลาง	ทรุดโทรม		
รวม	จำนวน	20	10	11	43	
	%	47%	23%	30%		100%

ตาราง 16 แสดงจำนวนเรือนไทยกรณีศึกษาแบ่งตามประเภทและสภาพ

ภาพที่ 29 แสดงตำแหน่งเรือนไทยกรณีศึกษา

4.2 ประวัติความเป็นมา

จากสภาพของเรือนไทยที่พบคือสภาพดี สภาพปานกลางและสภาพทรุดโทรมพบว่า ส่วนใหญ่มีอายุเรือนเกินกว่า 100 ปี ทำให้แต่ละเรือนมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน เมื่อย้อนไปถึงผู้ที่สร้างเรือนแต่เดิมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน ซึ่งเรือนไทยที่มีสภาพทรุดโทรมในปัจจุบันส่วนใหญ่ผู้ที่สร้างเรือนก็จะมีอาชีพนี้ ในขณะที่ผู้ที่สร้างเรือนไทยซึ่งเคยเป็นข้าราชการตำแหน่งสูงส่วนใหญ่สภาพเรือนในปัจจุบันจะยังมีสภาพเรือนที่ดีอยู่ และด้วยอายุเรือนที่เก่าแก่ทำให้เรือนไทยส่วนใหญ่เคยผ่านการซ่อมแซมมาแล้ว โดยพบว่าเรือนที่มีสภาพดีจะมีการซ่อมแซมมาแล้วหลายครั้ง ในขณะที่เรือนที่มีสภาพทรุดโทรมจะมีการซ่อมแซมมาน้อยครั้ง ในด้านการย้ายเรือนส่วนใหญ่จะไม่มีกรย้ายเรือน โดยเฉพาะเรือนที่มีสภาพทรุดโทรมส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ที่เดิม ส่วนเรือนที่มีสภาพดีจะเคยมีการย้ายเรือนมากที่สุดโดยจะเป็นการย้ายขึ้นให้ห่างจากตลิ่งเข้ามาในสวนมากขึ้นหรือย้ายไปอยู่ใกล้ถนน

ประวัติความเป็นมา		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำนวน	%
		N	%	N	%	N	%		
1.อายุ เรือน	1.1 อายุ 20-50 ปี	3	15	2	20	0	0	5	12
	1.2 อายุ 50-100 ปี	1	5	2	20	3	23	6	14
	1.3 อายุ 100-150 ปี	12	60	6	60	9	70	27	63
	1.4 อายุ 150-200 ปี	2	10	0	0	1	7	3	6.5
	1.5 อายุ >200 ปี	2	10	0	0	0	0	2	4.5
	รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43
	%	47%		23%		30%			100
2.ผู้สร้าง	2.1 ข้าราชการชั้นสูง	5	25	0	0	3	23	8	19
	2.2 ข้าราชการทั่วไป	3	15	1	10	1	7	5	11
	2.1 ชาวสวน	11	55	7	70	9	70	27	63
	2.4 พ่อค้า	1	5	2	20	0	0	3	7
	รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43
	%	47%		23%		30%			100%
3. ซ่อมแซม	3.1 ไม่เคยซ่อม	0	0	1	10	2	15	3	7%
	3.2 เคยซ่อม 1 ครั้ง	2	10	2	20	2	15	6	14%
	3.3 เคยซ่อม 2 ครั้ง	6	30	0	0	7	55	13	30%
	3.4 เคยซ่อม 3 ครั้ง	5	25	4	40	1	7.5	10	23.2%
	3.5 เคยซ่อม 4 ครั้ง	6	30	3	30	1	7.5	10	23.2%
	3.6 เคยซ่อม 5 ครั้ง	1	5	0	0	0	0	1	2.5%
	รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43
	%	47%		23%		30%			100%

ตาราง 17 แสดงประวัติความเป็นมาของเรือน (1)

ประวัติความเป็นมา		สภาพ						รวม		
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำนวน	%	
		N	%	N	%	N	%			
4.ย้าย เรือน	4.1 ไม่เคยย้าย	11	55	5	50	10	77	26	60%	
	4.2 เคยย้าย 1 ครั้ง	7	35	5	50	3	23	15	35%	
	4.2 เคยย้าย 2 ครั้ง	2	10	0	0	0	0	2	5%	
	รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
		%	47%		23%		30%			100%
5.สถานที่ ย้าย (กรณี เคยย้าย)	5.1 ริมน้ำไปริมน้ำ	3	33	2	40	0	0	5	30%	
	5.2 ริมน้ำไปสวน	3	33	1	20	2	66	6	35%	
	5.3 ริมน้ำไปถนน	2	22	1	20	1	33	4	23.5%	
	5.4 ในสวนไปถนน	1	11	1	20	0	0	2	11.5%	
	รวม	จำนวน	9	100	5	100	3	100	17	
		%	53%		30%		17%			100%

ตาราง 18 แสดงประวัติความเป็นมาของเรือน (2)

4.2 ที่ตั้ง

เรือนไทยในอดีตจะตั้งอยู่ใกล้กับสายคลองจากการศึกษาที่พบว่าส่วนใหญ่จะไม่ย้ายเรือนนั้น เมื่อพิจารณาที่ที่ตั้งในปัจจุบันซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ยังคงตั้งเรือนอยู่ใกล้กับสายคลองเช่นเดิมและจะตั้งเรือนห่างจากตลิ่งมากกว่า 5 เมตร แสดงให้เห็นได้ว่าเรือนไทยในพื้นที่โดยรอบตลาดน้ำอัมพวา เป็นพื้นที่อยู่อาศัยในแบบชุมชนริมน้ำมาแต่ในอดีตและยังคงรักษารูปแบบของการอยู่อาศัยเช่นนั้นไว้ได้

ตำแหน่งเรือน		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำนวน	%
		N	%	N	%	N	%		
1.ริมน้ำ (<5เมตร)		0	0	1	10	4	31	5	16%
2.ริมตลิ่ง (5-10เมตร)		11	55	2	20	4	31	17	56%
3.ห่างตลิ่ง (>10เมตร)		9	45	7	70	5	38	21	28%
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%	47%		23%		30%			100%

ตาราง 19 แสดงที่ตั้งของเรือน

4.3 จำนวนหมู่เรือน

จากการศึกษาเรือนไทยในอดีตจะแบ่งได้เป็นเรือนเดี่ยว เรือนหมู่ เรือนคหบดีและเรือนแพซึ่งเรือนไทยส่วนใหญ่ที่พบในบริเวณโดยรอบตลาดน้ำอัมพวานั้น จะมีจำนวนหมู่เรือนอยู่ที่ 3 หมู่เรือน แสดงให้เห็นว่าในอดีตแต่เดิมส่วนใหญ่จะมีสมาชิกอยู่อาศัยมาก จึงมีหมู่เรือนหลายหมู่

จำนวนเรือน	สภาพ						รวม		
	ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำนวน	%	
	N	%	N	%	N	%			
1	2	10%	2	20%	1	8%	5	11%	
2	8	40%	2	20%	3	23%	13	30%	
3	6	30%	6	60%	6	46%	18	42%	
4	4	20%	0	0%	1	8%	5	11%	
5	0	0%	0	0%	2	15%	2	5%	
รวม	จำนวน	20	100%	10	100%	13	100%	43	
	%	47%		23%		30%			100%

ตาราง 20 แสดงจำนวนหมู่เรือน

4.4 การใช้พื้นที่ของเรือนไทย

จากการศึกษาการใช้พื้นที่ใช้สอยของเรือนไทยในอดีตจะมีพื้นที่อเนกประสงค์มากกว่าพื้นที่ส่วนตัวหลายเท่า ซึ่งเรือนไทยในปัจจุบันจากการสังเกตสภาพทางกายภาพที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นพื้นที่ใช้สอยจึงมีการปรับเปลี่ยน โดยการศึกษาพื้นที่ใช้สอยของเรือนไทยได้ผลดังนี้

พื้นที่ใช้สอย		สภาพ						ค่าเฉลี่ย
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		
		N	%	N	%	N	%	
1.ใต้ถุน	1.1 อเนกประสงค์	140	47	75	28	107	87	107
	1.2 ห้องนอน	24	8	22	8	0	00	15
	1.3 ห้องครัว	20	6.5	19	7	0	0	13
	1.4 ห้องรับแขก	36	12	33	12.5	0	0	23
	1.5 ห้องเก็บของ	25	8	31	12	0	0	18
	1.6 ห้องพักผ่อน	38	12.5	61	23	0	0	33
	1.7 ห้องน้ำ	9	3	7	2.5	3	2.5	6
	1.8 ศาลาริมน้ำ	7	2	16	6	13	10.5	12
	รวม	299	100	264	100	123	100	227

ตาราง 21 แสดงการใช้พื้นที่ของเรือนไทยในส่วนของใต้ถุนเรือน

พื้นที่ใช้สอย		สภาพ						ค่าเฉลี่ย
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		
		N	%	N	%	N	%	
2.ตัวเรือน	1.1 อเนกประสงค์	78	24	84	38	119	44	94
	1.2 ห้องนอน	46	14	33	15	36	13	38
	1.3 ห้องครัว	23	7	17	7.5	22	8	20
	1.4 ห้องเก็บของ	15	4.5	15	7	32	12	21
	1.5 ห้องพระ	12	3.5	12	5.5	18	6.5	14
	1.6 ห้องน้ำ	8	2.5	6	2.5	5	2	6
	1.7 ห้องเช่า	90	27.5	21	9.5	0	0	37
	1.8 ชาน	22	6.5	9	4	29	10.5	20
	1.9 ระเบียง	24	7	8	3.5	0	0	10
	1.10 หอนก	10	3	12	5.5	9	3	10
	รวม	328	100	217	100	270	100	270
รวมพื้นที่ทั้งหมด		627		481		393		500

ตาราง 22 แสดงการใช้พื้นที่ของเรือนไทยบริเวณตัวเรือน

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเรือนไทยสภาพดีซึ่งส่วนใหญ่จะเปลี่ยนแปลงสภาพของเรือน นั้นพื้นที่อเนกประสงค์จะมีสัดส่วนที่น้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับห้องอื่นๆ ภายในเรือน โดยจะมี รูปแบบของห้องที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณใต้ถุนเรือนจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าพื้นที่ อเนกประสงค์จะเหลืออยู่เพียงครึ่งหนึ่งของพื้นที่ทั้งหมด ในขณะที่เรือนที่มีสภาพทรุดโทรมจะมีพื้นที่ อเนกประสงค์ต่อพื้นที่ส่วนตัวหลายเท่าอย่างในอดีต เพราะไม่มีการซ่อมแซมปรับเปลี่ยนเรือน

การใช้พื้นที่	สภาพ						ค่าเฉลี่ย
	ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		
	N	%	N	%	N	%	
1.อเนกประสงค์	218	35	159	33	226	58	201
2.พื้นที่ใช้สอยส่วนตัว	409	65	322	67	167	42	299
รวมพื้นที่ทั้งหมด	627	100	481	100	393	100	500

ตาราง 23 แสดงการเปรียบเทียบการใช้พื้นที่อเนกประสงค์ต่อพื้นที่ส่วนตัว

4.5 องค์ประกอบและโครงสร้าง

เรือนไทยส่วนใหญ่จะมีอายุเรือนที่มาก ทำให้ส่วนประกอบต่างๆ ของเรือนมีสภาพทรุดโทรม และมีการปรับปรุงซ่อมแซมในส่วนนั้นๆ ปัจจุบันเรือนไทยมีการใช้วัสดุที่หลากหลาย โดยได้แบ่งการ ศึกษาเป็น 3 ส่วน ตามลักษณะโครงสร้างของเรือน คือ 1) เครื่องบน ส่วนของหลังคา 2) เดี๋ยวบน ส่วน ตัวเรือน 3) เดี๋ยวล่าง ส่วนใต้ถุน (บทที่ 2 เรือนไทยแบ่งโครงสร้างหลักออกเป็น 3 ส่วน หน้า 18) ดังนี้

1. หลังคา	1.1 วัสดุ
	1.2 โครงหลังคา
	1.3 หน้าจั่ว
	1.4 บันลม
	1.5 ฝ้า
2. ฝา	
3. พื้น	3.1 พื้นนอก
	3.2 พื้นใน
4. เส้า	
5. อื่นๆ	5.1 บันโด
	5.2 รั้วระเบียง

ภาพที่ 30 แสดงการแบ่งส่วนของเรือนไทยเป็น 3 ส่วนคือ หลังคา ตัวเรือนและเส้า

องค์ประกอบ		วัสดุ	สภาพ						รวม		
			ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำ นวน	%	
			N	%	N	%	N	%			
1.หลังคา (1)	1.1 วัสดุมุง	กระเบื้องลูกฟูก	15	51	8	47	5	26	28	43	
		สังกะสี	7	24	6	35	10	52	23	35	
		กระเบื้องลอน	4	13	2	11	1	5	7	10	
		กระเบื้องดินเผา	1	3.5	0	0	2	10	3	4	
		เมทัลชีท	1	3.5	1	6	1	5	3	4	
		จาก	1	3.5	0	0	0	0	1	2	
	รวม	จำนวน	29	100	17	100	19	100	65		
		%	44.5%		26%		29%			100	
	1.2 โครง หลังคา	ไม้	ไม้	20	95	10	91	10	100	40	95
			เหล็ก	1	5	1	9	0	0	2	5
		รวม	จำนวน	21	100	11	100	10	100	42	
		%	50%		26%		24%			100	
	1.3 หน้าจั่ว	ไม้	ไม้	20	86	8	60	12	60	40	72
			สังกะสี	2	8.5	1	8	6	30	9	16
			ไม้ยาง	0	0	2	16	0	0	2	3.5
ยิปซัมบอร์ด			1	4.5	1	8	0	0	2	3.5	
ไม้เฌอร่า			0	0	0	0	1	5	1	2	
ไม้อัด			0	0	0	0	1	5	1	2	
รวม		จำนวน	23	100	12	100	20	100	55		
	%	42		22		36			100		

ตาราง 24 แสดงการใช้วัสดุในส่วนองค์ประกอบต่างๆ ในปัจจุบัน (1)

องค์ประกอบ		วัสดุ	สภาพ						รวม	
			ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำ นวน	%
			N	%	N	%	N	%		
1.หลังคา (2)	1.4 ปั้นลม	ไม้หุ้มอลูมิเนียม	18	90	2	18	1	8	21	49
		ไม้	2	10	7	63	8	66	17	40
		ไม้ยาง	0	0	2	18	3	25	5	11
	รวม	จำนวน	20	100	11	100	12	100	43	
		%	46.5		25.5		28			100
	1.5 ฝ้า	ไม่มี	14	70	9	90	12	92	35	82
		มี	6	30	1	10	1	8	8	19
รวม		จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
		%	46.5		23		30.5			
2.ผนัง	ไม้สัก		16	39	9	35	11	30	36	35
	ไม้ยาง		14	34	10	38	12	32	36	35
	ปูน		11	27	5	19	7	19	23	22
	ไม้เฌอร่า		0	0	0	0	2	5	2	2
	สังกะสี		0	0	1	4	3	8	4	4
	ยิปซัมบอร์ด		0	0	1	4	2	5	3	3
	รวม	จำนวน	41	100	26	100	37	100	104	
%		39.5		25		35.5			100	
3.พื้น (1)	3.1 ใน เรือน	ไม้แดง	14	40	5	26	9	30	28	33
		คอนกรีต	14	40	6	31	7	23	27	32
		ไม้เคี่ยม	5	14	5	26	2	6	12	14
		ไม้ยาง	1	3	1	5	7	23	9	11
		ไม้ตะเคียน	0	0	2	10	5	16	7	8
		ไม้สัก	1	3	0	0	0	0	1	1
	รวม	จำนวน	35	100	19	100	30	100	84	
		%	41.5		22.5		36			100

ตาราง 25 แสดงการใช้วัสดุในส่วนองค์ประกอบต่างๆ ในปัจจุบัน (2)

องค์ประกอบ		วัสดุ	สภาพ						รวม	
			ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำ นวน	%
			N	%	N	%	N	%		
3.พื้น (2)	3.1 ในเรือน	1) ไม้แดง	14	40	5	26	9	30	28	33
		2) คอนกรีต	14	40	6	31	7	23	27	32
		3) ไม้เคี่ยม	5	14	5	26	2	6	12	14
		4) ไม้ยาง	1	3	1	5	7	23	9	11
		5) ไม้ตะเคียน	0	0	2	10	5	16	7	8
		6) ไม้สัก	1	3	0	0	0	0	1	1
	รวม	จำนวน	35	100	19	100	30	100	84	
		%	41.5		22.5		36			100
	3.2 ชานนอก	1) ไม้เคี่ยม	1	11	2	100	3	60	6	38
		2) คอนกรีต	6	66	0	0	0	0	6	38
		3) ไม้ยาง	1	11	0	0	1	20	2	12
		4) ไม้ตะเคียน	1	11	0	0	1	20	2	12
	รวม	จำนวน	9	100	2	100	5	100	16	
%		56		12.5		31.5			100	
4.เสา	1) เสาไม้	20	50	10	50	10	34	40	45	
	2) เสาปูนหล่อในที่	16	40	7	35	2	7	25	28	
	3) เสาปูนสำเร็จ	3	7.5	0	0	9	31	12	13	
	4) เสาท่อยืด	1	2.5	3	15	5	17	9	10	
	5) ไม้เหล็กค้ำ	0	0	0	0	3	10	3	3	
	รวม	จำนวน	40	100	20	100	29	100	89	
		%	45		22.5		32.5			100
5.บันได	ไม้	20	86	10	91	12	92	42	90	
	คอนกรีต	3	14	1	9	1	8	5	10	
	รวม	จำนวน	23	100	11	100	13	100	47	
		%	49		23		28			100

ตาราง 26 แสดงการใช้วัสดุในส่วนองค์ประกอบต่างๆ ในปัจจุบัน (3)

องค์ประกอบ		วัสดุ	สภาพ						รวม	
			ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำนวน	%
			N	%	N	%	N	%		
6. รั้ว ระเบียง	1) ไม้	2	50	0	0	2	50	4	44	
	2) ไม้ยาง	2	50	0	0	2	50	4	44	
	3) สังกะสี	0	0	1	100	0	0	1	12	
รวม		จำนวน	4	100	1	100	4	100		
		%	44		12		44			100

ตาราง 27 แสดงการใช้วัสดุในส่วนองค์ประกอบต่างๆ ในปัจจุบัน (4)

จากวัสดุที่มีการเลือกใช้จะพบได้ว่าเรือนไทยที่มีสภาพดีจะใช้วัสดุที่เฉพาะเจาะจงมากกว่า โดยเฉพาะวัสดุที่มีความคงทนแข็งแรงซึ่งมีราคาสูง ในขณะที่เรือนไทยที่มีสภาพทรุดโทรมจะใช้วัสดุที่หลากหลายกว่าซึ่งราคาจะไม่สูงเท่าไรนัก

4.6 ความต้องการในการซ่อมแซมตามสภาพของเรือน

จากวัสดุที่ใช้ในองค์ประกอบและโครงสร้างต่างๆ ของเรือนไทยแสดงให้เห็นถึงความต้องการในการซ่อมแซมจากความชำรุดและทรุดโทรม ซึ่งเรือนที่มีสภาพทรุดโทรมจะมีความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมในหลายส่วนและสูงกว่าเรือนที่มีสภาพดีและปานกลาง โดยเรือนที่มีสภาพดีส่วนใหญ่จะต้องการซ่อมแซมเพียงบางจุดเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่าเรือนที่ทรุดโทรมส่วนใหญ่ต้องการที่จะซ่อมแซมทั้งหลัง

องค์ประกอบ		สภาพ			รวม	
		ดี	ปานกลาง	ทรุดโทรม	จำนวน	%
1. ไม้ต้องซ่อม		11	0	0	11	100
รวม		11	0	0	11	100
2. ซ่อมทั้งหลัง		0	0	9	9	100
รวม	จำนวน	0	0	9	9	100

ตาราง 28 แสดงความต้องการในการซ่อมแซมตามสภาพของเรือน (1)

องค์ประกอบ		สภาพ			รวม	
		ดี	ปานกลาง	ทรุดโทรม	จำนวน	%
3.หลังคา	3.1 วัสดุผนัง	0	4	13	17	29
	3.2 โครงหลังคา	0	0	5	5	9
	3.3 หน้าจั่ว	3	4	10	17	29
	3.4 ปันลม	2	4	12	18	31
	3.5 ฝ้า	0	0	1	1	2
รวม	จำนวน	5	12	41	58	
	%	9%	21%	70%		100
4.ผนัง		1	3	9	13	
รวม	%	7%	23%	70%		100
5.พื้น	5.1 ในเรือน	1	2	7	10	59
	5.2 ชานนอก	2	1	4	7	41
รวม	จำนวน	3	3	11	17	
	%	18%	18%	64%		100
6.เสา		0	1	12	13	
รวม	%	0%	8%	92%		100
7.บันได		0	1	8	9	
รวม	%	0%	11%	89%		100
8.รั้วระเบียง		0	0	2	2	
รวม	%	0	0	100		100
9.ติดบ้าน		0	0	2	2	
รวม	%	0	0	100		100
10.ทาสี		4	7	11	22	
รวม	%	18	32	50		100
รวม	จำนวน	13	27	96	136	
	%	10	20	70		100

ตาราง 29 แสดงความต้องการในการซ่อมแซมตามสภาพของเรือน (2)

4.7 ประมาณการค่าซ่อมแซม

4.7.1 การจำแนกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการประมาณราคาค่าก่อสร้าง

จะทำการแบ่งเรือนกรณีศึกษาออกเป็น 3 สภาพคือสภาพดี สภาพปานกลางและสภาพทรุดโทรม จากนั้นจะแบ่งเรือนกรณีศึกษาในแต่ละสภาพเรือนออกเป็นเรือนขนาดใหญ่ กลางและเล็ก โดยใช้พื้นที่และจำนวนของเสาเรือนเป็นตัวกำหนดขนาด และคำนวณค่าซ่อมแซมตามขนาดของเรือนโดยนำจำนวนเสาและขนาดเรือนที่พบมากที่สุดมาใช้ในการประมาณราคาค่าซ่อมแซมเรือน

สภาพเรือน	ขนาดเรือน	พื้นที่ (ตร.ม.)	จำนวนเสา (ต้น)	จำนวน (หลัง)
1.สภาพดี	ขนาดใหญ่	505 - 918	46 - 70	3
	ขนาดกลาง	310 - 410	28 - 40	10
	ขนาดเล็ก	117 - 305	16 - 24	7
2.สภาพปานกลาง	ขนาดใหญ่	310 - 410	42-47	3
	ขนาดกลาง	261 - 292	28-34	3
	ขนาดเล็ก	300 - 366	12-22	4
3.สภาพทรุดโทรม	ขนาดใหญ่	414 - 546	40 - 68	6
	ขนาดกลาง	216 - 319	27 - 35	5
	ขนาดเล็ก	95 - 121	14 - 20	2
รวม	จำนวน			43
	%			100%

ตาราง 30 แสดงขนาดของพื้นที่และจำนวนเสาจากขนาดและสภาพของเรือน

4.7.2 การประมาณราคาค่าก่อสร้าง

ใช้การประมาณราคาจากช่างท้องถิ่น โดยใช้ราคาเฉลี่ยของการซ่อมแซมของช่างที่ได้สัมภาษณ์ 3 คน ซึ่งจะได้ราคาตามวิธีการก่อสร้าง 3 แบบคือ ประหยัด มาตรฐาน ราคาสูง

ส่วนที่ซ่อมแซม	วัสดุ	ระดับราคาการซ่อมแซม		
		ประหยัด	มาตรฐาน	ราคาสูง
1. ส่วนเสา	ตัดต่อเสา/เสาสำเร็จ (1ต้น)	2,000		
	ท่อยึดหิน (1ต้น)		2,500	
	เสาคอนกรีต (1ต้น)			5,000
2. ส่วนหลังคา	เมทัลชีท/สังกะสี (1หลัง)	15,000		
	กระเบื้องลูกฟูก (1หลัง)		20,000	
	กระเบื้องซีแพค (1หลัง)			100,000
3. ส่วนผนัง	ไม้เฌอร่า (1ฝา)	2,000		
	ไม้อย่าง (1หลัง)		7,000	
	ฝาประกน (1ฝา)			40,000
4. ส่วนพื้น	แผ่นพื้นยิปซัม (1ครม.)	600		
	ไม้เต็ง แดง ตะเคียน (1ครม.)		2,800	
	ไม้เดิม ไม้สัก (1ครม.)			7,500
5. หน้าจั่ว	สังกะสี แผ่นเรียบ (หน้าจั่ว)	2,000		
	ไม้ตะเคียน ตะแบก (ฟุต ²)		6,000	
	ไม้สัก (ฟุต ²)			9,400
6. บันลม	หุ้มสังกะสี (คู่)	2,000		
	ไม้ตะเคียน (คู่)		15,000	
	ไม้สัก (คู่)			50,000
7. ทาสี	สีน้ำมัน (1หลัง)	2,000		
	สีย้อมไม้ (1หลัง)			5,000

ตาราง 31 แสดงการประมาณราคาจากช่างท้องถิ่นในการซ่อมแซมเรือน

ส่วนที่ซ่อมแซม	ระดับราคาการซ่อมแซม		
	หลังเล็ก	หลังกลาง	หลังใหญ่
8. ติดเรือน	100,000	150,000	300,000

ตาราง 32 แสดงการประมาณราคาจากช่างท้องถิ่นในการติดเรือน

สภาพ	ขนาดเรือน	พื้นที่ (ตร.ม.)	เสา (ต้น)	ส่วนที่ซ่อม	วิธีการซ่อม	ราคา (บาท)
1.ดี	1.1 ใหญ่ (คุณมณฑา)	547	52	เสา 5 ต้น	1) ประหยัด	10,000
					2) มาตรฐาน	12,500
					3) ราคาสูง	25,000
	1.2 กลาง (คุณประสพ)	324	31	-	1) ประหยัด	-
					2) มาตรฐาน	-
					3) ราคาสูง	-
	1.3 เล็ก (คุณชুমแสง)	227	22	บันลุม 2 คู่	1) ประหยัด	4,000
					2) มาตรฐาน	30,000
					3) ราคาสูง	100,000
2.ปาน กลาง	2.1 ใหญ่ (คุณจ่านงค์)	366	42	หน้าจั่ว บันลุม เสา	1) ประหยัด	36,000
					2) มาตรฐาน	176,000
					3) ราคาสูง	510,000
	2.2 กลาง (คุณมลิต)	261	30	หลังคา 2 หลัง	1) ประหยัด	30,000
					2) มาตรฐาน	40,000
					3) ราคาสูง	200,000
	2.3 เล็ก (คุณอรุณ)	166	22	หลังคา 2 หลัง	1) ประหยัด	30,000
					2) มาตรฐาน	40,000
					3) ราคาสูง	200,000
3.ทรุด โทรม	3.1 ใหญ่ (คุณอุไร)	414	50	ทั้งหลัง	1) ประหยัด	150,000
					2) มาตรฐาน	470,000
					3) ราคาสูง	1,320,000
	3.2 กลาง (คุณบุญเชื้อ)	158	34	ทั้งหลัง	1) ประหยัด	380,000
					2) มาตรฐาน	920,000
					3) ราคาสูง	2,580,000
	3.3 เล็ก (คุณสมบัติ)	94	20	ทั้งหลัง	1) ประหยัด	62,000
					2) มาตรฐาน	215,000
					3) ราคาสูง	730,000

ตาราง 33 แสดงการประมาณค่าซ่อมแซม

จากการประมาณราคาค่าก่อสร้างจะเห็นได้ว่าเรือนไทยเรือนที่มีสภาพทรุดโทรมจะมีค่าซ่อมแซมที่สูงที่สุดเพราะมีส่วนประกอบของเรือนหลายส่วนที่จะต้องซ่อมแซม ในขณะที่เรือนที่มีสภาพดีนั้นจะมีค่าซ่อมแซมไม่มากนักเพราะสภาพเรือนดีอยู่แล้วมีเพียงบางส่วนเล็กน้อยเท่านั้นที่ต้องซ่อมแซม

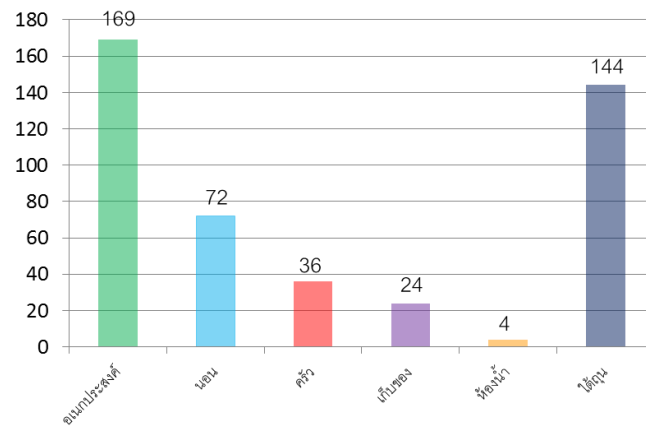
จากเรือนกรณีศึกษาทั้ง 43 หลัง ได้นำมาแสดงเป็นตัวอย่างจำนวน 9 หลัง โดยแบ่งตามสภาพของเรือนคือสภาพดี สภาพปานกลางและสภาพทรุดโทรมตามตารางการประมาณราคาดังนี้

เรือนกรณีศึกษาที่ 1 คุณมนทา มีสมบูรณ์ (เรือนขนาดใหญ่)

เป็นเรือนสภาพดี มีอายุกว่า 200 ปี โดยคุณมนทารับสิทธิ์ในบ้านหลังนี้จากสามีซึ่งเสียชีวิตไปแล้ว โดยสามีเคยเล่าให้ฟังว่าเรือนมีอายุกว่า 200 ปี สมัยก่อนอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ ทำให้เรือนมีพื้นที่มาก ในปัจจุบันลูกชายได้ใช้ที่ดินบริเวณด้านข้างบ้านทำเป็นรีสอร์ททำให้บริเวณใต้ถุนเรือนมีการใช้เป็นพื้นที่เก็บของและซักผ้าในบางส่วน

ภาพที่ 31 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน

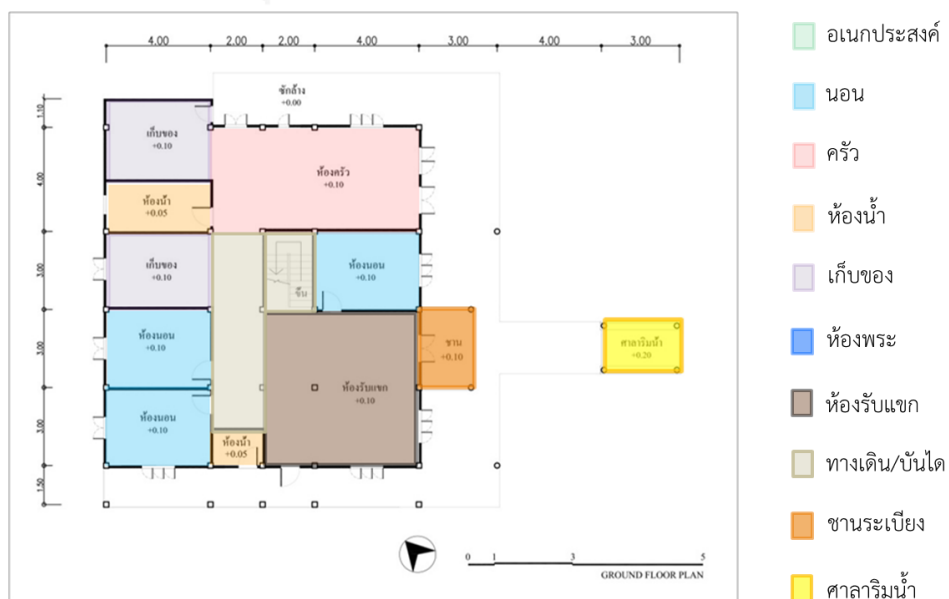
แผนภูมิที่ 1 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน

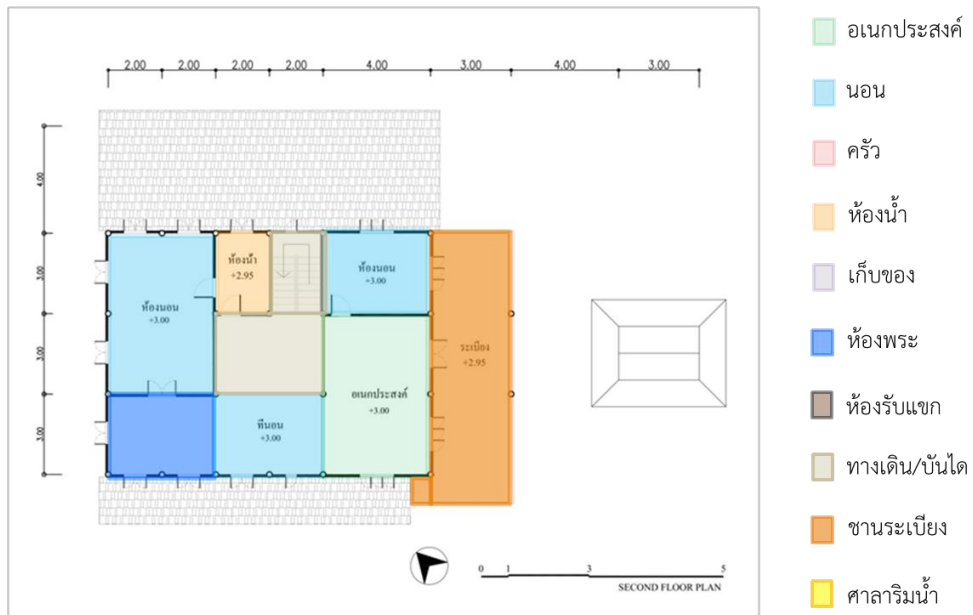
ภาพที่ 32 แสดงภาพเรือนคุณมณฑา

เรือนกรณีศึกษาที่ 2 คุณประสพ แหลมหลวง (เรือนขนาดกลาง)

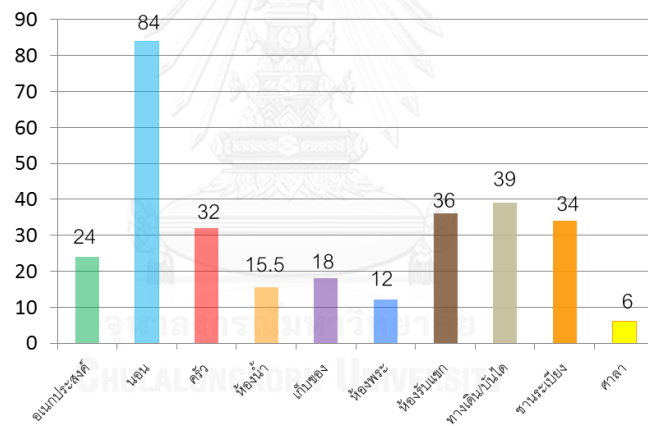
เป็นเรือนสภาพดี อายุเรือน 131 ปี สร้างโดยปู่คือพระยาชีวะ กิจโกศล เดิมเรือนอยู่ตำบลสวนหลวงและย้ายมาอยู่ตำบลบางแคเมื่อ พ.ศ.2478 และทำการแปลงสภาพเมื่อปลายปีที่แล้ว

ภาพที่ 33 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน (1)

ภาพที่ 34 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน (2)

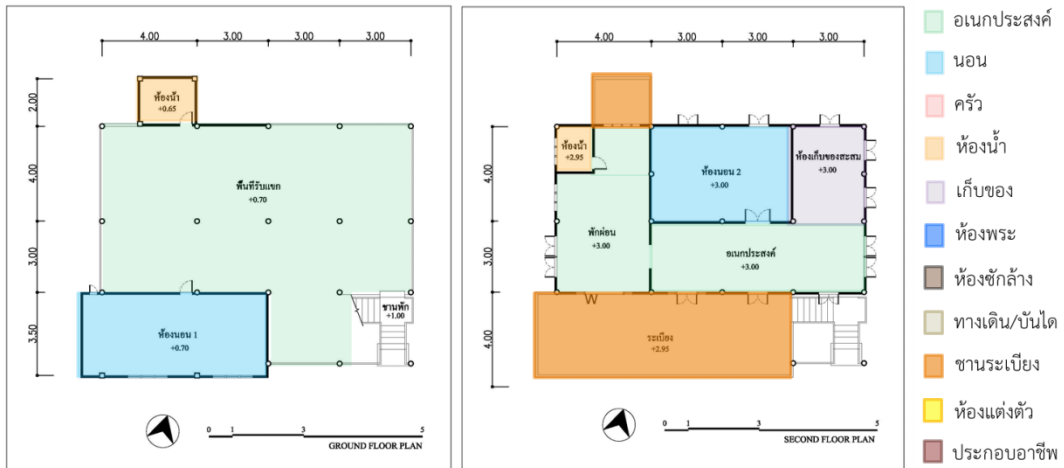
แผนภูมิที่ 2 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน

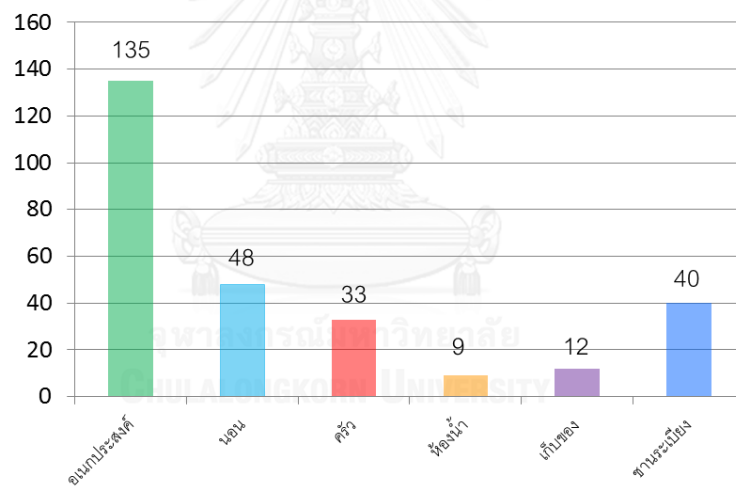
ภาพที่ 35 แสดงภาพเรือนคุณประสพ แหลมหลวง

เรือนกรณีศึกษาที่ 3 คุณชุมแสง คงรักษา (เรือนขนาดเล็ก)

เป็นเรือนที่มีสภาพดี ขนาดเล็ก ซึ่งสร้างอยู่ตรงนี้ตั้งแต่แรกโดยปู่และย่า ต่อมาตัดแปลงหันบ้านเปลี่ยนทางเป็นอย่างในปัจจุบันและตกแต่งเพิ่มเติม ทำครัว ทำห้องน้ำ ห้องอเนกประสงค์

ภาพที่ 36 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน

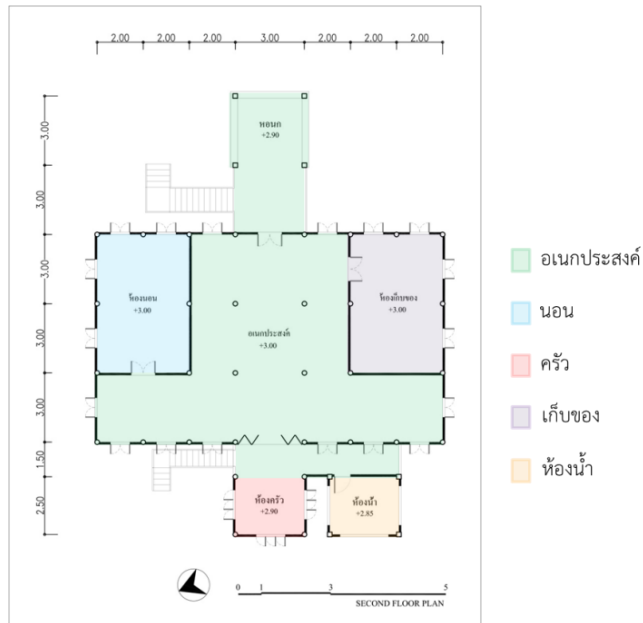
แผนภูมิที่ 3 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน

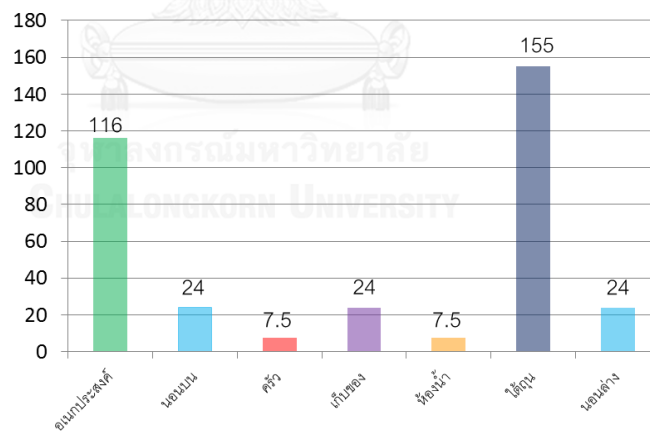
ภาพที่ 37 แสดงภาพเรือนคุณชุมแสง คงรักษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 4 คุณจำนงค์ ทองพัฏฐ (เรือนขนาดใหญ่)

เป็นเรือนที่มีสภาพปานกลาง ขนาดใหญ่ มีอายุประมาณ 30 ปี โดยคุณจำนงค์เป็นคนสร้างเอง โดยเมื่อเกษียณจากงานราชการแล้ว สมัยเด็กเคยอยู่เรือนไทย (ซึ่งปัจจุบันก็อยู่ข้างๆกันแต่เป็นสิทธิ์ของน้อง) อยากจะมีเรือนไทยอยู่ในวัยเกษียณจึงซื้อเรือนมาจากที่ต่างๆและสร้างเป็นเรือนในปัจจุบัน

ภาพที่ 38 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน

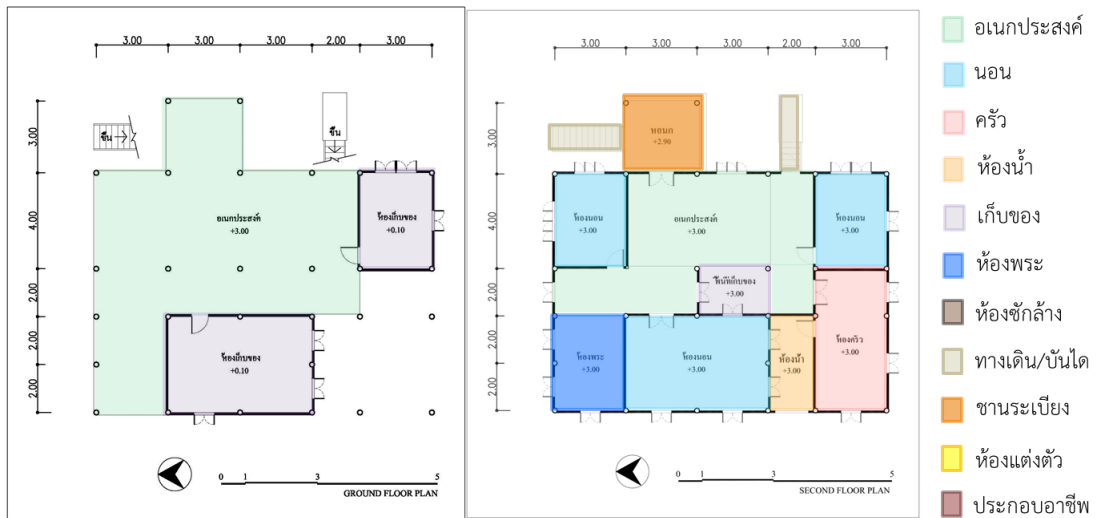
แผนภูมิที่ 4 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน

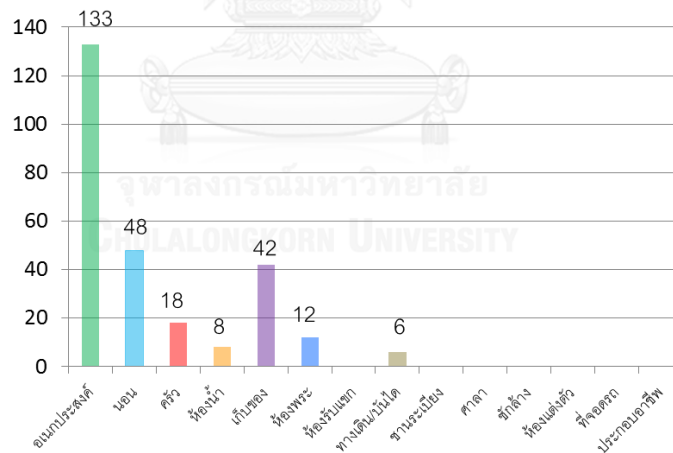
ภาพที่ 39 แสดงภาพเรือนคุณจำนงค์ ทองพัฏฐ

เรือนกรณีศึกษาที่ 5 คุณมลิ มินคร (เรือนขนาดกลาง)

เป็นเรือนสภาพปานกลาง อายุเรือนประมาณ 90 ปี เดิมเป็นเรือนหอยของย่าเขียว เมื่อก่อนมีหอยระเปียง หลังคาจาก มีชานนอก ครัวเป็นฝากระแวง ต่อมาได้ปรับเปลี่ยนเป็นแบบปัจจุบันเมื่อ 50 ปีก่อน ย่าเขียวไม่ได้แต่งงาน เมื่อย่าเขียวเสียชีวิตจึงยกเรือนให้คุณมลิซึ่งเป็นหลาน

ภาพที่ 40 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน

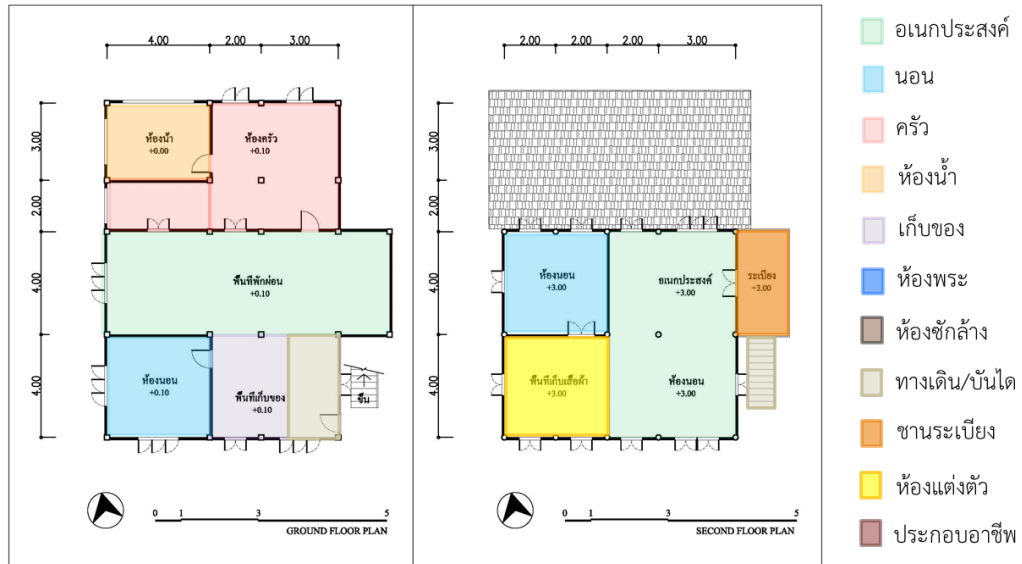
แผนภูมิที่ 5 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน

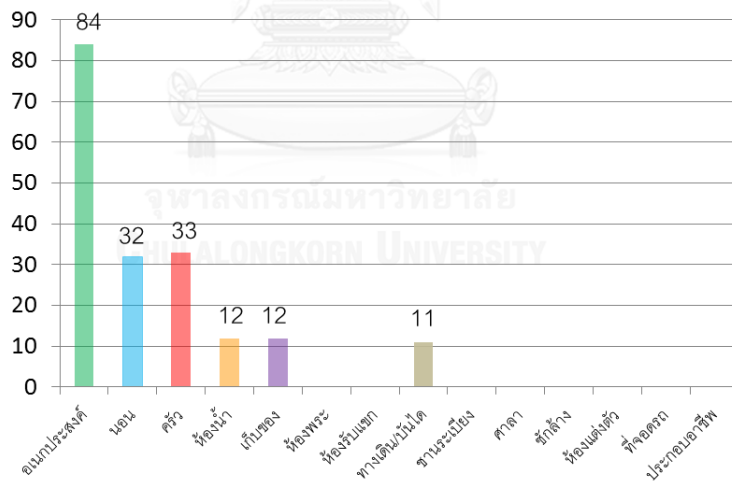
ภาพที่ 41 แสดงภาพเรือนคุณมลิ มินคร

เรือนกรณีศึกษาที่ 6 คุณอรุณ นิลศรี (เรือนขนาดเล็ก)

เป็นเรือนสภาพปานกลาง อายุเรือน 100 กว่าปี เดิมอยู่ตำบลบางกะพ้อม 80ปีก่อนย้ายมาอยู่ที่ปัจจุบัน โดยเป็นเรือนเดี่ยวเช่นนี้ตั้งแต่อยู่บางกะพ้อม ต่อเติมด้านล่างเป็นคอนกรีตเมื่อ 40 ปีก่อน

ภาพที่ 42 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน

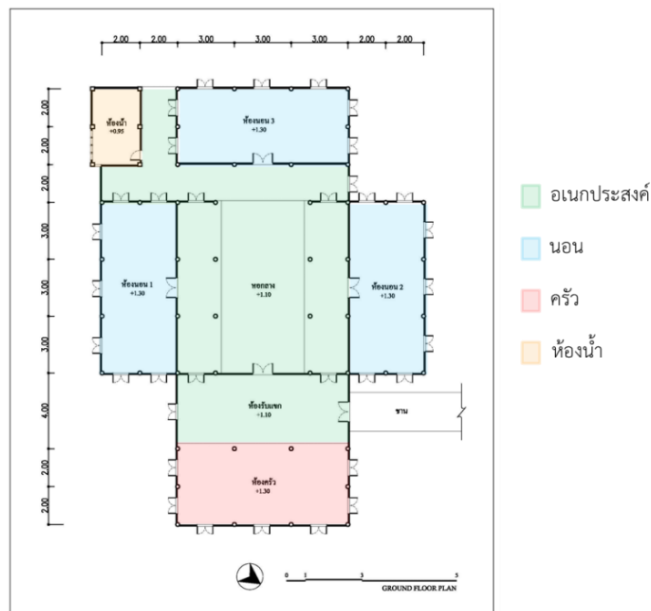
แผนภูมิที่ 6 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน

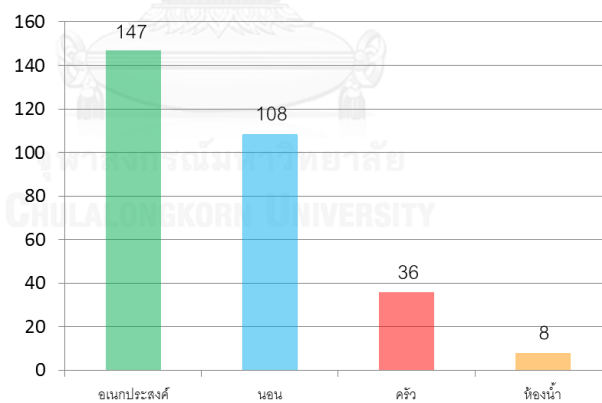
ภาพที่ 43 แสดงภาพเรือนคุณอรุณ นิลศรี

เรือนกรณีศึกษาที่ 7 คุณอุไร มารเนตร (เรือนขนาดใหญ่)

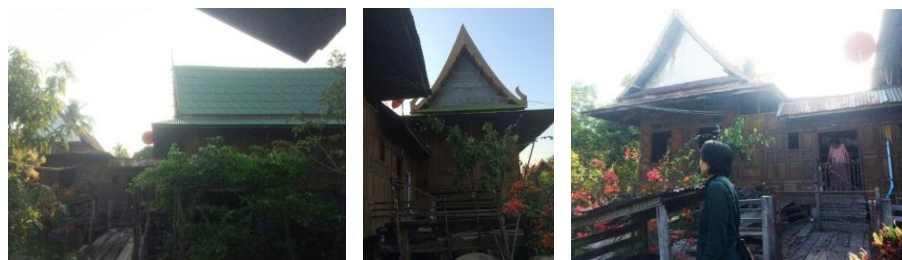
เป็นเรือนที่มีสภาพทรุดโทรม อายุเรือนประมาณ 160 ปี คุณทวดเป็นคนสร้างเรือน เมื่อลูกสาวแต่งงานก็จะขายเรือนออกไป คุณทวดมีลูกสาว 3 คน จึงมีเรือนหลายหลัง ปัจจุบันอยู่เพียงลำพัง เพราะน้องชายไปรักษาตัวที่อเมริกา โดยไปทั้งครอบครัวแต่ตนเองเลือกที่จะไม่ไปอยากอยู่เรือนนี้

ภาพที่ 44 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน

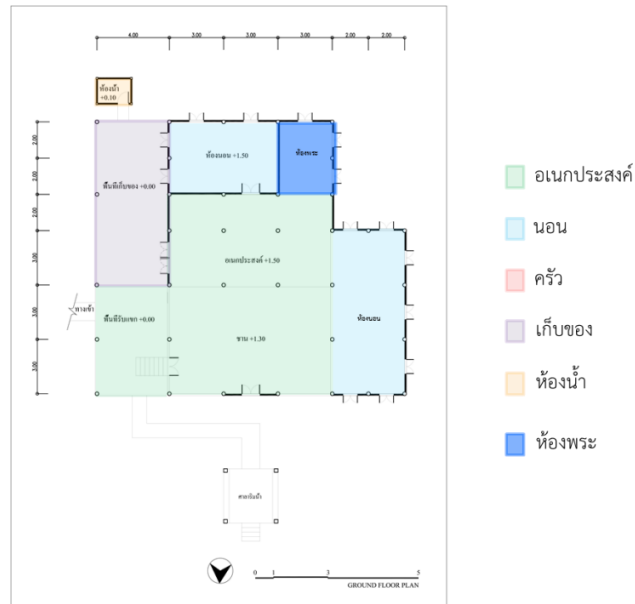
แผนภูมิที่ 7 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน

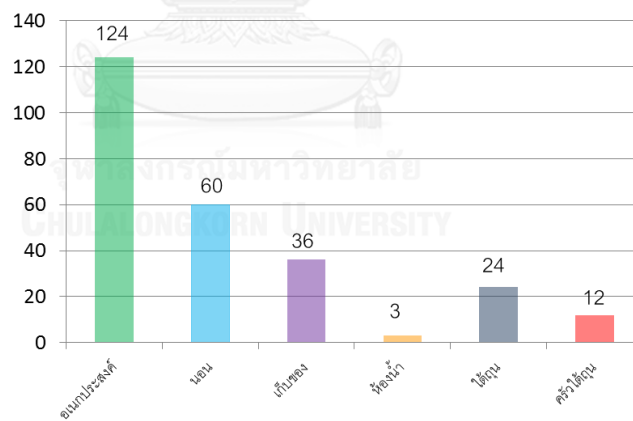
ภาพที่ 45 แสดงภาพเรือนคุณอุไร

เรือนกรณีศึกษาที่ 8 คุณบุญเชื้อ กล่ำสวัสดิ์ (เรือนขนาดกลาง)

เป็นเรือนที่มีสภาพทรุดโทรม อายุประมาณ 120 ปี ยายเป็นคนสร้างเดิมประกอบอาชีพสวนหมากและมะพร้าว ต่อมารุ่นแม่และตัวเองทำลันจี่ ยายได้ยกเรือน 2 หลังให้ลูกสาว ปัจจุบันกำลังจะขายเรือนเพราะอยู่คนเดียวดูแลไม่ไหว จะย้ายไปลูกบ้านใหม่ในที่อีกแปลงหนึ่งติดถนน

ภาพที่ 46 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน

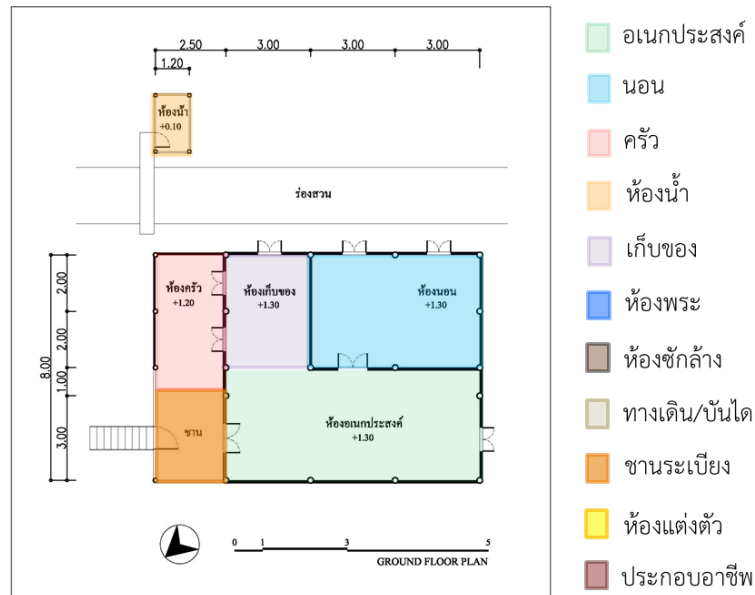
แผนภูมิที่ 8 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน

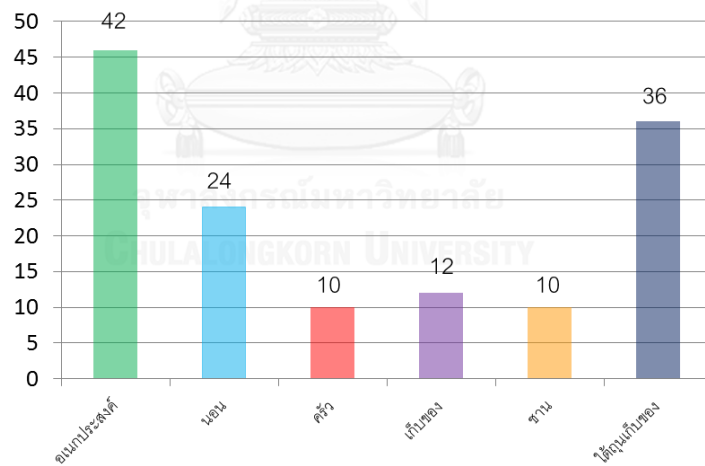
ภาพที่ 47 แสดงภาพเรือนคุณบุญเชื้อ กล่ำสวัสดิ์

เรือนกรณีศึกษาที่ 9 คุณสมบัติ บุญฤทธิ (เรือนขนาดเล็ก)

เป็นเรือนที่มีสภาพทรุดโทรม ขนาดเล็ก เดิมเรือนหลังนี้ตั้งอยู่แถววัดแก่นจันทร์ เป็นเรือนหมู่ 3 หลังและย้ายมาอยู่ในที่ปัจจุบันเมื่อ 70 ปี ก่อนและมีการเปลี่ยนจากฝากระแจะอ่อนเป็นฝากระดาน

ภาพที่ 48 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ภายในเรือน

แผนภูมิที่ 9 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเรือน

ภาพที่ 49 แสดงภาพเรือนคุณสมบัติ บุญฤทธิ

สรุปสภาพทางกายภาพของเรือนไทยในพื้นที่โดยรอบตลาดน้ำอัมพวา

เรือนไทยในบริเวณโดยรอบตลาดน้ำอัมพวาส่วนใหญ่มีสภาพเรือนที่ดี 46% สภาพปานกลาง 25% โดยมีสภาพที่ทรุดโทรม 29% ในส่วนของประวัติความเป็นมาเรือนไทยส่วนใหญ่มีอายุเรือนเกินกว่า 100 ปี ผู้ที่สร้างเรือนไทยแต่เดิมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน ซึ่งเรือนที่เก่าแก่เหล่านี้เรือนที่มีสภาพดีจะมีการซ่อมแซมมาแล้วหลายครั้งในขณะที่เรือนที่มีสภาพทรุดโทรมจะมีการซ่อมแซมที่น้อยกว่า เรือนไทยส่วนใหญ่จะไม่ย้ายเรือนจะตั้งอยู่ที่เดิมโดยเรือนที่มีการย้ายเรือนมากที่สุดคือเรือนที่มีสภาพดีโดยจะย้ายให้ห่างจะตลิ่งมากขึ้นแต่ไม่ไกลจากจุดที่ตั้งเดิมมากนัก

ตำแหน่งที่ตั้งของเรือนไทยส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้กับสายคลอง โดยห่างจากสายคลองไม่เกินกว่า 10 เมตร ในส่วนของจำนวนหมู่เรือนส่วนใหญ่จะมี 3 หมู่เรือน

พื้นที่ใช้สอย พบว่ามีขนาดพื้นที่ของเรือนอยู่ระหว่าง 95-918 ตารางเมตร เรือนไทยที่มีสภาพดีขนาดของพื้นที่ใช้สอยจะมีมากกว่าเรือนสภาพทรุดโทรม แต่พื้นที่อเนกประสงค์จะลดลงซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการแบ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัวมากขึ้น แต่ก็ยังเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของเรือนไทย ส่วนเรือนที่ยังมีสภาพทรุดโทรมนั้นส่วนใหญ่ก็ยังคงมีพื้นที่อเนกประสงค์อยู่มากเพราะไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยไปจากเดิม

องค์ประกอบและโครงสร้างเรือนไทย การใช้วัสดุในการก่อสร้างเรือนไทยที่มีสภาพดีจะเลือกใช้วัสดุที่มีความคงทนและราคาสูงซึ่งวัสดุที่ใช้จะไม่หลากหลาย เรือนไทยที่มีสภาพทรุดโทรมส่วนใหญ่จะยังคงใช้ไม้เป็นวัสดุหลักแต่มีความชำรุดทรุดโทรมมากและจะเลือกใช้วัสดุในการซ่อมแซมที่หลากหลายซึ่งส่วนใหญ่มีราคาที่ไม่แพงมากนัก

ในด้านความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนจากการสังเกตพบว่า

1. ควรมีการปรับปรุงซ่อมแซมเรือน จำนวน 32 หลัง จาก 43 หลัง

1.1 ควรซ่อมทั้งหลัง จำนวน 9 หลัง โดยทั้ง 9 หลังมีสภาพทรุดโทรม

1.2 ควรซ่อมบางส่วน จำนวน 23 หลัง แบ่งเป็น เรือนที่มีสภาพดี จำนวน 9 หลัง (39%) เรือนที่มีสภาพปานกลาง 10 หลัง (44%) เรือนสภาพทรุดโทรม 4 หลัง (17%)

2. สภาพเรือนดีไม่ต้องปรับปรุงซ่อมแซมเรือนจำนวน 11 หลัง โดยทั้ง 11 หลังเป็นเรือนที่มีสภาพดี

ส่วนที่ควรจะซ่อมของเรือนไทยทั้งหมดมีจำนวน 136 ตำแหน่ง โดยเรือนไทยที่มีสภาพทรุดโทรมจะมีส่วนที่ควรซ่อมแซมปรับปรุงมากที่สุด จำนวน 96 ตำแหน่ง (70%) เรือนสภาพปานกลาง จำนวน 27 ตำแหน่ง (20%) เรือนสภาพดี จำนวน 13 ตำแหน่ง (10%) โดยส่วนที่ควรซ่อมแซมมากที่สุดคือ 1.หลังคา 58 ตำแหน่ง (43%) 2.ทาสี 22 ตำแหน่ง (16%) 3.พื้น 17 ตำแหน่ง (12%) 4.เสา

13 ตำแหน่ง (9%) 5.ผนัง 13 ตำแหน่ง (9%) 6.บันได 9 ตำแหน่ง (7%) 7.รั้วระเปียง 2 ตำแหน่ง (2%) 8.ติดบ้าน 2 ตำแหน่ง (2%)

การประมาณราคาตามสภาพของเรือน จากส่วนที่ควรปรับปรุงซ่อมแซมข้างต้นจะเห็นได้ว่า เรือนที่มีสภาพดีส่วนที่ควรซ่อมแซมจะมีน้อย ราคาซ่อมแซมจึงไม่สูง เรือนที่มีสภาพปานกลางมีส่วนที่ควรปรับปรุงซ่อมแซมที่มากขึ้น ราคาซ่อมแซมจึงเพิ่มขึ้น ส่วนเรือนไทยที่มีสภาพทรุดโทรม จะมีส่วนที่ควรปรับปรุงซ่อมแซมมาก ราคาซ่อมแซมจึงสูง จะเห็นได้จากการประมาณราคาจาก เรือน 9 หลัง (ดูตาราง 33 หน้า 71) เรือนที่มีสภาพดีราคาซ่อมแซมจะอยู่ที่ 4,000-100,000 บาท เรือนที่มีสภาพปานกลางราคาซ่อมแซมจะอยู่ที่ 30,000-510,000 บาท เรือนที่มีสภาพทรุดโทรม ราคาซ่อมแซมจะอยู่ที่ 62,000-2,580,000 บาท

บทที่ 5

ลักษณะของครัวเรือน ความต้องการของเจ้าของเรือนในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือน และความสามารถในการจ่าย

เรือนไทยในพื้นที่โดยรอบตลาดน้ำอัมพวา ส่วนใหญ่มีอายุเกินกว่า 100 ปี จึงทำให้มีการอยู่อาศัยมาหลายชั่วอายุคน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะของครัวเรือนของเจ้าของเรือนไทย เพื่อให้เข้าใจถึงพื้นฐานของผู้อยู่อาศัยในครัวเรือน ซึ่งจะเพื่อกำหนดถึงความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยและเป็นผู้ที่จะจ่ายค่าซ่อมแซมเรือนที่อยู่อาศัย

5.1 ลักษณะครัวเรือน

เป็นการอธิบายถึงลักษณะของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทยซึ่งจะครอบคลุมในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ลักษณะครัวเรือน	จำนวน	สภาพ			รวม
		ดี	ปานกลาง	ทรุดโทรม	
1.สมาชิกครอบครัว	1	3	0	4	7
	2	3	0	2	5
	3	1	0	3	4
	4	3	5	1	9
	5	6	1	0	7
	6	0	1	1	2
	7	2	2	2	6
	8	1	1	0	2
	10	1	0	0	1
รวม		20	10	13	43

ตาราง 34 แสดงจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ลักษณะครัวเรือน	จำนวน	สภาพ			รวม
		ดี	ปานกลาง	ทรุดโทรม	
2.อยู่อาศัยจริง	0	0	0	1	1
	1	3	1	5	9
	2	5	0	2	7
	3	4	5	3	12
	4	4	2	0	6
	5	2	0	0	2
	6	1	0	0	1
	7	0	2	2	4
	8	1	0	0	1
รวม		20	10	13	43

ตาราง 35 แสดงจำนวนผู้อยู่อาศัยจริงในครัวเรือน

ลักษณะครัวเรือน		สภาพ			รวม (ค่าเฉลี่ย)
		ดี	ปานกลาง	ทรุดโทรม	
3.จำนวนผู้อยู่อาศัย	สมาชิกครอบครัว(ค่าเฉลี่ย)	5	4	3	4
	อยู่อาศัยจริง(ค่าเฉลี่ย)	3	3	2	2.5
รวม (ค่าเฉลี่ย)		4	3.5	2.5	

ตาราง 36 แสดงจำนวนผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย

ลักษณะครัวเรือน		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม			
		N	%	N	%	N	%	N	%
4.อายุผู้อยู่อาศัย	0-20 ปี	8	12	5	12	6	18	19	13
	20-40 ปี	7	10	10	25	3	9	20	14
	40-60 ปี	18	26	12	30	3	9	33	23
	มากกว่า 60 ปี	35	51	13	32	21	40	69	48
รวม	จำนวน	68	100	40	100	33	100	141	
	%	48		28		23			100

ตาราง 37 แสดงช่วงอายุของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย

ลักษณะครัวเรือน		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม			
		N	%	N	%	N	%	N	%
5.อาชีพ	ชาวสวน	10	50	4	40	8	62	22	51
	ข้าราชการ	1	5	1	10	0	0	2	5
	ข้าราชการเกษียณ	3	15	2	20	3	23	8	18
	พ่อค้า	1	5	3	30	1	7	5	11
	รับจ้าง	3	15	0	0	1	7	4	9
	โฮมสเตย์	2	10	0	0	0	0	2	5
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%		48		28		23		100

ตาราง 38 แสดงอาชีพของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย

ลักษณะครัวเรือน		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม			
		N	%	N	%	N	%	N	%
6.ระดับการศึกษา	ปริญญาเอก	0	0	0	0	0	0	0	0
	ปริญญาโท	0	0	1	10	0	0	1	3
	ปริญญาตรี	4	20	2	20	2	15	8	18
	ปวส.	1	5	0	0	1	7	2	5
	ปวช.	4	20	0	0	0	0	4	9
	มัธยมศึกษา	4	20	1	10	1	7	6	14
	ประถมศึกษา	7	35	5	50	9	70	21	49
	ไม่ได้รับการศึกษา	0	0	1	10	0	0	1	3
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%		48%		28%		23%		100

ตาราง 39 แสดงระดับการศึกษาของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย

ลักษณะครัวเรือน		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม			
		N	%	N	%	N	%	N	%
7. ภูมิลำเนา	ที่อยู่ปัจจุบัน	10	50	6	60	11	85	27	63
	ที่อื่นแต่ใน สมุทรสงคราม	9	45	3	30	2	15	14	32
	จังหวัดอื่น	1	5	1	10	0	0	2	5
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%		48%		28%		23%		100

ตาราง 40 แสดงภูมิลำเนาของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย

ลักษณะครัวเรือน		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม			
		N	%	N	%	N	%	N	%
8. รายได้ ครัวเรือน	0-10,000	3	15	1	10	2	15	6	14
	10,001-20,000	5	25	2	20	8	62	15	35
	20,001-30,000	3	15	2	20	2	15	7	16
	30,001-40,000	2	10	0	0	0	0	2	5
	40,001-50,000	1	2	2	20	0	0	3	7
	50,001-100,000	4	20	3	30	0	0	7	16
	100,001-150,000	0	0	0		1	7	1	3
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%		48%		28%		23%		100

ตาราง 41 แสดงรายได้ครัวเรือนของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย

ลักษณะครัวเรือน		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม			
		N	%	N	%	N	%	N	%
9.หนี้สิน	ไม่มี	14	70	6	60	10	77	30	70
	มี	6	30	4	40	3	23	13	30
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%	48%		28%		23%			100

ตาราง 42 แสดงหนี้สินครัวเรือนของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย

ลักษณะครัวเรือน		สภาพ						รวม		
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม				
		N	%	N	%	N	%	N	%	
10.เงินออม	ไม่มี	2	10	4	40	7	54	13	30	
	มี	มาก	5	25	0	0	0	0	5	11
		พอประมาณ	6	30	2	20	0	0	8	19
		เล็กน้อย	7	35	4	40	6	46	17	40
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43		
	%	48%		28%		23%			100	

ตาราง 43 แสดงเงินออมครัวเรือนของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทย

ลักษณะครัวเรือน		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม			
		N	%	N	%	N	%	N	%
11.กรรมสิทธิ์ที่ดิน/ เรือน	เป็นของตนเอง ทั้ง 2 อย่าง	20	100	9	90	13	100	42	97
	เช่าที่ดิน บ้านเป็น ของตนเอง	0	0	1	10	0	0	1	3
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%	48%		28%		23%			100

ตาราง 44 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินและเรือน

ลักษณะครัวเรือน		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม			
		N	%	N	%	N	%	N	%
12.ระยะเวลาการ อยู่อาศัย	ตั้งแต่เกิด	9	45	4	40	11	85	24	56
	มากกว่า 40 ปี	4	20	2	20	2	15	8	18
	20-40ปี	4	20	2	20	0	0	6	14
	น้อยกว่า 20 ปี	3	15	2	20	0	0	5	12
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%		48%		28%		23%		100

ตาราง 45 แสดงระยะเวลาการอยู่อาศัยของเจ้าของเรือน

จากลักษณะของครัวเรือนจึงสรุปได้ว่า เรือนที่มีสภาพดีจะมีจำนวนสมาชิกมากที่สุดและเรือนไทยที่มีสภาพทรุดโทรมจะมีผู้ที่อยู่อาศัยจริงน้อยที่สุดและเมื่อพิจารณาร่วมกับอายุผู้ที่อยู่อาศัยในเรือนไทยจะพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ที่อยู่อาศัยในเรือนไทยที่มีสภาพทรุดโทรมจะมีจำนวนน้อยและเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นผลให้การดูแลรักษาเรือนไทยให้มีสภาพดีเป็นไปได้ยาก อาชีพของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทยส่วนใหญ่คือชาวนาและมีระดับการศึกษาระดับประถมซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่พบได้กับผู้สูงอายุส่วนใหญ่และภูมิลาเนาเดิมของเจ้าของเรือนไทยส่วนใหญ่คือที่ปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่เจ้าของเรือนได้รับสิทธิ์ของเรือนไทยจากบรรพบุรุษ

ในด้านของรายได้พบว่าส่วนใหญ่จะมีระดับรายได้ไม่สูงมากนัก โดยเฉพาะเจ้าของเรือนที่มีสภาพทรุดโทรม ในขณะที่หนี้สินและเงินออมพบว่าส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สินและมีเงินออมเล็กน้อย แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่มีรายได้เล็กน้อยแต่ไม่มีหนี้สินและมีเงินออมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในด้านกรรมสิทธิ์พบว่าส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินเองเกือบทั้งหมดทำให้ไม่มีปัญหาในการที่จะต้องชำระค่าเช่าที่หรือรื้อถอนเมื่อครบสัญญาและเจ้าของเรือนส่วนใหญ่อยู่มาตั้งแต่เกิด ซึ่งทำให้มีความผูกพันและส่งผลกระทบต่อ การปรับปรุงและซ่อมแซมเรือนของตน

5.2 ความต้องการของเจ้าของเรือในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือ

ลักษณะความต้องการของเจ้าของเรือในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือไทยพบว่าส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะซ่อมแซมเรือ โดยเรือที่มีสภาพดีมีความต้องการที่จะซ่อมแซมเรือมากที่สุด ในขณะที่เรือที่มีสภาพทรุดโทรมจะมีความต้องการซ่อมแซมเรือน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าความต้องการที่จะซ่อมแซมเรือไม่ได้ขึ้นกับสภาพของเรือแต่ขึ้นกับความต้องการของเจ้าของเรือ

ความต้องการของเจ้าของเรือในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือ			สภาพ						รวม	
			ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม			
			N	%	N	%	N	%	N	%
1. ไม่มี			9	100	1	100	4	100	14	100
รวม	จำนวน		9	100	1	100	4	100	14	
	%		64%		7%		28%			100
2. มี										
2.1 ซ่อมทั้งหลัง			0	0	0	0	3	100	3	
รวม	จำนวน		0	100	0	100	3	100	3	
	%		0%		0%		100%			100
3. ซ่อมบางส่วน										
2.2 หลังคา										
วัสดุบุ			4	50	1	16	3	100	8	47
โครงหลังคา			0	0	0	0	0	0	0	0
หน้าจั่ว			0	0	3	50	0	0	3	18
ป็นลม			4	50	2	33	0	0	6	35
ผ้า			0	0	0	0	0	0	0	0
รวม	จำนวน		8	100	6	100	3	100	17	
	%		47%		35%		18%			100
2.3 ผนัง			0	0	1	1	0	0	1	100
รวม	จำนวน		0	100	100	100	0	100	1	
	%		0%		100%		0%			100
2.4 พื้น										
3.1 ในเรือ			1	100	0	0	0	0	1	100
3.2 ภายนอก			0	0	1	100	0	0	1	
รวม	จำนวน		1	100	1	100	0	100	2	100
	%		50%		50%		0%			100

ตาราง 46 แสดงความต้องการของเจ้าของเรือในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือไทย (1)

ความต้องการของเจ้าของเรือในการ ปรับปรุงซ่อมแซมเรือ		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม			
		N	%	N	%	N	%	N	%
2.5 เส่า		4	100	2	100	4	100	10	
รวม	จำนวน	4	100	2	100	4	100	10	
	%	40%		20%		40%			100
2.6 บันได		1	1	0	0	0	0	1	100
รวม	จำนวน	1	100	0	100	0	100	1	
	%	100%		0%		0%			100
2.8 รั้วระเปียง		0	0	0	0	0	0	0	100
รวม	จำนวน	0	100	0	100	0	100	0	
	%	0%		0%		0%			100
2.9 .ติดบ้าน		2	100	1	100	2	100	5	100
รวม	จำนวน	2	100	1	100	2	100	5	
	%	40%		20%		40%			100
2.10 ทาสี		2	100	2	100	0	4	4	100
รวม	จำนวน	2	100	2	100	0	100	4	
	%	50%		50%		0%			100
2.10 ห้องน้ำ		0	0	1		0		1	100
รวม	จำนวน	0	100	1	100	0	100	1	
	%	0%		100%		0%			100
รวมซ่อม	จำนวน	18	100	13	100	9	100	40	
บางส่วน	%	45%		33%		22%			100

ตาราง 47 แสดงความต้องการของเจ้าของเรือในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือไทย (2)

สรุปความต้องการซ่อมแซมของเจ้าของเรือ

1. เจ้าของเรือมีความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือ จำนวน 29 หลัง จาก 43 หลัง
 - 1.1 ต้องการซ่อมทั้งหลัง จำนวน 3 หลัง โดยทั้ง 3 หลังมีสภาพทรุดโทรม
 - 1.2 ต้องการซ่อมบางส่วน จำนวน 26 หลัง แบ่งเป็น เรือที่มีสภาพดี จำนวน 11 หลัง (42%) เรือที่มีสภาพปานกลาง 9 หลัง (35%) เรือสภาพทรุดโทรม 6 หลัง (23%)

2. เจ้าของเรือไม่มีความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือจำนวน 14 หลัง แบ่งเป็น เรือที่มีสภาพดี 9 หลัง (64%) เรือสภาพปานกลาง 1 หลัง (7%) เรือสภาพทรุดโทรม 4 หลัง (29%) โดยสาเหตุที่เจ้าของเรือไม่มีความต้องการซ่อมแซมพบว่า เรือที่มีสภาพดีส่วนใหญ่จะเพิ่งปรับปรุงซ่อมแซมไปในระยะไม่เกิน 5 ปีที่ผ่านมา จึงยังไม่ค่อยมีส่วนที่ชำรุดมากนัก เรือที่มีสภาพปานกลาง 1 หลัง สาเหตุเนื่องจากขาดผู้อยู่อาศัยเป็นประจำ เรือสภาพทรุดโทรม มีสาเหตุเนื่องมาจาก 1) ขาดเงิน 2) ผู้สูงอายุอยู่อาศัยเพียงลำพังจึงไม่ยากซ่อม 3) กำลังจะขายที่และเรือ

5.3 ความสามารถในการจ่าย

จะประกอบไปด้วย 2 ส่วนคือส่วนที่ประมาณราคาตามสภาพของเรือจริงและส่วนที่ประมาณราคาจากความต้องการซ่อมแซมของเจ้าของเรือ และเปรียบเทียบกับระดับรายได้ต่อเดือนของเจ้าของเรือ ซึ่งจะเห็นถึงความสามารถในการจ่ายของเรือแต่ละหลัง

5.3.1 การประมาณราคาค่าซ่อมแซมเรือไทย

การกำหนดราคาค่าซ่อมแซมแบ่งเป็น 3 ระดับคือ 1)ซ่อมแบบประหยัด 2)ซ่อมแบบมาตรฐาน 3)ซ่อมแบบราคาสูง ตามการประมาณราคาของช่างเรือไทยท้องถิ่น (ตามตารางที่26-27) และเปรียบเทียบความต้องการในการซ่อมแซมตามสภาพจริงต่อความต้องการซ่อมแซมของเจ้าของเรือ ได้ดังนี้

1. ไม่ต้องการซ่อมแซม

เรือสภาพดี 9 หลัง

หลัง	ตามสภาพของเรือจริง (การสำรวจ)				เจ้าของต้องการซ่อมแซม (การสัมภาษณ์)				รายได้/ เดือน
	องค์ประกอบ	ราคาสูง	ราคามาตรฐาน	ราคาประหยัด	องค์ประกอบ	ราคาสูง	ราคามาตรฐาน	ราคาประหยัด	
1	-	0	0	0	-	0	0	0	72,000
2	-	0	0	0	-	0	0	0	126,000
3	-	0	0	0	-	0	0	0	90,000

ตาราง 48 แสดงราคาค่าซ่อมแซมเรือตามสภาพเรือต่อความต้องการของเจ้าของเรือสภาพดี (1)

หลัง	ตามสภาพของเรือนจริง (การสำรวจ)				เจ้าของต้องการซ่อมแซม (การสัมภาษณ์)				รายได้/ เดือน
	องค์ ประ กอบ	ราคา สูง	ราคา มาตร ฐาน	ราคา ประ หยัด	องค์ ประ กอบ	ราคา สูง	ราคา มาตร ฐาน	ราคา ประ หยัด	
4	หลังคา ทาสี	150,00 0	40,000	25,000	-	0	0	0	95,000
5	-	0	0	0	-	0	0	0	45,000
6	-	0	0	0	-	0	0	0	50,000
7	พื้น	90,000	34,000	7,200	-	0	0	0	140,000
8	ทาสี	40,000	16,000	8,000	-	0	0	0	48,000
9.	-	0	0	0	-	0	0	0	48,000

ตาราง 49 แสดงราคาค่าซ่อมแซมเรือนตามสภาพเรือนต่อความต้องการของเจ้าของเรือนสภาพดี (2)

เรือนสภาพปานกลาง 1 หลัง

หลัง	ส่วนที่ควรซ่อมแซม (การสำรวจ)				เจ้าของต้องการซ่อมแซม (การสัมภาษณ์)				รายได้/ เดือน
	องค์ ประ กอบ	ราคา สูง	ราคา มาตร ฐาน	ราคา ประ หยัด	องค์ ประ กอบ	ราคา สูง	ราคา ปาน กลาง	ราคา ประ หยัด	
1	หลังคา ทาสี	130,000	32,000	21,000	-	0	0	0	60,000

ตาราง 50 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการของเจ้าของเรือนสภาพปานกลาง

เรือนสภาพทรุดโทรม 4 หลัง

หลัง	ส่วนที่ควรซ่อมแซม (จากการสำรวจ)				เจ้าของต้องการซ่อมแซม (สัมภาษณ์)				รายได้/ เดือน
	องค์ประกอบ	ราคาสูง	ราคามาตรฐาน	ราคาประหยัด	องค์ประกอบ	ราคาสูง	ราคามาตรฐาน	ราคาประหยัด	
1	ทั้งหลัง	2,520,000	1,000,000	400,000	-	0	0	0	8,200
2	เสาหลังคาติดบ้าน	940,000	530,000	394,000	-	0	0	0	12,000
3	หลังคาปั้นลม	200,000	50,000	19,000	-	0	0	0	3,000
4.	ทั้งหลัง	1,940,000	780,000	401,000	-	0	0	0	20,000

ตาราง 51 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการของเจ้าของเรือนสภาพทรุดโทรม

2. ต้องการซ่อมบางส่วน

เรือนสภาพดี 11 หลัง

หลัง	ส่วนที่ควรซ่อมแซม (การสำรวจ)				เจ้าของต้องการซ่อมแซม (การสัมภาษณ์)				ความ สา มารถ ในการ จ่าย	รายได้/ เดือน
	องค์ประกอบ	ราคาสูง	ราคามาตรฐาน	ราคาประหยัด	องค์ประกอบ	ราคาสูง	ราคามาตรฐาน	ราคาประหยัด		
1	-	0	0	0	ปั้นลม	200,000	60,000	8,000	√	150,000
2	-	0	0	0	หลังคาบันได	250,000	120,000	65,000	√	130,000
3	ปั้นลม	100,000	30,000	4,000	ปั้นลม	100,000	30,000	4,000	√	80,000
4	-	0	0	0	เสา	25,000	12,500	3,000	√	142,000
5	-	0	0	0	เสา	40,000	20,000	16,000	√	140,000

ตาราง 52 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการของเจ้าของเรือนสภาพดี (1)

หลัง	ส่วนที่ควรซ่อมแซม (การสำรวจ)				เจ้าของต้องการซ่อมแซม (การสัมภาษณ์)				ความ สา มารถ ใน การ จ่าย	รายได้/ เดือน
	องค์ ประ กอบ	ราคาสูง	ราคา มาตร ฐาน	ราคา ประห ยัด	องค์ประ กอบ	ราคาสูง	ราคา มาตร ฐาน	ราคา ประห ยัด		
6	-	0	0	0	พื้น	7,500	2,800	600	√	20,000
7	หลัง คา ทาสี	150,000	40,000	25,000	หลังคา ปั้นลม ทาสี	330,000	83,000	40,000	√	85,500
8.	-	0	0	0	หลังคา	200,000	40,000	30,000	√	15,000
9	หน้า จั่ว ทาสี	90,000	16,000	6,000	ปั้นลม	100,000	30,000	4,000	√	70,000
10	-	0	0	0	เสา หลังคา ปั้นลม ติดบ้าน	950,000	346,000	287,000	x	30,000
11	-	0	0	0	เสา ติดบ้าน	290,000	220,000	206,000	√	100,000

ตาราง 53 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการของเจ้าของเรือนสภาพดี (2)

เรือนสภาพปานกลาง 9 หลัง

หลัง	ส่วนที่ควรซ่อมแซม (การสำรวจ)				เจ้าของต้องการซ่อมแซม (การสัมภาษณ์)				ความ สา มารถ ใน การ จ่าย	รายได้/ เดือน
	องค์ ประ กอบ	ราคาสูง	ราคา มาตร ฐาน	ราคา ประห ยัด	องค์ประ กอบ	ราคาสูง	ราคา มาตร ฐาน	ราคา ประห ยัด		
1	หน้า จั่ว ปั้น ลม ทาสี	138,800	50,000	12,000	หน้าจั่ว	19,000	12,000	4,000	√	50,600
2	ทาสี	20,000	8,000	4,000	หลังคา	100,000	20,000	15,000	√	44,000

ตาราง 54 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการเจ้าของเรือนสภาพปานกลาง (1)

หลัง	ส่วนที่ควรซ่อมแซม (การสำรวจ)				เจ้าของต้องการซ่อมแซม (การสัมภาษณ์)				ความ สา มารถ ในการ จ่าย	รายได้/ เดือน
	องค์ ประ กอบ	ราคาสูง	ราคา มาตร ฐาน	ราคา ประห ยัด	องค์ประ กอบ	ราคาสูง	ราคา มาตร ฐาน	ราคา ประห ยัด		
3	พื้น ห้อง น้ำ หลัง คา ทาสี	224,000	78,000	44,500	พื้น ห้องน้ำ	110,000	60,000	38,000	√	30,000
4	หน้า จั่ว ปูน ลม พื้น	1,180,000	432,000	90,000	หน้าจั่ว ปูน ลม	140,000	70,000	6,000	√	70,000
5	หลัง คา ปูน ลม พื้น ผนัง ทาสี	850,000	245,000	74,000	ผนัง	120,000	21,000	6,000	√	46,000
6	เสา หลัง คา หน้า จั่ว ปูน ลม ทาสี	640,000	240,000	72,000	เสา หน้าจั่ว ปูน ลม ทาสี	440,000	200,000	42,000	X	25,000
7	ทาสี	30,000	12,000	6,000	ดีดบ้าน	120,000	120,000	120,000	√	23,000
8	หลัง คา ทาสี	330,000	73,000	51,000	ทาสี	30,000	12,000	6,000	√	15,800

ตาราง 55 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการเจ้าของเรือนสภาพปานกลาง (2)

หลัง	ส่วนที่ควรซ่อมแซม (การสำรวจ)				เจ้าของต้องการซ่อมแซม (การสัมภาษณ์)				ความ สา มารถ ในการ จ่าย	รายได้/ เดือน
	องค์ ประ กอบ	ราคาสูง	ราคา มาตร ฐาน	ราคา ประห ยัต	องค์ประ กอบ	ราคาสูง	ราคา มาตร ฐาน	ราคา ประห ยัต		
9	เสาค หลัง คา ทาสี	190,000	63,000	29,000	เสาค หลังคา	160,000	50,000	23,000	√	13,000

ตาราง 56 แสดงราคาซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการเจ้าของเรือนสภาพปานกลาง (3)

เรือนสภาพทรุดโทรม 6 หลัง

หลัง	ส่วนที่ควรซ่อมแซม (จากการสำรวจ)				เจ้าของต้องการซ่อมแซม (จากการสัมภาษณ์)				ความ สา มารถ ในการ จ่าย	รายได้/ เดือน
	องค์ ประ กอบ	ราคาสูง	ราคา มาตร ฐาน	ราคา ประ ห ยัต	องค์ประ กอบ	ราคาสูง	ราคา มาตร ฐาน	ราคา ประห ยัต		
1	หลัง คา ผนัง ห้อง น้ำ	880,000	297,000	106,000	หลังคา	200,000	40,000	30,000	√	150,000
2	ทั้ง หลัง	1,716,000	595,000	246,000	ดีดบ้าน	100,000	100,000	100,000	√	20,000
3	ดีด บ้าน เสา	285,000	220,000	204,000	ดีดบ้าน เสา	285,000	220,000	204,000	X	20,000
4.	ทั้ง หลัง	1,320,000	470,000	150,000	เสาค ฝ้าไม้	450,000	120,000	32,000	√	12,000
5	ทั้ง หลัง	1,730,000	568,000	216,000	หลังคา	300,000	60,000	45,000	X	28,000
6	ทั้ง หลัง	2,130,000	700,000	340,000	เสาค หลังคา	460,000	140,000	65,000	X	28,000

ตาราง 57 แสดงราคาซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการเจ้าของเรือนสภาพทรุดโทรม

3. ต้องการซ่อมทั้งหลัง

เรือนสภาพทรุดโทรม 3 หลัง

หลัง	ส่วนที่ควรซ่อมแซม (จากการสำรวจ)			เจ้าของต้องการซ่อมแซม (จากการสัมภาษณ์)				ความ สา มารถ ในการ จ่าย	รายได้ /เดือน	
	องค์ ประกอบ	ราคาสูง	ราคา ปาน กลาง	ราคา ประห ยัด	องค์ ประกอบ	ราคาสูง	ราคา ปาน กลาง			ราคา ประ หยัด
1	ทั้ง หลัง	700,000	238,000	94,000	ทั้ง หลัง	700,000	238,000	94,000	X	20,000
2	ทั้ง หลัง	3,340,000	1,310,000	555,000	ทั้ง หลัง	3,340,000	1,310,000	555,000	X	12,200
3	ทั้ง หลัง	2,575,000	895,000	386,000	ทั้ง หลัง	2,575,000	895,000	386,000	X	15,000

ตาราง 58 แสดงราคาค่าซ่อมแซมตามสภาพเรือนต่อความต้องการเจ้าของเรือนสภาพทรุดโทรม

* ■ เจ้าของเลือก \checkmark จ่ายได้ \times จ่ายไม่ได้ (ดูรายละเอียดการประมาณราคาในภาคผนวก)

จากความสามารถในการจ่ายจะเห็นได้ว่าเรือนไทยส่วนใหญ่ซึ่งมีสภาพเรือนที่ดีและปานกลางจะสามารถจ่ายเพื่อซ่อมแซมจุดที่เจ้าของเรือนต้องการได้ ในขณะที่เรือนที่มีสภาพทรุดโทรมจะไม่สามารถจ่ายต่อความต้องการของตนเองได้ แม้จะเหลือความต้องการเพียงบางส่วนก็ตาม

5.3.2 การเปรียบเทียบความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมของเจ้าของเรือนต่อสภาพจริง

เมื่อนำราคาค่าซ่อมแซมเรือนตามความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมจากสภาพจริงและความต้องการซ่อมแซมจากเจ้าของเรือน พบว่าเรือนที่มีสภาพดีนั้นราคาค่าซ่อมแซมจะไม่สูงมากนัก และเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ต่อเดือนแล้วจะเห็นได้ว่าสามารถจ่ายได้ทั้งตามสภาพจริงและตามความต้องการของเจ้าของเรือนและจะเลือกวิธีการซ่อมแซมที่มีราคาสูง ในขณะที่เรือนที่มีสภาพปานกลางจะเห็นว่าจะมีความต้องการในการซ่อมแซมที่น้อยกว่าสภาพของเรือนจริงและจะเลือกวิธีการซ่อมแซมในระดับราคาที่ถูกลงเป็นการซ่อมแบบมาตรฐาน เมื่อเปรียบเทียบกับระดับรายได้จะมีความสามารถในการจ่ายได้ ส่วนเรือนไทยที่มีสภาพทรุดโทรมความต้องการของเจ้าของเรือนเปรียบเทียบกับสภาพจริงพบว่าความต้องการของเจ้าของเรือนน้อยกว่าสภาพจริงมาก เพราะราคาค่าซ่อมแซมจะมีราคาสูงกว่าระดับรายได้ แม้จะเลือกที่จะซ่อมแซมเพียงบางส่วนก็ตาม

สภาพ เรือน	ราคาเฉลี่ยสิ่งที่ควรซ่อม			ราคาเฉลี่ยเจ้าของเรือนต้องการซ่อม			รายได้ เฉลี่ย/ เดือน
	ราคาสูง	ราคา มาตรฐาน	ราคา ประหยัด	ราคาสูง	ราคา มาตรฐาน	ราคา ประหยัด	
1.สภาพ ดี	31,000	8,800	3,760	125,000	48,300	33,200	84,000
2.ปาน กลาง	374,000	124,000	40,400	124,000	57,000	26,000	38,000
3.ทรุด โทรม	1,560,000	589,000	270,000	647,000	240,000	117,000	22,000
รวม (เฉลี่ย)	655,000	240,000	105,000	299,000	115,000	69,000	48,000

ตาราง 59 แสดงราคาค่าซ่อมแซมเฉลี่ยตามสภาพเรือนต่อราคาเฉลี่ยตามความต้องการเจ้าของเรือน

5.4 ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการซ่อมแซมเรือนไทย

จากการศึกษาความต้องการของเจ้าของเรือนในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย ได้แบ่งการศึกษาปัญหาและอุปสรรคออกเป็น 3 ลักษณะคือปัญหาจากการสังเกต ปัญหาจากทัศนคติและปัญหาจากความสามารถในการจ่ายดังนี้

5.4.1 ปัญหาจากการสังเกต

5.4.1.1 การเข้าถึงเรือนไทย

การเข้าถึงเรือนไทยพบว่าเรือนที่มีสภาพดีส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้ถนนหลักทำให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย ในขณะที่เรือนที่มีสภาพทรุดโทรมส่วนใหญ่จะเข้าถึงได้ด้วยทางเดินเท้าและทางเรือซึ่งในปัจจุบันเส้นทางคมนาคมหลักได้เปลี่ยนเป็นทางถนน ทำให้การเข้าถึงค่อนข้างยาก

การเข้าถึงเรือนไทย		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำนวน	%
		N	%	N	%	N	%		
1.ถนนหลัก		13	48	7	35	3	19	23	36%
2.ถนนซอย		3	11	5	25	3	19	11	17%
3.ทางเดินเท้า		2	8	3	15	5	31	10	16%
4.เรือ		9	33	5	25	5	31	19	30%
รวม	จำนวน	27	100	20	100	16	100	63	
	%	43%		32%		25%			100%

ตาราง 60 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการเข้าถึงเรือนไทย

5.4.1.2 ตำแหน่งที่ตั้ง

เรือนไทยแต่เดิมส่วนใหญ่จะตั้งสัมพันธ์กับสายคลองเพราะในอดีตการคมนาคมจะใช้เส้นทางทางน้ำเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันเส้นทางคมนาคมได้เปลี่ยนแปลงไปโดยใช้ถนนเป็นเส้นทางหลักในการเดินทาง ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่าเรือนไทยส่วนใหญ่ยังคงตั้งอยู่ริมสายคลองเช่นในอดีต โดยตั้งห่างจากตลิ่งมากกว่า 10 เมตร แสดงให้เห็นว่าเจ้าของเรือนส่วนใหญ่ยังเลือกที่จะตั้งเรือนอยู่ที่เดิมหรือบริเวณใกล้เคียงซึ่งไม่ห่างมากนัก

ตำแหน่งที่ตั้ง		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำนวน	%
		N	%	N	%	N	%		
1.ริมน้ำ (<5เมตร)		0	0	1	10	4	31	5	16%
2.ริมตลิ่ง (5-10เมตร)		11	55	2	20	4	31	17	56%
3.ห่างตลิ่ง (>10เมตร)		9	45	7	70	5	38	21	28%
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%	47%		23%		30%			100%

ตาราง 61 แสดงตำแหน่งที่ตั้งของเรือน

5.4.1.3 สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมโดยรอบของเรือนไทยส่วนใหญ่ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นสวน ซึ่งสอดคล้องกับพื้นที่บริเวณโดยรอบตลาดน้ำอัมพวาที่ส่วนใหญ่จะเป็นสวนผลไม้ ทำให้เข้าใจได้ว่าวิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัยในเรือนไทยส่วนใหญ่จะมีวิถีชีวิตแบบชาวสวน

สภาพแวดล้อม		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำนวน	%
		N	%	N	%	N	%		
1.สวน		13	65	7	70	9	70	29	67%
2.ชุมชน		7	35	2	20	2	15	11	25%
3.เมือง		0	0	1	10	2	15	3	7%
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%		47%		23%		30%		100%

ตาราง 62 แสดงสภาพแวดล้อมของเรือน

จากการสังเกตปัญหาของเรือนไทยที่มีสภาพทรุดโทรมคือการเข้าถึงได้ยากและตำแหน่งที่ตั้งยังอยู่ไกลตลิ่งซึ่งส่งผลให้ความสะดวกสบายที่จะทำการซ่อมแซมเป็นไปได้ยากและด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นสวนทำให้เรือนไทยถูกปิดล้อมไปด้วยต้นไม้ทำให้ยากแก่การมองเห็น เรือนไทยที่มีสภาพทรุดโทรมจึงไม่ได้ถูกมองเห็นซึ่งคุณค่าของเรือนที่มีอยู่

5.4.2 ปัญหาจากทัศนคติ

เป็นการสัมภาษณ์เจ้าของเรือนถึงทัศนคติที่มีต่อเรือนในด้านต่างๆ อาทิ ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเรือนไทย ค่านิยมที่มีต่อเรือนไทย เอกลักษณ์ของชุมชน ความตระหนักรู้ในคุณค่า คุณค่าของเรือนไทยในความคิดเห็นของเจ้าของเรือน ปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยในความคิดของเจ้าของเรือน และจำนวนครีเอญาติที่อยู่ใกล้เคียง

5.4.2.1 ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเรือนไทย

ในการซ่อมแซมเรือนไทยสิ่งสำคัญที่จะต้องรู้เพื่อการซ่อมแซมเรือนประกอบไปด้วยองค์ประกอบของเรือนไทยและวิธีการก่อสร้างเรือนไทย ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะวิธีการก่อสร้าง

ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเรือนไทย		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำนวน	%
		N	%	N	%	N	%		
1.เข้าใจองค์ประกอบของเรือนไทย	มาก	8	40	4	40	1	8	13	30
	ปานกลาง	6	30	3	30	7	54	15	37
	น้อย	6	30	3	30	5	38	15	32
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%	47%		23%		30%			100%
2.เข้าใจวิธีการก่อสร้างเรือนไทย	มาก	9	40	3	40	1	8	13	30
	ปานกลาง	3	30	1	30	5	54	9	21
	น้อย	8	30	6	30	7	38	21	49
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%	47%		23%		30%			100%

ตาราง 63 แสดงความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเรือนไทย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

5.4.2.2 ค่านิยมที่มีต่อเรือนไทย

พบว่าเจ้าของเรือนส่วนใหญ่ยังคงต้องการให้เรือนไทยของตนยังคงลักษณะเดิมอยู่ต่อไป

ค่านิยมที่มีต่อเรือนไทย		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำนวน	%
		N	%	N	%	N	%		
1.ให้คงลักษณะเดิม		15	75	8	80	10	77	33	77
2.ให้คงเดิมแต่ต่อเติมปรับปรุง		5	25	2	20	2	15	9	21
3.ขายเรือน		0	0	0	0	1	8	1	2
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%	47%		23%		30%			100%

ตาราง 64 แสดงค่านิยมที่มีต่อเรือนไทย

5.4.2.3 เอกลักษณะของชุมชน

เจ้าของเรือนไทยส่วนใหญ่คิดว่าเอกลักษณ์ของชุมชนคือการเป็นแหล่งเกษตรกรรม ซึ่งสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่ แสดงให้เห็นว่าเจ้าของเรือนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับพื้นที่ทำกินเป็นอันดับแรก และรองลงมาจึงเป็นเรื่องของเรือนไทยที่อยู่อาศัย

เอกลักษณ์ของชุมชน		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำนวน	%
		N	%	N	%	N	%		
1.แหล่งเกษตรกรรม		9	45	6	60	5	38	20	46
2.มีบ้านทรงไทยหลายหลัง		6	30	4	40	4	30	14	32
3.ชุมชนริมน้ำ		2	10	0	0	3	23	5	10
4.ชุมชนเก่าแก		1	5	0	0	0	0	1	3
5.แหล่งท่องเที่ยว		1	5	0	0	0	0	1	3
6.อยู่แบบเครือญาติ		1	5	0	0	0	0	1	3
7.ชนมไทย		0	5	0	0	1	8	1	3
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%	47%		23%		30%			100%

ตาราง 65 แสดงเอกลักษณ์ของชุมชน

5.4.2.4 ความตระหนักรู้ในคุณค่า

เจ้าของเรือนไทยส่วนใหญ่เห็นคุณค่าของเรือนไทยที่ตนเองอยู่อาศัย

ความตระหนักรู้ในคุณค่า		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำนวน	%
		N	%	N	%	N	%		
1.มาก	16	80	7	70	11	85	34	79	
2.ปานกลาง	4	20	1	10	2	15	7	16	
3.น้อย	0	0	2	20	0	0	2	5	
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%	47%		23%		30%			100

ตาราง 66 แสดงความตระหนักรู้ในคุณค่า

5.4.2.5 คุณค่าของเรือนไทยในความคิดเห็นของเจ้าของเรือน

เจ้าของเรือนไทยส่วนใหญ่เห็นว่าเรือนไทยมีคุณค่าเพราะเป็นสิ่งตกทอดจากบรรพบุรุษ

คุณค่าของเรือนไทยในความคิดเห็น ของเจ้าของเรือน		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำนวน	%
		N	%	N	%	N	%		
1.มรดกตกทอด	6	30	3	30	5	23	14	32	
2.ความเก่าแก่ดั้งเดิม	2	10	1	10	3	23	6	14	
3.เอกลักษณ์ไทย	3	15	1	10	1	8	5	12	
4.ฝาเรือน	3	15	1	10	1	8	5	12	
5.วัสดุ ไม้สัก ไม้แดง	2	10	1	10	1	8	4	9	
6.รูปแบบทรงไทย	1	5	1	10	0		2	5	
7.ภูมิปัญญาช่าง	2	10	1	10	1	8	4	9	
8.ใต้ถุนสูง	0	0	0	0	1	8	1	2	
9.การอยู่เป็นครอบครัว	1	5	0	0	0	0	1	2	
10.ลวดลายประดับต่างๆ	0	0	1	10	0	0	1	2	
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%	47%		23%		30%			100

ตาราง 67 แสดงคุณค่าของเรือนไทยในความคิดเห็นของเจ้าของเรือน

5.4.2.6 ปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยในความคิดของเจ้าของเรือน

เจ้าของเรือนส่วนใหญ่มองว่าปัญหาการขาดเงินเป็นปัญหาสำคัญที่สุดโดยเฉพาะเรือนที่มีสภาพทรุดโทรม ส่วนเรือนที่มีสภาพดีปัญหาที่สำคัญที่สุดคือการขาดช่าง

ปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือน		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำนวน	%
		N	%	N	%	N	%		
1.ขาดเงิน	4	20	7	70	9	70	21	49	
2.ขาดช่าง	9	45	3	30	1	8	13	30	
3.ขาดวัสดุ	5	25	0	0	0	0	5	12	
4.ไม่มีปัญหาอะไร	1	5	0	0	2	15	3	7	
5.ขาดคนอาศัยและดูแล	1	5	0	0	1	8	2	4	
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%		47%		23%		30%		100%

ตาราง 68 แสดงปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือน

5.4.2.7 จำนวนเรือญาติที่อยู่ใกล้เคียง

ส่วนใหญ่เรือนไทยจะอยู่ในหมู่เรือญาติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการอยู่อาศัยร่วมกับหมู่ญาติมีผลต่อการยังคงอยู่ของเรือนไทยในปัจจุบันและพบว่าเรือนไทยที่อยู่ห่างจากเรือญาติมีผลให้เกิดการขายหรือย้ายเรือนเพื่อให้ได้ไปอยู่อาศัยใกล้กับเรือญาติ

จำนวนเรือญาติที่อยู่ใกล้เคียง		สภาพ						รวม	
		ดี		ปานกลาง		ทรุดโทรม		จำนวน	%
		N	%	N	%	N	%		
1.หลายคน	15	75	9	90	10	77	34	80	
2.จำนวน 1 คน	2	10	0	0	1	8	3	7	
3.ไม่มี	3	15	1	10	2	15	6	14	
รวม	จำนวน	20	100	10	100	13	100	43	
	%		47%		23%		30%		100%

ตาราง 69 แสดงจำนวนเรือญาติที่อยู่ใกล้เคียง

จากทัศนคติของเจ้าของเรือจะเห็นได้ว่าเรือไทยส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในหมู่เรือญาติและเจ้าของเรือไทยต้องการอนุรักษ์เรือไทยที่อยู่อาศัยของตนเองเอาไว้และต้องการให้ดำรงอยู่ต่อไป เพราะเป็นมรดกจากบรรพบุรุษและมองว่าเอกลักษณ์ของชุมชนคือแหล่งเกษตรกรรม แต่เจ้าของเรือส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบและวิธีการก่อสร้างเรือไทยและมองปัญหาในด้านการเงินความสามารถในการจ่ายเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด

5.4.3 สรุปปัญหาและอุปสรรค

จากการศึกษาจึงสรุปปัญหาและอุปสรรคแบ่งได้เป็น 3 ส่วนคือ 1) ปัญหาจากความสามารถในการจ่าย 2) ปัญหาจากสภาพทางกายภาพ 3) ปัญหาจากทัศนคติของเจ้าของเรือ โดยปัญหาที่สำคัญที่สุดคือความสามารถในการจ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือมากที่สุด

5.4.3.1 ปัญหาจากความสามารถในการจ่าย

จากผลการศึกษาเรื่องความสามารถในการจ่ายจะพบว่าเจ้าของเรือไทยที่มีสภาพเรือที่ดีนั้นจะสามารถจ่ายได้ตามสภาพของเรือที่เป็นจริงซึ่งมีส่วนที่ควรซ่อมแซมน้อยทำให้ราคาไม่สูงและตามความต้องการของตนเองถึงจะมีมากกว่าตามสภาพที่เป็นจริงก็สามารถที่จะจ่ายได้ ซึ่งจะเห็นได้จากระดับรายได้ต่อครัวเรือนที่สูง เรือที่มีสภาพปานกลางค่าซ่อมแซมตามสภาพจริงจะมีราคาที่สูงมากขึ้นและเจ้าของเรือจะมีความต้องการในการซ่อมแซมที่น้อยกว่าสภาพจริง แต่ถ้าเลือกที่จะซ่อมแซมบางส่วนหรือเลือกราคาในแบบมาตรฐานก็จะสามารถจ่ายได้ พิจารณาจากรายได้ที่พอจ่ายได้ในขณะที่เรือไทยที่มีสภาพทรุดโทรมตามสภาพของเรือจะมีส่วนที่ต้องการการซ่อมแซมหลายส่วนซึ่งจะมีราคาสูง ในขณะที่ความต้องการในการซ่อมแซมของเจ้าของเรือจะต้องการซ่อมเพียงบางส่วนหรือไม่ต้องการซ่อมแซมเลยเพราะไม่มีความสามารถในการจ่ายได้ ซึ่งจะเห็นได้จากระดับรายได้ต่อครัวเรือนที่น้อย

5.4.3.2 ปัญหาจากสภาพกายภาพ

จะเห็นได้ว่าเรือไทยส่วนใหญ่จะมีอายุมาก เกินกว่า 100 ปี เมื่อขาดการซ่อมแซมจะทำให้มีสภาพที่ทรุดโทรม โดยที่ส่วนใหญ่ยังตั้งเรืออยู่ริมน้ำแต่ด้วยเส้นทางคมนาคมหลักเปลี่ยนเป็นถนนทำให้การเข้าถึงเรือบางหลังเข้าถึงได้ยากโดยเฉพาะเรือที่มีสภาพทรุดโทรม ซึ่งส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ที่เดิม

มาแต่แรก แม้ในปัจจุบันจะมีการนำเรือมาใช้มากขึ้น แต่ก็ยังเป็นในลักษณะของการใช้ประกอบอาชีพ หรือสำหรับการท่องเที่ยวมากกว่าที่จะนำมาใช้สำหรับการเดินทางในลักษณะของการขนส่งสาธารณะ ซึ่งในปัจจุบันไม่มีเรือลักษณะนี้แล้ว รวมไปถึงการขนส่งวัสดุในการก่อสร้างซึ่งในปัจจุบันพอที่จะมีอยู่บ้างแต่มีราคาค่าขนส่งที่สูง การเลือกใช้วัสดุในการก่อสร้างจะเห็นได้ว่าการซ่อมแซมเรือจะมีการนำวัสดุสมัยใหม่ที่ได้ง่ายในท้องถิ่นมาทดแทนวัสดุเดิมโดยเฉพาะไม้ที่มีราคาสูง ในขณะที่พื้นที่ใช้สอยมีการกันพื้นที่ส่วนตัวมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ชัดบริเวณใต้ถุนของเรือ ซึ่งทำให้เรือไทยมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปและจะมีเฉพาะส่วนของหลังคาหรือตัวเรือที่ยังบ่งบอกถึงความเป็นเรือไทย

5.4.3.3 ปัญหาจากทัศนคติ

จะเห็นว่าเรือไทยส่วนใหญ่จะมีผู้อยู่อาศัยน้อย โดยเฉพาะเรือไทยที่มีสภาพทรุดโทรมที่จะอยู่อาศัยเพียงลำพัง และผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุในขณะที่วัยทำงานจะอยู่อาศัยน้อย ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ครัวเรือน ทำให้ความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมที่อยู่อาศัยน้อยตามไปด้วย

ในส่วนทัศนคติของเจ้าของเรือส่วนใหญ่มีความรักในเรือไทยและต้องการที่จะอนุรักษ์รักษาไว้ด้วยเป็นมรดกที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ แต่สิ่งที่ขาดคือความรู้ความเข้าใจต่อองค์ประกอบของเรือไทยและวิธีการก่อสร้าง นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดแคลนช่างเรือไทยและวัสดุซึ่งทั้ง 2 ปัญหานี้จะพบกับเจ้าของเรือที่มีสภาพดี

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

ความต้องการของเจ้าของเรือนในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย ในพื้นที่โดยรอบตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการศึกษาสภาพทางกายภาพของเรือนไทยในปัจจุบัน ความต้องการของเจ้าของเรือนในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยและความสามารถในการจ่ายต่อการซ่อมแซม ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปรับปรุงเรือนของเจ้าของเรือนไทย

ในบริเวณโดยรอบตลาดน้ำอัมพวาพบเรือนไทยส่วนใหญ่มีอายุเกินกว่า 100 ปี แสดงให้เห็นว่ามีการตั้งถิ่นฐานมาช้านาน แต่สภาพเรือนไทยในปัจจุบันพบว่ามีสภาพที่ทรุดโทรมเป็นจำนวนกว่า 50 หลัง ซึ่งถ้าสามารถทำให้กลับมาสภาพที่ดีได้จะเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญ แต่การซ่อมแซมที่อยู่อาศัยขึ้นอยู่กับความต้องการและความสามารถในการจ่ายของแต่ละครัวเรือน ซึ่งเจ้าของเรือนไทยในบริเวณโดยรอบตลาดน้ำอัมพวา ส่วนใหญ่มีระดับรายได้ต่อครัวเรือนที่น้อยทำให้ความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมที่อยู่อาศัยตามความต้องการของเจ้าของเรือนเป็นไปอย่างจำกัด โดยเฉพาะเรือนที่มีสภาพทรุดโทรมการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนจะมีเฉพาะส่วนที่จำเป็นซึ่งในบางหลังก็ยังไม่สามารถที่จะจ่ายได้ทำให้เรือนไทยถูกปล่อยให้ทรุดโทรม ดังนั้นปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยมากที่สุดคือปัญหาด้านการเงินที่ส่งผลต่อความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมเรือน

6.1.1 ความเป็นมาและสภาพทางกายภาพของเรือนไทย

เรือนไทยส่วนใหญ่มีอายุเรือนเกินกว่า 100 ปี ผู้ที่สร้างเรือนไทยแต่เดิมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน ซึ่งเรือนที่เก่าแก่เหล่านี้เรือนที่มีสภาพดีจะมีการซ่อมแซมมาแล้วหลายครั้งในขณะที่เรือนที่มีสภาพทรุดโทรมจะมีการซ่อมแซมที่น้อยกว่า เรือนไทยส่วนใหญ่จะไม่ย้ายเรือนจะตั้งอยู่ที่เดิมโดยเรือนที่มีการย้ายเรือนมากที่สุดคือเรือนที่มีสภาพดีโดยจะย้ายให้ห่างจะตลิ่งมากขึ้นแต่ไม่ไกลจากจุดที่ตั้งเดิมมากนัก

ตำแหน่งที่ตั้งของเรือนไทยส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้กับสายคลอง เมื่อระบบคมนาคมเปลี่ยนเป็นการใช้ถนนเป็นหลักทำให้เรือนไทยซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพที่ทรุดโทรมเข้าถึงได้ยากมากขึ้น ในส่วนของจำนวนหมู่เรือนส่วนใหญ่จะมี 3 หมู่เรือน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่เดิมเป็นเรือนขนาดใหญ่ที่มีสมาชิกอยู่อาศัยกันหลายคน เรือนจึงมีการขยาย

การปรับเปลี่ยนเรือนไทยให้มีสภาพดีขึ้นนั้นขนาดของพื้นที่ใช้สอยจะมีมากขึ้นกว่าเรือนไทยแบบดั้งเดิม แต่พื้นที่อเนกประสงค์จะลดลงซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการแบ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัวมากขึ้น แต่ก็ยังเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของเรือนไทย ส่วนเรือนที่ยังมีสภาพทรุดโทรมนั้นส่วนใหญ่ก็ยังคงมีพื้นที่อเนกประสงค์อยู่มากเพราะไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยแตกต่างไปจากเดิมสักเท่าไร ซึ่งการที่เรือนไทยที่มีสภาพดี สภาพปานกลางและสภาพทรุดโทรมยังมีพื้นที่อเนกประสงค์อยู่มากแสดงให้เห็นว่าเรือนไทยยังเป็นที่อยู่อาศัยที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตประจำวันซึ่งยังต้องการพื้นที่อเนกประสงค์

ในด้านองค์ประกอบและโครงสร้างเรือนไทยแต่เดิมวัสดุสำคัญคือไม้ แต่ด้วยสภาพในปัจจุบันที่วัสดุประเภทไม้มีราคาแพงทำให้มีการใช้วัสดุทดแทนที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นโดยเฉพาะจากร้านวัสดุก่อสร้างใกล้บ้าน ซึ่งการใช้วัสดุในการก่อสร้างนั้นเรือนไทยที่มีสภาพดีจะเลือกใช้วัสดุที่มีความคงทนและราคาสูงซึ่งวัสดุที่ใช้จะไม่หลากหลาย ในขณะที่เรือนไทยที่มีสภาพทรุดโทรมแม้โดยส่วนใหญ่จะยังคงใช้ไม้เป็นวัสดุหลักแต่ก็มีความชำรุดทรุดโทรมมากและจะเลือกใช้วัสดุในการซ่อมแซมที่หลากหลายซึ่งส่วนใหญ่มีราคาที่ไม่แพงมากนัก

ในด้านความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนจะเห็นได้ว่าเรือนไทยที่มีสภาพทรุดโทรมมีความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนมากที่สุดและมีถึง 9 หลังที่อยู่ในสภาพที่จะต้องซ่อมใหม่ทั้งหมด ซึ่งเมื่อประมาณราคาตามสภาพจริง เรือนไทยที่มีสภาพทรุดโทรมจะมีราคาค่าซ่อมแซมสูงมาก ในขณะที่เรือนไทยที่มีสภาพดีค่าซ่อมแซมจะไม่แพงเพราะสภาพเรือนดีอยู่แล้ว

6.1.2 ลักษณะครัวเรือน

ความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยสิ่งสำคัญคือการตัดสินใจของเจ้าของเรือนที่จะซ่อมแซมหรือไม่ ดังนั้นลักษณะครัวเรือนของเจ้าของเรือนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ครัวเรือนสิ่งแรกที่จะเป็นครัวเรือนได้คือผู้อยู่อาศัยซึ่งพบว่าเรือนไทยในปัจจุบันที่มีสภาพทรุดโทรมจะมีผู้อยู่อาศัยอยู่น้อยและส่วนมากเป็นผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยมาตั้งแต่เกิดและประกอบอาชีพทำสวน ในขณะที่วัยทำงานอยู่อาศัยน้อย ทำให้การดูแลรักษาเรือนไทยให้มีสภาพดีเป็นไปได้ยากจากจำนวนผู้ที่จะต้องมาช่วยรับภาระค่าดูแลเรือนที่มีน้อยและรายได้จากการทำสวนที่ไม่แน่นอน รายได้ หนี้สินและเงินออมเจ้าของเรือนที่มีสภาพดีจะมีระดับรายได้ที่สูง ในขณะที่เรือนที่มีสภาพทรุดโทรมจะมีรายได้น้อย แต่ไม่เป็นหนี้สินและไม่มีเงินออม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้จ่ายของเจ้าของเรือนที่มีสภาพทรุดโทรมเป็นไปอย่างจำกัด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนให้น้อยตามไปด้วย ในส่วนของกรรมสิทธิ์ในที่ดินเจ้าของเรือนส่วนใหญ่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทยเพราะเจ้าของเรือนส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของบ้านและที่ดินเอง

6.1.3 ความต้องการของเจ้าของเรือในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือ

เรือไทยที่มีสภาพดีจะมีความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือตามสภาพจริงที่น้อย เพราะเรือยังมีสภาพดีหรือเพิ่งผ่านการซ่อมมาไม่นานและความต้องการจากเจ้าของเรือเพื่อปรับปรุงซ่อมแซมเรือจะมีมากกว่าสภาพของเรือที่ทรุดโทรมจริง เรือไทยที่มีสภาพปานกลางส่วนที่ควรปรับปรุงซ่อมแซมจะมีมากขึ้นและความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือของเจ้าของเรือจะน้อยกว่าตามสภาพเรือจริง ในขณะที่เรือไทยที่มีสภาพทรุดโทรมจะมีความต้องการในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือที่มากแต่ความต้องการในการซ่อมแซมเรือจากเจ้าของเรือมีน้อยหรือไม่ซ่อมแซมเลย เพราะเจ้าของเรือเลือกที่จะซ่อมแซมส่วนที่จำเป็นก่อนซึ่งส่งผลต่อผู้อยู่อาศัยโดยตรง

6.1.4 ความสามารถในการจ่าย

สิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความต้องการในการซ่อมแซมคือความสามารถในการจ่ายจากผลการศึกษาพบว่าเจ้าของเรือไทยที่มีสภาพเรือที่ดีนั้นจะสามารถจ่ายได้ทั้งตามสภาพของเรือที่เป็นจริงและตามความต้องการของตนเอง เรือที่มีสภาพปานกลางจะเลือกซ่อมแซมบางส่วนหรือในราคามาตรฐาน ซึ่งน้อยกว่าสภาพเรือจริง แต่ทำให้เจ้าของเรือสามารถที่จะจ่ายได้ ในขณะที่เรือไทยที่มีสภาพทรุดโทรมด้วยตามสภาพเรือจริงมีส่วนที่ต้องการการซ่อมแซมมากทำให้ราคาค่าซ่อมแซมสูง เจ้าของเรือจึงมีความต้องการที่จะซ่อมเพียงบางส่วนที่จำเป็นซึ่งจะมีราคาที่ถูกลงกว่า แต่ส่วนใหญ่ก็ยังไม่สามารถที่จะจ่ายได้ตามความต้องการของตนเอง ซึ่งทำให้เรือไทยที่มีสภาพทรุดโทรมยากที่จะปรับปรุงให้มีสภาพเรือที่ดีขึ้นได้โดยตัวเอง

6.1.5 ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือไทย

ด้านความสามารถในการจ่าย เรือสภาพดีนั้นจะสามารถจ่ายได้ตามสภาพของเรือที่เป็นจริงซึ่งมีส่วนที่ควรซ่อมแซมน้อยทำให้ราคาไม่สูงและตามความต้องการของตนเองถึงจะมีมากกว่าตามสภาพที่เป็นจริงก็สามารถที่จะจ่ายได้ เรือที่มีสภาพปานกลางค่าซ่อมแซมตามสภาพจริงจะมีราคาที่สูงมากขึ้นและเจ้าของเรือจะมีความต้องการในการซ่อมแซมที่น้อยกว่าสภาพจริง แต่ถ้าเลือกที่จะซ่อมแซมบางส่วนหรือเลือกราคาในแบบมาตรฐานก็จะสามารถจ่ายได้ ในขณะที่เรือไทยที่มีสภาพทรุดโทรมตามสภาพของเรือจะมีส่วนที่ต้องการการซ่อมแซมหลายส่วนซึ่งจะมีราคาสูง ในขณะที่ความต้องการในการซ่อมแซมของเจ้าของเรือจะต้องการซ่อมเพียงบางส่วนหรือไม่ต้องการซ่อมแซมเลยเพราะไม่มีความสามารถในการจ่ายได้โดยตัวของเจ้าของเรือเอง

ด้านกายภาพ จะเห็นได้ว่าเรือไทยในบริเวณโดยรอบตลาดน้ำอัมพวา ส่วนใหญ่มีอายุเกินกว่า 100 ปี แสดงให้เห็นว่าเป็นที่อยู่อาศัยที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม แต่พบว่ามีถึง 50 หลังที่มีสภาพ

ทรุดโทรม โดยที่ส่วนใหญ่ยังตั้งเรือนอยู่ริมน้ำในตำแหน่งเดิมหรือใกล้เคียงกับตำแหน่งเดิม ทำให้การเข้าถึงด้วยถนนเป็นข้อจำกัดในเรือนบางหลัง แต่การเข้าถึงโดยทางเรือสามารถเข้าถึงเรือนส่วนใหญ่ได้ โดยเฉพาะเรือนที่มีสภาพทรุดโทรมซึ่งส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ที่เดิมมาแต่แรกเริ่ม และในปัจจุบันมีการนำเรือมาใช้มากขึ้น ในลักษณะของการใช้ประกอบอาชีพหรือสำหรับการท่องเที่ยว รวมไปถึงการขนส่งวัสดุในการก่อสร้างซึ่งในปัจจุบันพอที่จะมีอยู่บ้างแต่มีราคาค่าขนส่งที่สูง การเลือกใช้วัสดุในการก่อสร้างจะเห็นได้ว่าการซ่อมแซมเรือนจะมีการนำวัสดุสมัยใหม่ที่ได้ง่ายในท้องถิ่นมาทดแทนวัสดุเดิม โดยเฉพาะไม้ที่มีราคาสูง ในขณะที่พื้นที่ใช้สอยมีการกั้นพื้นที่ส่วนตัวมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ชัดบริเวณใต้ถุนของเรือน ซึ่งทำให้เรือนไทยมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปและจะมีเฉพาะส่วนของหลังคาหรือตัวเรือนที่ยังบ่งบอกถึงความเป็นเรือนไทย ซึ่งถ้ามีการออกแบบที่เหมาะสม กำหนดวัสดุที่ควรใช้ มีการจัดพื้นที่ให้เหมาะสมแก่การดำเนินชีวิตจะสามารถรักษารูปแบบของเรือนให้ยังคงคุณค่าต่อไปได้

ด้านทัศนคติจะเห็นได้ว่าเรือนไทยส่วนใหญ่จะมีผู้อยู่อาศัยน้อย โดยเฉพาะเรือนไทยที่มีสภาพทรุดโทรมจะอยู่อาศัยเพียงลำพัง และผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ ในขณะที่วัยทำงานจะอยู่อาศัยน้อย ซึ่งส่งผลต่อรายได้ครัวเรือน ทำให้ความสามารถในการจ่ายเพื่อมาสนับสนุนซ่อมแซมที่อยู่อาศัยน้อยตามไปด้วย

ในส่วนทัศนคติของเจ้าของเรือนส่วนใหญ่มีความรักในเรือนไทยและต้องการที่จะอนุรักษ์รักษาไว้ด้วยเป็นมรดกที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ แต่สิ่งที่ขาดคือความรู้ความเข้าใจต่อเรือนไทย จึงควรที่จะมีการเผยแพร่ความรู้เรื่องเรือนไทย รวมไปถึงการขาดแคลนช่างเรือนไทยและวัสดุ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างช่างเรือนไทยและวัสดุทดแทนที่เหมาะสม

6.2 อภิปรายผล

6.2.1 ความสำคัญของเรือนไทย

1. เรือนไทยมีอยู่เป็นจำนวนมาก จากการลงสำรวจของผู้วิจัยในบริเวณโดยรอบตลาดน้ำอัมพวา จากหนังสือ (1)แผนที่สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม (2)แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม (3)แผนที่ที่อยู่อาศัยทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมชุมชน ในเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ศึกษาในหลายพื้นที่ อาทิ ชุมชนบางน้อยนอก อ.บางคนที ชุมชนเขายี่สาร อ.อัมพวา ชุมชนริมคลองแควอ้อม อ.อัมพวา และ อ.บางคนที พบเรือนไทยประมาณ 584 หลัง แสดงให้เห็นว่ามีเรือนไทยกระจายอยู่ทั่วจังหวัดสมุทรสงครามเป็นจำนวนมาก และจากการศึกษาโครงการจัดทำองค์ความรู้ ด้านการสำรวจสถาปัตยกรรมเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน ทำให้ทราบว่าเรือนไทยภาคกลางมีกระจายอยู่ตามลุ่มน้ำต่างๆ ในเขตภาคกลางเช่น ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มแม่น้ำลพบุรี ลุ่มแม่น้ำป่าสัก ลุ่มแม่น้ำน้อย เป็นต้น

และนอกจากเรือนไทยภาคกลางแล้ว ในภูมิภาคอื่นๆ ก็ยังพบเรือนไทยเฉพาะถิ่นทั้งในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเรือนไทยมีอยู่ทั่วทั้งประเทศไทย

ลำดับ	ที่มา	พื้นที่	อำเภอ	จำนวน/ หลัง
1.	จากการสำรวจของผู้วิจัย	2.5 กม. รอบ ตลาดน้ำอัมพวา	อัมพวา	174
	แผนที่มรดกทางวัฒนธรรม ชุมชนอัมพวา ประสงค์ ปิยะศรีสกุล ²⁴	ชุมชนตลาดน้ำอัมพวา		
2.	จากการสำรวจของผู้วิจัย อิสริชัย บูรณะอรุณ	บริเวณข้างเคียง 2.5 กม. รอบตลาดน้ำอัมพวา	อัมพวา อำเภอเมือง	95
3.	จากการสำรวจของผู้วิจัย	คลองแควอ้อม	อัมพวา/บางคนที	122
4.	แผนที่ที่อยู่อาศัยทรงคุณค่า ทางวัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อมชุมชน เทศบาล เมืองสมุทรสงคราม	เทศบาลเมือง สมุทรสงคราม	อำเภอเมือง	108
	ชิษณุชา ชัมภรัตน์ ²⁵ ธีระ แก่งทองกลาง ²⁶ มนต์ธัช มะกล้าทอง ²⁷ มนิษฐา ไรแสง ²⁸	ซอยวัดหลังบ้าน เทศบาลเมือง		

ตาราง 70 แสดงเรือนไทยที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม (1)

²⁴ ประสงค์ ปิยะศรีสกุล, "การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย อันเนื่องมาจากการฟื้นฟูชุมชนอัมพวา จ.ภาควิเศษ" (สมุทรสงคราม. การ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550).

²⁵ ชิษณุชา ชัมภรัตน์, "แนวทางการปรับปรุงส้วมสำหรับที่อยู่อาศัยให้ถูกลักษณะ กรณีศึกษา ชุมชนซอยวัดหลังบ้าน : ภาควิเศษ" (เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554).

²⁶ ธีระ แก่งทองกลาง, "ศักยภาพของชุมชน ในการฟื้นฟูชุมชนที่อยู่อาศัยกรณีศึกษา ชุมชนซอยวัดหลังบ้าน เทศบาลเมือง : ภาควิเศษ" (การ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) (สมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม, 2554).

²⁷ มนต์ธัช มะกล้าทอง, "แนวทางในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยบนที่ดินที่มีการถือครองกรรมสิทธิ์รูปแบบต่างๆ ในชุมชนซอยวัดหลังบ้าน เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จ.สมุทรสงคราม" (ภาควิเศษ. การ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554).

²⁸ มนิษฐา ไรแสง, "แนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำกัดเซาะที่อยู่อาศัยริมแม่น้ำ กรณีศึกษา ชุมชนซอยวัดหลังบ้าน เทศบาลเมือง :)" (สมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม. การ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554).

ลำดับ	ที่มา	พื้นที่	อำเภอ	จำนวน/ หลัง
5.	แผนที่สิ่งแวดล้อมทาง วัฒนธรรม จ.สมุทรสงคราม	20 ชุมชน ริมสาย คลอง จ.สมุทรสงคราม	จ.สมุทรสงคราม	20
6.	สมปอง จึงสุทธิวงศ์ จาราภิวัฒน์ ทวีสิทธิ์	ชุมชนบางน้อยนอก	บางคนที	15
7.	มุกดาภรณ์ สุวรรณแพทย์ ลัดดาวัลย์ ตระกูลรัมย์ ²⁹ พงษ์พิทักษ์ ปัตตานี ³⁰	ชุมชนเขายี่สาร	อัมพวา	41
8.	สุรเชษฐ์ บุญพงษ์มณี ³¹	บ้านท่าคา	อัมพวา	7
รวม				584

ตาราง 71 แสดงเรือนไทยที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม (2)

ลำดับ	ที่มา	จังหวัด	ลุ่มน้ำ	จำนวน/ หลัง
1.	กลุ่มอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักศิลปกรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา กรมศิลปกร	1.พระนครศรีอยุธยา	แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน้อย แม่น้ำ ลพบุรี แม่น้ำป่าสัก	32
		2.อ่างทอง	แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน้อย	26
		3.สิงห์บุรี	แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน้อย	21
		4.สระบุรี	แม่น้ำป่าสัก	1
		5.นครนายก	แม่น้ำนครนายก	1

ตาราง 72 แสดงเรือนไทยที่พบในเขตพื้นที่ภาคกลาง (1)

²⁹ ลัดดาวัลย์ ตระกูลรัมย์, "สภาพที่อยู่อาศัยกับความเป็นเครือญาติในชุมชนเขายี่สาร จังหวัดสมุทรสงครามภาควิชาเคห) " การ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, .(2552

³⁰ พงษ์พิทักษ์ ปัตตานี, "ความพร้อมในการฟื้นฟูที่อยู่อาศัยในชุมชนเขายี่สาร จังหวัดสมุทรสงครามคหการ คณะภาควิชา) " สถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552).

³¹ สุรเชษฐ์ บุญพงษ์มณี, "การจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามภาควิชาเคห) " การ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549).

ลำดับ	ที่มา	จังหวัด	ลุ่มน้ำ	จำนวน/ หลัง
2.	โครงการศึกษาวิจัยเพื่อจัดการความรู้ เรื่องที่อยู่อาศัย และวิถีการอยู่อาศัย ผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ³²	6.เพชรบุรี	แม่น้ำเพชรบุรี	30
3.	โครงการเทศบาลไทยมุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 84 พรรษา ³³	7.อ่างทอง (ต.ไผ่ดำพัฒนา)	แม่น้ำน้อย	398
4.	จากการสำรวจของผู้วิจัย	8. ราชบุรี (อ.วัดเพลง)	แม่น้ำแม่กลอง คลองแควอ้อม	11
รวม				520

ตาราง 73 แสดงเรือนไทยที่พบในเขตพื้นที่ภาคกลาง (2)

2. เรือนไทยเป็นสินทรัพย์ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่สะท้อนการสะสมองค์ความรู้ของบรรพบุรุษเอาไว้ ทั้งฝีมือช่างและคติความเชื่อ จากหนังสือ ประเพณีเนื่องในการสร้างบ้านปลูกเรือน สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรือนไทยตั้งแต่การปลูกเรือนไปจนถึงการดำรงชีวิตในเรือน นอกจากนี้กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมได้ขึ้นทะเบียนเรือนไทยเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในสาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม แสดงให้เห็นถึงความสำคัญอันเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นไทย

ซึ่งเรือนไทยเหล่านี้นับวันยิ่งที่จะสูญหายไป ทั้งที่เป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษและเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การรักษาไว้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาและสร้างแนวทางในการอนุรักษ์และรักษามรดกที่ทรงคุณค่านี้ไว้ ในการศึกษาวิจัยนี้จึงศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย เพื่อสร้างแนวทางที่เหมาะสมในการ

³² การเคหะแห่งชาติและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, "โครงการศึกษาวิจัยเพื่อจัดการความรู้ เรื่องที่อยู่อาศัย และวิถีการอยู่อาศัย ผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลตำหรุ และตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี : กรณีศึกษา (พื้นที่ภาคกลาง)," in [http://vmresearch.nha.co.th/petchaburi/about.html\(2559\)](http://vmresearch.nha.co.th/petchaburi/about.html(2559)).

³³ สำนักงานโครงการเทศบาลไทยมุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำ, "โครงการเทศบาลไทยมุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 84 พรรษา," in [http://lcm.in.th/content-13.html\(2559\)](http://lcm.in.th/content-13.html(2559)).

แก้ไขปัญหาก็เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูเรือนไทย อันที่จะเป็นโมเดลนำร่องสู่การแก้ไขปัญหให้กับเรือนไทยในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

6.2.2 ปัญหาที่ทำให้เรือนไทยไม่ได้รับการปรับปรุงซ่อมแซม

1. ปัญหาความสามารถในการจ่ายเป็นปัญหาหลักที่สำคัญที่สุด ที่เจ้าของเรือนไทยโดยเฉพาะเรือนที่มีสภาพทรุดโทรมซึ่งมีส่วนที่ทรุดโทรมอยู่มาก ไม่สามารถจ่ายได้ด้วยตัวของเจ้าของเรือนเองด้วยรายได้ครัวเรือนที่น้อย จึงจำเป็นที่จะต้องจัดสรรเงินไปในด้านอื่นที่จำเป็นก่อนซึ่งสำคัญกว่าการซ่อมแซมเรือน ซึ่งจากลักษณะของเศรษฐกิจครัวเรือนที่ส่วนใหญ่รายได้ก็น้อย ไม่เป็นหนี้ แต่ไม่มีเงินเก็บแสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่การใช้จ่ายเงินมีอย่างจำกัด แต่ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ต้องการที่จะเป็นหนี้ ดังนั้นการสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนและการให้เงินสนับสนุน จึงจะทำให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นมากพอที่จะนำมาใช้สำหรับปรับปรุงซ่อมแซมเรือน ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสมปองและมุกดาภรณ์ที่เจ้าของเรือนส่วนใหญ่ไม่มีความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมเรือนเช่นกัน

2. ปัญหาด้านกายภาพ ด้วยอายุเรือนส่วนใหญ่มากกว่า 100 ปี แสดงให้เห็นถึงความเก่าแก่ของพื้นที่และการตั้งถิ่นฐานมาช้านานสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่พบว่าส่วนใหญ่เรือนไทยมีอายุเกินกว่า 100 ปี ที่ตั้งส่วนใหญ่ยังคงอยู่ใกล้กับสายคลองเช่นในอดีตซึ่งใช้การสัญจรทางน้ำเป็นหลัก แม้การคมนาคมจะใช้ถนนเป็นเส้นทางการเดินทางเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันด้วยความที่ตลาดน้ำอัมพวาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศ และด้วยระบบนิเวศที่ยังอุดมสมบูรณ์ทำให้มีการนำเรือกลับมาใช้เพื่อประกอบอาชีพและขนส่งนักท่องเที่ยว เรือนไทยซึ่งมีคุณค่าทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่ก็ได้ตั้งอยู่ใกล้กับสายคลอง สอดรับกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำอัมพวาอยู่แล้วจึงสามารถส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวกับเรือนไทยไปด้วยได้ นอกจากนี้จากปัญหาการเลือกใช้วัสดุสมัยใหม่เข้ามาใช้กับเรือนไทยและการกันผนังเพื่อสร้างพื้นที่ส่วนตัว ทำให้เรือนไทยมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการออกแบบเรือนไทยที่เหมาะสม สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน กำหนดวัสดุที่ควรใช้ มีการจัดพื้นที่ให้เหมาะสมกับผู้อยู่อาศัย จะสามารถรักษารูปแบบของเรือนให้ยังคงคุณค่าต่อไปได้

3. ปัญหาจากทัศนคติจากเจ้าของเรือน จากประเด็นจำนวนผู้อยู่อยู่อาศัยที่น้อยและส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จะเห็นได้ว่าเรือนที่มีสภาพดีจะมีการอยู่อาศัยมากกว่าเรือนที่มีสภาพทรุดโทรม ซึ่งการที่เรือนจะมีสภาพดีได้เรือนนั้นจะต้องมีระดับรายได้พอสมควรเพื่อซ่อมแซมเรือน การสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนจะทำให้ครัวเรือนมีรายได้มากพอซ่อมแซมเรือนให้มีสภาพดี และยังเป็นการสร้างงานซึ่งจะทำให้สมาชิกในครัวเรือนโดยเฉพาะวัยทำงานที่ทำงานอยู่ต่างถิ่นกลับมาอยู่อาศัยในเรือนไทยเพิ่มมากขึ้น จากทัศนคติของเจ้าของเรือนมีปัจจัยที่เป็นบวกและเป็นลบ ในด้านที่เป็นบวกนั้นคือเจ้าของเรือนส่วนใหญ่ยังต้องการที่จะอนุรักษ์และรักษาเรือนไว้อย่างเดิมเพราะเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษ

และตนเองก็อยู่อาศัยมาตั้งแต่เกิดซึ่งเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการวางแผนงานในการอนุรักษ์ แต่ในด้านลบคือเจ้าของเรือนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ดังนั้นการแก้ปัญหาจึงต้องมีการดำเนินการโดยเร็ว เพื่อให้ยังสอดคล้องกับกลุ่มผู้ที่อยู่อาศัยในเรือนไทยในปัจจุบันก่อนที่จะล้มหายตายจากกันไป ในด้านความรู้ความเข้าใจต่อองค์ประกอบและวิธีการก่อสร้างด้วยเรือนส่วนใหญ่มีอายุเกินกว่าร้อยปีเจ้าของเรือนในปัจจุบันส่วนใหญ่จึงไม่ใช่ผู้ที่สร้างเรือนไทยแต่ต้น ซึ่งทำให้ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเรือนไทยมีน้อย การให้ความรู้ด้านเรือนไทยแก่เจ้าของเรือนและผู้อยู่อาศัยจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันกับสมาชิกในครัวเรือนรุ่นต่างๆ ซึ่งการให้ความรู้นี้จะทำให้เจ้าของเรือนสามารถรักษาดูแลรวมไปถึงการซ่อมแซมเรือนในส่วนเล็กน้อยที่พอทำได้ ซึ่งจะทำให้เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมเรือนไปในตัวและทำให้เรือนมีสภาพที่ดี

4. ปัญหาการขาดแคลนช่าง จากการสอบถามเรือนที่มีสภาพดีซึ่งมีความสามารถในการจ่ายมีความต้องการช่างเรือนไทยที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเรือนไทยอย่างแท้จริง เพื่อซ่อมแซมเรือนไทยให้คงลักษณะเดิม ดังนั้นอาชีพช่างเรือนไทยจึงมีความสำคัญและควรมีการสร้างช่างเรือนไทยที่มีความรู้ความชำนาญเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ จะเป็นการรักษาเรือนไทยให้ยังคงคุณค่าไปในตัวและเกิดการสืบถอดงานฝีมือของช่างเรือนไทยต่อไป

5. ปัญหาขาดวัสดุประเภทไม้ ด้วงไม้ซึ่งเป็นวัสดุสำคัญของเรือนไทยมีราคาที่สูงในปัจจุบันจึงเกิดการนำวัสดุสมัยใหม่เข้ามาทดแทน ซึ่งทำให้เรือนไทยมีรูปแบบลักษณะที่ด้อยคุณค่าลง ซึ่งทางที่สามารถยังคงวัสดุที่เหมาะสมไว้ได้นั้นคือการจัดหาวัสดุประเภทไม้มาสนับสนุนหรือการหาวัสดุทดแทน ซึ่งไม้ที่ใช้กับเรือนไทยในปัจจุบันหาได้ยากจึงนำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านทำให้มีราคาสูง และไม้ที่ใช้ในเรือนไทยส่วนใหญ่เป็นไม้อนุรักษ์ ดังนั้นหากจะจัดให้มีไม้มาสนับสนุนการสร้างหรือซ่อมแซมเรือนไทยจะต้องมีการวางแผนตั้งแต่การสร้างพื้นที่ปลูกต้นไม้สำหรับเรือนไทยและจะต้องจัดการปลูกทดแทนเมื่อมีการตัดไปใช้ ส่วนการสร้างวัสดุทดแทนนั้นเรือนไทยส่วนใหญ่จะใช้ไม้เกรดต่ำกว่าไม้เดิมเช่นไม้ยาง ซึ่งมีราคาถูก แต่การสร้างวัสดุเพื่อทดแทนอาจต้องอาศัยผู้ประกอบการร่วมศึกษาและวิจัยเพื่อสร้างวัสดุที่เหมาะสมและไม่เป็นการทำลายคุณค่าทางสถาปัตยกรรมของเรือนไทย

6.2.3 วิธีการอนุรักษ์ พื้นฟูอาคารที่อยู่อาศัยทางวัฒนธรรมที่ทำด้วยไม้ในประเทศญี่ปุ่น

จากปัญหาที่พบของเรือนไทยในประเทศไทยนั้น เมื่อพิจารณาถึงแนวทางที่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมซึ่งใช้ไม้เป็นวัสดุที่สำคัญ จะพบการแก้ไขปัญหาล่าช้าในต่างประเทศ โดยได้ยกรีวิวการแก้ไขปัญหาของประเทศญี่ปุ่นมาพิจารณา

1. ระดับรัฐบาล

1) ออกกฎหมายเพื่อการอนุรักษ์และแบ่งระดับความสำคัญของทรัพย์สินทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งตั้งองค์กรรับผิดชอบโดยตรงคือ “คณะกรรมการปกป้องทรัพย์สินทางวัฒนธรรม”

2) มีการกำหนดแรงจูงใจด้านเศรษฐศาสตร์โดยเฉพาะเงินช่วยเหลือและการลดภาษี โดยให้เงินช่วยเหลือแก่เจ้าของที่อยู่อาศัยที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและลดหย่อนภาษีให้ รวมทั้งผู้ที่บริจาคเงินสนับสนุนการอนุรักษ์อาคารทางวัฒนธรรม

3) ในด้านวัสดุก่อสร้าง อาคารอนุรักษ์ของญี่ปุ่นใช้ไม้เป็นวัสดุหลัก ซึ่งจะมีการจัดการตั้งแต่การปลูกโดยใช้วิธีตัดวันต้น โดยตอนแรกจะปลูกถี่เมื่อต้นไม้เริ่มโตขึ้นจะตัดวันต้นโดยนำต้นที่ตัดไปทำเฟอร์นิเจอร์ และต้นที่เว้นไว้เมื่อโตขึ้นจะนำมาทำเป็นส่วนโครงสร้างอาคาร

4) การอนุรักษ์ฝีมือช่าง ญี่ปุ่นจะกำหนดการซ่อมแซมโบราณสถานในทุกๆ 10 ปีหรือ 20 ปี ทำให้ฝีมือช่างเกิดการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ช่างในญี่ปุ่นจะมีใบประกอบวิชาชีพเพื่อยืนยันในฝีมือของตนเองพร้อมทั้งสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ช่าง และมีสมาคมช่างไม้ ช่างฉาบปูน มีการจัดงานและให้มีการแข่งขันกัน เพื่อพัฒนาฝีมือและวัดระดับช่าง

2. ระดับท้องถิ่น

- 1) รัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้ตัดสินใจในการขึ้นบัญชีทรัพย์สินทางวัฒนธรรมของตนเองได้
- 2) สามารถออกกฎหมายข้อบัญญัติกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินซึ่งทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์โดยการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน
- 3) ให้เงินช่วยเหลือแก่บ้านที่อนุรักษ์เช่นเดียวกับรัฐบาลโดยส่วนใหญ่จะออกในอัตรา 1:1 และลดหย่อนภาษีเช่น ภาษีที่ดิน ภาษีโรงเรือน เป็นต้น

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความต้องการของเจ้าของเรือนในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย ในพื้นที่โดยรอบตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามสามารถนำมาสู่ข้อเสนอแนะดังนี้

6.3.1 ในส่วนของครัวเรือน

1. ความสามารถในการจ่าย

ผลการศึกษา จากระดับของรายได้ครัวเรือนที่น้อย ไม่เป็นหนี้สิน แต่ไม่มีเงินเก็บ ทำให้ไม่มีความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมเรือน แต่เจ้าของเรือนส่วนใหญ่ต้องการที่จะอนุรักษ์และรักษาเรือนเอาไว้ (ดูในหน้า 106)

ข้อเสนอแนะ

จึงควรที่จะกระตุ้นให้เห็นความสำคัญในประเด็นนี้และสร้างการเรียนรู้การออมเพื่อซ่อมแซมที่อยู่อาศัยอย่างเป็นระบบซึ่งจะทำให้เกิดการโน้มน้าวให้เกิดการวางแผนการออมที่ละน้อยในระยะยาวจนเป็นเงินที่พอจะซ่อมแซมเรือนได้

2. ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการก่อสร้างเรือนไทย

ผลการศึกษา เจ้าของเรือนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการก่อสร้างและซ่อมแซมเรือนไทย (ดูในหน้า107)

ข้อเสนอแนะ

จากความต้องการที่จะอนุรักษ์เรือนไทยแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจและความสนใจต่อเรือนที่อยู่อาศัยของตน ดังนั้นการชักจูงให้มาร่วมการเรียนรู้และศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่มีต่อเรือนไทยจึงสามารถทำได้ โดยเฉพาะการเรียนรู้วิธีการก่อสร้างซึ่งจะทำให้เจ้าของเรือนสามารถที่จะซ่อมแซมดูแลรักษาเรือนของตนในกรณีที่ตนสามารถพอที่จะจัดการได้ และนอกจากเจ้าของเรือนจะมาร่วมเรียนรู้แล้ว ผู้อยู่อาศัยและสมาชิกในครัวเรือนควรที่จะมาเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้เกิดการต่อยอดในการรักษาและอนุรักษ์เรือนในรุ่นต่อไป

3. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

ผลการศึกษา เจ้าของเรือนส่วนใหญ่ทราบปัญหาของเรือนตนเองเป็นอย่างดี ซึ่งสามารถแบ่งปัญหาที่ให้ความสำคัญได้เป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มขาดเงิน กลุ่มขาดช่าง กลุ่มขาดวัสดุและกลุ่มขาดความรู้การซ่อมแซมเรือน (ดูในหน้า106-107)

ข้อเสนอแนะ

เมื่อกลุ่มเหล่านี้ได้รับรู้ปัญหาร่วมกัน อาจทำให้เกิดการสร้างกลุ่มต่างๆ เช่นกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอนุรักษ์เรือนไทย กลุ่มเรียนรู้เรือนไทย เป็นต้น

6.3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม เพิ่มรายได้ และสร้างทัศนคติด้านบวก

ผลการศึกษา ระดับรายได้ของครัวเรือนส่วนใหญ่รายได้น้อย ปัญหาความสามารถในการจ่ายเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด (ดูในหน้า106) แต่เรือนไทยส่วนใหญ่ยังคงตั้งอยู่ริมน้ำที่เดิมหรือไม่ห่างจากเดิมมากนัก (ดูในหน้า60) เจ้าของเรือนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและต้องการรักษาเรือนไทย (ดูในหน้า84)

ข้อเสนอแนะ

1) ควรมีการสำรวจเรือนไทยและวางแผนการจัดการฟื้นฟูเรือนไทยอย่างมีส่วนร่วม เพื่ออนุรักษ์เรือนไทย โดยร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่อยู่อาศัย วิทยาลัยในท้องถิ่น และผลักดันแผนให้บรรจุลงในแผนจังหวัดและนำเสนอปัญหาต่อกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

2) สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ เพื่อช่วยเหลือเรือนที่ขาดทุนทรัพย์ในการซ่อมแซมเรือนของตน ในลักษณะของการกู้ยืม ดอกเบี้ยต่ำ

3) สนับสนุนส่งเสริมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางน้ำซึ่งสอดคล้องกับพื้นที่ซึ่งอยู่ในบริเวณตลาดน้ำอัมพวา ซึ่งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่แล้ว โดยให้เรือนไทยซึ่ง

ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำได้เข้ามามีส่วนร่วมเช่น เป็นโฮมสเตย์สำหรับพักผ่อน หรือเป็นจุดแวะพักเพื่อซื้อสินค้าจากเจ้าของเรือน ซึ่งจะเป็นการสร้างรายได้ให้เจ้าของเรือนเพิ่มเติมทำให้มีเงินเพื่อเก็บและนำไปปรับปรุงซ่อมแซมเรือนได้

2. การสร้างฐานความรู้ด้านเรือนไทย

ผลการศึกษา เจ้าของเรือนไทยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจการก่อสร้างและซ่อมแซมเรือนไทย (ดูในหน้า102) และขาดแคลนช่าง โดยเฉพาะช่างที่มีความรู้ความชำนาญ (ดูในหน้า105)

ข้อเสนอแนะ

1) รวบรวมความรู้ด้านเรือนไทย เป็นศูนย์ติดต่อประชาสัมพันธ์และให้ความรู้แก่เจ้าของเรือนไทย

2) สร้างฐานข้อมูลช่าง ทำทะเบียน หมวดยุทธศาสตร์ในพื้นที่ เพื่อความสะดวกในการเลือกช่างที่เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถในการจ่ายของเจ้าของเรือน

3. การออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อกำหนดเขตอนุรักษ์และการก่อสร้าง เพื่อเป็นเกราะป้องกันให้กับเรือนไทยในพื้นที่

ผลการศึกษา เรือนไทยในพื้นที่ที่มีการต่อเติม ปรับปรุงและซ่อมแซมด้วยวัสดุที่หลากหลายซึ่งทำให้เรือนไทยมีลักษณะที่เปลี่ยนไปจากเดิม (ดูในหน้า67) และด้วยอิทธิพลของการท่องเที่ยวที่เข้ามา ได้ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของเรือนไทย

ข้อเสนอแนะ

1) จัดทะเบียนเรือนไทยในปัจจุบัน

2) การร่างและกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สอดคล้องกับพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วน โดยไม่ขัดแย้งกับผังเมืองรวมและในชว่ยที่ผังเมืองหมดอายุยังไม่มีการประกาศใช้ ให้สามารถใช้ผังเมืองตัวนี้แทนก่อนได้

3) การกำหนดการควบคุมอาคารลักษณะของอาคารที่จะก่อสร้างในพื้นที่เพื่อไม่ให้กระทบต่อภูมิทัศน์ การสร้างแบบเรือนไทยที่เหมาะสมสำหรับการก่อสร้างเรือนไทยหรือต่อเติมเรือนไทยโดยกำหนดขนาดความสูงและวัสดุที่ใช้ที่สอดคล้องกับพื้นที่

6.3.3 รัฐบาล

1. ควรมีหน่วยงานในระดับชาติ เพื่อการอนุรักษ์ที่อยู่อาศัยที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม

ผลการศึกษา เรือนไทยมีอยู่ทั่วประเทศรวมถึงเรือนไทยพื้นถิ่นที่อยู่ในภาคต่างๆ ซึ่งต้องการการจัดการอย่างเป็นระบบ (ดูในหน้า108)

ข้อเสนอแนะ

ญี่ปุ่นมีการตั้งหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง และมีนโยบายแผนงานด้านการอนุรักษ์อย่างเป็นระบบ โดยการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ให้มีอำนาจในการตัดสินใจเพื่อรักษาทรัพย์สินทางวัฒนธรรม โดยอยู่ในกำกับการกำกับดูแลและให้คำปรึกษาจากหน่วยงานที่รัฐบาลตั้งขึ้นรับผิดชอบโดยตรง

2. ควรมีการสร้างแรงจูงใจทางการเงิน

ผลการศึกษา เจ้าของเรือนโดยเฉพาะเรือนที่มีสภาพทรุดโทรมไม่มีความสามารถในการจ่ายเพื่อซ่อมแซมเรือนของตนเองได้ (ดูในหน้า106)

ข้อเสนอแนะ

ญี่ปุ่นมีการสร้างแรงจูงใจทางการเงินและการลดหย่อนภาษีสนับสนุนให้แก่เจ้าของบ้านอนุรักษ์ และผู้ที่บริจาคเงินสนับสนุนจะได้รับการลดหย่อนภาษี ซึ่งประเทศไทยควรดำเนินการเช่นนี้ เมื่อเรือนไทยเหล่านี้เกิดการซ่อมแซมเรือนจะเกิดการหมุนเวียนเงินเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่นและเมื่อเรือนซ่อมแซมเสร็จก็จะเป็นสินทรัพย์ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมทำให้เกิดการจูงใจในด้านการท่องเที่ยว เกิดเป็นเม็ดเงินกลับเข้ามาสู่รัฐบาล

3. การแก้ปัญหาเรื่องการขาดแคลนช่างชำนาญการ

ผลการศึกษา ขาดแคลนช่าง โดยเฉพาะช่างที่มีความรู้ความชำนาญ (ดูในหน้า105)

ข้อเสนอแนะ

ญี่ปุ่น จะกำหนดการซ่อมแซมโบราณสถานในทุกๆ 10 ปีหรือ 20 ปี ทำให้ฝีมือช่างเกิดการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ช่างในญี่ปุ่นจะมีใบประกอบวิชาชีพเพื่อยืนยันในฝีมือของตนเองพร้อมทั้งสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ช่าง และมีสมาคมช่างไม้ ช่างฉาบปูน มีการจัดงานและให้มีการแข่งขันกัน เพื่อพัฒนาฝีมือและวัดระดับช่าง ประเทศไทยรัฐบาลควรจัดให้มีการเรียนรู้และถ่ายทอดฝีมือช่าง มีการออกใบประกอบวิชาชีพ มีการตั้งสมาคมช่างเรือนไทย ซึ่งเมื่อช่างเรือนไทยถูกยกระดับให้มีคุณค่าจะเป็นการชักจูงให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามาศึกษาเพื่อไปเป็นช่างเรือนไทยในอนาคต

4. วัสดุประเภทไม้ที่ขาดแคลน

ผลการศึกษา ขาดวัสดุประเภทไม้ (ดูในหน้า105)

ข้อเสนอแนะ

ญี่ปุ่น มีการจัดการตั้งแต่การปลูกโดยจะใช้วิธีตัดเว่นต้น โดยตอนแรกจะปลูกถั้วเมื่อต้นไม้เริ่มโตขึ้นจะตัดเว่นต้นโดยนำต้นที่ตัดไปทำเฟอร์นิเจอร์ และต้นที่เว่นไว้เมื่อโตขึ้นจะนำมาทำเป็นส่วนโครงสร้างอาคาร ประเทศไทยรัฐบาลควรกำหนดนโยบายสร้างการปลูกต้นไม้ที่จะนำมาใช้ในการสร้างเรือนไทยโดยตรง โดยใช้วิธีแบบตัดเว่นต้น โดยปลูกให้มากเมื่อโตระดับหนึ่งจึงตัดไปใช้เป็นวัสดุประกอบผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น เมื่อโตได้ขนาดจึงนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างอาคาร และพัฒนาวิจัยวัสดุทดแทนที่เหมาะสมโดยอาจร่วมมือกับเอกชน ซึ่งวัสดุควรให้ความรู้สึกถึงความ เป็นไม้โดยที่ราคาไม่สูงมากนัก

6.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การวิจัยพัฒนาวัสดุทดแทนที่มีคุณภาพ ความเหมาะสม ที่สามารถนำมาใช้ได้กับเรือนไทย
2. การตั้งกองทุนออมทรัพย์เพื่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อดูวิธีการดำเนินการและการมีส่วนร่วมของชุมชน และติดตามผลการดำเนินการที่สำเร็จ
3. ศึกษาการขึ้นทะเบียนหมวดหมู่ช่างเรือนไทย
4. ปัญหาและสาเหตุของการขาดแคลนไม้สำหรับการสร้างเรือนไทย

รายการอ้างอิง

- ๑๓, สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่. "เรื่องที่ ๑ เรือนไทย องค์ประกอบของเรือนไทยภาคกลาง." edited by <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=13&chap=1&page=13-1-infodetail07.html>, 2532.
- al, Ruethai Chaichongrak et. *The Thai House History and Evolution*. Asia book, 2002.
- Shepheard, Peter. "Middleton." (1972): 8.
- กรมศิลปกร, กลุ่มอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักศิลปกรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา. "โครงการจัดทำองค์ความรู้ ด้านการสำรวจสถาปัตยกรรมเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน(อาคารเรือนทรงไทย) บทที่ 1 พัฒนาการทางสังคม ". (2553): 3-5.
- . "โครงการจัดทำองค์ความรู้ ด้านการสำรวจสถาปัตยกรรมเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน (อาคารเรือนทรงไทย) บทที่ 3 ข้อกำหนดของเรือนไทย ". (2553): 25-32.
- . "โครงการจัดทำองค์ความรู้ ด้านการสำรวจสถาปัตยกรรมเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน (อาคารเรือนทรงไทย) บทที่ 5 ข้อดีข้อเสียของเรือนไทย คติและความเชื่อ ". (2553): 39.
- . "โครงการจัดทำองค์ความรู้ ด้านการสำรวจสถาปัตยกรรมเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน (อาคารเรือนทรงไทย) บทที่ 6 องค์ประกอบของเรือนไทย." (2553): บทที่ 6 องค์ประกอบของเรือนไทย 46-64.
- กระทรวงการคลัง, สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. "เศรษฐกิจศาสตร์น่ารู้." In <http://www.fpo.go.th/S-Source/ECO/ECO16.htm>, 2547.
- กองนโยบายและแผน, การเคหะแห่งชาติ. "โครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกันแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด." (2553).
- การเคหะแห่งชาติและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. "โครงการศึกษาวิจัยเพื่อจัดการความรู้ เรื่องที่อยู่อาศัย และวิธีการอยู่อาศัย ผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น (พื้นที่ภาคกลาง) กรณีศึกษา : ตำบลตำหรู และตำบลตำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี." In <http://vmresearch.nha.co.th/petchaburi/about.html>, 2559.
- แก่งทองกลาง, ชีระ. "ศักยภาพของชุมชน ในการฟื้นฟูชุมชนที่อยู่อาศัย: กรณีศึกษา ชุมชนซอยวัดหลังบ้าน เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม." ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

- ซัมภรัตน์, ชิชณฺษา. "แนวทางการปรับปรุงส้วมสำหรับที่อยู่อาศัยให้ถูกลักษณะ : กรณีศึกษา ชุมชน
ชอยวัดหลังบ้าน เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม." ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- จึงสุทธิวงค์, สมปอง. "ทางเลือกในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยในชุมชนบางน้อยนอก อำเภอบางคนที
จังหวัดสมุทรสงคราม." ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2551.
- ใจจรงค์, ฤทัย. "เรือนไทยเดิม บทที่ 2 เรือนไทยประเภทต่างๆ." (2539).
———. "เรือนไทยเดิม บทที่ 7 วิธีการก่อสร้าง." (2539): 219-20.
- ตระกูลรัมย์, ถัดดาวัลย์. "สภาพที่อยู่อาศัยกับความเป็นเครือญาติในชุมชนเขายี่สาร จังหวัด
สมุทรสงคราม." ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2552.
- ทวีสิทธิ์, จารารัตน์. "รูปแบบที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัยในชุมชนคลองบางน้อยนอก ตำบล
กระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม." สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะ
สถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- ธำรงค์สกุลศิริ, ณภัทสรณ์. "รูปแบบที่อยู่อาศัยในความต้องการของผู้สูงอายุในเขตอำเภอดำรงวิทยะกา
จังหวัดกาญจนบุรี." สาขาวิชาการประกอบการ คณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศิลปกร, 2555.
- นันทิณี, สมใจ. "อยู่เรือนไทย." วารสารหน้าจั่ว (2531): 101-23.
- บุญพงษ์มณี, สุระเชษฐ์. "การจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัด
สมุทรสงคราม." ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2549.
- บุรณะอรุณ, อิศรชัย. "การศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนในการปรับตัวของ
สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นกรณีศึกษา ชุมชนริมน้ำคลองแควอ้อม จังหวัดสมุทรสงคราม." สาขา
สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ภาควิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปกร, 2556.
- ปัตตานี, พงษ์พิทักษ์. "ความพร้อมในการฟื้นฟูที่อยู่อาศัยในชุมชนเขายี่สาร จังหวัดสมุทรสงคราม."
ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- ปิยะศรีสกุล, ประสงค์. "การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย อันเนื่องมาจากการฟื้นฟูชุมชนอัมพวา จ.
สมุทรสงคราม." ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2550.

- พิมลเสถียร, ยงธนิศร์. "การปรับปรุงฟื้นฟูเมืองและการอนุรักษ์เมือง." เอกสารประกอบการสอน วิชา UP 435 บทที่ 7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ในเมืองไทย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2554): 73-84.
- . "การอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์ในทวีปเอเชีย." เอกสารประกอบการสอน วิชา ผม.732 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2556): 64-77.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. แผนที่ ที่อยู่อาศัยทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมชุมชน ในเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม. กรุงเทพมหานคร : อูษาคเนย์, 2553.
- มะกล้าทอง, มนต์ธัช. "แนวทางในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยบนที่ดินที่มีการถือครองกรรมสิทธิ์รูปแบบต่างๆ ในชุมชนซอยวัดหลังบ้าน เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จ.สมุทรสงคราม." ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- ไรแสง, มนัญญา. "แนวทางการแก้ไขปัญหาหน้ากััดเซาะที่อยู่อาศัยริมน้ำ : กรณีศึกษา ชุมชนซอยวัดหลังบ้าน เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม." ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- และคณะ, ชิชณวัฒน์ มณีศรีขำ. "การวางแผนจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคงด้านน้ำ ของระบบนิเวศสามน้ำจังหวัดสมุทรสงคราม." สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2558.
- สำนักงานโครงการเทศบาลไทยมุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำ. "โครงการเทศบาลไทยมุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 84 พรรษา." In <http://lcm.in.th/content-13.html>, 2559.
- สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม. "แผนที่สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม ". (2548).
- สุวรรณแพทย์, มุกดาภรณ์. "ทางเลือกในการซ่อมแซมและปรับปรุงที่อยู่อาศัยในชุมชนเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม." ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เรือนกรณีศึกษาที่ 1 คุณบุญเชื้อ กล่ำสวัสดิ์

เป็นเรือนที่มีสภาพทรุดโทรม อายุประมาณ 120 ปี ยายเป็นคนสร้างเดิมประกอบอาชีพสวนหมากและมะพร้าว ต่อมารุ่นแม่และตัวเองทำลีนจี่ ยายได้ยกเรือน 2 หลังให้ลูกสาว ปัจจุบันกำลังจะขายเรือนเพราะอยู่คนเดียวดูแลไม่ไหว จะย้ายไปลูกบ้านใหม่ในที่อีกแปลงหนึ่งติดถนน

แปลน

รูปด้าน

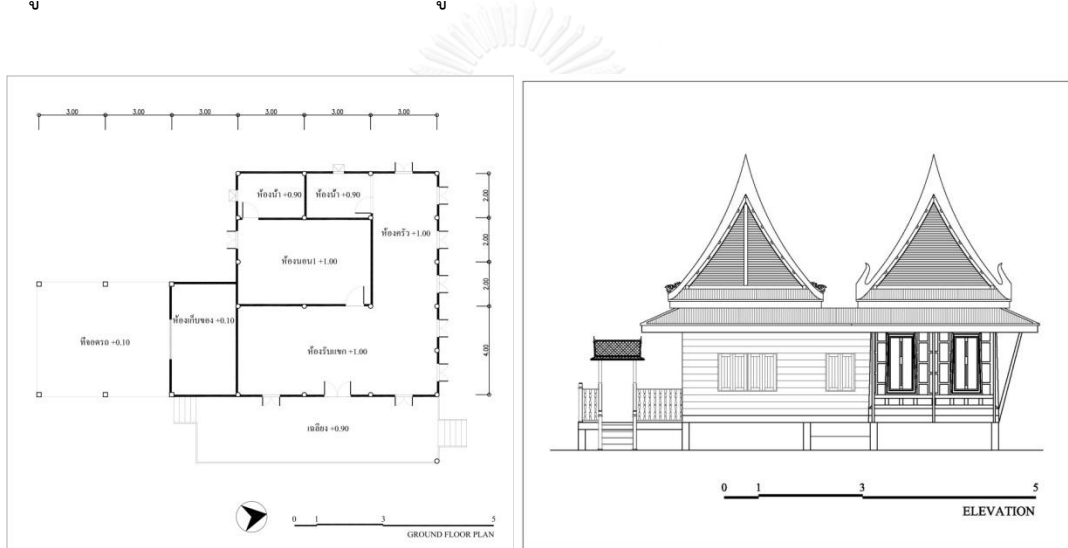

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 2 คุณนาฎยา คล้ายพฤษย์

เดิมปู่กับย่าสามีเป็นคนสร้างเรือนหลังนี้เรือนหลังนี้อยู่ริมน้ำที่ตลาดน้ำอัมพวาต่อมารื้อมาปลูกติดคลองในสวน 10ปีก่อนย้ายมาปลูกตรงนี้ เพราะไม่มีทางเข้าบ้าน

แปลน

รูปด้าน

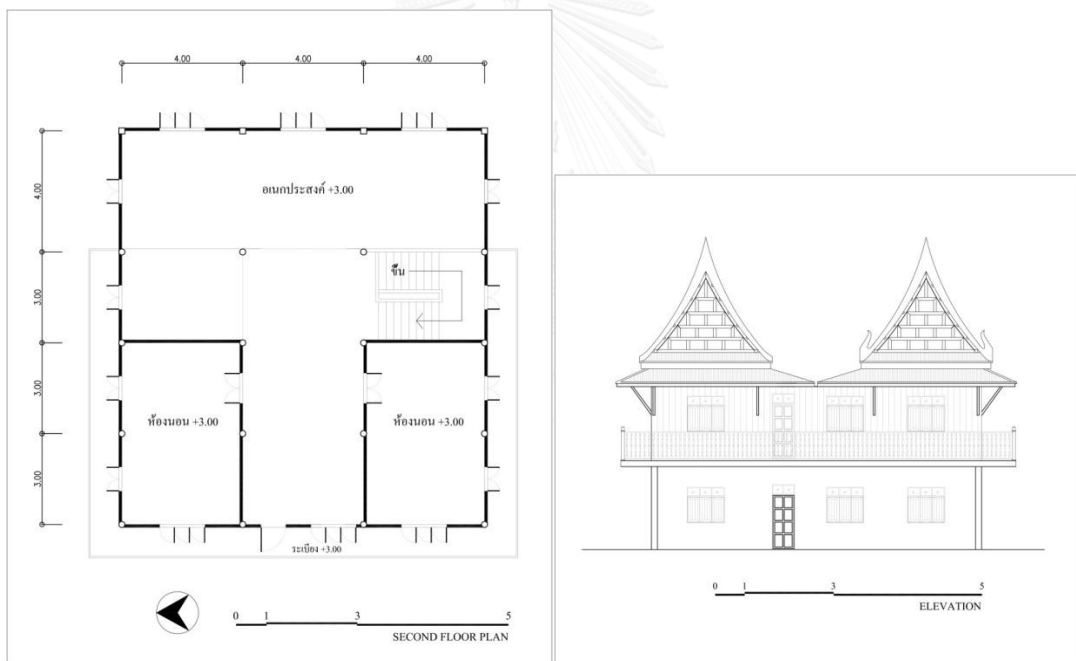

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 3 คุณสนิท เหลืองอร่าม

ปลูกเรือนเมื่อ ปี พ.ศ.2530 เดิมอยู่แถวนี้ที่บ้านแม่ เมื่อมีการแบ่งมรดกกัน เลยแยกมาปลูกเรือนในที่ตนเอง แหล่งพอดิมีไม้อยู่เลยมาปลูกเป็นเรือนไทย

แปลน

รูปด้าน

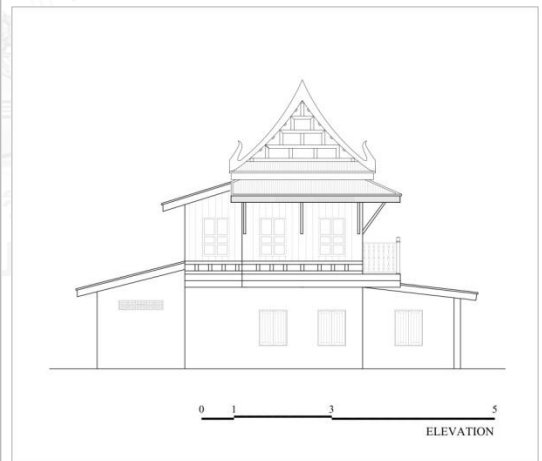
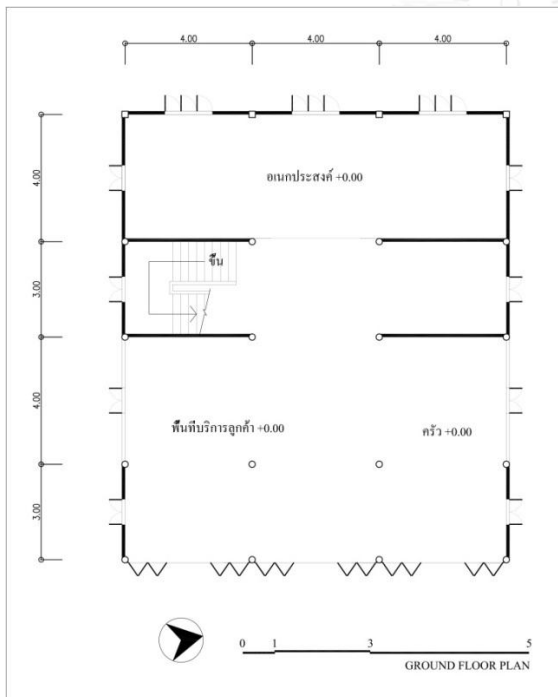

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เงื่อนไขการศึกษาที่ 4 คุณอรุณี ศรีอัมพร

เดิมเป็นคนกรุงเทพฯ มาอยู่ที่นี้ได้ 20 ปีแล้ว โดยซื้อเรือนมาจากกรมน้ำแล้วมาต่อเติมภายหลัง โดยปลูกอยู่ในที่ของมูลนิธิทัตติมจันทร์บุญมี

แปลน

รูปด้าน

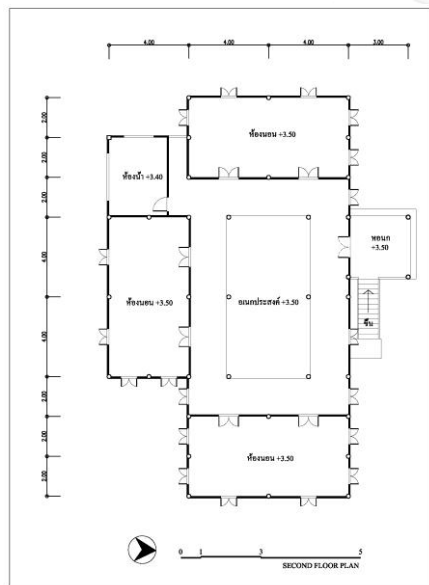

ภาพเงื่อนไขศึกษา

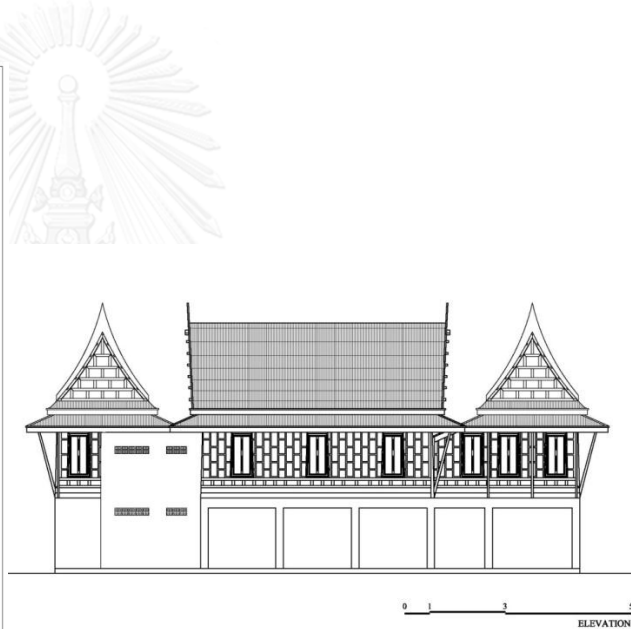

เรือนกรณีศึกษาที่ 5 คุณรุ่งทิพย์ โตวัฒนา

เรือนอายุ 100 กว่าปีเรือนเก่าเดิมมีแค่เรือนเดียว 5 ปีก่อนว่าจะซ่อมเล็กๆ ไปเชื้อช่าง เลยกลายเป็นเรือนใหญ่แล้วต้องไปกู้เงินมาสร้างต่ออีก

แปลน

รูปด้าน

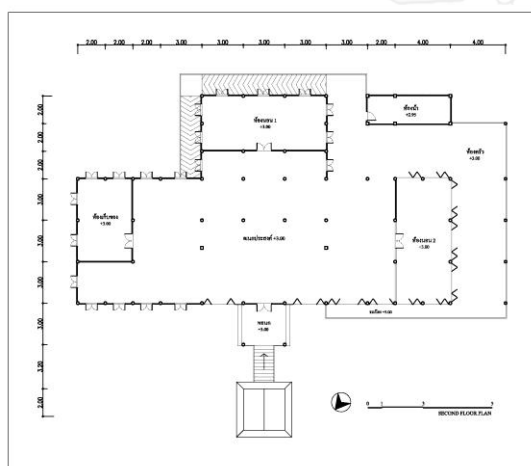

ภาพเรือนกรณีศึกษา

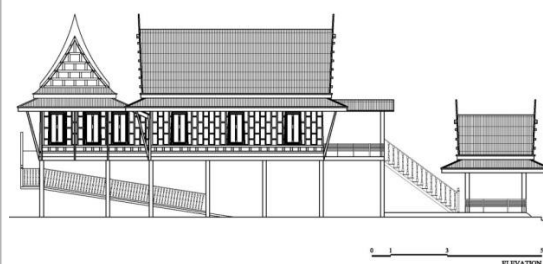

เรือนกรณีศึกษาที่ 6 คุณทองเอก นาคพวันท์

เป็นเรือนยังคงสภาพดีอยู่ มีอายุประมาณ 40 ปี โดยคุณทองเอกเป็นคนสร้างเอง โดยซื้อเรือนเก่ามาจากที่ต่างๆ ซึ่งคุณทองเอกมีบุตรหลายและปัจจุบันเป็นศูนย์หัตถกรรมชุมชนด้านการทำว่าวทำให้เรือนมีพื้นที่กว้างเพื่อรองรับผู้มาทำกิจกรรมต่างๆ

แปลน

รูปด้าน

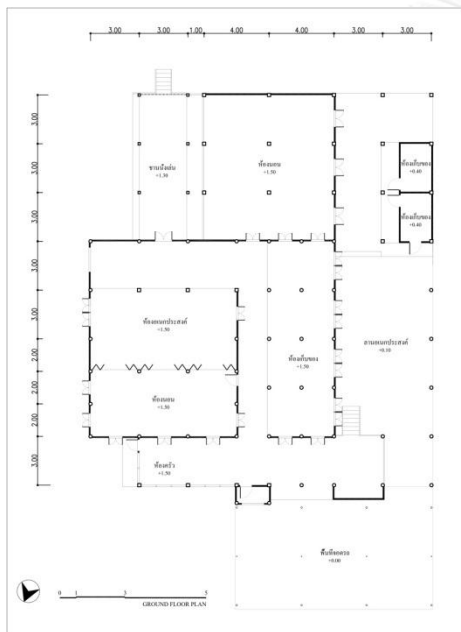

ภาพเรือนกรณีศึกษา

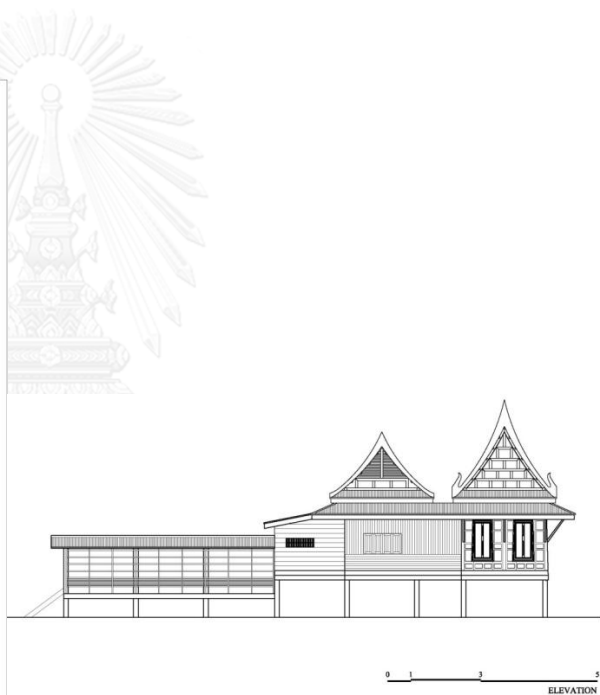

เรือนกรณีศึกษาที่ 7 คุณบุญเรือง พลจันทร์

เรือนอายุประมาณ 50 ปี เดิมพ่อกับตา พ่อลูกเริ่มโตเลยแยกออกมา พ่อปลูกเรือนทั้งหมด 4 หลัง พ่อมีลูก 8 คน พ่อพ่อปลูกบ้านหลังแรกเสร็จ ก็ไปปลูกหลังสอง ลูกๆ ก็จะตามไปอยู่กัน ปัจจุบันบ้านหลังนี้อยู่คนเดียว

แปลน

รูปด้าน

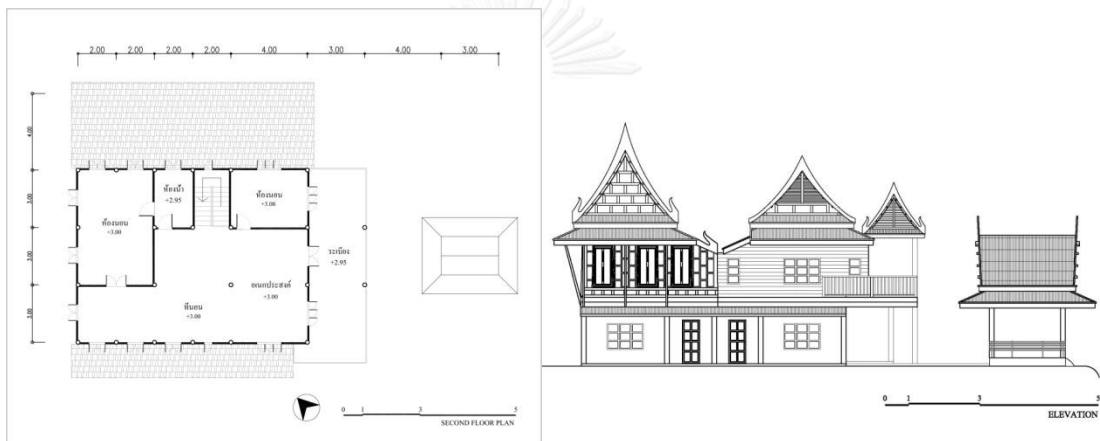

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 8 คุณประสพ แหลมหลวง

เรือนอายุประมาณ 131 ปี บ้านเดิมเป็นของขุนชีวะกิจโกศล เดิมตั้งอยู่ที่ ต.สวนหลวง และย้ายมาอยู่ในที่ปัจจุบันเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2478 โดยช่างสังข์ ต่อมายกให้พ่อเป็นเรือนหอ พ่อเป็นกำนัน 31 ปี เป็น สจ. หลายสมัย ต่อมาเมื่อไม่นานมานี้ประมาณ 5 ปี ทำการแปลงเรือนใหม่โดยช่างปู

แปลน

รูปด้าน

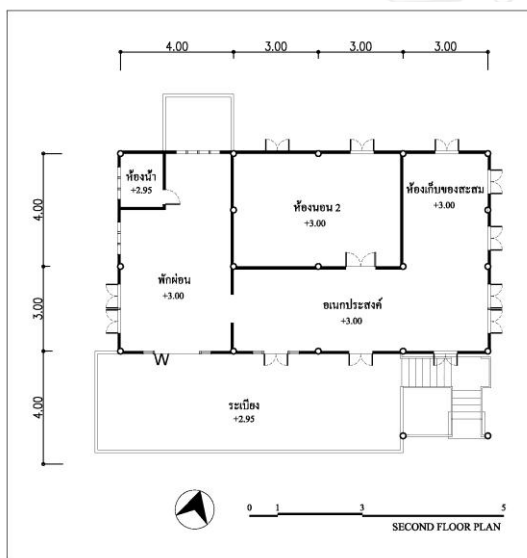

ภาพเรือนกรณีศึกษา

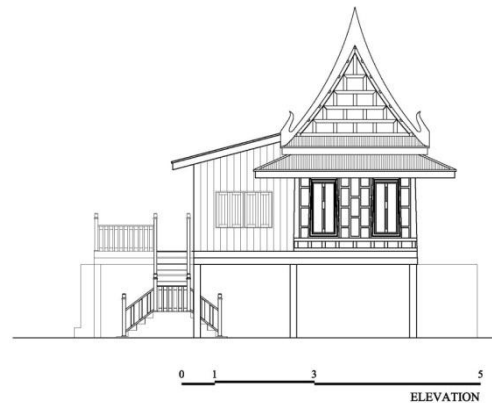

เรือนกรณีศึกษาที่ 9 คุณชุมแสง คงรักษา

เป็นเรือนที่มีสภาพดี ขนาดเล็ก ซึ่งสร้างอยู่ตรงนี้ตั้งแต่แรกโดยปู่และย่า ต่อมาดัดแปลงหันบ้านเปลี่ยนทางเป็นอย่างในปัจจุบันและตกแต่งเพิ่มเติม ทำครัว ทำห้องน้ำ ห้องอเนกประสงค์

แปลน

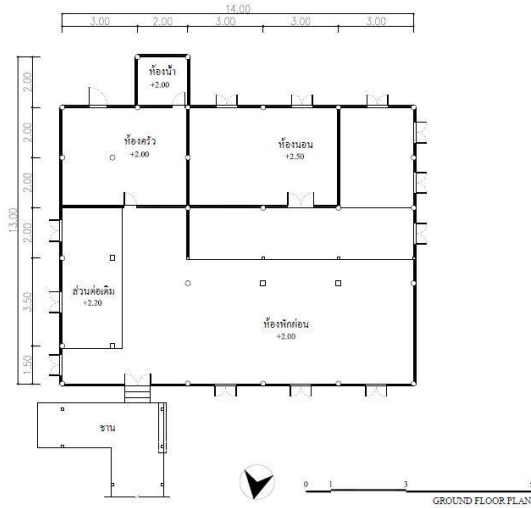
รูปด้าน

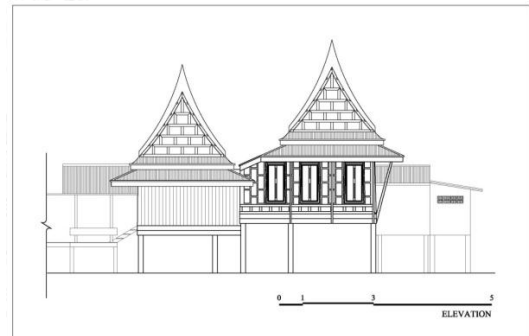
ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 10 คุณบุญส่ง แทนนิล
 อายุเรือน 80 ปี นางเทศเป็นคนสร้าง ต่อมายกให้หลาน นายบุญชู อยู่มาอีก 70 ปี นายบุญชู
 เสียชีวิต ลูกสาวเลยซื้อต่อ ไว้สำหรับอยู่ในวัยเกษียณ

แปลน

รูปด้าน

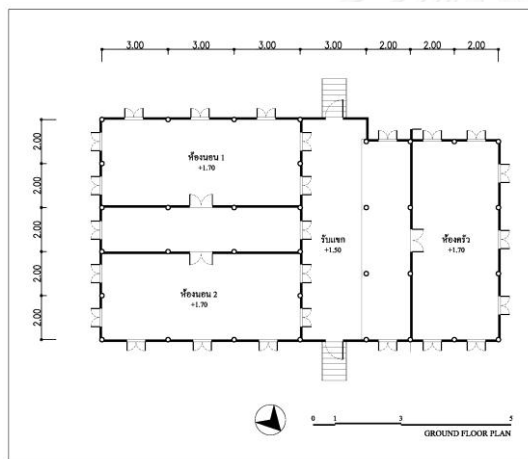

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 11 คุณมณฑา มีสมบูรณ์

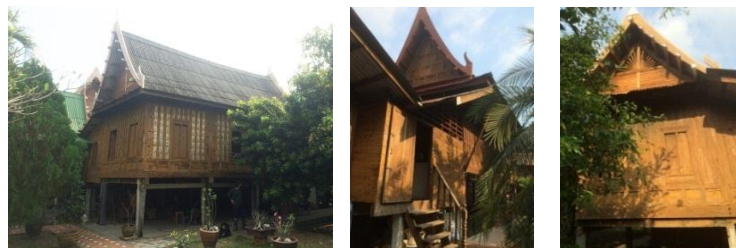
เป็นเรือนที่ยังคงสภาพดีอยู่ มีอายุกว่า 200 ปี โดยคุณมณฑารับสิทธิ์ในบ้านหลังนี้จากสามีซึ่งเสียชีวิตไปแล้ว โดยสามีเคยเล่าให้ฟังว่าเรือนมีอายุกว่า 200 ปี สมัยก่อนอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ ทำให้เรือนมีพื้นที่มาก ในปัจจุบันลูกชายได้ใช้ที่ดินบริเวณด้านข้างบ้านทำเป็นรีสอร์ททำให้บริเวณใต้ถุนเรือนมีการใช้เป็นที่เก็บของและซักผ้าในบางส่วน

แปลน

รูปด้าน

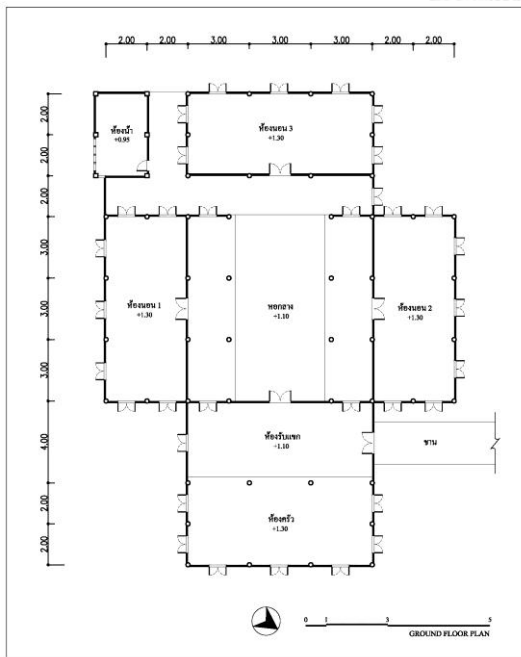

ภาพเรือนกรณีศึกษา

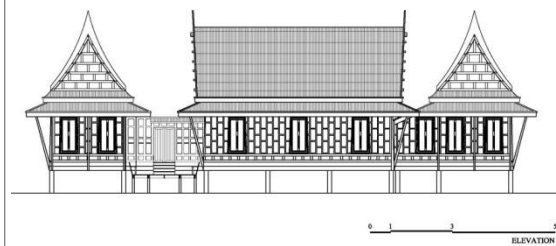

เรือนกรณีศึกษาที่ 12 คุณอุไร มารเนตร

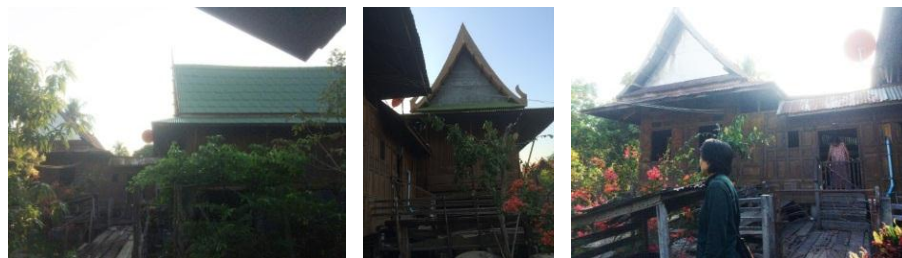
เป็นเรือนที่มีสภาพทรุดโทรม อายุเรือนประมาณ 160 ปี คุณทวดเป็นคนสร้างเรือน เมื่อลูกสาวแต่งงานก็จะขายเรือนออกไป คุณทวดมีลูกสาว 3 คน จึงมีเรือนหลายหลัง ปัจจุบันอยู่เพียงลำพัง เพราะน้องชายไปรักษาตัวที่อเมริกา โดยไปทั้งครอบครัวแต่ตนเองเลือกที่จะไม่ไปอยากอยู่เรือนนี้

แปลน

รูปด้าน

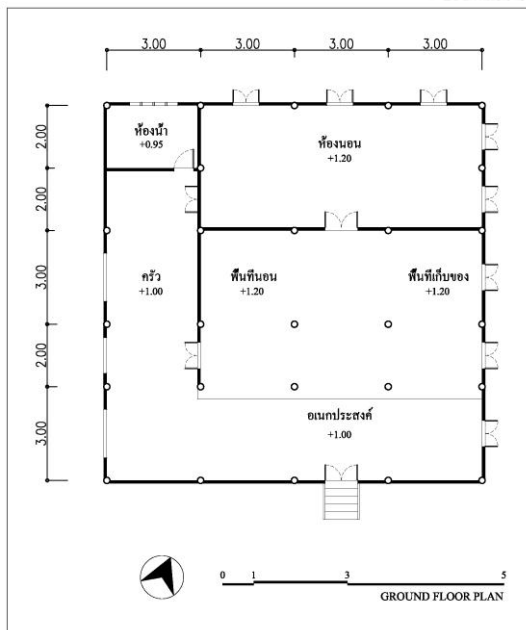

ภาพเรือนกรณีศึกษา

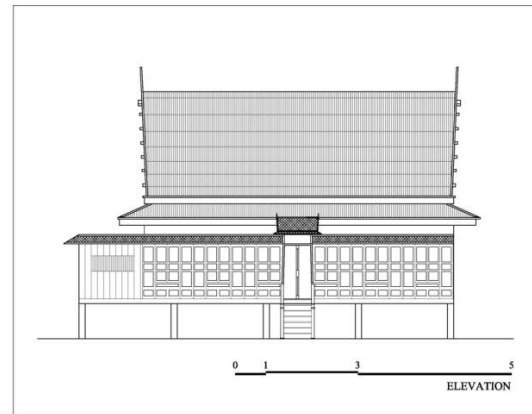

เรือนกรณีศึกษาที่ 13 คุณจำลอง เจมจิตร

เรือนอายุ 100 กว่า ปี เป็นเรือนที่มีสภาพทรุดโทรม ตอนแรกปลูกเป็นเรือนแฝด คราวอยู่พาไล พ่อทำพินัยกรรมยกให้ลุง ยังไม่เคยแยกเรือนหรือต่อเติมใดๆ

แปลน

รูปด้าน

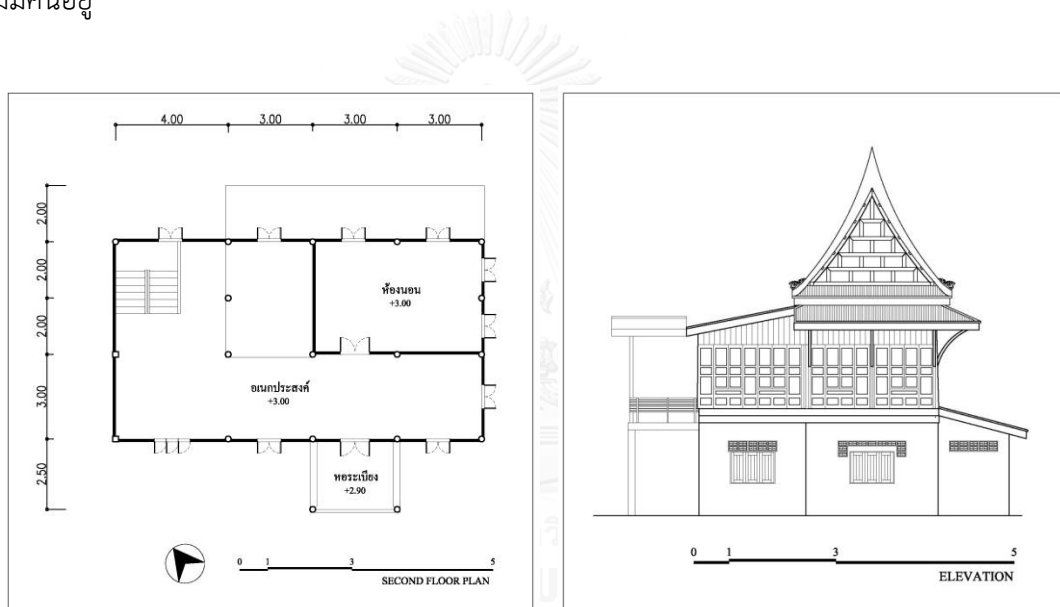

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 14 พ.จ.อ.นิทัศน์ รอดคล้าย

เรือนอายุ 100 กว่า ปี เดิมเป็นเรือนหลายหลังต่อมาแยกเรือนไปอยู่ที่อื่นๆ หลายที่ ปัจจุบันไม่มีคนอยู่

แปลน

รูปด้าน

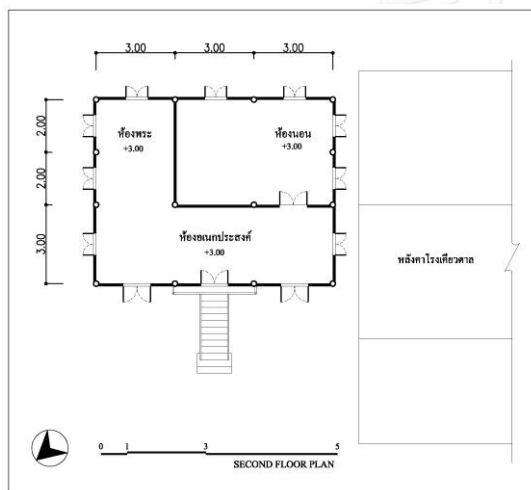

ภาพเรือนกรณีศึกษา

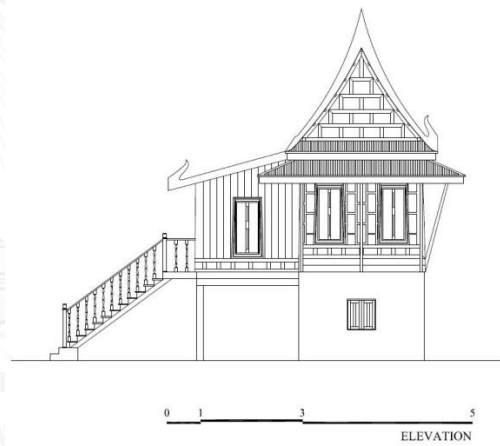

เรือนกรณีศึกษาที่ 15 คุณอุทุมพร อุทยานรัตน์

เดิมเป็นครัวของบ้านย่า ต่อมาയാแบ่งมรดกแล้วยกที่ให้พ่อ 3 ไร่และยกส่วนครัวให้มาปลูกเป็นเรือนเมื่อ 15 ปีก่อน

แปลน

รูปด้าน

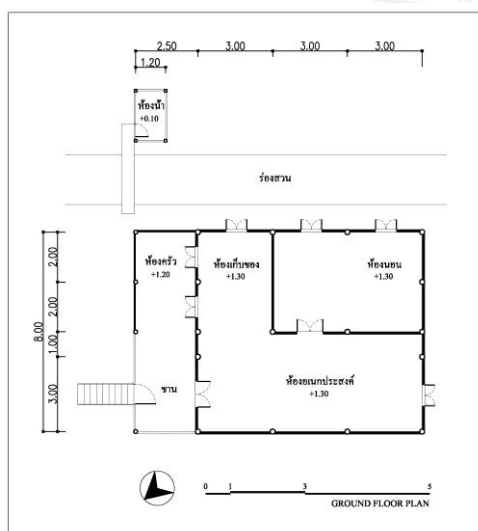

ภาพเรือนกรณีศึกษา

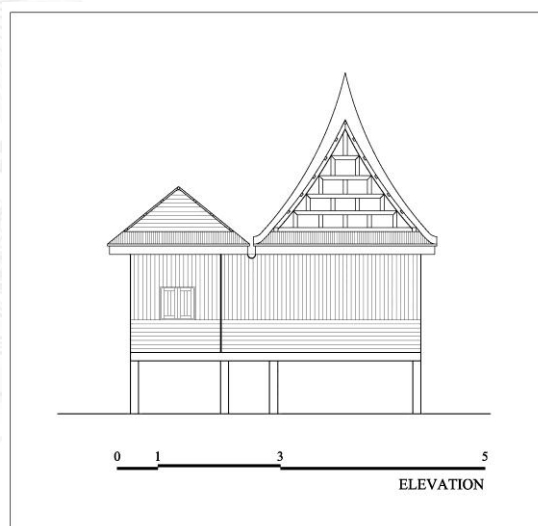

เรือนกรณีศึกษาที่ 16 คุณสมบัติ บุญฤทธิ์

เป็นเรือนที่มีสภาพทรุดโทรม ขนาดเล็ก เดิมเรือนหลังนี้ตั้งอยู่แถววัดแก่นจันทร์ เป็นเรือนหมู่ 3 หลังและย้ายมาอยู่ในที่ปัจจุบันเมื่อ 70 ปี ก่อนและมีการเปลี่ยนจากฝากระแจะอ่อนเป็นฝากระดาน

แปลน

รูปด้าน

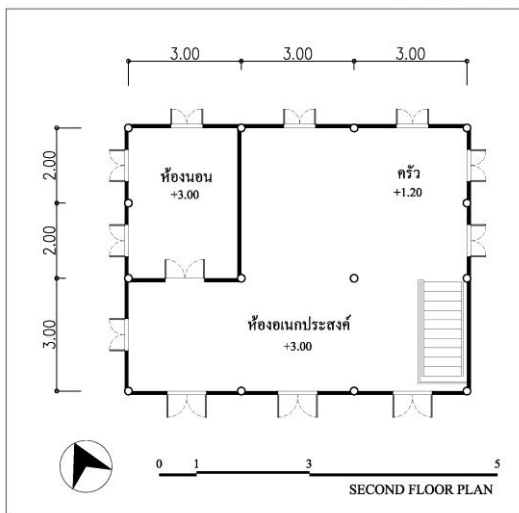

ภาพเรือนกรณีศึกษา

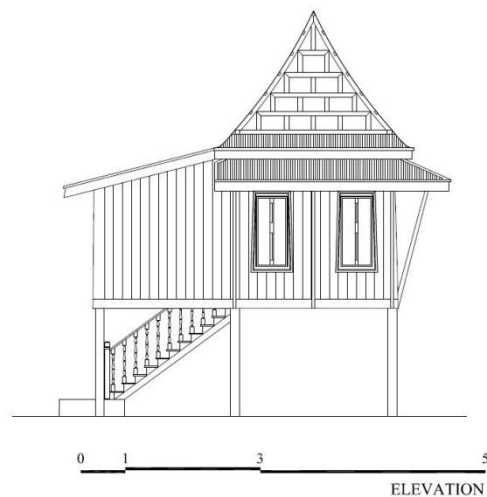

เรือนกรณีศึกษาที่ 17 คุณสมจิต พูลสำราญ

เป็นเรือนที่มีอายุกว่า 100 ปี ย้ายมาให้ เป็นหนึ่งในเรือนที่แยกมาจากบ้านปลัดทศน์ โดย ซ่อมแซมใหญ่เมื่อ 5 ปีก่อน

แปลน

รูปด้าน

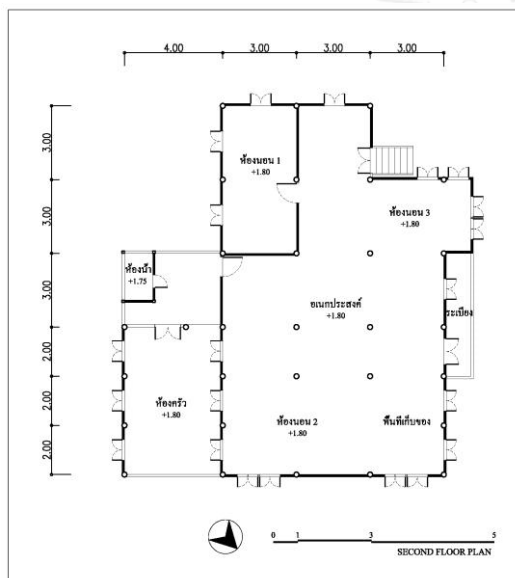

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 18 คุณนาค กันตุม

เป็นเรือนที่มีอายุ 100 กว่าปี ผมเป็นเขย พอมายู่ที่นี่เมื่อ 40 ปีก่อนก็เป็นแบบนี้แล้ว มีซ่อมเสามาเมื่อ 10 ปีก่อน

แปลน

รูปด้าน

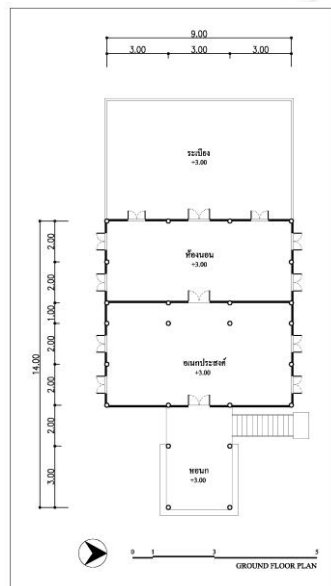

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 19 คุณสมพร ผึ้งผาย

เป็นเรือนที่มีอายุ 90 ปี เดิมอยู่ริมคลองบางแค ย้ายมาอยู่ตรงนี้ ประมาณ 10 ปี เดิมเป็นเรือนหมู่ผสมเรือนธรรมดา ต่อมาแบ่งให้พี่น้อง ที่อยู่เป็นจุนเป็นเป็ส่วนของเรือนไทย

แปลน

รูปด้าน

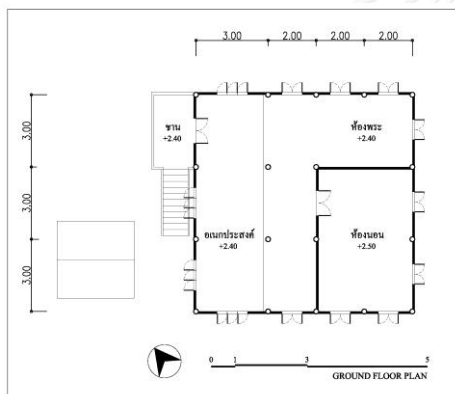

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 21 คุณรำเพย สันติพิทักษ์วงศ์

ชื่อเรือนหลังนี้มาเมื่อตอนยังเป็นครู สร้างเมื่อ 46 ปีก่อน จากแถวบางกุง เจ้าของเรือนขาย เพราะจะไปวชซี และทำการซ่อมแซมไปเมื่อ 5-6 ปีก่อน

แปลน รุปลาน

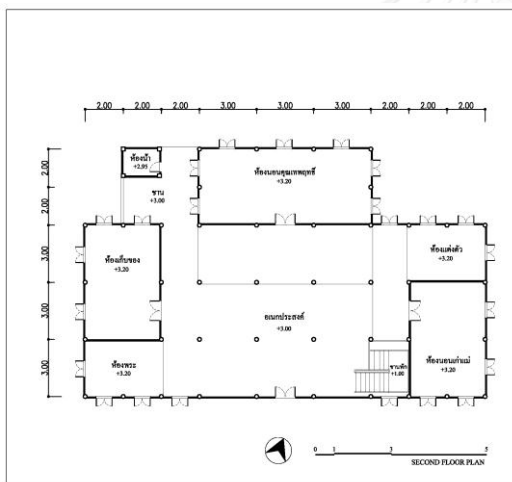

ภาพเรือนกรณีศึกษา

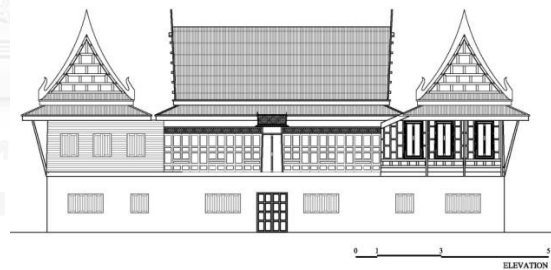

เรือนกรณีศึกษาที่ 22 คุณเทพฤทธิ เกตุสกุล

อายุเรือนประมาณ 200 ปี ย้ายมาจาก ต.บางแค โดยเป็นเรือนใหญ่แบบนี้เลย เมื่อมีลูกก็เพิ่มพื้นที่ ขยายเรือนให้ใหญ่ขึ้น

แปลน

รูปด้าน

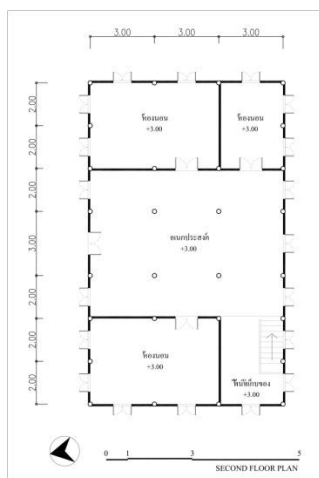

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 23 คุณชะลอ มีคง

เดิมเป็นที่ดินเปล่า 27 ปีก่อน ชื้อผาจ้วมาสร้างที่นี่ เดิมอยู่บางคนทรอยู่ที่บ้านปู่ย่า ได้ที่ดินจากบ้านยายจึงย้ายมาปลูกเรือนที่นี่ ชื้อมา 2 หลังจากหมู่ 4 บางช้างและฝั่งแควอ้อม เป็นบ้านเก่าอายุน่าจะ 100 ปี ตอนที่สร้างก็ทำไถ่ถุนเป็นคอนกรีตด้านหน้าบ้านด้วยพร้อมกันเลย เหตุผลที่ปลูกบ้านเป็นเรือนไทย เพราะเรือนปู่ย่าที่บางคนที่เป็นบ้านเรือนไทย ตัดใจมาจากบ้านปู่ย่าที่เคยอยู่ตั้งแต่เด็กปู่เป็นช่างไม้ด้วยชอบสะสมไม้สักและยังรื้อได้ ปี พ.ศ.2531 ชื้อมาราคาหลักหมื่น/หลัง สภาพค่อนข้างดี เรานำมาประยุกต์นิดหน่อยเป็นช่างไม้ปลูกสร้าง คอนกรีตทำต่อหลังจากที่ทำเป็นบ้านไม้ด้านบนอยู่แล้ว โดยช่างคนละคน ช่างบางคนก็

แปลน

รูปด้าน

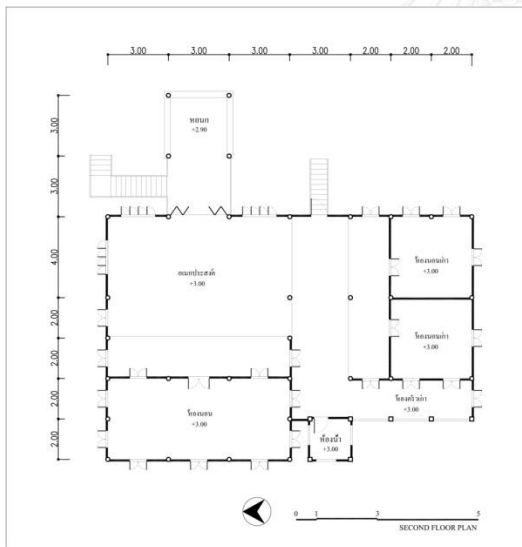

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 24 คุณลำยอง เกิดดี

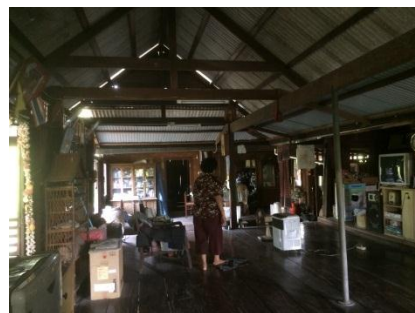
เดิมเป็นเรือนไทยพี่ชายซื้อเอาไป สามิเลยซื้อคดลองที่อยู่สวนหลวงมาสร้างที่นี่ได้ 10 ปี ซื่อไม้แดงมาทำพื้น ฝากระแซง ตังไม้สัก สลับด้วยไม้ไผ่ ไม้เคียมทนแดดทนฝนทำเป็นพื้นกระดาน บ้านทำด้วยไม้สักทอง มากก็เป็นทั้งหลังอย่างดี

แปลน

รูปด้าน

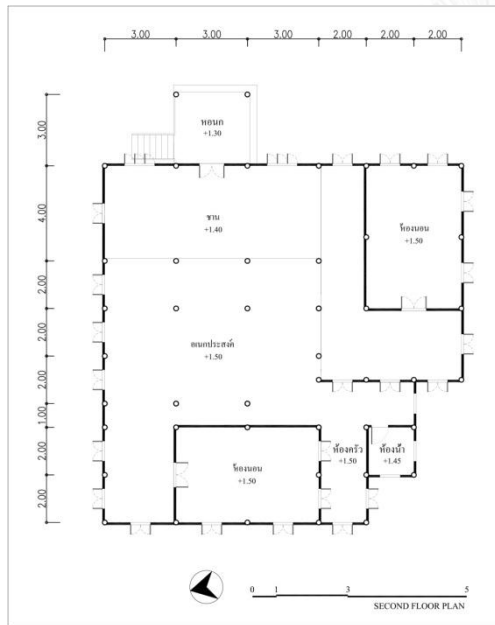

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 25 คุณนลินี สกุลนุ้ม

ซื้อมาจากสุพรรณบุรี ใช้เรือบรรทุกมา ซื่อมา 3 หลังและเรือนแพ 1 หลัง ราคา 500 บาท ต่อมาตลิ่งพังก็เลยขยับเข้ามา ดัดแปลงระเบียงให้มีหลังคานอกชาน

แปลน

รูปด้าน

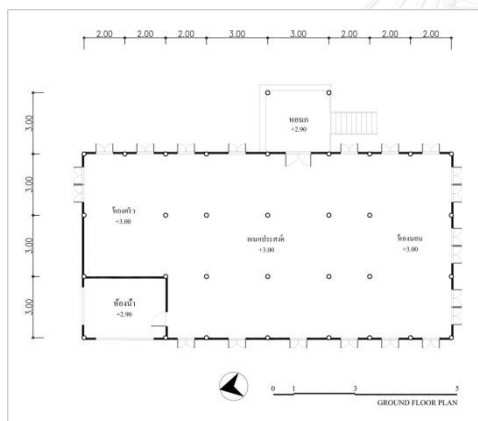

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 26 คุณวสันต์ แทนศรธรรม

ปู่เป็นคนสร้าง พอมรการสร้างเพื่อนชลประทานขอเวนคืนที่ก็เลยขยับเรือนเข้ามาจากริมคลอง เดิมแรกเป็นเรือนหอนางมีชาน สร้างครั้งแรกก็ขนาดสัดส่วนและห้องต่างๆแบบปัจจุบันเลย เมื่อก่อนอยู่กัน 8-9 คน ปู่ย่าและลูกอีก 6 คน เมื่อก่อนปู่ทำสวนมะพร้าวและสวนตาล รุ่นพ่อก็ทำต่อ ปัจจุบันอยู่ 2 คน พี่น้องแยกย้ายกันหมด มีผม(พี่ชาย)และน้องสาว(ไม่มีครอบครัวทั้งคู่)

แปลน

รูปด้าน

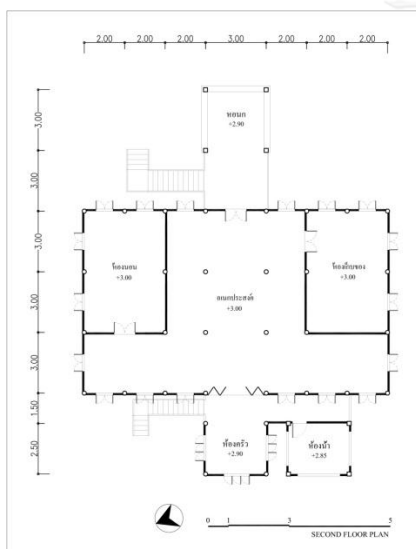

ภาพเรือนกรณีศึกษา

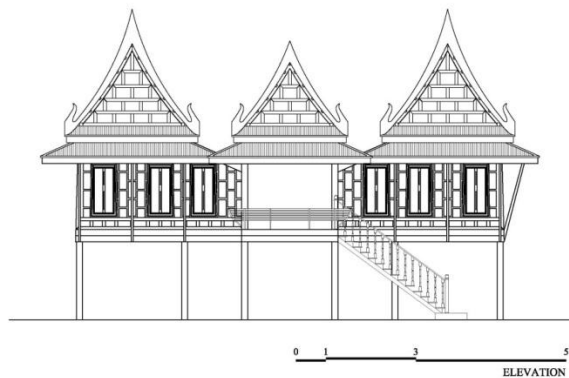

เรือนกรณีศึกษาที่ 27 คุณจ่านงค์ ทองพัดภู

ซื้อมาจากปากคลองแม่กลองเมื่อปี พ.ศ.2530 จำนวน 2 หลัง หลังซ้ายซื้อมาราคา 80,000 บาท หลังขวาซื้อมาราคา 90,000 บาท ราคาก่อสร้าง 600,000 บาท

แปลน

รูปด้าน

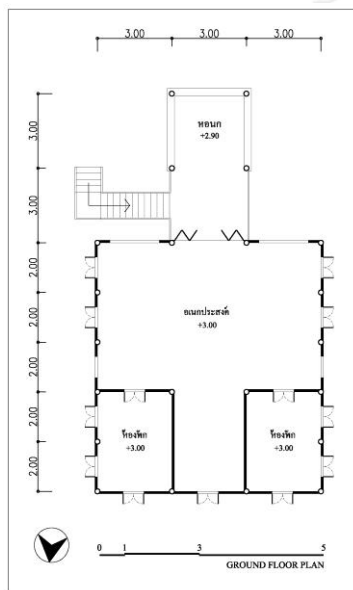

ภาพเรือนกรณีศึกษา

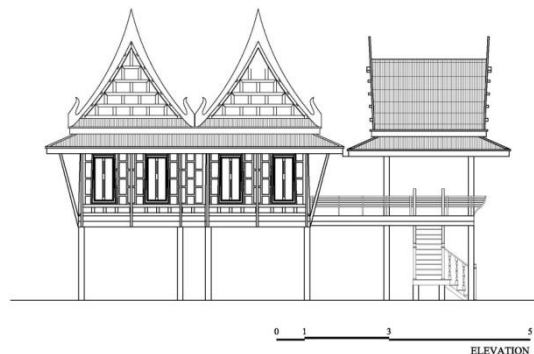

เรือนกรณีศึกษาที่ 28 คุณบุญเกิน แซ่เอ็ง (สามี)

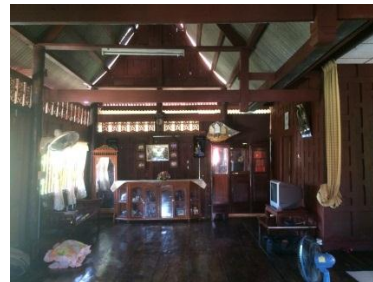
คุณสิริวรรณมีพี่น้อง 10 คน เป็นลูกคนสุดท้ายอยู่กับพ่อแม่เลยได้รับบ้านต่อจากพ่อแม่ คุณสิริวรรณเป็นธูมาตอยและได้คบคุณลุงตอนเริ่มเป็น และคุณลุงก็ดูแลมาตลอด พี่สาว (วาสนา พูลอนันต์) เป็นครูอยู่โรงเรียนสตรีวิทย์จะให้เงินมาช่วยซ่อมบ้านเรือนไทยหลังนี้บ้าง ปัจจุบันให้เช่าจัดงานแต่ง

แปลน

รูปด้าน

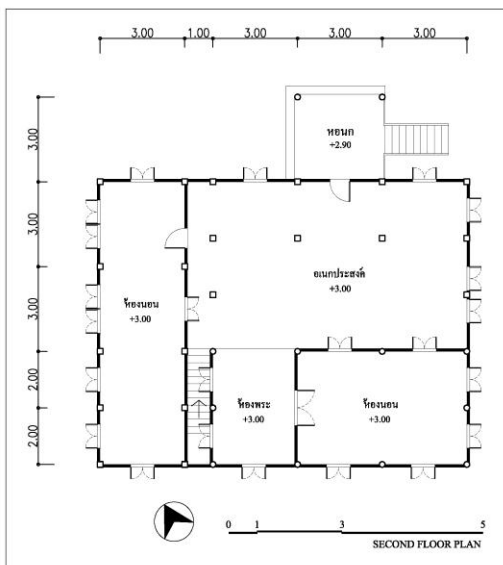

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 29 คุณสมาน ชั้นกำเหนิด

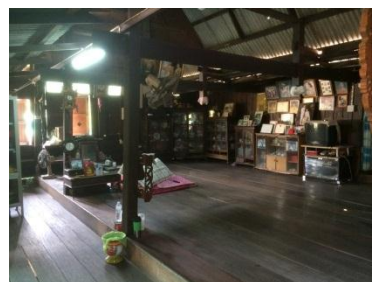
มาจากอยุธยา หลายชั่วอายุคน เดิมอยู่ริมคลอง ต่อมาเมื่อโครงการพระราชดำริทำผนังกันน้ำ และถนนตัดผ่านเลยย้ายมาอยู่ที่ปัจจุบัน ห่างจากที่เดิมประมาณ 3-4 เมตร เมื่อก่อนฝาซื้อมาฝาละ 12 บาท ค่าช่าง 80 บาท ย้ายเมื่อประมาณ 30 ปีก่อน คนที่สร้างคือยายอบ แทนศรธรรม ผู้บุกเบิกคนแรก ซื้อเรือนมาจากอยุธยา 100 ปีก่อน ความยาวเรือนไทย 4 วา 2 คอก ทรงย่อมกว้างประมาณ 3 เมตร (6 คอก) เตี้ยฝาสูงประมาณ 3 เมตร สร้างที่แรกเป็นเรือนคู่ 2 หลัง เหตุที่ซื้อเรือนมาจากอยุธยา เพราะมีญาติอยู่อยุธยา

แปลน

รูปด้าน

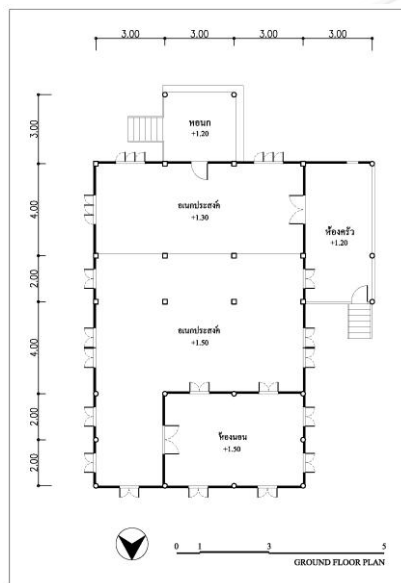

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 30 คุณสารภี พิทักษ์ตุ้ม

พ่อมีสมบัติมา แม่มีบ้านมา พ่อเป็นคนวัดโรงธรรม ปู่ย่าซื้อบ้านเรือนไทยมาจากไหนไม่รู้ เกิดมาก็เป็นแบบปัจจุบันแล้ว แต่ก่อนเป็นชานเปลี่ยตากหมอก พอได้บ้านแล้วเลยตีหลังคาคลุมเสียตายไม้แดง เมื่อประมาณ 30 ปีก่อน

แปลน

รูปด้าน

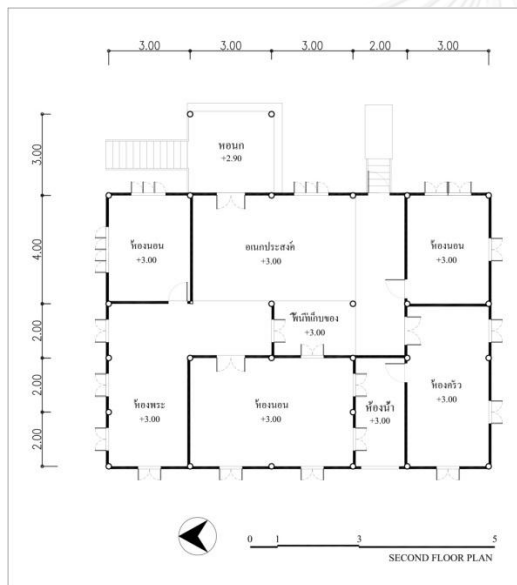

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 31 คุณมลิตี มินคร

เป็นเรือนหอของย่าเขียว เดิมทีเรือนใหญ่อยู่ข้างน้ำ เมื่อก่อนมีหอรเบียง หลังคาจาก มีนอกชาน (ฝากระแซงคร้ว) มีหอนอก ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยน เดิมบ้านปู่ย่าอยู่ติดกัน เป็นลูกพี่ลูกน้องกัน ทำให้บ้านอยู่ใกล้กัน เจ้าของเรือนเดิมเป็นน้องย่า เพิ่งเสียชีวิตเมื่อ 2 ปีก่อน อายุได้ 88 ปี เป็นบ้านที่สมัยเด็กๆ มักจะทำกิจกรรมร่วมกัน

แปลน

รูปด้าน

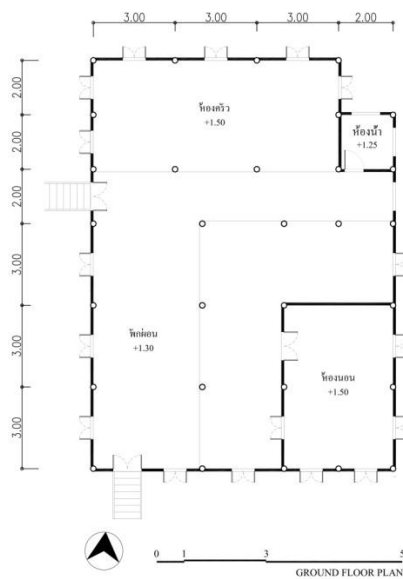

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 32 คุณพินิจ สุขเจริญ

ญาติๆทำกันเอง ไม้ลิ้ม ไม้สลัก เกิดมาเป็นแบบนี้เลย ซ่อมเมื่อ 15 ปีก่อน ย่าเป็นเจ้าของบ้าน พ่อแม่รับต่อ มีลูก 6 คน เสียชีวิต 1 คน เหลือ 5 คน ย่าไม่ได้แต่งงาน พ่อเป็นหลานเลยได้รับต่อ พี่น้องคนอื่นๆ ย้ายไปอยู่ที่อื่น อาทิ กทม. อุทยาน พะเยา ดาวโด่ง สมุทรสงคราม ปัจจุบันอยู่กัน 2 คน กับน้อง คุณป้าเป็นคนที่ 3 ป้าเล็กอยู่กับน้องคนเล็ก อายุ 59 ปี

แปลน

รูปด้าน

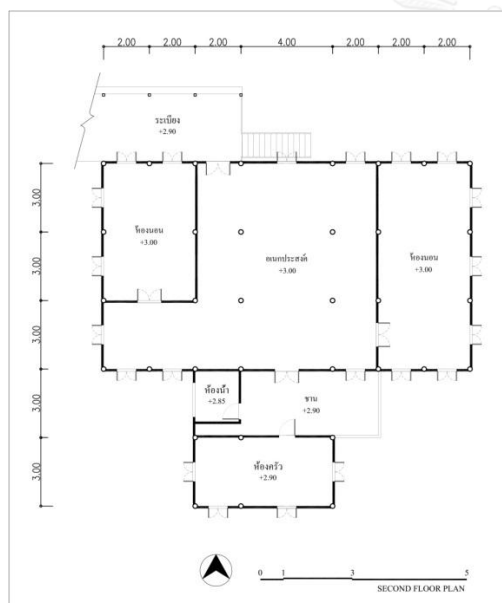

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 33 คุณณัฐนีย์ คงกลิ่น

พ่อซื้อเค้ามารจากคลองสวนหลวงใกล้บ้านก้านนปาน ตั้งอยู่ในที่ปัจจุบันประมาณ 90 ปี ซื้อมาประมาณ 200 ซั่ง ประมาณ 10,000 บาท แล้วจึงต่อเติมส่วนข้างๆประมาณ 30-40 ปี และทำหลังใหม่อีกหลังที่ติดกันเมื่อประมาณ 10 ปีก่อน

แปลน

รูปด้าน

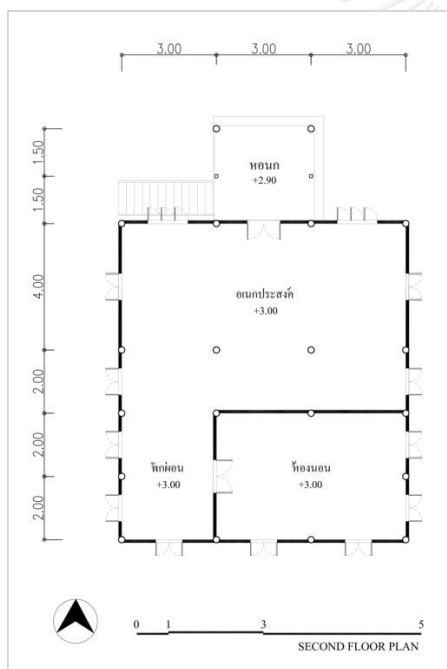

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 34 คุณปิยะพล คงกลิ่น

เดิมปูทวด (ซึ่งเป็นทหาร) สร้างเป็นเรือนหอให้ย่าทวด เดิมเป็นหลังใหญ่ต่อมาแยกออกไปเป็นอีกหลัง โดยแบ่งให้พี่น้องซึ่งอยู่ตรงข้ามฝั่งคลอง เราเป็นรุ่นที่ 4 แล้ว เรือนหลักจริงๆอยู่ฝั่งตรงข้าม เดิมเป็นหลังใหญ่ แยกเป็น 3 ส่วน 1.อยู่ที่เดิม 2.อยู่ที่บ้านนี้ 3.ชาย เมื่อประมาณ 40 ปีก่อน

แปลน

รูปด้าน

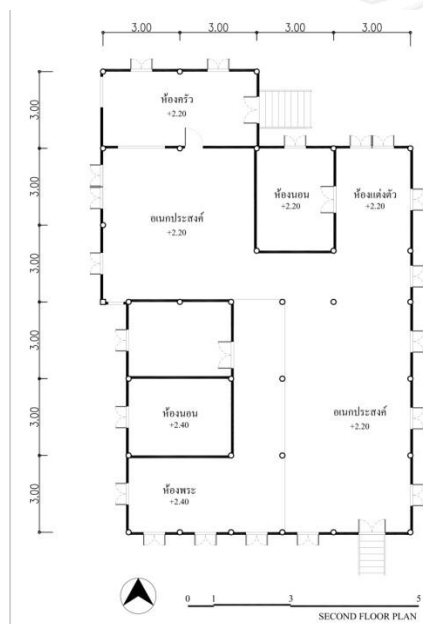

ภาพเรือนกรณีศึกษา

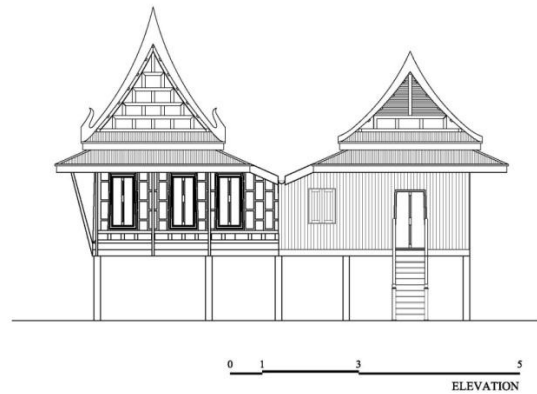

เรือนกรณีศึกษาที่ 35 คุณวรรณดา ดวงรัตน์

10 ปีก่อนติดเรือนขึ้น ราคา 40,000 บาท และในช่วงเดียวกันเปลี่ยนหลังคาสังกะสีเป็น กระเบื้อง และต่อเติมอีกหลังที่ปูพื้นกระเบื้อง ราคา 200,000 บาท และทำใต้ถุนผนังพื้นคอนกรีต ห้องครัวและห้องนอน ราคา 100,000 กว่าบาท

แปลน

รูปด้าน

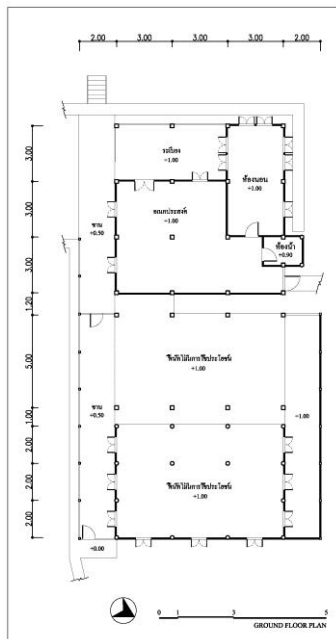

ภาพเรือนกรณีศึกษา

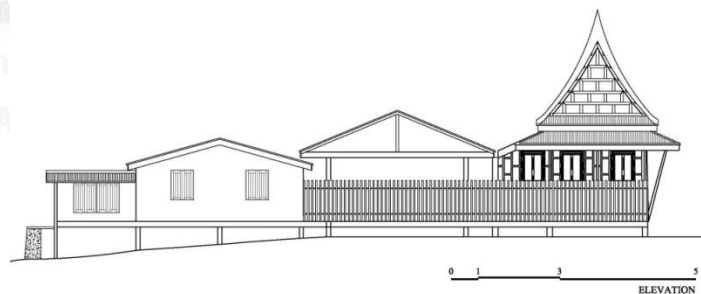

เรือนกรณีศึกษาที่ 36 คุณอรพิน ประชานิยม

เมื่อก่อนเป็นหอกกลาง ปัจจุบันเหลือ 1 หลังและหอกกลาง ซ้ายขวาถาวรไว้ไป ปัจจุบันเป็นสิทธิ์พี่สาวอยู่ราชบุรี ส่วนป่าได้หลังติดน้ำ อยู่เรือนไทยมาแต่เกิด ต่อมาลูกเยอะเลยต่อเรือนขยาย ออกมาทางน้ำ(แม่น้ำแม่กลอง) ยายของป่าอยากขอไปถวายวัดเพราะมีลูก 2 คน เสียไป 1 คน เหลือแต่แม่ของป่าจึงยกให้วัดบ้างเรามีเรือนหลังในแล้ว

แปลน

รูปด้าน

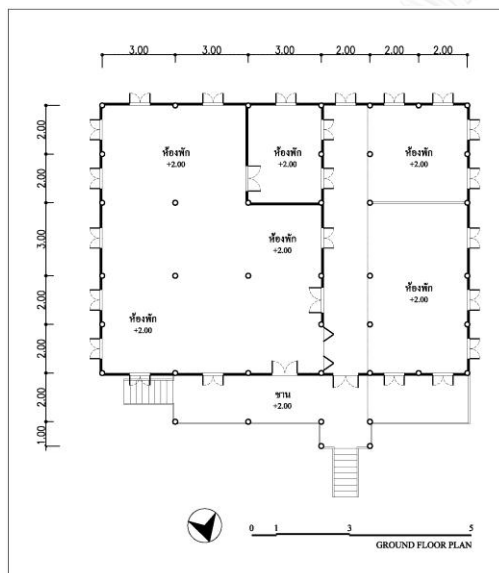

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 37 คุณวัฒนา สวนสวัสดิ์

อายุเรือนประมาณ 200 ปีเป็นมรดกตกทอด จากทวด ปู่ พ่อและผมสมัยก่อนมีการขังทาสอยู่
ใต้ถุนเรือน เมื่อก่อนล่องซุงมาจากกาญจนบุรี ใช้ช่างที่นี่สร้าง มีฝาเพ็ญที่ซื้อจากคนจีน

แปลน

รูปด้าน

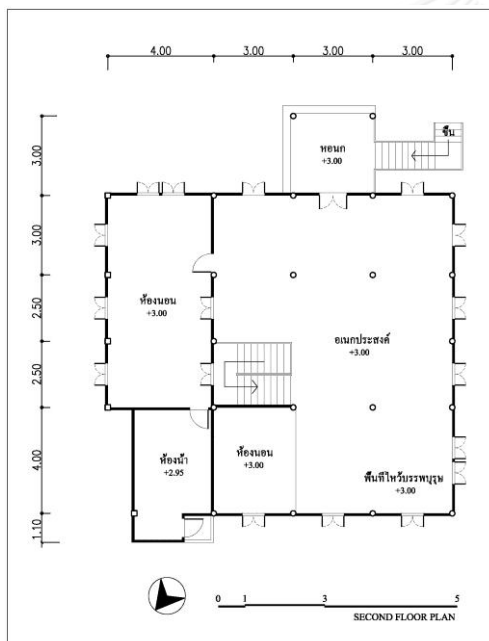

ภาพเรือนกรณีศึกษา

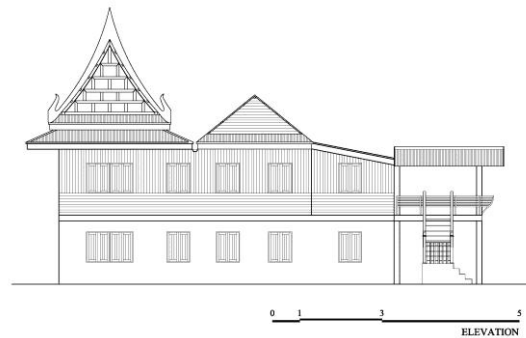

เรือนกรณีศึกษาที่ 38 คุณทองกัน แยมอ่วม

อายุเรือนประมาณ 100 กว่าปี เป็นเรือนไทยกลางๆ ใต้ถุนสูงประมาณ 1 เมตร น้ำท่วมต่อมาเลยยกเรือนขึ้น ซื่อเรือนมาจากยายวอนที่อยู่หลังบ้าน เดิมพ่อชอบบ้านเก่าแก่ บ้านโบราณปู่ย่าอยู่ตรงนี้เลยปลูกเป็นเรือนไทย ต่อมาดัดแปลงเป็นอย่างในปัจจุบัน

แปลน

รูปด้าน

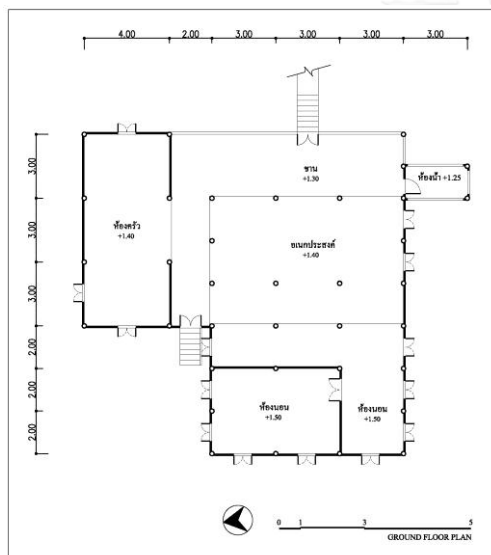

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 39 คุณชนาพร ไล่ประเสริฐ

อายุเรือน 100 กว่าปี สร้างโดยขุนสุนทรภณ เดิมเป็นแฝดคู่ ตั้งอยู่ตรงนี้ตลอด เคยใช้ไต้ถุน เป็นคุก เรือนที่คู่กันถูกรื้อออกไปตั้งแต่ป้ายังไม่เกิด

แปลน

รูปด้าน

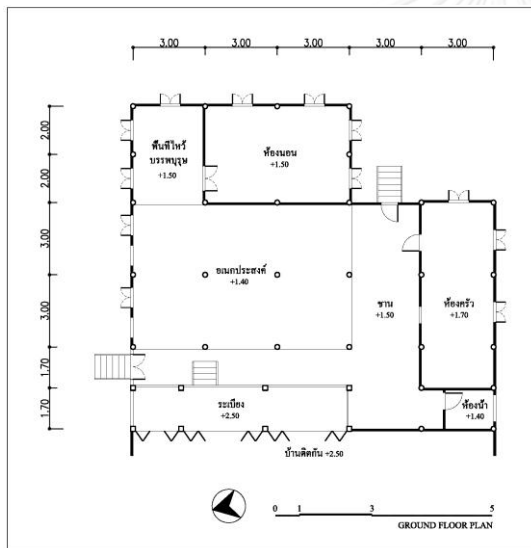

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 40 คุณไววิทย์ อินทรานต์

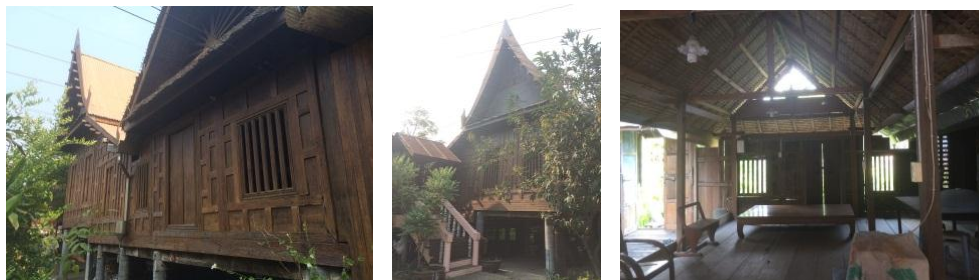
อายุเรือน 100 กว่าปี เกิดมาเรือนก็มีสภาพอย่างนี้ เดิมเป็นหลังคาจาก ต่อมาปูย้ายยกเรือนให้ลูกสาวซึ่งเป็นป่าของลุง ที่ยังคงอยู่เพราะอยากที่จะอนุรักษ์เอาไว้ เดิมผนังเป็นจากต่อมาเลยเอาไม้มาใส่เอาไว้

แปลน

รูปด้าน

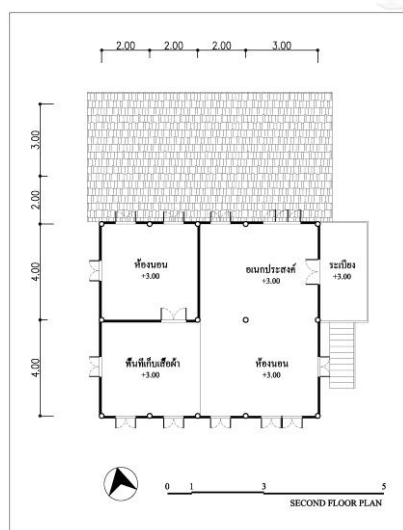

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 41 คุณอรุณ นิลศรี

เป็นเรือนสภาพปานกลาง อายุเรือน 100 กว่าปี เดิมอยู่ตำบลบางกะพ้อม 80ปีก่อนย้ายมีอยู่ที่ปัจจุบัน โดยเป็นเรือนเดี่ยวเช่นนี้ตั้งแต่อยู่บางกะพ้อม ต่อเติมด้านล่างเป็นคอนกรีตเมื่อ 40 ปีก่อน

แปลน

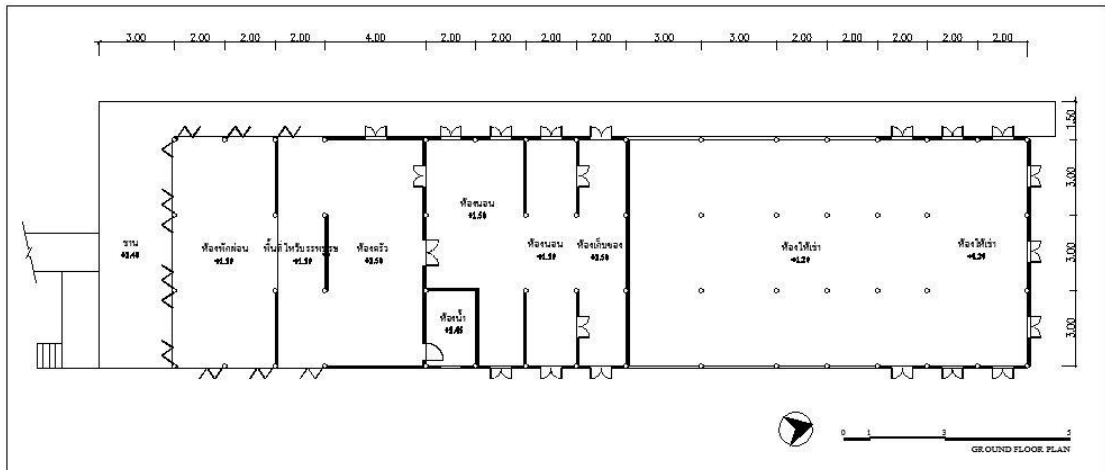
รูปด้าน

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 42 คุณนพมาศ อี๋อนุเคราะห์

เรือนอายุ 100 กว่า ปี เดิมเป็นเรือนลอยแพ ต่อมาปี 2475 จอมพล ป ให้ยกเรือนขึ้นฝั่ง ซึ่งเดิมลอยแพอยู่หน้าเรือนไทย เลยขอซื้อเรือนไทยต่อแล้วเอาเรือนลอยแพเข้ามาประกบอย่างไร ปัจจุบัน ด้านหลังที่เป็นเรือนไทยปล่อยให้เช่ามา 50 ปีแล้ว ราคา 200 บาทต่อเดือน

แปลน

รูปด้าน

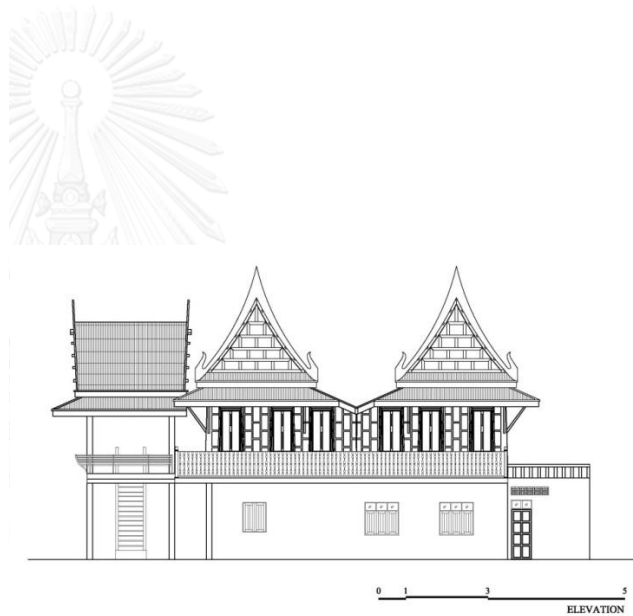
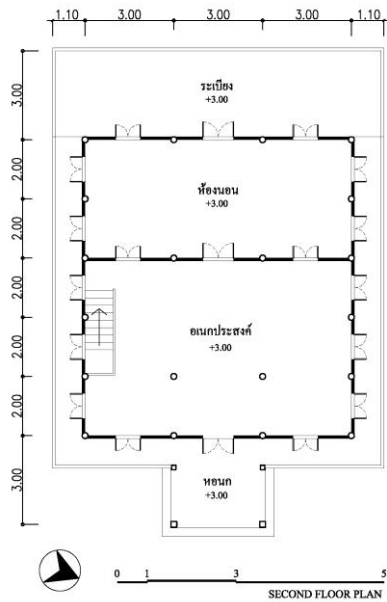

ภาพเรือนกรณีศึกษา

เรือนกรณีศึกษาที่ 43 คุณปิยะ ดั่งวงศ์

เป็นเรือนที่มีอายุกว่า 100 ปีพ่อซื้อเรือนต่อมาอีกที่เดิมเรือนอยู่ในสวน ย้ายออกมาติดถนน เพราะจะได้มาขายของได้ ย้ายมาเมื่อ 10 กว่าปีก่อน

แปลน

รูปด้าน

ภาพเรือนกรณีศึกษา

ภาคผนวก ข

การประมาณราคาเพื่อการซ่อมแซมโดยช่างเรือนไทยพื้นถิ่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ชื่อ นายพูนศักดิ์ โพธิ์คำ ชื่อเล่น เจียบ

อายุ 54 ปี

อาชีพ ข้าราชการ ครูฝึกฝีมือแรงงานช่างก่อสร้าง

บ้านเลขที่ 7 หมู่ 2 ถนนบางแพสมุทรสงคราม ตำบลจอมปลวก

อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เบอร์โทรศัพท์ 087-662-1085

ส่วนที่ซ่อมแซม	วัสดุ	ระดับราคาการซ่อมแซม		
		ประหยัด	มาตรฐาน	ราคาสูง
1. ส่วนเสา	ตัดต่อเสา/เสาสำเร็จ (1ต้น)	1,425		
	ท่อยินหิน (1ต้น)		2,035	
	เสาคอนกรีต (1ต้น)			5,000
2. ส่วนหลังคา	เมทัลชีท/สังกะสี (1หลัง)	10,400/15,135		
	กระเบื้องลูกฟูก (1หลัง)		20,800	
	กระเบื้องซีแพค (1หลัง)			26,400
3. ส่วนผนัง	ไม้เฌอร่า (1หลัง)	1,800		
	ไม้อย่าง (1หลัง)		4,500	
	ฝาประกน (1หลัง)			5,600
4. ส่วนพื้น	แผ่นพื้นยิปซัม (1หลัง)	5,100		
	ไม้เต็ง แดง ตะเคียน (1หลัง)		62,100	
	ไม้เดิม ไม้สัก (1หลัง)			123,300
5. หน้าจั่ว	สังกะสี แผ่นเรียบ (หน้าจั่ว)	2,520		
	ไม้ตะเคียน ตะแบก (ฟุต ²)		3,200	
	ไม้สัก (ฟุต ²)			5,000
6. บันลม	ไม้ตะเคียน (คู่)			12,900
7. ทาสี	สีน้ำมัน (1หลัง)	1,800		
	สีย้อมไม้ (1หลัง)			5,000

ส่วนที่ซ่อมแซม	ระดับราคาการซ่อมแซม		
	หลังเล็ก	หลังกลาง	หลังใหญ่
8. ติดเรือน	100,000	150,000	300,000

ชื่อ นายมานิตย์ พวงเขียว ชื่อเล่น มานิตย์
 อายุ 53 ปี อาชีพ ช่างเรือนไทย
 บ้านเลขที่ 34 หมู่ 10 ถนนบางแพสมุทรสงคราม ตำบลบ้านปรก
 อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เบอร์โทรศัพท์ 080-437-8863

ส่วนที่ ซ่อมแซม	วัสดุ	ระดับราคาการซ่อมแซม		
		ประหยัด	มาตรฐาน	ราคาสูง
1. ส่วนเสา	ตัดต่อเสา/เสาสำเร็จ (1ต้น)	2,000		
	ท่อยินหิน (1ต้น)		2,500	
	เสาคอนกรีต (1ต้น)			8,000
2. ส่วนหลังคา	เมทัลชีท/สังกะสี (1หลัง)	15,500/12,500		
	กระเบื้องลูกฟูก (1หลัง)		28,800	
	กระเบื้องซีแพค (1หลัง)			100,000
3. ส่วนผนัง	ไม้เฌอร่า (1หลัง)	10,000		
	ไม้อย่าง (1หลัง)		7,000	
	ฝาประกน (1หลัง)			40,000
4. ส่วนพื้น	แผ่นพื้นยิปซัม (1หลัง)	-		
	อินทินิน ตะแบก (1หลัง)		105,000	
	ไม้เดิม ไม้สัก (1หลัง)			270,000
5. หน้าจั่ว	สังกะสี แผ่นเรียบ (1หน้าจั่ว)	2,000		
	ไม้ตะเคียน ตะแบก (ฟุต ²)		-	
	ไม้สัก (ฟุต ²)			9,400
6. ปันลม	ไม้ตะเคียน (คู่)		15,000	
	ไม้สัก (คู่)			50,000
7. ทาสี	สีน้ำมัน (1หลัง)	1,800		
	สีย้อมไม้ (1หลัง)			5,000

ส่วนที่ซ่อมแซม	ระดับราคาการซ่อมแซม		
	หลังเล็ก	หลังกลาง	หลังใหญ่
8. ติดเรือน	100,000	150,000	300,000

ชื่อ นายนิรันดร บรรดาดี ชื่อเล่น นิรัน

อายุ 47 ปี

อาชีพ ช่างเรือนไทย

บ้านเลขที่ 5 หมู่ 4 ตำบลบางสะแก

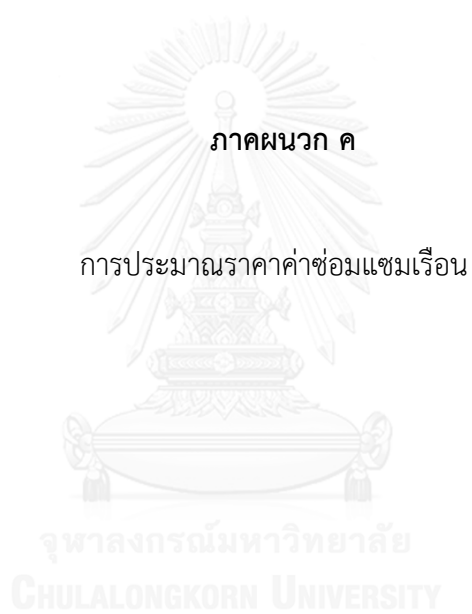
อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

เบอร์โทรศัพท์ 087-736-1229

ส่วนที่ ซ่อมแซม	วัสดุ	ระดับราคาการซ่อมแซม		
		ประหยัด	มาตรฐาน	ราคาสูง
1. ส่วนเสา	ตัดต่อเสา/เสาสำเร็จ (1ต้น)	2,000		
	ท่อนไยหิน (1ต้น)		3,500	
	เสาคอนกรีต (1ต้น)			4,500
2. ส่วนหลังคา	เมทัลชีท/สังกะสี (1หลัง)	30,000/18,000		
	กระเบื้องลูกฟูก (1หลัง)		17,000	
	กระเบื้องซีแพค (1หลัง)			54,000
3. ส่วนผนัง	ไม้เฌอออร์่า (1หลัง)	3,000		
	ไม้อย่าง (1หลัง)		17,000	
	ฝาประกน (1หลัง)			60,000
4. ส่วนพื้น	ปะไม้ (1แปล)	300		
	ไม้เต็ง แดง ตะเคียน (1หลัง)		-	
	ไม้เดิม ไม้สัก (1หลัง)			-
5. หน้าจั่ว	สังกะสี แผ่นเรียบ	2,400		
	อลูมิเนียม (1หน้าจั่ว)		6,000	
	ไม้เต็งตีเป็นลูกฟูก (ฟุต ²)			14,800
6. ปันลม	ไม้ตะเคียน (คู่)			17,000
7. ทาสี	สีน้ำมันทาไม้ (1หลัง)			43,000

ส่วนที่ซ่อมแซม	ระดับราคาการซ่อมแซม		
	หลังเล็ก	หลังกลาง	หลังใหญ่
8. ติดเรือน	100,000	150,000	300,000

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

อาศัยอยู่ในชุมชน.....คน

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้ บาท/เดือน	การศึกษา	ความ สัมพันธ์

อาศัยอยู่นอกชุมชน.....คน

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้ บาท/เดือน	การศึกษา	ความ สัมพันธ์

7. รายจ่ายต่อเดือน

- ค่าไฟฟ้า.....บาท
 ค่าน้ำ.....บาท
 ค่าโทรศัพท์.....บาท
 ค่าใช้จ่ายภายในบ้าน.....บาท
 อื่นๆ (ระบุ).....จำนวนเงิน.....บาท

8. การจัดการรายได้ของครอบครัว

- เงินออมในครอบครัวจำนวนเงิน.....บาท
 เงินออมเพื่อซ่อมแซมที่อาศัย
 มี จำนวนเงิน.....บาท
 ไม่มี
 หนี้สิน ไม่มีหนี้สิน

ลำดับ	ลักษณะหนี้สิน	จำนวนเงิน
	รวม	

ส่วนที่ 2 ข้อมูลที่อยู่อาศัย

1. ระยะเวลาการอยู่อาศัย.....ปี.....เดือน
2. การครอบครองที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน
 - เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินเอง อาศัยอยู่กับพ่อแม่/ ญาติ / ลูกหลาน
 - เช่าทั้งที่ดินและบ้าน ค่าเช่าที่.....บ./เดือน ค่าเช่าบ้าน.....บ./เดือน สัญญา.....ปี
 - เช่าที่ดิน ปลุกสร้างบ้านเอง ค่าเช่าที่ดิน.....บ./เดือน สัญญา.....ปี ราคาค่าบ้าน.....บาท
 - บุกเบิกโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย อื่นๆ (ระบุ).....
3. กรณีเช่าที่ดิน กรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของ
 - ที่เอกชน(มีเจ้าของ) ที่ราชพัสดุ ที่วัด ที่ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
 - อื่นๆ (ระบุ).....
4. ประเภทที่อยู่อาศัย
 - เรือนไทยแบบดั้งเดิมซึ่งยังคงสภาพเดิมอยู่
 - เรือนไทยแบบดั้งเดิมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม
5. สภาพเรือน
 - ดี ปานกลาง ทรุดโทรม ทิ้งร้าง
6. การใช้ประโยชน์
 - อยู่อาศัย
 - ประกอบอาชีพ
 - ค้าขาย โรงตาล ประมง โฮมสเตย์ อื่นๆ.....
7. ตำแหน่งที่ตั้ง
 - บนน้ำ บางส่วนยื่นไปในน้ำ ตั้งชิดริมน้ำ ใต้น้ำห่างจากตลิ่ง.....ม.
 - ไม่เกี่ยวกับน้ำ (ระบุ).....
8. ทางเดินระบบการสัญจร
 - ทางเดินเท้า
 - ถนน
 - ถนนหลัก ถนนซอย
 - เรือ
9. สภาพแวดล้อมในชุมชน
 - 9.1 ลักษณะของสังคม
 - สวน ชุมชน เมือง
 - 9.2 รูปแบบที่อยู่อาศัยใกล้เคียง
 - เรือนไทยหลายหลัง
 - เรือนไทยหลังเดียว
10. สาธารณูปโภค สาธารณูปการ
 - ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ อื่นๆ.....

11. เหตุผลของการอยู่อาศัย

มรดก โฉลกที่ทำงาน เดินทางสะดวก อื่นๆ (ระบุ).....

12. สัดส่วนคนที่อยู่ต่อคนที่ย้าย

คนที่อยู่ จำนวน.....คน

คนที่ย้าย อยู่ละแวกเดิม จำนวน.....คน

อยู่นอกพื้นที่ จำนวน.....คน

13. เครือญาติ เพื่อนบ้าน

เครือญาติในชุมชน.....คน

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	เพศ	อายุ	ความสัมพันธ์	ความสนิท

เครือญาติที่สนิท จำนวน.....คน

เพื่อนบ้านในชุมชน.....คน

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	เพศ	อายุ	ความสัมพันธ์	ความสนิท

เพื่อนบ้านที่สนิท

จำนวน.....คน

ส่วนที่ 3 ทศนคติต่อเรือนไทย

1. ความรู้ความเข้าใจเรือนไทย

องค์ประกอบของเรือนไทย

 มาก ปานกลาง น้อย

วิธีก่อสร้างเรือนไทย

 มาก ปานกลาง น้อย

2. ค่านิยมที่อยู่อาศัย

 ให้คงลักษณะเดิม ให้คงเดิมแต่ต่อเติมปรับปรุง มาก ปานกลาง น้อย ให้เปลี่ยนเป็นสมัยใหม่

รูปแบบ.....เหตุผล.....

 ทิ้งร้าง เหตุผล..... ขายเรือน เหตุผล.....

3. บ้านของท่านมีคุณค่าทางวัฒนธรรมควรค่าแก่การอนุรักษ์หรือไม่

 ควร เพราะ..... ไม่ควร เพราะ.....

4. เอกลักษณ์ของชุมชน

 มีบ้านทรงไทยหลายหลัง ชุมชนเก่าแก่ ชุมชนริมน้ำ แหล่งเกษตรกรรม อื่นๆ (ระบุ).....**ส่วนที่ 4** การตัดสินใจปรับปรุงซ่อมแซมเรือน

1. ความต้องการในการฟื้นฟู

 มาก ปานกลาง น้อย

ลักษณะของการฟื้นฟูในความคิดเห็น.....

2. ความตระหนักในคุณค่า

 มาก ปานกลาง น้อย

คุณค่าของเรือนไทยในความคิดเห็น.....

3. การรับรู้และเห็นความสำคัญของปัญหาด้านต่างๆ

3.1 คุณค่าทางวัฒนธรรมของเรือนไทย

 มาก ปานกลาง น้อย

อะไรที่เป็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของเรือนไทยในความคิดเห็น.....

.....

3.2 ปัญหาหลักในการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทย

 ขาดช่าง ขาดความรู้ ขาดวัสดุ ขาดเงิน อื่นๆ.....

3.3 ความกระตือรือร้นในการซ่อมแซม

 มาก ปานกลาง น้อย

ส่วนใดที่ท่านมีความต้องการที่จะซ่อมแซมก่อน.....

3.4 มีแผนที่จะปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยหรือไม่

 มี ไม่มี(ระบุ).....

3.5 ถ้ามีแผนจะปรับปรุงส่วนไหนของบ้านก่อน

 เสา หลังคา ผนัง พื้น พริ้ง หน้าจั่ว บันลม อื่นๆ(ระบุ).....

3.6 งบประมาณที่คาดว่าจะใช้.....บาท

3.7 ที่มาของงบประมาณ

 ออมเงินตนเอง เงินกู้ยืม อื่นๆ.....

3.8 ถ้าจะปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยจะทำโดยวิธีใด

 ซ่อมแซมด้วยตนเอง โดยกรจ้าง รวมกลุ่มซ่อมกันเอง รวมกลุ่มระดมเงินทุนในการซ่อมแซม

 รวมกลุ่มขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อื่นๆ.....

3.9 ต้องการรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่

 ต้องการ ไม่ต้องการ (ระบุ).....

3.10 ต้องการการสนับสนุนในด้านใด

 เงินกู้ วัสดุก่อสร้าง ความรู้ในการซ่อมแซมเรือนไทย

 ช่างผู้เชี่ยวชาญ อื่นๆ.....

3.11 หน่วยงานใดที่คิดว่าจะให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนได้

 เทศบาลหน่วยงานท้องถิ่น พอช. การเคหะ องค์การเอกชน NGO

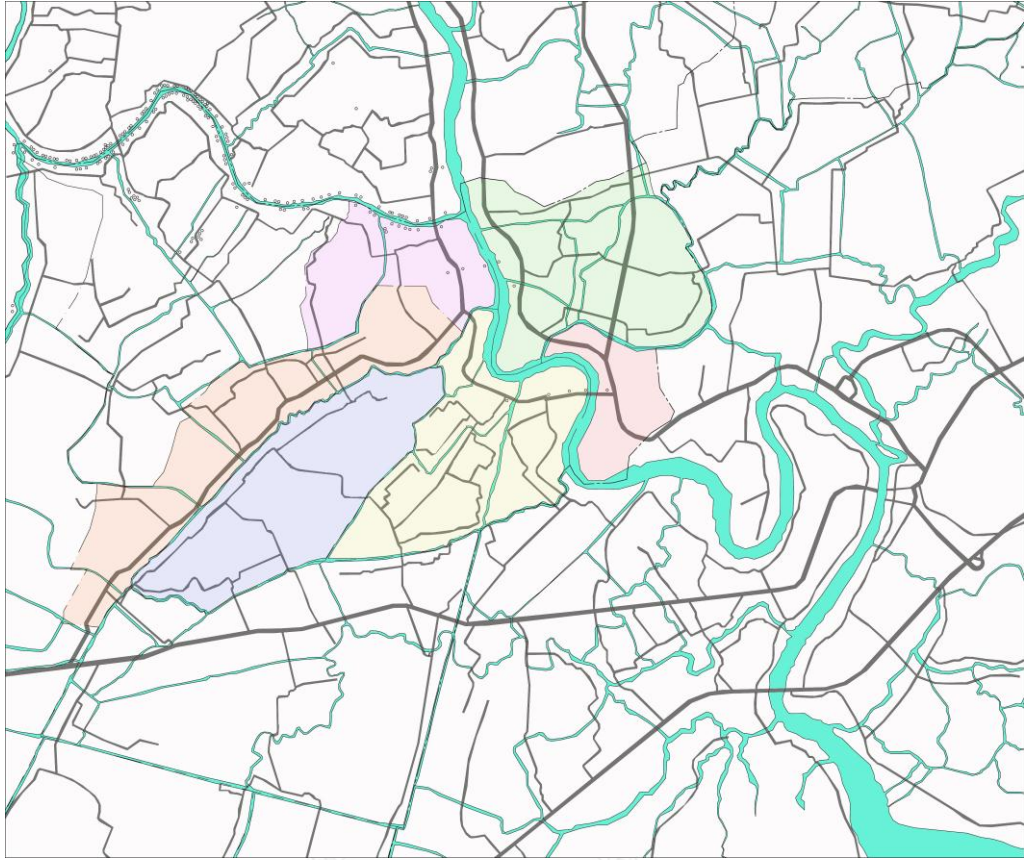
 สถาบันการศึกษา ธนาคาร อื่น.....

3.12 ถ้าจะซ่อมแซมปรับปรุงจะซ่อมแซมปรับปรุงช่วงเวลาใด

 ภายในปีนี้ 2 ปีข้างหน้า 3-5 ปีข้างหน้า ยังไม่กำหนด

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

8. บริเวณที่ตั้งของบ้าน

.....

.....

.....

.....

.....

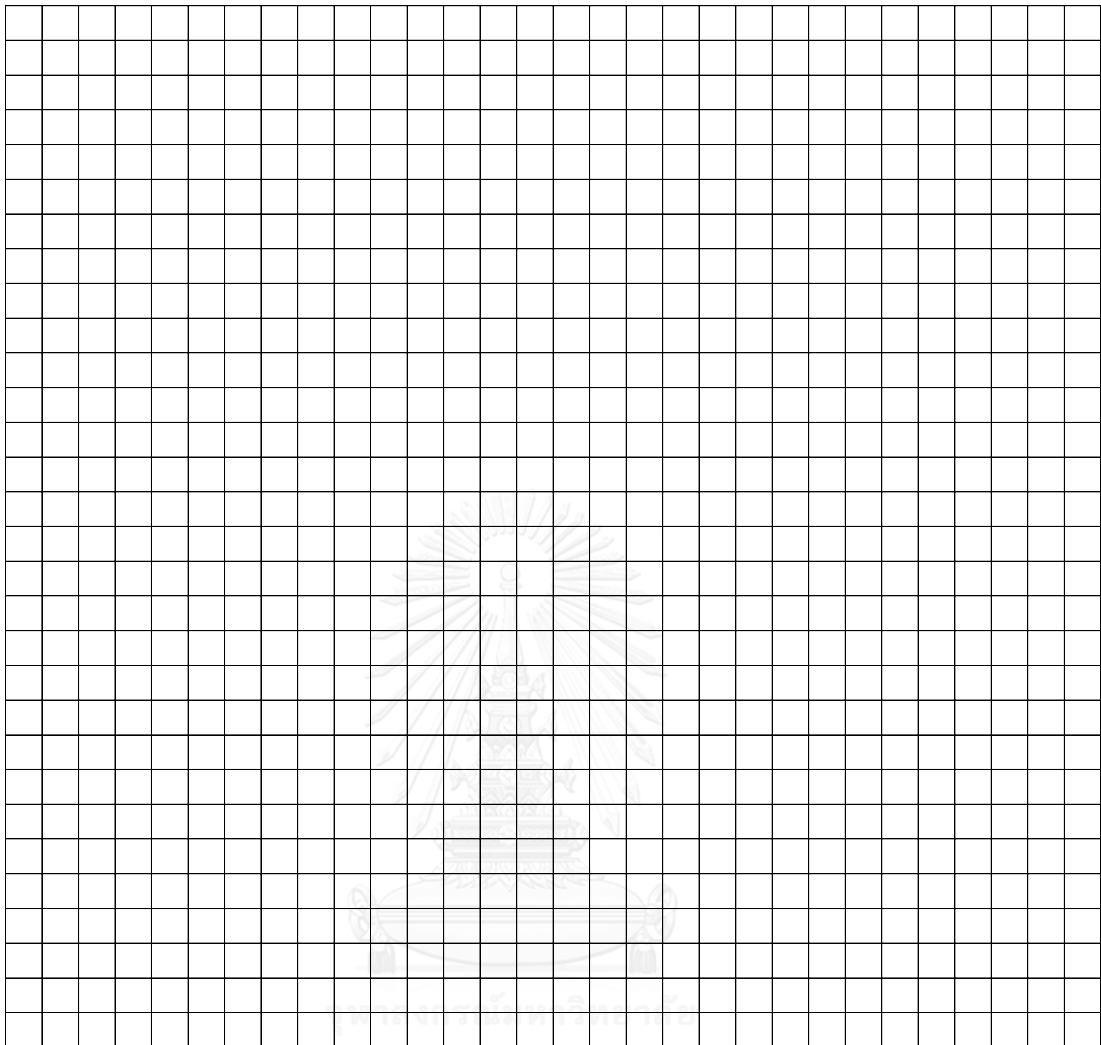
.....

.....

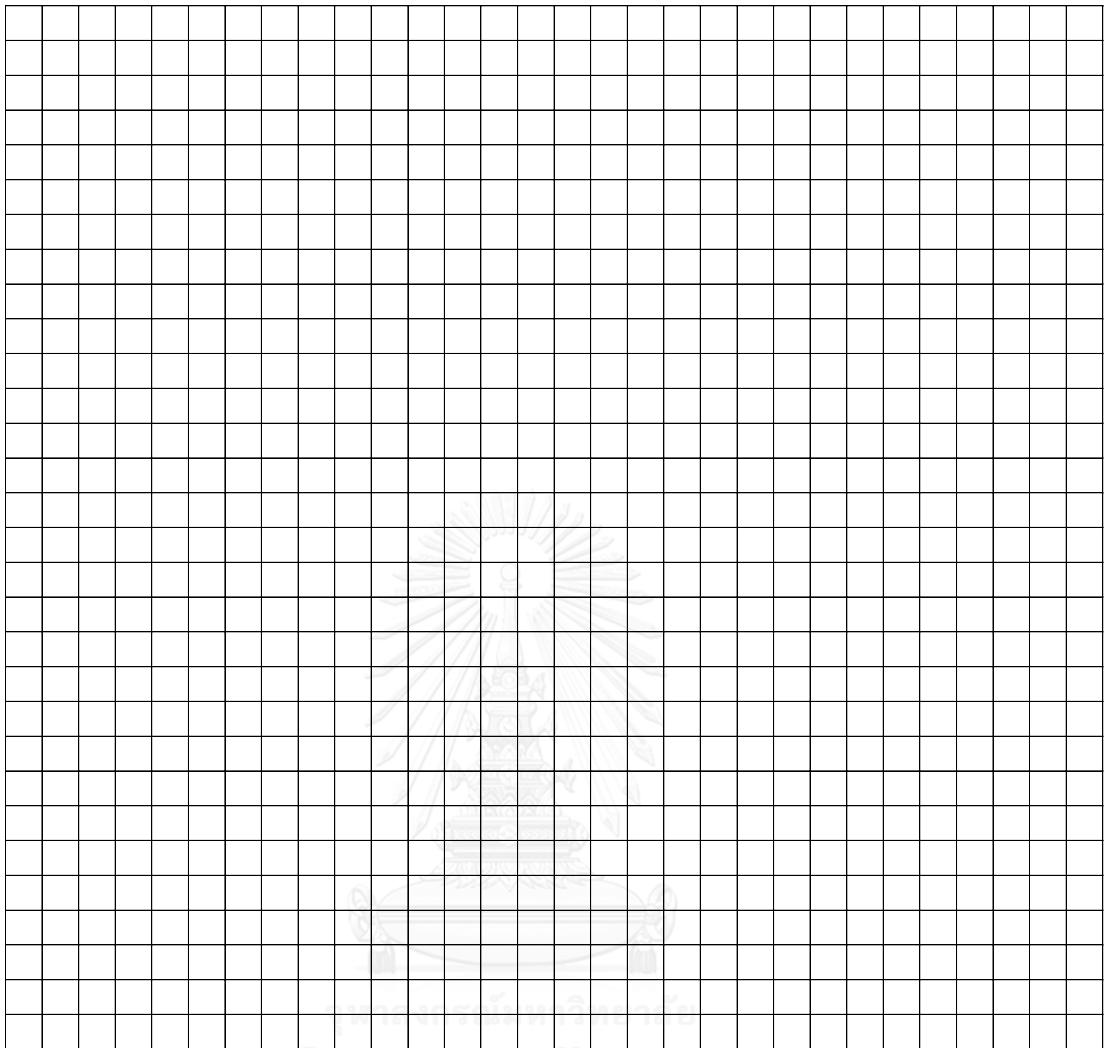
.....

.....

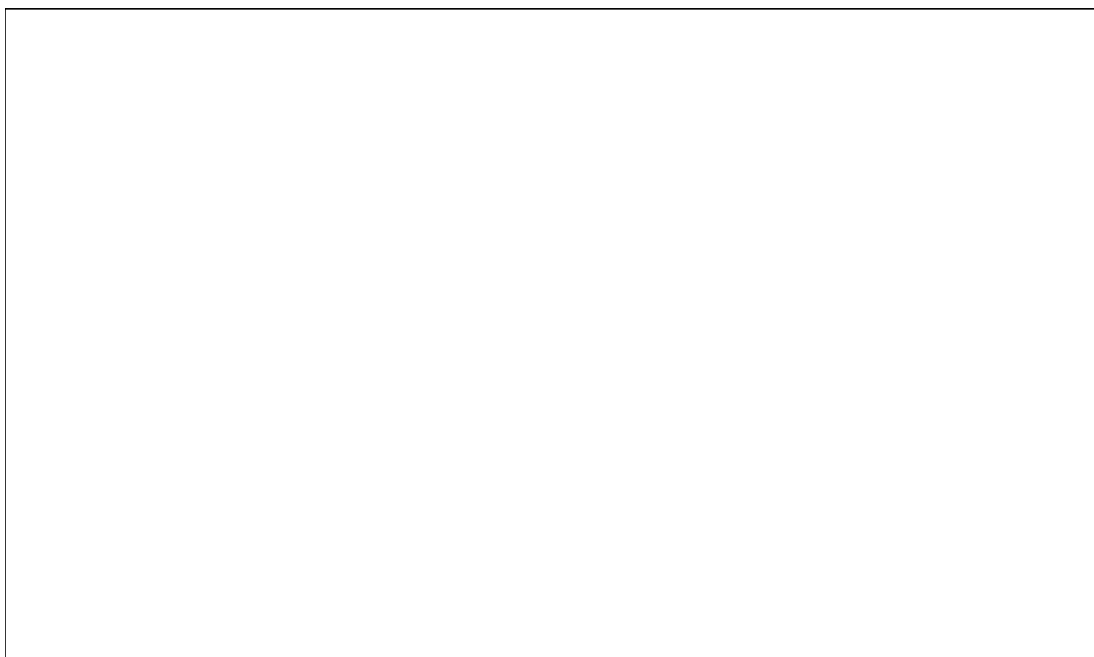
2. แผน

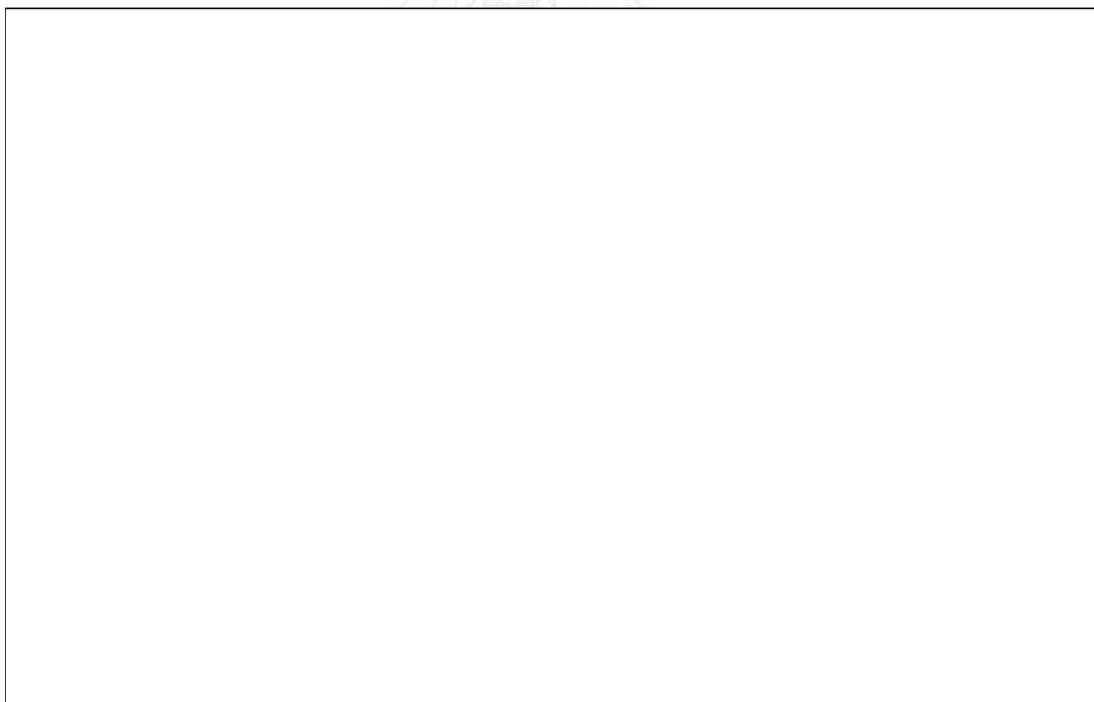
3. รูปตัด

4. รูปด้าน

5. ทัศนียภาพ

ส่วนที่ 3 ประวัติการซ่อมแซม

ลำดับการซ่อมแซม	วิธีการซ่อมแซม	การปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอย	วัสดุที่ใช้	ราคา
ครั้งที่ 1				
ครั้งที่ 2				
ครั้งที่ 3				
ครั้งที่ 4				
ครั้งที่ 5				

ส่วนที่ 4 การประมาณการค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซม

บริเวณที่ต้องการการ ปรับปรุงซ่อมแซม	สภาพในปัจจุบัน	ความต้องการ ของเจ้าของบ้าน	ราคา
เสา			
หลังคา			
ผนัง	 <p data-bbox="580 1319 1015 1413">จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY</p>		
พื้น			

บริเวณที่ต้องการการ ปรับปรุงซ่อมแซม	สภาพในปัจจุบัน	ความต้องการ ของเจ้าของบ้าน	ราคา
พริ้ง			
หน้าจั่ว			
บันลม			

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายธรรมนุญ เลาะห์ปิยะวิสุทธิ์ เกิดวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2530 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ในปีการศึกษา พ.ศ. 2554

ซึ่งหลังจากจบการศึกษาได้ทำงานที่บริษัท คอมมิวนิเคชั่น แอนด์ ซิสเต็มส์ โซลูชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท เจเจเอส แคปปิตอล จำกัด ในตำแหน่งสถาปนิก

และในปีพ.ศ.2557 ได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาเอกพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยวิจัยในการศึกษาการฟื้นฟูบ้านเรือนไทย ในหน่วยวิจัยของ ผศ.ดร. กุณฑลทิพย์ พานิชภักดิ์

